PDF4Kurd

هەورە سپیەکەی جەنگیزخان

یان

ئیعدامێك لەسارۆزیك

www.pertwk.com

ناوی کتێب: هەورەسپیەکەی جەنگیزخان یان ئیعدامێك لەسارۆزیك
نووسینی: جەنگیز ئەیتماتۆڤ
وەرگێڕانی: تۆفیق عەبدول
بابەت: رۆمان
بەڕێوەبەری هونەری: شیروان تۆفیق
تایپی کۆمپیوتەر: ڤینۆس تۆفیق و بەختیارئەورەحمان
مۆنتاژی کۆمپیوتەری: سەیران عەبدولرەحمان
سەرپەرشتیاری چاپ: فەرهاد رەفیق
تیراژ: 1000 دانە
ژمارەی سپاردن : **458** ی 2006
دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم
چاپی : یەکەم ساڵی 2006
کوردستان -سلێمانی
www.sardam.info

-

جەنگیز ئەیتماتۆڤ

هەورەسپیەکەی جەنگیزخان

یان

ئیعدامێك لەسارۆزیك

وەرگێڕانی

تۆفیق عەبدول

سلێمانی- 2006

www.pertwk.com

زنجیرەی کتێبی دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم
کتێبی سەردەم ژمارە (383)

سەرپەرشتیاری گشتیی زنجیرە
ئازاد بەرزنجی

www.pertwk.com

ڕۆمانە دیلەکە

خوێنەری بەڕێز، ئەمە ئەو ڕۆمانەیە کەلەپێشەکی ڕۆمانی (نەونەمامە لەچك سورەکەم) دا باسی بەدیل گرتنیم کردبو، بەڵێنم دابو لەدیلێتی ڕزگاری بکەم و بیهێنمەوە ناو کتێبخانەی کوردی.

بەڵێ، ئەم ڕۆمانە کە ئەو کاتە گەیشتبومە ئەو شوێنەی ئەبو تالیب بەشەمەندەفەرەکەوە لەبەرەبەیانێکی زوو دا تازە ئەچوە ناو سارای سارۆزیك نزیك وێستگەی قومبیل بەئاواتی ئەوەی بەڕێکەوتیش بێت چاوی بەمناڵەکانی بکەوێت، جارێکی تر لە نوکەوە دەستم کردەوە بەوەرگێڕانی، سەرەتا وای بۆ ئەچوم ئەمجارەیان وەرگێڕانی زۆر ئاسانە، بەلاّم وادەرنەچو، بەکردەوە بۆم دەرکەوت زۆرناڕەحەتە بەرهەمێك دوجار بکەیتەوە بەکوردی، بڕوا بکە بەلێنم نەدایەو خوێنەر ئاگادار نەبوایە زوو وازم لێئەهێنا..چونکە دەیان جار کە ئەگەیشتمە سەر ڕستەیەك چەندین شێوازم ئەگۆڕی ، بەلاّم دەست و پەنجەم

ڕازی نەئـەبو بینوسـێت و مێشـکم داوای ڕسـتەکەی یەکـەمجاری ئـەکرد، دوای بیرکردنـەوەی زۆر و مێشـك گوشـین وچـەند دیژلەمەیـەك ئەبوایـە یـان هـەمان ڕسـتەم بیربکەوتایەتـەوە ، یـان ڕسـتەیەکی جـوانترم دابڕشـتایە کەمێشـك و پەنجەم پێی ڕازی بوایە، یان وازم لێبێنایە بۆ کاتێکی تر.

لەبەر ئەوە بێگومان و بەدڵنیاییەوە ئەم تێکسـتەی ئێسـتا سـەرکەوتوتر و جوانتر و تەڕوبڕ ترە لەجاری یەکەم .

لێرەدا ئەوەش بڵێم ، سەرەتای خۆئامادەکردنەوەم ، لەئینتەرنێتدا گـەڕام، دەقەکـەم بەناتـەواوی بـەئنگلیزی دەسـت کـەوت و لەلامـە، کـەپێك هـاتوە لەدوبەش:

بەشـــی یەکـــەم ، دەربـــارەی ئـــەبوتالیب ئـــەوەی لـــەم وەرگێڕانەشـــدا هەرلەسـەرەتاوەیە و بەشـی دوەمـیش هـەمان شـت کـەدەربارەی ئیعدامەکـەی سارۆزیکە تا جەنگیزخان ئەگاتە سەر ڕوباری ئیتیل، ئیتر ئـەو بەشـەی لەسـەر نیە کە ئەگەڕێتەوە سەر ئەبوتالیب تا کۆتایی چیرۆکەکە.

ئاواتـەخوازبوم ، عەرەبیەکـەم نەدیایـە و یەکسـەر لەئنگلیزیـەوە بمکردایـە بەکوردی، بەڵام وەکو نەونەمامەکەم ئەمجارەش هەردو دەقەکەم بەراورد کـرد و جیاوازیەکانم دیاری کرد و کوردیەکەم لەگەڵ هەردوکیانـدا سـازاند، هەرچـەند بەڕاســـتیوەرگێرە عەرەبیەکـــە(عـاطف ابـوجمره) ســـەرکەوتوترە و زمـــانی لەوەرگێڕەئنگلیزیەکە خۆشترە.

هـــەر لەئینتـــەرنێت بـــەئنگلیزی چـــاوپێکەوتنێکی ئـــەیتماتۆڤم بینـــی کەلەفیستیڤاڵی فیلمی ئاسیای ناوەڕاست لەشـاری کۆتبـەس لەئـەڵمانیا لـە2ی مـانگی10ی سـاڵی 2000 لەگەڵیـدا سـازدراوە دەربـارەی ئـەم بەرهەمـەی بەزمانی ڕوسی ئەدوێت وئەو ئافرەتەی تەنیشتی ئەیکات بە ئەڵمانی ئەڵێت:

...ڕۆمـــانی هەورەســـپیەکەی جـــەنگیزخان دەربـــارەی دەســـەلأت وزۆرداریی‌وخۆشەویسـتیە، لەسـەردەمی پیرۆسـترۆیکادا نوسـراوە، بنەماکـەی چیرۆکێکە کە بەواقیعی ڕویداوەومن بەم شێوەیە دام ڕشتۆتەوە.

لەسـەردەمی حـوکمی تۆتالیتـاریی سـتالین دا، کەچـیرۆکەکە بـەواقیعی ڕویداوە، دلّداریی لەلایەن دەسەلأتەوە دەستی بەسەردا گیراوە، بەم جۆرە:

کچـێکی جـوانی بەهرەمەنـدی ڕوسـی ئەکەوێتـە داوی خۆشەویسـتیی دیپلۆمـاتێکی ئەمەریکییـەوە، بـەلأم بـەپێی فەرمانـەکانی دەسـەلأت هەموپەیوەندیـەك بەکەسـانی بیانیـەوە قەدەغـە بـوە، دۆسـتان و برادەرانیـان

www.pertwk.com

چــــەند جارێـــك ئـــەم دو دڵـــدارەیان لەمەترســـــیی ئـــەم كارەیـــان ئاگاداركردۆتــەوە.لەبەرئــەوەی خۆشەویســتیی یاســای تایبــەتی خــۆی هەیــە، بڕیارەكەی حكومەتیان پشت گوێخستوەو خۆشەویستیەكە بەردەوام بوە، تـا بەسەرەنجامێكی دڵتەزێن كۆتایی دێت، ئەویش ئەوەیە:

دیپلۆماتــە ئەمەریكیەكەدەرئەكــەن و ئەیگێڕنــەوە بــۆ وڵاتەكــەی خــۆی، كچەكەش ڕەوانــەی بەندیخانەیــەك ئەكــەن لەبەســتەڵەكی ســیبریا.لەوێكچــێكی ئەبێت و دوای ئەوە كەس نازانێت چیان بەسەردێت....

كەلێشـیان پرسـی، مـرۆڤ لەكاتێكـدا مەترسـیی لەســەر ژیانیــەتی، بـۆ واز لەئارەزوەكانی ناهێنێت؟.

ئەیتماتۆڤ وتی: لەگەڵ هەمو ئەو پێشكەوتن و گۆڕانكاریانەی بەسەرجیهاندا دێت ، مرۆڤ هەر بەمرۆڤی ئەمێنێتەوە....

بەرکولێ

جەنگیز ئەیتماتۆڤ لەم بەرهەمەدا هاتوە دوچیرۆکی لەیەك موتوربە کردوە، چیرۆکی ئیردێنەی جەنگاوەر ودڵسۆز و قارەمانی سەرکردەی سەد و دوگوڵانگی دەست ڕەنگینی دڵداری کە ئاڵا نەخشاوەکانی بەسەرسەری جەنگیزخان و هەموسوپاکەیەوە ئەشەکێتەوە، لەگەڵ بەسەرهاتەکانی ئەبوتالیب کۆتیبایڤی وڵاتپارێز و نیشتمان پەرست و دڵسۆزی گەلەکەی کەلەپێناویاندا ڕوبەڕوی نازیەکان جەنگاوە هەتا لەگەڵ هەزاران لەهاوڕێکانیدا بەدیل گیراون تا ئەو کاتەی هەلی بۆ هەڵکەوتوە و ڕایکردوە . لەبەر ئەوەی نەگەیشتۆتەوە وڵات و سوپاکەی خۆی پەیوەندی کردوەبەشۆڕشگێڕە یۆگۆسلاڤیەکانەوە بەسەرکردایەتی تیتۆ.

بەڵام لەسایەی دیکتاتۆریەتی ستالین و حوکمی تاکی جەنگیزخان دا هەمو ئەوخزمەت ودڵسۆزیەیان لێئەبێت بەبارو عەیبە و خیانەت، هیچی بری ئەوە

ناکەوێت سادەترین مافەکانی ئەو دوپیاوەبپارێزرێت وبێمنەت ترین ئاواتەکانیان بێتەدی..

ئەوەتا خاقان لەپێناوی بەدی هێنانی پلانە داگیرکارانەکەیدا فەرمان ئەدات نابێ ژن و پیاو بەیەکەوە بنون، نابێت هیچ ئافرەتێك سك بکات ومناڵی ببێت، بۆ ئەوەی هەموپیاوەکان بەهەمو تواناکانیانەوە بەخەساویلەخزمەتی ئەودابن وزامەکۆنە پڕئازارەکانی کە بەناو و ناوبانگ و دەست و پێوەند کراون بەژێرلێوەوە نەکولێنەوە.

کورد لەکۆنەوە وتویەتی: خۆت بۆ بۆرەپیاو بدەیت بەکوشت ئەڵێ بەدەردی خوامرد..دیکتاتۆر هەیە بۆرەپیاو نەبێت؟!!.

ئەوەتا ڕەفیق تانسیقبایڤ چەنەوەرێك لەو زەویە ڕەقەی سارۆزیك بۆ ئەبوتالیب هەڵئەکەنێت وداوێکی بۆئەتەنێت کەجاڵجاڵۆکە سەری لێدەرنەکات..لەپێناوی گیرفان پڕکردن وبەرژەوەندی خۆیدا ئەم کرێکارە بەستەزمانە ئەهێنێتە ئاستی سەرۆکی گەورەترین و وردترین دەزگای موخابەراتی نێودەوڵەتی، کوت و مت وەکوڕەفیق حیزبی و ئەمن و ئیستیخبارات و جاش و خۆفرۆشەکانی لای ئێمە کەبەبێ تاوان جەرگی هەزاران دایکی ڕەق و وشکی ئەم میللەتەیان دا بەتەنورەوە.

ئێمە چەند تانسیقبایڤ مان بینی عەسکەری فیراریان ئەگرت و بەپێشمەرگە تەسلیمیان ئەکردن!.

چەندگەنجی تەلەبە و کاسبکار و بێکار و موو لێنەهاتومان بینی ڕوممانە و فیشەکیان خستە گیرفانیان و بەرێکخستن تەسلیمیان کردن..سەریچەند شوانی پەرێندراو بەپاسدار فرۆشرا و پارەیان پێوەرگرت و دایان بەکۆشك و دوامۆدێلی سەیارە و ژنی دوەم و سێهەم و چوارەم!!.

بەلاّم هەمیشە یەکێك لەچەکەکانی ڕوبەڕوبونەوەی پیاوکوژە خاوەن هێـز و دەســـەلاّتەکان، بـــەدەزگاکانی ئـــەمن و ئیســـتیخبارات وســـوپا و ئـــۆردوی بێئەژماریانـــەوە، خۆشەویســـتی بـــوە.خۆشەویســـتی خـــاك، ولاّت، میللـــەت، نەتەوە، ...تاد.لەساکارترین شێوەشدا دلّداری وخۆشەویستیی مالّ ومنالّ.

ئـەوەتا ئێردێنـە و دوگـۆلاّنگ بەدلّـداری و ئـەبوتالیب بەخۆشەویسـتی ژن و منالّەکانی، بەیەکەم ئنگاای کۆنان و خۆفرێدانە ژێرپێچەکەی شـەمەندەفەرێك، سەرو جرتیان بۆ جەنگیزخان و تانسیقبایڤ و ستالین و نیزامەکایان لێدا.

دەی، نـەفرەت لەتانسـیقبایڤ و هـەمو هاوڕێکـانی لـەئۆرینبورگ و لێـرە و هەمو کون و قوژبنێکی دنیا.

قەزای ئێردێنە و دوگۆلاّنگ و ئالّتون و کۆنان وداولّ وئێرمیك و زەریفە و من وتۆ و مالّ ومنالّمان بکەوێت لەخۆیان و سەروەت و سامان و ژن و منالّ و کەس و کاریان .

من و ئەبوتالیب کۆتیبایڤ

ئەگـەر بـەڕێزت پێشـەکیەکەی ڕۆمـانی (نەونەمامـە لەچـك سـورەکەم)ت خوێندبێتەوە، لەوێ شتێك باسی ئەم هەورەسپیەم کردوە، کاتێك ئەم ڕۆمانەم دەسـتکەوت و خوێندمـەوە، بەبـەراورد لەگـەڵ بەرهەمـەکانی تـری ئـەم کەڵەنوسـەرو دیپلۆماتـە بـەرزە — کەلەسـەردەمی پیرۆسـترۆیکادا ڕاوێـژکاری گورباچۆڤ وئێستاش نوێنەری کەرکیزیایە لـە پـەیمانی نـاتۆ— لەکورتەچیرۆك و ڕۆمان و وتار و چاوپێکەوتن، کەزوربەیانم بەعەرەبی و ئنگلیزی خوێندۆتـەوە و لەلامـە، ئـەتوانم بڵـێم یەکێکـە لەبەرهەمـە هـەرە وشـك وئـاڵۆز و بێناسـکیی و بێڕۆمانسیەتەکانی، کەپێت سەیرە جەنگیزئەیتماتۆڤ بەوزمانە ئەنوسێت.

هاتوە دوبابەتی: یەکیکیان ئەفسانەیی و میـژویی وئـەوی تریـان سیاسـی و راپـۆرتیی تێکـەڵکردوە کەلـەهیچ مەنجەڵێکدا نـاکوڵێن، کەتەواویشـی ئەکـەیت هەرهەست ئەکەیت نەکڵۆکە و وەکو برنجی بایەعیەکە دوو دانە.بەڵام کارامـەیی

و لێهـاتویی جەنگیزئـەیتماتۆڤ وات لێ ئـەکات لێـی تێرنـەبیت و دەستخۆشـی لێبکەیت.

مـن کـە خوێندمـەوە، تـەواو دیلـی بـوم ، کاریگەرییـەکی سـەیری لەسـەر بەجێهێشتم ، زیادەڕۆیی نیە ئەگەر بڵێم فێری دیفاع لـەخۆکردنی کـردم، ژیـانی خۆم و سێهاوڕێ و هاوپیشەی ئەمەریکیم پێپاراست.

کاریگەریەکەی وەکو کاریگـەریی هـیچ بەرهـەمێکی تـر نـەبو، ئـەمجارەیان ئاراستەکەی سەدوهەشتا پلە پێچەوانە بو.

تـۆ کاتێـك بەرهـەمێك ئەخوێنیتـەوە یـا ئەیبیسـتیت یـان ئـەیبینیت ، کاریگەریەکـەی ئەوەیـە خـۆت لەقارەمانەکـەدا ئەبینیتـەوە، قارەمانەکـە یـان یەکیك لەکاراکتەرەکان بەخۆت ئەزانیت.بەڵام من لـەم چـیرۆکەی ئەیتماتۆڤـدا— لەوانەیە دوای خوێندنەوەی تۆش هەروابیت — سەیرم لەم نوسەرە ئـەهات!نـە خاقـان و نـە تانسـیقبایڤ و نـە ئێردێنـە و نـە ئـەبوتالیب ، خـۆم لەهیچیاندا نەبینیەوە وهیچیانم بەخۆم نەزانی وخۆم بەهیچیان نەزانی، بەڵکو حەپەسام و سەرزەنشتم ئەکردن: ئەرێئێردێنە ئـەو شـەوە بـۆ وەکـو کـەو بـەزی و نەچـوە پێشـەوە دیفاعێـك لـەو ئافرەتـە بـە ئەمـەك و دڵسـۆزە بکـات! کـێ ئـەڵێت نەیئەتوانی دوسێیەکیان لێبکوژێت وبریندار بکات و دەرفەتێکی بۆ نەئەڕەخسا و نەیانئەتوانی ڕابکەن!..یان بۆ بەیانیەکـەی بۆچـەك و تفـاقی فـڕێدا و خـۆی تەسلیم کرد.ئەی بۆ لەبەرچاوی لەشکرەکە و دوگۆڵانگ خۆی نـەکرد بەپاڵـەوان و شمشێرەکەی دەرکێشێت و تا ئەیکوژن ، بکوژێت؟!.

ئـەی ئـەبو تـالیبی پـاك و دڵسـۆز ولـەخۆرازی!بـۆ بەدرێـژیی ئـەم چـیرۆکە دیفاعێکی لەخۆی نـەکرد، جارێـك نەچـوەوە بەگـژ دەمـی تانسـیقبایڤدا ، هـیچ

ڕاستیەکی نەخستە ڕوو، نەیوت ئێوە لەسەرشان و ڕەنج و خەباتی ئێمە بون بەو پیاوە.

ئەم کابرایە بۆ ئەڵێی زمانی بڕاوە، بۆ جگە لەخۆخواردنەوە وخەیاڵ و ئاوات و فلاش باك بڕوای بە قسە نەبوو...بۆ وەکو ئێردێنە میسالیانە وەکو مەڕ چوە بەر چەقۆی جەللاد؟!!.

ئەم گێژاوە زۆر بە وردتر و فراوانتر مێشك و بیرکردنەوەی داگیرکردبوم لەکاتێکدا عێراق بەرەو جەنگ ئەچو، بۆیە زۆرم پەلە بو بیکەم بەکوردی.بەڵام بۆ؟! نازانم !.

لەخەو و خەیاڵیشدا پێشبینی ئەوەم نەئەکرد ئەکەومە بارودۆخێکی هاوشێوەوە.بەڵام بۆ ناخم و نەستم خۆیان بۆ ئامادە کردبو، وچۆن ئەیانزانی بەپێی خۆم بەرەو پیری ئەچم بۆئەوەی وەك ئەبوتالیب نەکەم !ئەوەیان مەگەر دەروونناسەکان وتوێژەرەکان لێکی بدەنەوە.

ئەوەبو بێپەروا و کەللەڕەقانە من و سێ ڕۆژنامەنوسی ئەمەریکی لەکەناڵیCNNسەعاتێك زیاتر بەقووڵیی شەست وپێنج کیلۆمەتر کەوتینە پشت هێزە بەزیو و پەراگەندەکانی بەعسەوە.تەنیا پانزە کیلۆمەتر دوور لەبارەگای یەکێك لەستالینەکانی عێراق، دوور لەخێوەتی خاقانی تکریت –بەچاوهێزەکان و بارەگاکانی (عزت الدوری)مان لێوە دیاربو –کەوتینە کەمینی فیداییەکانی سەددام.

ئەوە ئەو ڕۆژە بو کەئەم ڕۆمانە ڕایکێشام بۆ ناوی، ئەوە نهێنی پەلەکردن بو لەوەرگێڕانی.ئەوە ڕۆژی هەڵوێست وەرگرتن بو بەکردەوە بەرامبەر ئێردێنە و ئەبوتالیب و تانسیقبایڤ.

سەیرە ! !کاتێك تێکەوتین هەمو ئەوراقەکانی لێکۆڵینەوەی ئەبوتالیبم پێیە و پەڕە پەڕە هەڵی ئەدەنەوەوئەڵێن ئەمە هەموراپۆرت و بیرەوەریەکانتەبۆ CIA ت نوسیون.ئەتوت منیش لە ئەڵما—ئەتا گیراوم!.

فەرمانـدەی دەسـتەکە پێـی ئـەوتم :تۆدوجارخائینیـت.جارێـك کوردیـت و جــارێکیش پـــێش ئەمەریکیـــەکان کـــەوتویت بـــۆ(مسـقط رئـس)ی(رئــیس القائد).سوێندی ئەخوارد هەرئەمرۆ لێرەدا(وەکو سەگ ئەتتۆپێنم).

بەڵێ، لەیەکەم هەناسەوە بڕیارم دا بەویستی خۆم و بەدەستەوسانی مەرگ هەڵنەبژێرم وبۆ یەك چرکە لەناخەوە نەڕوخێم وخۆم بـەخائین نـەزانم ، ئـەویش بەوەی واز لەبەرگریی کردن لەخۆم و هاوڕێکانم نەهێنم .لەگەل ئەو هەمو لێدان و سوکایەتی پێکـردن و دەم پڕلـەخوێن کردنـەدا، لـەدەم نەکـەوتم و ...لـەدەم نەکەوتم.

فەرماندەکـە هـەمو داواکاریـەکانی هـاتبوە سـەر ئـەوەی (کـافی لاتحچـی— بەسەقسەمەکە!)..بەلاَم من خەریك بوم زوربـەیانم ئەگەیانـدە ئـەو قەناعەتـەی ئەونیزامــەی دیفــاعی لێئەکــەن لێبوەتــەوە ولەگیانەلاَلادایــە، بۆیــە بــەو تــۆزە نوزەیەی تیامدا مابوداوام لێئەکردن نەمانکوژن و تەسـلیمی عـزت الـدوری مـان نەکەن ، بەڵکوئەوان خۆیان تەسلیمی مـن بکـەن و بـەڵێنم پێئـەدان لای هێـزی هاوپەیمانان سـەر و مـاڵ وسـەروەت و سـامانیان ئـەپارێزم..هـەرواش دەرچـو، زیاتر لەپەنجا چەکداری ئاواییەکـەم بـەلای خۆمانـدا ڕاکێشـا و ، فیداییـەکانیان چەك کـردو کردیاننـە گـەورێکی ئاژەڵـەوە، تـا بـەتکا و داوای مـن چـەکەکانیان دانەوە و ڕەوانەی تکریتیان کردنەوە .

منیش بەقەڵەمی خۆم و بەئیمزای خۆم وپێش ئەوەی زمانی کـوردی ببێـت بەڕەسمیی ..بەکوردی بەڵگەم بـۆ نوسـین کـە .....بەشـداریی پرۆسـەی ڕزگـار کردنی عێراقیان کردوەو..... هــــا تینــــــــەوە.

کاریگەریی نوسەری مەزن و بەرهەمی مەزن ئەبێت وا بێـــــت.....

لەکۆتایدا شادمانم کەبەڵێنی خۆم بەجێهێنا و ئەم ڕۆمانەم لەدیلێتی ڕزگـار کردو هێنامەوە ناو کتێبخانەی کوردی.

سوپاسـیش بـۆ کـاك بـەختیار ئـەوڕەحمان و بـۆ ڤینـۆس خـانی کچـم لـە کوردسات کە بەکۆمپیتەر بۆیان تایپ کردم و سوپاسـیش بۆدەزگـای سـەردەم کە بۆی چاپ کردم .

تۆفیق عەبدول

سلێمانی

2006/4/11

چیرۆکێك لەپێناوی ڕۆمانی

(ئەوڕۆژەی لەسەدساڵ زیاتر درێژە ئەکێشێت)

جاران هەرگیز نەمان ئەتوانی(گۆرانیەکە تا کۆتایی تەواو بکەین). ئەوا ئێستا ئەو توانایەمان هەیە...ئەبێت لێرەدا ئاماژە بەوە بدەم لەم چیرۆکەدا یەکێك لەئەفسانە دەما ودەم گێڕاوەکانی ناو ڕەشەخەڵکەکەم دەربارەی جەنگیزخان بەکارهێناوە.ئەم داستانە لەگەڵ واقیعی مێژووییدا یەك ناگرێتەوە، بەلأم شتی زۆرمان دەربارەی توانای یادەوەریی میللی پێڕائەگەیەنێت..

جەنگیز ئەیتماتۆڤ

شـەمەندەفەرەکان لـەم ناوچـانەدا لـە خۆرئـاواوە بـەرەو خۆرهـەڵات و لەخۆرهەڵاتەوە بەرەو خۆرئاوا ئەڕۆشتن... ئەو شۆفێری شەمەندەفەرانەی لەو شەوە کرێوانەی شوباتدا بەو ناوەدا تێئەپەڕین ئەبوایە زۆرهـەوڵ بـدەن بـۆ ئـەوەی لـەناو ئـەو زریانـە بەفرانـەی دەشـتەکانی بنکـەی (بـۆرانی_بۆرانـاوا)دا♥ بـەردەمی خۆیـان ببیـنن، کاتێـك ئـەو تاریکیـە سـپیەیان ئـەبڕی کەلەگـەڵ ئـەو ڕەشـەبایەی لەدەشـتە سـاردەکانی سارۆزیکییەوە ئەهات و بەسەر ناوچەکەدا ڕائەبورد...شەمەندەفەرەکان لە تاریکیدا ئەهاتن و ئەچون و ئەئاڵان لەو گێژەڵوکە بەرەو ژورانـەوە کـەوەکو پەلکـە هۆنرابونـەوە، وەکـو لەخـەونێکی هەراسـانکەری ترسـناك دابـن....لەوجۆرەشـەوانەدا ، جیهـان وادەرئەکـەوت سـەر لـەنوێ لەهـەناوی گۆبەندی یەکەم دروست بونـدا لـەدایك ئەبێتـەوە، دەشـتەکانی سـارۆزیکی کەبەزوقمی هەناسەی ئەوگێـژاوە داپۆشـرابو، لەقەوارەیـەکی دوکـەڵ ئەچـو

♥ (لەدەقەئنگلیزییەکەدا Borannlyi-Burannyi).ت.ع

لەو شوێنە بیابانیەدا لە ململانێی دۆزەخیانەی نێوان ڕوناکی و تاریکیدا پەیدا بوبێت.

بەدرێژی شەو، بێ ئەوەی بکوژێتەوە تا بەیانی پەنجەرەیەکی بچکۆلە لە بنکەکەدا ئەسوتا وەکو لە پشت ئەو پەنجەرەیەوە مرۆڤێك هەبێت ئەشکەنجە بچێژێت. وەکو کەسێك لەوێ بێت نەخۆشییەکی قورسی بێت و جێ بەخۆی نەگرێت، یان کەسێك بێت خەوی زڕابێت.

ئەو پەنجەرە بچکۆلەیە پەنجەرەی (چاودێرگە)ی بنکەکە بو، کە خێزانەکەی ئەبوتالیب کۆتیبایڤ ی تیا ئەژیا.

هەمو ڕۆژێك — ژنەکەی و منالەکانیچاوەڕوانیان ئەکرد بێئەوەی چراکە بکوژێننەوە ، زەریفە♥شەو چەند جارێك هەلئەستا بۆ ئەوەی پلیتەی چراکە ببڕێت، هەمو جارێك ، لەگەل درەوشانەوەی شەوقی چراکەدا، بێ ئەوەیخۆی بیەوێت، ڕوانینی لەسەر دو کوڕە نوستوەکەی ئەنیشتەوە — دومنالە کەللە ڕەشەکەی وەکو دو توتکە ئەنوستن، ئەمیش لەسەرمادا لەژێر کراسەکەیەوە هەلئەلەرزی ، باسکەکانی لەسەرسنگی گرێ ئەدان و وەکو تارماییەکی تۆقیو تۆپەل ئەبو، تێی ئەڕوانین و ئەترسا لەوەی منالەکانی خەو بەباوکیانەوە ببینن و بەدەم خەوەوە هەستن و بەهەمو هێزیان باوەش بکەنەوەو بەرەو خالی تێپەڕبونەکە ڕابکەن، بەیەکەوە بگرین و پێبکەنن، ، بەلام بێئەوەی بیگەنێ.. کە بەخەبەر ئەبون لەگەل هاتنی هەمو شەمەندەفەرێکدا ، چاوەڕوانی باوکیان بون، هەتا ئەگەر نیو دەقیقەش لە بنکەکەیان بوەستایە ، هەرئەوەندە شەمەندەفەرێك بوەستایە و زیرەی برێکەکانی بهاتایە، کوڕەکان ملیان بۆ

♥ (لەئنگلیزیەکەدا-زەریپە). ت.ع

پەنجەرەکە درێـژ ئـەکرد و ئامـادەبون بـەرەوپیری ڕابکـەن، بـەڵام باوکیـان سەری هەڵنەئەدا.

ڕۆژان ڕۆیشت و هیچ هەواڵێك لەبارەیەوە نـەهات، وەکـو کێوێـك لـەپڕ هەرەسی هێنابێت و بوبێت بەژێر قوڕولیتەکەی خۆیەوە، کەکەس نەزانێت کەی و لەکوێ ئەوەی بەسەر هاتوە.

پەنجەرەیەکی بچکۆلەی تر، کە بەئاسنی ڕەش شیش بەنـد کرابـو، لـەو سـەرەکەی تـری زەوی، لـەژێرزەمینی گرتوخانـەی لێکۆڵێنـەوە لـە ئـەڵما-ئـەتا♥، ڕوناکیەکـەی نـە شـەو و نـە ڕۆژ نەئەکوژایـەوە. ئـەوە ئـەبوتالیب کۆتیبـایف یـەك مـانگی تـەواوە بەدەسـت ئـەو گڵۆپـە بەشـەوقەی بـە بنمیچـەکەوە هەڵواسـراوە و شـەو ڕۆژ ناکوژێتـەوە، ئـازار ئەچـێژێت . ئـەم گڵۆپە بۆ ئەو بوبو بە نەفرەت ، نەیئەزانی ڕابکات بۆکوێ، و چۆن چاوە پەشاوەکانی و سەرە کاسەکەی لەو تیشکە ڕەقە تیـژە بپارێزێـت کـە ئـەتوت چەقۆیە، بۆئەوەی بۆ یەك هەناسەش بێت لەبیری بچێتەوە. بۆ ئـەوەی واز لەو بیرکردنەوەیە بێنێت بۆچی هێناویانەتە ئێرە و چیان لێ‌ی ئەوێت.

شەوان، هەر ئەوەندە ڕوی بکردایەتە دیوارەکـە و سـەری بەکراسـەکەی داپۆشیایە، وەردیانێك♥ کە لـەکونێکی بچوکی دەرگاکـەوە چـاوی لێ‌ی بـو ، خۆی ئەکرد بەژورداو لەسەر زەویەکە ڕایئەکێشاو بەشەق تێ‌ی بەرئەبو:

♥ پایتەختی کازاخستان.ت.ع

♥ (لەکوردەواریدا لەکۆنەوە بەپۆلیسیبەندیخانەیان وتوە وەردیان..جیا لەناوەکانی تروەکـو پـۆلیس و سەربازوپاسـەوان و.....تـاد .کـە ئەمـە لـە ئنگلیزیشـدا هەروایـەوبێگومان هەرلەویشـەوە وەرگیراوەکەبەپۆلیسـی بەندیخانـە ئـەڵێن-Wardenت.ع)

ڕونەکەیتــە دیوارەکــە خــوێڕی.. ســەرت دانەپۆشــیت، هــیچ و پوچــی فلاسۆڤی♥.

لەگەڵ ئەو هەمو هاوارە زۆرەدا کە فلاسۆڤی نیە ، گوێیان لێنەئـەگرت و بایــەخیان بەهاوارەکــەی نەئــەدا ، ســەر لــەنوێ درێــژ ئــەبوەوە و ڕوی ئـەکردەوە گلۆپـە بـێ بەزەییەکـەو چاوەکانی ئەنوقانـد و گلێنـە هـەوکردوە بەئازارەکانی بەرەو چاڵی چاوی ئەگوشی، بەئەشکەنجەو ئازارەوە تامەزرۆی ئەوە بو هەست بەتاریکی بکات، بکەوێتە تاریکیەکی ئەنگوستە چاو ، هەتا ئەگـەر گـۆڕیش بێـت کـە چـاو و مێشـك ئـیتر ئـەتوانن نـەبن، ئـیتر هـیچ بەندیەوانێك و هیچ لێکۆڵەرەوەیەك دەسەلاتیان نامێنێت بـەم ئـازارە توانـا پڕوکێنـە ئەشـکەنجەی بـدەن بـە ڕونـاکی ، خەوڵێزڕانـدن ، و تێهەڵـدان . وەردیانـەکان بـەنۆرە ئـەگۆڕان بـەلام وەك ئـەوەی هـەمویان یـەك کـەس بـن وابو، کەس بەزەیی پیایدا نەئەهاتەوە ، کەسێکیان نەبو خۆی گێل بکات و چاوپۆشـی بکـات لـەوەی زیندانیەکـە ڕوی کردۆتـە دیوارەکـە، بـەڵکو بـە پێچەوانەوە، چاوەڕوان بون زوتر ڕوبکاتە دیوارەکە بۆ ئـەوەی بـەر شـەق و بۆکسی بدەن و بەدلگەرمیەوە تێر جنێوی بکەن.

لەگـەڵ ئـەوەدا ئـەبوتالیب کۆتیبـایڤ ئـەرك و فەرمانـەکانی پاسـەوانی زیندانی ئەزانی، هەندێ جار بەبێدەسەلاتیەوە لەخۆی ئەپرسـی، (ئەمانـە بۆ وان؟ ئەمانە لەڕواڵەتدا لـەمرۆڤ ئەچـن، چـۆن ئـەبێت مـرۆڤ ئـەم هـەمو

♥ سەربەفلاسۆڤ،کە جەنەراڵێکی پێشوی سوپای سۆڤێتی بـو لەسـاڵەکانی جـەنگی نیشتمانیی گەورەدا ، هێزێکی سەربازی خیانەتکاری دژی یەکێتی سـۆڤێت دروسـت کـرد و هاوکـاری هێـزە فاشـییەکانی ئـەڵمانیای ئـەکرد و خۆیـان ناونـابو سـوپای رزگاری روسی. و. عەرەبی

ڕق و کینەیەی تیا بێت؟ من هیچ زیانێکم پێنەگەیاندون، نە ئەوان من ئەناسن و نەمن ئەوان ئەناسم ، کە چی تێم هەڵئەدەن و سوکایەتیم پێ ئەکەن وەکو باوکیانم کوشتبێ!باشە بۆچی؟ ئەم جۆرە خەڵکانە لەکوێوە دێن ؟ چۆن بەم شێوەیان لێدێت؟ بۆچی ئازارم ئەدەن ؟ چۆن خۆم ڕاگرم ، چۆن شێت نەبم و مێشکی سەرم بەو دیوارە نەتەقێنم؟ کە هیچ ڕێگایەکی دەربازبونی ترم نیە.

جارێکیان خۆی پێڕانەگیرا، وەکو چەخماخەیەکی سپی لەناخیدا بریسکابێتەوە، نەیزانی چۆن پەلاماری پاسەوانێکی چاودێری زیندانەکەی دا، کاتێك شەقی لەم هەڵئەدا، لولی کرد و تلانی لەخۆڵەکەوە و کردی بەژێر خۆیەوە (ئەگەر بەرەی جەنگ ئەبو ئێستا وەکو سەگی هار ئەمتۆپاندی) ئەبوتالیب بەدەنگێکی نێرەوە نەڕاندی، لەکاتێکدا یەخەی کراسی پاسەوانەکەی ئەدڕاند و بەپەنجە لەرزۆکەکانی قوڕقوڕاگەی ئەگوشی، کەس نازانێت چۆن کۆتایی ئەهات ئەگەر ئەو دو وەردیانەی لەداڵانەکەدا بون فریای نەکەوتنایە و لەژێرچنگی دەریان نەهێنایە. ئەبوتالیب کەهاتەوەهۆش خۆی، بەلاّم ڕۆژی دوایی، لە نێوان ئەو لێڵایی و ئازارەوە یەکەم شت بینی هەمان ئەو گلۆپە داگیرساوە بو بە بنمیچەکەوە لەگەڵ پەرستارێکدا کەئەیدا بەپشتیا... ڕاکشێ و مەجوڵێ ، ئەمجارە نامریت — پەرستارەکە برینەکەی ناوچەوانی تیمار ئەکرد — بەلاّم ئیتر ئاوا شێت نەبیتەوە ، ئەیانتوانی دەستبەجێ لەناوت بەرن ، چونکە پەلاماری وەردیانێکت داوە، یان وەکو سەگ بیانتۆپانیتایە کەس لێی نەئەپرسیت، سوپاسی تانسیقبایف بکە چونکە ئەو لاشەکەتی ناوێت، بەڵکو خۆتی بەزیندویی ئەوێت، تێگەیشتیت؟؟. ئەبو تالیب بێدەنگییەکی بێتام

بێدەنگ بو، چی بەسەر ئەهات و چارەنوس بەرەو کوێی ئەبرد یەك شت بو لەلای، هەست کردن بەئازار لەقوڵایی ناخدا شتێك بو ئیتر لای ئەم نەمابو.

لەو ڕۆژانەدا جار جارێك توشی تۆرانی ئەقڵ ئەبو – هەستی بەدەورو پشت نەئەکرد و وەنەوز بوبو بە پارێزەرێکی ڕزگار کەر، لەو چرکە ساتانەدا ئەبوتالیب ئارەزوی نەبو نەخۆی بشارێتەوە نە لە ڕوناکیەکە هەڵبێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە هەوڵی ئەدا ڕوبەڕوی ئەو تیشکە بەئازارە بێبەزەییە ببێتەوە کە ئەقڵی لەلای نەئەهێشت و هەستی ئەکرد لەهەوادا ئەفڕێت و لەسەرچاوەی ئازار و خرۆشانەکەی نزیك ئەبێتەوە، و بەسەر خۆیدا سەر ئەکەوێت ، بۆئەوەی هێزی ڕوناکیە بەهێزەکە ببەزێنێت، بۆئەوەی بتوێتەوەو لەنەماندا ون ببێت. بەڵام لەوکاتەدا داوێك لە گلۆڵەی هەستە ماندوەکەیدا نەیئەهێشت فەنا ببێت، ئەو داوەی بەستبویەوە بەو پاشماوەیەی لەڕابردوی مابووەوە، ئەو داوە ئەو دڵتەنگیە قورسە بو کە پاشەکشێی نەئەکرد و ئەو ترسە بو لە منداڵ و خاو و خێزانەکەی کە نەئەڕەویەوە. ئەبوتالیب لەپێناوی ئەواندا کەلە سارۆزیکی بەجێمابون، ئازارێکی زۆری ئەچەشت. هەوڵی ئەدا دادگایی خودی خۆی بکات و تاوانەکە بزانێت .

هەوڵی ئەدا وەڵامێکی خۆی بداتەوە، لەسەرچی بەم شێوەیە سزا ئەدرێت ، بەڵام وەڵامێکی نەئەدۆزیەوە ، ئایا لەبەر ئەوەیە کە دیل بوە . بەڵام خۆ ئەویش لەگەڵ ئەو هەزاران کەسەدا دیل کرا کە ئەڵمانیەکان دەورەیان گرتن و هیچ چارێکی تریان نەبو لەوە زیاتر. بەڵام ئەوە ئەبێت چەند سزا بدرێت لەسەری؟؟.

جەنگ کۆتایی هاتوەو براوەتەوە نرخی هەمو شتێك بەسەربازگە و گرتن و خوێن درا، ئەو کاتەش زۆری نەماوە ئەوانەی لەو جەنگەدا بەشداربون بەسەرگۆڕەکانیاندا دابەش ببن، لەکاتێکدا دەسەلاتی ڕەها هێشتا بەردەوامە لە تۆڵەسەندنەوە، چونکە هێشتا عەقڵی نەهاتۆتەوە بەرخۆی ئەگینا ئەوەی ڕوئەدات یانی چی؟ کە ئەبوتالیب وەلامێکی بۆ پرسیارەکەی نەئەدۆزیەوە دڵخۆشیی خۆی بەوە ئەدایەوە، ئومێدەوار بو ڕۆژ لەدوای ڕۆژ ڕون بوایەتەوە ئەوەی ڕویدا خراپ تێگەیشتنێکی نابەجێ بو. ئەوکاتە ئەبوتالیب کۆتیبایڤ ئامادە ئەبێت هەمو ئەو خراپانەی دەربارەی کراوە لەیادیان بکات – با تەنیا بەخێرایی ئازادی بکەن و بینێرنەوە بۆ ماڵەوە، بۆ ئەوەی ڕابکات ، نەخێر بۆ ئەوەی وەکو باڵی هەبێت ، بفڕێت بۆ ئەوێ ، بۆ لای مناڵەکانی، بۆلای خێزانەکەی، بۆ سارۆزیکی، بۆ بنکەی بۆرانـاوا کە هەردو کوڕەکەی ئیرمیك و داوڵ و زەریفەی ژنی وەکو پشکۆ بەگەرمی چاوەڕوانی ئەکەن، ئەو زەریفەیەی کە لەو دەشتە زوقماویەدا وەکو باڵندەیەك مناڵەکانی لەژێر باڵەکانیدا ئەپارێزێت و نوساندونی بەدڵە گەرمەکەیەوەو هەوڵ ئەدات بەو فرمێسك و پاڕانەوانەی کە کۆتاییان نایەت کاریگەریەکی بەهێزی هەبێت و مەترسی لەسەر چارەنوسی کەم بکاتەوەو داوای بەخشین بکات بۆ ئەوەی گیانی مێردەکەی ڕزگار بکات. ئەبو تالیب بۆ ئەوەی نەداتە پرمەی گریان و ئەم نەگبەتیە شێتی نەکات، پەنای ئەبردە بەر خەیاڵ کردن ، ئەگەرا بەدوای دڵنیاکەرەوەی درۆدا. لەخەیاڵی خۆیدا لەبەرئەوەی هیچی لەسەر نەدۆزراوەتەوە ئازادکراوەو گەڕاوەتەوە بۆ ماڵەوە، لە خەیاڵی خۆیدا لە سەرپلەکانی شەمەندەفەرێکی بارکە بەوێدا ئەڕوات و ئەیباتەوە بۆ ماڵەوە ،

بازئەداتە خوارەوەو بەرەو ماڵەوە ڕائەکات، مناڵەکانی و ژنەکەی دێن بە پیریەوە و باوەشی پیائەکەن .... بەڵام ئەو چرکە ساتانەی خەیاڵ تێئەپەڕن و ، ئەگەڕێتەوە سەر واقیع وەکو مەستیی بەری دابێت، دڵتەنگی و خەمۆکی دایئەگرتەوەو هەندێ جار بیرئەکاتەوە ئازارەکانی دایك و باوکە کوژراوەکەی ئەفسانەی (ئیعدامێك لە سارۆزیکی) کە نوسیویەتەوە و ماڵئاوایی کردنەکەیان لە مناڵەکە شتێکی هەمیشەییەو ئێستا بەسەر ئەم دێتەوە. ئەمیش بەو گرتن و دابڕانە کوژراوە... تەنیا مردنە مافی ئەوەی هەیە باوك لە ماڵ و منالی بکات، ئیتر نەکەسی تر و نە هیچی تر ئەو توانا و دەسەڵاتەی نیە.

ئالەم کاتە جەرگبڕانە دا ئەبوتالیب بێدەنگ ئەگریا ، شەرمی لەخۆی ئەکرد، نەیئەزانی چۆن فرمێسکەکانی بگرێت بەسەر دەم و چاوە ڕەقەکەیدا نەیەنەخوارەوە وەك چۆن باران بەسەر بەردا ئەبارێت .. ئەم ئازارانەی لەجەنگیشدا نەچێشتوە. ئەو کاتە تاکێکی جەربەزە بو بۆخۆی ئەژیا، بەڵام ئێستا دڵنیایە منال – ئەو دیاریەی کە زۆر ئاسایی دێتە بەرچاو – هەڵگری مانای ژیانەو ، ئەوان- لەهەمو حاڵەتێکی دیاریکراودا – مایەی بەختەوەرین بۆ هەمو مرۆڤێك ، بەختەوەری بۆ ئەم، ئەگەر بەن، و مەرگەسات و هەناسە ساردی ئەگەر نەیانبینێتەوە..ئێستا لە بەهای بەرزی ژیان دڵنیایە کە خەریکە لەدەستی ئەدات، بەهاتنی دواین سەعات ، لەدواین داگیرسانی ڕوناکیە تۆقێنەرەکەدا، پێش ئەوەی بگاتە تاریکی هەمیشەیی، کاتی لێپرسینەوەو دیاریکردنی سەرئەنجامەکان. گرنگترین سەرەنجامی ژیان مناڵە، لەوانەیە هۆی ئەوە بێت سروشت ئاوا ڕێکخراوە: دایك و باوك ژیان بەرێ ئەکەن بۆ ئەوەی بەردەوامی خۆیان

دابمــەزرێنن..هەڵپڕوچــقانی بــاوك لــە منالّــەکانی واتــای ڕێگرتنــە لــە بەجێهێنانی ئەرکی باوکایەتی ، واتای حوکم دانە بەسەر ژیاندا کە بەفیڕۆ بــڕوات، زۆر نارەحــەت بولــەوەی لــە کــاتی وردکردنــەوە و لەناخــەوە بینینیئـەم حەقیقەتانـەدا توشـی ڕوخـان ئـەبێت. دوای ئـەوەی ئـەبوتالیب دیمەنی بەیەکگەیشتنەوەی بەخەیاڵ بینی، وەکو بەچاوی خـۆی بینیبێتـی، دەرکـی کـرد ئـەو خەونـەی نایەتـە دی. دەستەوسـانیی و بـێ دەسـەلاتیی چۆکیان پێ دادا. ڕۆژ لەدوای ڕۆژ خۆبەدەستەوەدان زیـاتر دەسـتی بەسـەردا ئەگرت و ویست و ئـارەزو و تواناکـانی لاوازتـر ئـەکرد، خـۆ بەدەسـتەوەدان لەناخیدا بەردەوام کەڵەکە ئەبو وەك چۆن بەفرێکی تەڕ لە لاپاڵی چیایەکی لێژدا کەڵەکە ئەکات و چاوەڕوان ئـەکرێت ها ئێستا! ها ئێستا نـا! هـەرەس بێنێـت. ئەمـەبو کـە لێکۆڵـەرەوەی دەزگـای ئاسایشـی دەوڵـەت تانسـیقبایف ئەیویست و بە شێوەیەکی ڕێك و پێك و پلان بۆ دارێـژراو هـەوڵی بـۆ ئـەدا، بۆئەوەی ئەو کێشەیەی کە تـەونێکی شـەیتانیانەی بـۆ تـەنیبو ، دژی دیلـی جـەنگی کـۆن ئـەبوتالیب کۆتیبـایف ، بـە پاڵپشـتی سـەرکردەکانی ، ڕایـی بکات. دەربارەی پەیوەندیەکانی لەگەڵ موخابەراتی بەریتانیاو یۆگۆسلاڤیاو جێبــەجێ کردنــی کــارێکی ئایدۆلۆجیانــەی تێکدەرانــە لــە ناوڕیزەکــانی دانیشتوانی هەندێك ناوچەی کازاخستان دا.

بەشـێوەیەکی گشـتی دارشـتنەکە بـەم جـۆرە بـو، هیشـتا کـارێکی زۆر لەبواری لێکۆڵینەوەکەدا مابو لە پێناوی چەسپاندن و بەکارهێنانی هەندێك لە وردەکاریەکاندا، هەروەها ئـەبێت ئـەبوتالیب کۆتیبـایف والێبکرێـت دان بە هەمو پێکهاتەکانی تاوانەکەدا بنێت بەڵام لەهەمو شتەکان گرنگتر ئێستا ئەوەیە تاوانبارکردنەکە بەجۆرێك دابرێژرێت کە بایـەخێکی سیاسـی بـالای

هەبێت و بەئاگایی وزیرەکی وپەرۆشیی بێ سنور بۆ ئەرك و پیشەی تانسیقبایف بسەلمێنێت.

ئەم کێشەیە کە بۆ تانسیقبایف مایەی سەرکەوتنێکی گەورە بو لە ژیاندا لەهەمان کاتدا داوێك بو ئەبوتالیب کۆتیبایڤی توشی چارەنوسی تیاچون و فەوتان ئەکرد، کەواتە ئەم ڕایەڵە ترسناکە کە یەك کۆتایی هەیە و ، هیچی تر- دان پیانانی تەواو بەهەمو ئەو تاوانانەی دراونەتە پاڵی و ئەو سەرەنجامانەی لێی ئەکەونەوە، ئەم سەرەنجامە پێشتر بڕیاری لەسەردرابو، چونکە خودی تۆمەتبارکردنەکە خۆی بەڵگەی تاوانبارییە، لەبەر ئەوە تانسیقبایف دودڵ نەبو دەربارەی سەرکەوتنی کۆتایی پرۆژەکەی.

ئەم زستانە وەرزی زێڕینی ئەوەو کاتی پلە بەرزکردنەوەی هاتوە. ئەو لە ئاکامی هەڵەیەکی بچوك لەکاتی خزمەتدا چەند ساڵێك بە پلەی ڕائد مایەوە. بەڵام ئێستا ئاسۆیەکی نوێی بۆ کراوەتەوە، چونکە زۆر نین ئەو دەرفەتانەی کە ئەتوانێت لە قوڵایی کێشەکەی ئەبوتالیب کۆتیبایڤ دەریان بکێشێت. ئێستا ڕێوی هاتوە بە پیریەوەو ئەبێت لە کیس خۆی نەدات . بەڵێ، ئەکرێت بلێین مێژو لەو ڕۆژگاری شوباتی ساڵی 1953یەدا بەدەمیەوە پێکەنی، وادیارە مێژوی وڵات تەنیا بۆ ئەم ئامانجە هاتۆتە ئاراوە، باخۆی ئامادە بکات بۆ بەدیهێنانی مەرامەکانی.

تانسیقبایف ئەوەندەی هەستی دەرکی بەم خزمەت و پیاوەتیەی مێژو کردبو ، کەوای کردوە بەردەوام بایەخی خزمەتەکانی زیاد بکات ئەوەندە بە عەقڵ دەرکی پێنەکردبو و بەوەش بەردەوام بەهای خۆی لەلای خۆی بەرزتر ئەبوەوە، لەبەر ئەوە لە حاڵەتێکی هەستانەوەی مەعنەوی و

هەڵچون دا ئەژیا ، کە سەیری ئاوێنەی ئەکرد هەندێ جار سەرسام ئەبو، دەمێکە بەم شێوەیە نەگەشاوەتەوە، گەشانەوەی گەنجان، چاوەکانی نەئەتروکاندو شانەکانی هەڵئەتەکاند وخۆی ڕێك ئەکردەوە و، بەدڵخۆشی و سەربەرزیەوە بەزمانێکی ڕوسی پاراو لەبەر خۆیەوە ئەیوت (بۆئەوە لەدایك بوین ئەفسانەیەك بکەین بەچیرۆکێکی واقیعی) ژنەکەشی کە هەمان بۆچون و پێشبینییەکانی ئەوی هەبو ، ئەویش دڵی خۆش بو ، ئەگەر قسە بهاتایەتە پێشەوە ئەیوت (قەیناکات ، بەم زوانە چیمان بوێت، دەستمان ئەکەوێت) کوڕەکەشی کەلە دوا پۆلی قوتابخانەدا بو ، هەڵسوڕاوێکی چالاکی (کۆمسۆمۆڵ)♥ بو لەگەڵ ئەوەشدا کە هەندێك سەرکێش و نەگریس بو، مەسەلەیەك پەیوەندیی بە ئامانجە دیاریکراوەکەوە بوایە بە هەڵچونەوە ئەیپرسی (بابە، بەم زوانە پیرۆزبایی بەموقەدەم بونت لێ ئەکەین؟؟) ئەمانە هەمو هۆکاری دیاریکراوی خۆیان هەبو، هەرچەندە ئەم هۆکارانە پەیوەندی ڕاستەوخۆیان بە تانسیقبایڤەوە نەبو، بەڵام.... تەنیا ئەوەندە یە ماوەیەکی کەم لەمەوبەر ، نزیکەی شەش مانگێك پێش ئێستا دادگایەکی داخراو لە ئەلما-ئەتا کرا، لەدادگایەکی سەربازیدا گروپێك لە توندڕەوە نەتەوە پەرستە بۆرجوازییە کازاخییەکان حوکم دران و ئەو دوژمنانەی گەلی زەحمەتکێش بێ بەزەییانە و بۆ هەتا هەتایە ڕیشەکێش کران، دوانیان بەهۆی کارە زانستییەکانیانەوە کە بەزمانی کازاخی نوسیبویان و تیایدا ڕابردوی داسەپاوی دەرەبەگایەتی نەفرەت لێکراویان بە ڕابردویەکی نمونەیی لەقەڵەم دابو کەلەکەدارکردنی بارودۆخی نوێیە بەتوندترین سزا-ی ئیعدام حوکم دران، و دوانیش لە

♥ (ڕێکخراوی گەنجان یان لاوانی شیوعی. ت.ع)

www.pertwk.com

یاریدەدەرە زانستییەکانی پەیمانگەی زمان و ئەدەبی سەر بەئەکادیمیای زانستیان بە بیست و پێنج ساڵ لەگەڵ کاری نارەحەت حوکم دابو... ئەوانی تریش .. هەریەکی دە ساڵ .. بەڵام خاڵە گرنگەکە ئەمە نیە، بەڵکو ئەوەیە لە ئەنجامی ئەم دادگایی کردنانەدا لە نێوەندەوە خەڵاتی هاندانی بە نرخ بۆ ئەو کارمەندانەی دەزگا تایبەتیەکان هاتبو کە ڕاستەوخۆ لە ئاشکرا کردن و ڕیشەکێش کردنی ئەو نەتەوەییە توندڕەوە بۆرجوازیانەدا بەشدارییان کردبو. لە ڕاستیدا خەڵاتەکانی دەوڵەت بۆ هاندانی ئەو دەزگایانەش بە شێوەیەکی نهێنی بو ، بەڵام ئەمە هەرگیز لە بەهایان کەم ناکاتەوە، پلە بەرز دەکرایەوەو ڕوتبەی نائاسایی دابەش کراو نیشانە و ملوانکەی ئازایەتی کرایە مل و هەڵواسران و پارەی دەستیی زۆر بەخشرا بەرامبەر جێبەجێکردنی دڵسۆزانەی ئەرکەکان و فەرمانی ئاراستەکردنی سوپاس و پێزانین دەرکران، جگە لە چەندین هەنگاو و ڕێ و ڕەسمی پێزانین و بایەخ پێدان، کە هەموویان بریسکەیەکی تریان بەژیان ئەبەخشی ، هەروەها نیشتەجێکردنی هەڵکەوتوە دەرکەوتوە تایبەتیەکان لە شوقەی نوێدا کارێکی بەجێیە، هەمو ئەمانە بۆیە ئەکران ئەوانە زیاتر جێپێگیر بکەن و دەنگ دلێرتر و نێرتر بن، سلاوە سەربازیەکان توندتر بکرێن و پاژنەکان بەبڕوای زیاترەوەبدرێن لەیەك .

تانسیقبایف لەناو ئەو پلە بەرزکراو ڕێزلێنراوانەدا نەبو، بەڵام لە ئاهەنگەکانی هەڤاڵەکانیدا چالاکیەکی توندوتۆڵی هەبو زۆربەی ئێواران لەگەڵ ئیکۆمیس ی ژنیدا ئەچون بۆ بەسەرکردنەوەی ئاهەنگی ئەو پلە و نیشانەی ئازایەتیانەی ئەبەخشران یان ئەو شوقە نوێیانەی ماڵ ئەچوە ناویان ، هێشتا هەر لەسەرەتای ساڵدا بون زنجیرەیەك بانگهێشت و ئاهەنگ

گێـڕان دەسـتی پێکـرد. ئـەو دەعـوەت و ئاهەنگانـە ئەوەنـدە خـۆش بـون لـە بیرناچنەوە، میوانەکان کاتێـك بەشـەقامە سـاردە کـەم ڕوناکیـەکانی ئـەڵما-ئەتادا ئەهاتن کە تۆزێـك سـەرمایان ئـەبو هەرئەوەنـدەی پێیـان ئەنایـە نـاو دەرگاکان لەگەرمی بەخێرهاتن و پێشوازی خانەخوێ چاوەڕوانەکانی خاوەن شـوققە نوێیەکانــدا نــوقم ئــەبون و ئــەو گــورج و گـوڵی و ڕوخۆشـی و دڵخۆشــیەی لــە ڕوخســار و چــاوانی خــاوەن ماڵەکانــەوە بــەدی ئــەکران ڕاسـتەقینەو ڕاسـتگۆیانە بـون، چـونکە بەڕاسـتی ئـەوە جـەژن بـو بـۆ ئـەو کەسانەی هەڵبـژێرابون، ئەوانـەی جارێکیتر تـامی کامـەرانیان چەشـتەوە، لەو قۆناغە دا کە هەژاری و برسێتی ساڵانی دوای جەنگ هێشتا لەبـەر چاو و هـزری خەڵکـدا بـو، ئـەم خۆشـگوزەرانیە نوێیـە هەڵبژاردەیـە لـە چـوار قوڕنەی دەوڵەتـدا بـە پێزانینێکی مەزنـەوە پێشوازی لێکـراو دەرویـەك بـو سـەری بـۆ رائەوەشـێنرا. جۆرەکـانی کۆنیـاکی گرانبـەها و سـورەییاو شوشـەمەنی کریسـتاڵ لـەم ناوچـە دورە دەسـتانەدا بوبونـە بـاو. لەسەقفەکانەوە بریسکەی سورەییای چەند گۆشەی بەتاڵان هاتو ئـەو نـاوەی ئەڕازاندەوەو قاپ و قاچاخی ئەڵمانی کە دەستکەوتی جەنگاوەران بو لەسەر مێزەکـان کەبەسـەرمێزی سـپی داپۆشـرابون ئەدرەوشـانەوە، هـەمو ئەمانـە دڵیان ئەکردەوەو کەش و هەوایەکی خانەدانی یان ئەڕەخساند کە بەرزترین ماناکانی ژیانیان لەخۆ ئەگرت، وەکو هیچ شتێك نەبێت لەجیهانـدا شـایانی بایـەخ پێـدان بێـت ئـەوان نـەبن، هـەر لـەدەروازەی شـوقفەکەوە هـاڵاوی چێشتخانە ئەهات بەسـەرتا کـە بێجگـە لـە شـتەکانی تـر خـواردنی سـەرەکی پێویسـتیان تیـا لێئـەنرا: گۆشـتی ناسـکی وڵاخـی بـەرزەی کـەم تەمـەن کـە خواردنی باوباپیران بو و لەژیانی ڕەوەندیەوە بۆیان مابوەوە، ئەو گۆشتەی،

کە بەشێوەیەکی سەیر بۆن و بەرامەی کۆنی دەرودەشتی لەناو دیوارە تازەکاندا بڵاوئەکردەوە. هەمو ئامادەبوان لە چاوەڕوانی خوانە گەورەکەدا بە ویقارەوە قسە ئەکەن، بەڵام مەبەستی کۆبونەوەکە خودی خواردنەکە نیە- چونکە مرۆڤی تێر کاتێك خواردنێکی زۆر لەبەردەمیدا ئەبێت بیر لە گیروگرفتەکانی ناوخۆی ئەکاتەوە- بەقەد ئەوەی مەبەست وتوێژەکانی دەوری خواردنەکەیە، دەربارەی پیرۆزبایی و ئاواتە بەدی نەهاتوەکان، لەم جۆرە بۆنانەدا چێژێکی شیرینی شاراوە هەیە کە کۆتایی نایەت، ئەم هەستە دەرونیە شیرینە جێگای هەمو ئەو شتانەی تیائەبوەوەو ئەشاردەوە کەلەناخی مرۆڤەکاندا شارابوەونەوە . هەتا ئیرەیی پێ بردن بۆ ماوەیەك لە ئیرەیی دەرئەچو، مەرایيش بۆ ماوەیەکی کورت ئەگۆڕا بەدڵسۆزی. هەر کەسێك لە ئاستی خۆیەوە بە شێوەیەکی سەیر ئەگۆڕا بۆ یەکێك لەدەستەی پیاهەڵدان ، بەوتە، بەڵام چەند ئەتوانێ زیرەکانە، لەوەش گرنگتر — بێ ئەوەی ئاگای لەخۆی بێت، بەگفت شیرینی و ڕەوانبێژیش ئەیڕازاندەوە، لەبەربەرەکانێیەکی ئاشکرا نەکراودا لەگەڵ ئەوانی تردا، ئەمە خرۆشان و وروژانێکی تایبەتی ئەرەخساند، ئەو ڕستانەی لەکاتی پێك لێکداندا ئەوتران زۆر ناسك و جوان بون ، ئەتوت باڵندەی باڵ نەخشینن و بە ژێر سەقفەکاندا ئەفڕن کە بە سورەییای تاڵانیی ڕازێنرابونەوە، چەند جوان بون ئەو وشانەی هەڵئەڕێژران، وەکو پێشەکی وێنە کێشرابن ، کە گوڕوتینێکی زیاتر و بەهێزتری لای ئامادەبوان دروست ئەکرد.

ئەوەی زیاتر سەرنجی تانسیقبایڤ و ژنەکەی ڕاکێشا وروژاندنی وتەی پێش پێك هەڵدانی موقەدەمێکی تازە پیاکەوتوی کازاخی بو ، کاتێك بەهەیبەتەوە لە پشت مێزەکەوە وەستاو کاریگەرانە و خۆ بەشت زانانانەوە

دوا وەکو ئەکتەرێك بێت لەدرامایـەکی شـانۆیی داو دەوری پاشـایەك ببینـێ کەسەرئەکەوێتە سەر تەخت.

ئاسیل دوسـتار♥ ... موقەدەمەکە چاوێکی بـەناو خەڵکە دانیشتوەکەدا گێـڕا، سـەیرکردنێك بەهەیبەتـەوە کـە چـەندین مانـای ئەبەخشـی، وەکـو بیەوێت بەم تێڕوانینـە بیسەپێنێت هـەمویان ئـەبێت چاویان لەدەمیئـەم بێت و هۆشیان لەلای بێت... ئێوە ئەزانن ، ئەمرۆ کامەرانی من وەکو دەریا شەپۆل ئەدات، ئێوە ئەزانن من ئەمەوێت وتەیـەك بڵـێم، سـەرەی خۆمـەو ئەمەوێت قسە بکەم، ئێوە ئـەزانن- مـن هەمیشە بـڕوام بەشـتە ماددیـەکان بوەو لەسایەی کۆمسۆمۆڵدا پەروەردە بوم، من کـە بەلشـەفیەکی نەبـەزم — ئێوە ئەزانن کەمن زۆر شانازی پێوە ئەکەم، پەروەردگار لای من هـیچ نیـە، هـەمو کەسـێك ئـەزانێت و هـەمو قوتابیـەکی سـۆڤێتی ئـەزانێت ئێمـە سەروەرێکی ترمـان هەیـە، بـەڵام ئەمـەوێت قسـە لەسـەر مەسـەلەیەکی تـر بکەم. ئێـوە ئـەزانن- ئەمـەوێت بڵـێم پـەروەردگاری ئێمـە لـەم دنیایـەدا یـە، بەیارمـەتی، ڕاوەسـتن پـێ مەکـەن، ئـازیزان چـیتانە، ! وائـەزانن بـوم بەقسەی خۆمـەوە ئێـوە ئـەزانن- مـن مەبەسـتم ئـەو پـەروەردگارە نیـە کـە چەوسـێنەرانی جـەماوەری زەحمـەتکێش پـێش شـۆڕش دایـان هێنـابو. پەروەردگاری ئێمە ئەوەیە دەسەڵاتی بەدەستە، کەبەویستی ئەو — وەکو لە ڕۆژنامەکاندا ئەڵێن سـەردەم ئاڕاسـتە ئـەکرێت و ئێمـە لـە سـەرکەوتنێکەوە ئەچین بۆ سەرکەوتنێکی تر ، بەرەو سەرکەوتنێکی سەرتاسەری شیوعیەت لە جیهاندا ، سەروەری ئێمە سەرکردە مەزنەکەمانە کـە جڵـەوی سـەردەمی گرتوەبەدەستەوە، وەك چۆن — ئێوە ئەزانن سەر قافڵەچـی جڵـەوی یەکـەم

♥ دۆستان وخۆشەویستان- بەزمانی کازاخی.و.عەرەبی

www.pertwk.com

حوشتری کاروان ئـەگرێت، ئـەوە یوسـفی ئێمەیـە، یوسـف فیساریۆنۆڤیچ♥ ئێمەش لەدوایەوە، ئەو پێش کاروانەکە کەوتوەو ئێمەش یەکرِیز لەدوایەوە ئەرِۆین هەرکەسێك پێچەوانەی ئـەوە بیرئەکاتـەوە کـە ئێمـە بیرئەکەینـەوە رِزگـاری نابێـت، یـان بۆچـونی پێچـەوانەی بۆچـونی ئێمەیـە دەربـارەی چیکا♥ی تەمێکار کە دزیرجینیسکی پۆلاین بۆ ئێمەی بەدیهێناوە.

- ئێـوە ئـەزانن جـەنگی تاسـەرکەوتنی کۆتـایی –مـان بەرامبەر دوژمنان راگەیانـدوە ، هـەمو تـوخم و خێـزان و ئەوانەشـی کە هاوکاریان ئەکەن لەناوئەبەین ، لە پێناوی کێشەی پرۆلیتاریادا – ئێوە ئـەزانن وەك چۆن گـەلای پـایز کۆمـەڵ ئـەکرێت و ئـاگری پێـوە ئەنرێت ئاوا شوێنەواریان نـاهێڵین چونکە ناکرێت لەیـەك بیروبـاوەرِ زیـاتر هـەبێت –ئێـوە ئـەزانن ئـەویش کامەیـە! ئـەوا ئێمـە بەیەکـەوە لەگەڵ ئێوەدا خاکەکەمان لە دوژمنە ئایدۆلۆجییـەکانمان، تونـد رِەوە نەتەوە خوازە بۆرجوازیەکان و – ئێـوە ئـەزانن نـەیارانی تـریش پـاك ئەکەینەوە.

دوژمن لەهەرشـوێنێك خـۆی شـاردبێتەوە یـان بەهـەر شـێوەیەك خـۆی نیشان بدات دەربـازبونی نیـە، لەهـەمو کـات و شـوێنێکدا ئـەبێت دوژمنـی چینایەتی ئاشـکرا بکـرێن و پـەردە لەسـەر بـەکرێگیراوە هاوپەیمانـەکانیان لابدرێت.

ئێوە ئەزانن – پێویستە وەکو هاورِی ستالین فێری کردوین –دروشممـان

♥ ستالین.و.عەرەبی

♥ کورت کراوەی (ئاسایشی دەوڵەت ، بەزمانی رِوسی)و. عەرەبی

لێدانی دوژمنان و بەرزکردنەوەی ئاستی ورەی جەماوەری گەلەکەمان بێت، ئـەمڕۆ کـەمن دەستنیشـان کـراوم و ڕێـزم لێنـراوە ، کاتێـك کـە فـەرمانی بەخشینی پلەی تایبەت-م خوێندرایەوە، سوێندم خـوارد بـێ دودڵی لەسـەر ڕێبازی ستالینی بڕۆم —ئێوە ئەزانن ئەبێ بەدوای دوژمناندا بگەڕێم و بیان دۆزمـەوە و نیـازە دوژمنکاریـەکانیان بخەمـە ڕو بۆئـەوەی ئـەو سـزا تونـدە وەربگرن کە چاوپۆشـی لێناکرێـت. وابـزانم ئـەزانن ئێمـە تونـدڕەوە نەتـەوە خـوازە سـەرەکیەکانمان لـە پـەل و پـۆ خسـتوە کـە نـەتوانن ئازارمـان پـێ بگەیـەنن، بـەڵام هاوسـۆز و ڕاوکـەکانیان لـە پـەیمانگاکان و دەسـتەکانی ڕزگاریدا خۆیان شاردۆتەوە، ئەوانەش لەدەستمان دەرناچن و ڕەحمیـان پـێ ناکـەین. جارێکیـان یـەکێك لـەو تونـدڕەوە نەتەوەخوازانـە لـە لێکۆڵینـەوەدا پیێ وتم: بەهەمو پێوەرێك سـەرەنجام مێـژوتان ئەگاتـە ڕێگایـەکی داخـراو، و وەك چۆن نەفرەت لە شەیتان ئەکرێت ئـاوا بەرنـەفرەتی مێـژو و خـەڵك ئەکەون- تێئەگەن؟!.

ئەبوایە لە شوێنی خۆیدا بمکوشتایە.

تانسیقبایف خۆی بۆ نەگیرا و هەستایە سەرپیێ و بـە توڕەییـەوە وتـی: ڕاست ئەکەیت هاوڕێی رائید.

موقەدەمەکە پشتگیری کرد.. ئەگەر هێشـتا بـۆ لێکۆڵینـەوە پێویسـتمان پیێ نەبوایە ئەمکوشت.

پێم وت: ئێوە ئەزانن — هەتا ئێمە ئەگەینە ئـەو ڕێگـا داخـراوە ، هـیچ خوێڕیـەکی وەکـو تـۆ لەسـەر ڕوی زەوی نامێنێـت، سـەگەل ئـەوەڕن و کاروانەکەی ستالین هەر بەڕێوە ئەبێت .

هەمویان بەیەك دەنگ دایانە هاڕەی پێکەنین و چـەپڵە بـۆ ئـەو وەڵامـە

بـەهێز و بەجێیـە بـۆ ئـەو تونـدڕەوە نەتـەوە خـوازە سـەگبابە.. هـەمویان هەسـتانە سـەر پـێ و دەسـتیان بـە پێکەکانیانـەوە درێـژ کـرد و (بەخۆشـی ستالین) بەیەك دەنگ بەرزبوەوەو هەڵیان داو پەرداخە خاڵیەکانیان نیشانی یـەك ئـەدا وەکـو بـەوە ڕا سـتیی ئـەو وشـانەی وتـراون و دڵسـۆزیی خۆیـان بسەلمێنن.. دوای ئـەوەش زۆر وتـرا بـۆ پشتگیری کردنـی ئـەو ڕێبـازە ، ئـەو وشـانە لـە خۆیانـەوە بەرهـەم ئـەهاتن و تەشـەنەیان ئـەکرد، و وەکـو شـارە زەردەواڵەیەکی خۆڵاوی و وروژاو کە چزوەکانیان پڕ بێت لە ژەهری تورەیی و ڕقــی شــاراوە بەســەر ســەری ئامادەبوانــەوە ئەســۆڕایەوەو مەترســیی پێوەدانیان زیـاتر ئـەبو چونکە بـەردەوام زۆرتـر و ژەهـراوی تـر ئـەبون. — شەپۆلێکی بە گوژم لـە نـاخی تانسیقبایف دا ئـەکولاّ و قـولّپی ئـەدا، بـیر و ڕاکانی تیـژ ئەبونـەوەو سـوربون و پێداگیری چەسـپاوتر ئـەبو. نـەك لەبـەر ئەوەی ئەو قسانە تازەبون لای ئەو، بەڵکو بەپێچەوانەوە هـەمو ژیـانی ئـەو و ژیـانی هـاوڕێ زۆرەکـانی لـە خزمەتـداو ژیـانی ڕۆژ بـە ڕۆژی نێوەنـدی کۆمەڵایەتی دەوروپشتی پڕبون لـەم کەشـو هەوایـەی هانـدان و خرۆشـاندنە بەردەوامـە و ململانێیـەکی توندکـە پـێی ئـەوترا ململانـێی چـینایەتی ، بەهەمو جۆرەکانیەوە ڕەواو ڕێپێدراو بو. بەڵام گرفتێکی باس نەکراو هەبو، لەپێناوی کڵپەسەندنی بـەردەوامی ململانێکـەدا ئەبوایـە بـەردەوام مـاددەی نوێ هەبوایە و هەڵسەنگاندن و شیکردنەوەی نوێ هەبوایە بۆ ئەوەی هـەمو لایەنەکانی ئەو ململانیـە ئاشکرا بکات و بخاتـە گـەڕ، بـەڵام لەبـەر ئـەوەی هـەمو ئەوکارانـە کرابـون و وا دەرئەکـەوت هیچـی تـازە نـەمابێت، تائـەو ڕاددەیەی گەلانێك بەتەواوەتی ڕاگوێزرابون بۆ تاراوگە کوشـندەکانی سـیبریا و ئاسـیای ناوەڕاسـت، بۆیـە ناڕەحـەت بـو بـو بـەروبوم(سـەری خـەڵك) ت

لەکێلگەکان دەست بکەوێت بێ پەنابردنە بەر –بەپێی ئاوازە کۆنەکە – تاوانبار کردن بە باوترین تۆمەتی ناوچە نەتەوەییە دورەکان، واتە سەرکێشیی نەتەوەیی دەرەبەگایەتی بۆرجوازی. خەڵك لە رێگای ئەو ئەزمونەوەی بەسەریان هاتبو ئەیانزانی بچوکترین تێوەگلانیئەم کەسە یان ئەو کەسە بەلادانی ئایدۆلۆجی بەسە بۆ ئەوەی بێ دواکەوتن خۆی و خێزان و کەس و کاری تیابچن، فێربوبون شەڕی خۆترێن نەکەن و هیچ شتێك نەڵێن و نەنوسن کە والێك بدرێتەوە لایەنێکە لەلایەنەکانی نەتەوە پارێزیی ، بەپێچەوانەوە زۆربەی خەڵك زیادە ڕۆییان ئەکرد لە خۆپاراستن و زمانپاراستن بە جۆرێك بەئاشکرا و بەدەنگی بەرز نکوڵییان ئەکرد لەهەمو تایبەتمەندیە نەتەوەییەکان تا ئەگەیشتە ئەوەی خۆیان بێبەری بکەن لە زمانی زگماکی خۆیان،

کوڕ ئەوکورەبو یەکێك لەو نەتەوە پەرستانە بگرێت کەلەهەمو هەنگاوێکدا ڕایبگەیەنێت هەمیشە وبەردەوام بەزمانی لینین قسە ئەکات و بیر ئەکاتەوە. لەم قۆناغەدا کە ڕوداوەکان هەژار و بێکەڵکیان کردوە ، ئەو قۆناغەی کە پەرەپێدانی تێکۆشان لە پێناوی دۆزینەوەی دوژمنە شاراوەکاندا نارەحەتە، بەختی ڕائید تانسیقبایف، لەگەڵ هەمو ئەوانەدا، هەرچەندە ئەوە ڕێکەوتیشە، بەختێکی باش بو کە تێچاندن بۆ ئەبوتالیب کۆتیبایف لە بنکەی بۆرانی-بۆراناوا وەکو کەرەستەیەکی خاوی کەم بایەخ کەوتە دەستی، تەنیا بۆ لێ وردبونەوە زیاتر وەك ئەوەی کێشەیەك بێت بۆ لێکۆڵینەوە.

بەڵام تانسیقبایف نەیهێشت ئەم هەلەی لەکیس بچێت و بەسەر خووی خۆیدا بچێت ، تەمەڵی نەکرد، سەفەری کرد بۆ ئەوەی مەسەلەکە لە

www.pertwk.com

شـوێنی خۆیـدا ببینێـت ، ئێـستاش قەناعـەتی چەسـپاوە ئـەم کێشـەیە کـە لەسـەرەتادا، سـادەیە، جـیٚی خـۆی ئـەگرێت و بایـەخی باشـی پـیٚ ئـەدرێت ئەگەر ئامادەکاریی باشی بۆ بکرێت، بەو جۆرەش لەوە ناچێت بێبەش بێت لە هاندانی سەرەوە ئەگەر هەمو شتێك بەپیٚی پێویست دابڕێـژێت ، ئـەوە خۆی شاهیدی یەکێك لەم جۆرە ئاهەنگانە نیە کە ئێستا لەسـەر یـەکێك لـە مێزەکانی دانیشتوە ؟ یـان خـۆی نازانێـت ئـەم جـۆرە شـتانە چۆن دروست ئەکرێن؟ یان ئەو لەوخەڵکانە کەمترە کە بـاش ئەیانناسـێت، کـە بەڕاسـتی بەباوەڕەوە دڵسۆزی پەروەردگار-دەسەڵاتن، بۆیە ئەمڕۆ خـاوەنی کریسـتاڵن لەســـەر مێزەکانیـــان و لەســـەقفەکانیاندا؟ بـــەڵام ڕێگـــای گەیشـــتن بـــە پەروەردگاری — دەسەڵاتی تاك و تەنیا، ڕێگای خزمـەتی بـیٚ بڕانەوەیـە لـە دۆزینەوەو روهەڵماڵینی دوژمنە پەردەپۆش کراوەکانیدا.....

لەناودوژمنەکاندا، پێویستە بـە هۆشـیاریەوە چاودێری ئەوانـە بکرێـت کە دیلی جەنگ بون، ئەوانە تاوانبارن کـە فیشـەکێکیان نـەنا بەناوچـەوانی خۆیانـەوە، چـونکە ئـەرکیان ئـەوە بـو خۆیـان بکـوژن نـەك خۆیـان بـدەن بەدەستەوە، بەوجۆرە ئـەیانتوانی پابەنـد بـونی بـیٚ سـیٚ و دوی خۆیـان بـۆ پەروەردگار — دەسەڵات بسەلمێنن کە گومان هەڵناگرێت - داوای لێئـەکردن ، بمرن و خۆتان تەسلیمی دیلیی مەکـەن، ئەوەشـی خـۆی ئـەدات بەدەسـتەوە تاوانبارە ، پێویستە تـەمیٚ کردنـی بـیٚ چاوپۆشـیی لەوانـە ببێتـە پەنـد بـۆ هەمولایـەك لەهـەمو کـات و شـوێنێکدا، ئەمـە ڕێنماییـەکانی سـەرۆك — پـەروەردگار- دەسـەڵاتە. ئـەم کۆتیبایڤـەی لەگـەڵ خۆیـدا هێناویـەتی بـۆ لێکۆڵینەوە یەکێکە لـەو دیلـە کۆنانـەی جـەنگ، بێجگـە لـەوەش کێشـەکەی ئەمەیان زۆر گرنگە ، بیانویەکی زۆر بەجیٚی تیایە و خاڵێکی زۆر گرنگە ،

ئەگەر تانسیقبایف بتوانێت ئیعترافێك لەو چوارچێوەیەدا لە کۆتیبایف دەربکێشێت، هەتا ئەگەر ڕوداوێکی بچوکیش بێت، زەمینەیەکی چاك ئەبێت بۆ کردنەوەی کێشەیەکی گەورە و بزمارێك ئەبێت بەتەواوەتی لەشوێنی خۆیدا –بەکەڵك ئەبێت لەئاشکرا کردنی نیازە خیانەتکارانەکانی تاقمە لادەرەکەی تیتۆ- ڕانکۆڤیچ کە هەر لەسەرەتاوە بە شێوەیەکی تایبەت بانگەشەی پەرەپێدانی یۆگۆسلاڤیا ئەکات بەبێ ڕەزامەندی ستالین ، سەیری ئەو ئارەزوە ! هەر ئەوەندە جەنگ کۆتایی هات بڕیاری جیابونەوەیان دا. ئەوەیان بۆ ناچێتە سەر، ستالین ئەم بیرۆکەیە ئەکات بە-کای سەر ملە و ئەیدات بەدەم –با-وە.

دیسانەوە سەرلەنوێ سەلماندنەوە شتێکی زیاد نیە، کە بیرو باوەڕی خیانەتکارانەی لادەرانە زۆر لەمێژە لە یۆگۆسلاڤیاوە سەری هەڵداوە بۆ ناو سەرکردەکانی تیپەکانی بەرەنگاریی، هەر لەساڵەکانی جەنگەوە، ئەمەش بە کاریگەریی ڕاستەوخۆی ئیستیخباراتی ئینگلیزی ڕویداوە، هەتا ئەگەر ئەم سەلماندنەش پشت بە ڕوداوێکی بچوك ببەستێت. نوسینەکانی ئەبوتالیب کۆتیبایف باسی ئەوە ئەکەن چۆن شۆڕشگێڕەکانی یۆگۆسلاڤ لەگەڵ ئینگلیزەکاندا پەیوەندییان هەبو، کەواتە زەمینە لەبارە ناچاربکرێت هەمو ئەوانە بڵێت کە ئێستا پێویستن، مادام بایەخی مەسەلەکەش لەوەدا یە ئەبێت بەهەر نرخێك بێت چنگ بکەوێت، ئەبێ وچان نەدەیت تا ئەم نوسەرەی سارۆزیکی ناچار ئەبێت هەمو ئەوەی پێویستە بیڵێت، ئەوەی بەدەم –با-وە بفرێت بۆ سیاسەت بەکەڵکە. هەمو شتێکی بچوك لەوانەیە بەسود بێت و لەوانەیە وەکو بەردێك بگیرێتە دوژمن بۆ ئەوەی لەجەنگێکی فیکریدا بیبەزێنیت، لێرەوە گرنگیی ئەم

بەردوچکەیە یان بابلێین ئەم چەوە- کە لەخۆیدا زیادەشە- سەرهەڵئەدا کەلەدڵەوە دەرئەچێت بۆ ئەوەی بە شێوەیەکی ڕەمزیش بێت بخرێتە مشتی پەروەردگار-دەسەڵاتەوە بۆ ئەوەی ئەگەر خۆیشی نەیپەرژا کەسێکی شیاو ڕاسپێرێت بیگرێتە کلکەکانی- وەك ڕۆژنامەکان ئەڵێن- تیتۆی لادەری بێزراو و ڕانکۆڤیچی هاوکاری.

ئەگەر چەوەکەش بەکارنەهاتو وتیان بچوکە ئەوا هەرچۆنێك بێت هەوڵی پەیداکردنی بۆ خاوەنەکەی تۆمارئەکرێت و.. لەوانەیە هەمو ئەوانەی ئێستا لەم داوەتەدا دانیشتون ببنە میوانیو لەماڵەکەیدا لەبۆنەیەکی نایابدا دابنیشن، کاکڵەی ژیان کامەرانیە و سەرکەوتنیش سەرەتای کامەرانیە. ئەم بابەتە بو لەو ئێوارە نشینیە ڕازاوەدا تانسیقبایڤی چاو هەڵۆی سەرقاڵ کردبو. کاتێك کەلەسەر خوانەکە دانیشتبو هەندێ قسەی لە قسەی ئامادەبواندا ئەکرد وا دەرئەکەوت بەشداریی ڕوداوەکان ئەکات، بەڵام لەوساتانەدا لە گۆماوی ئاواتەکانی و چڵێسیەکانیدا باسکە مەلەی ئەکرد وەکو بەڕاستی لە ڕوبارێکی خوڕدا بێت.

تەنیا ئیکومیسی ژنی مێردەکەی خۆی باش ئەناسی ، هەستی کرد لە بارودۆخێکی تایبەتدایە و وەکو دڕندەیەك کە شەو بۆ ڕاو دەرچوبێت خۆی بۆ پەلامارێك مەڵاس داوە، ئەوەتا بۆنی نێچیرەکەی کردوەو لەچاوەکانیدا کە ناتروکێن ئەوە دیارە، کە ڕوانینە هەڵۆ ئاساکانی هەندێ جار ئەچەقین و هەندێ جاری تریش لەپشت توێژاڵێك ئۆقرە نەگرتنەوە قەتیس ئەبون، لەبەر ئەوە ژنەکەی چرپاندی بەگوێیدا :

کەلەگەڵ خەڵکەکە دا لێرە هەستاین ڕاست ئەڕۆینەوە بۆ ماڵەوە و ناچین بۆ هیچ شوێنێکی تر. تانسیقبایڤ بێ ئەوەی ئارەزوی بێت سەرێکی

ئەرێی لەڤاند، نەیئەویست لەبەرچاوی خەڵکەکە نارازی بێت، هەرچەندە مەسەلەکەش وای پێویست ئەکرد، نەخشەیەکی نوێی بەرفراوانتر لە مێشکیدا مەیی، زۆر لەوانەی لەگەڵ ئەبوتالیب دا دیلی جەنگ بون لەگەڵ شۆڕشگێڕەکانی یۆگۆسلاڤیادا بون و ئەمرۆ لەکون و قوژبندا شاراونەتەوە، کەواتە ئەوانیش شتێك ئەزانن یان شتێکیان بیر ئەکەوێتەوە، ئاسانیشە ئەبوتالیب والێبکەیت ناوی هەرە چالاکەکانیان بدرکێنێت، ئەبێ بەڵگەت دەست بکەوێت. سبەینێ ئەبێ داواکاری تۆماربکات، یان خۆی بەزوترین کات بچێت بۆ ناوەند و لەوێ بگەڕێ و بپشکنێ و ئەبوتالیب ناچار بکات بیانسەلمێنێت ، دوای ئەوە بە پشت بەستن بەو وتانە، ڤەوالەی تۆمەتبارکردنی دیلە کۆنەکانی جەنگ پێشکەش بکات کە لە یۆگۆسلاڤیا جەنگاون و ڕاستەوخۆ بەرپرسیارن. چونکە دەوڵەتیان لەوبەشداری کردنە ئاگادار نەکردۆتەوەو لەکاتی ئامادەبونیاندا لەبەردەم لیژنەکانی ڕاگوێزانی سۆڤێتیدا باسی نیازە خیانەتکارانەکانی لادەرە یۆگۆسلاڤیەکانیان نەکردوە، بەسەدان و هەزاران لەو خەڵکانە دەست ئەکەون کە ئەبێت (پەیڕەوکردنی ئەو بیرۆکەیە ئەبێت بە پلەی یەکەم بە شێوەی ڕاپۆرتکاریی نهێنی بێت) بکرێن بە گەروی ئاشی لێکۆڵینەوەدا، دوای ئەوەش هەمویان لە ئۆردوگایەك توند بکرێن و ئیتر ئەوە کۆتاییانە.

لەگەڵ ئەم بیرۆکەیەدا کەلەمێشکیدا چەکەرەی کرد کاتێك لەسەر ئەو مێزەی دانیشتبو کە جەمەی ئەهات لە دەفری خواردن و پێکی کۆنیاك، تانسیقبایف هەستی کرد ئارەزوشی کراوەتەوە، حەزی ئەکرد زیاتر بخواتەوەو گۆرانی بڵێت و دراوسێکان بێزار بکات و بەدەم ئەم خۆشی و هەست کردنە پێش وەختە بەگۆڕانی نوێ لە ژیانیدا پێبکەنێ، نیگای

هاوسۆزی لەچاوەکانیەوە کەبەدزیەوە ئەبریسکانەوە بەسەر ئامادەبواندا ئەگێڕا، هەمو ئەم میوانانە تاقم و خۆشەویست و ئازیزی منن، هەمویان وێنەیەکی دەقاو دەقی یەکتری بون بۆیە ئەوەندە چاك و قسە خۆش و بە خوڵك بون، بە بیری هیچ کام لەو ئازیزانەدا نەهاتبو ئامادەی لەدایك بونی پیلانی مەزن ئەبن، هەمو ئەمانە وایان لێکرد خوێنی گەرم سەربکەوێت بۆ کەللەی و دڵە خۆشەکەی لێدانی شادی خێراتر بکات. بیرۆکە لەدایکبوەکە ئەگەری پلە بەرزبونەوەی لە پیشەکەیدا زۆر مسۆگەر ئەنواند، بابەتێکی عەقڵگیرە، تا ژمارەیەکی زۆرتری دوژمنی شاراوە لەناوبەریت قازانجی زیاترت بەرئەکەوێت، ئەم خەیاڵانە باڵیان ئەگرت و لەگەڵ خۆیان بردیان، بەجۆرێك کە تۆزێك بەخۆوە نازینی تیا بێت، لەدڵی خۆیدا ئەیوت(پیاوانی زیرەك ئاوا کاروبارەکانیان ڕێك ئەخەن، من ئەگەر سەرم داناوە لە نیوەی ڕێدا ناوەستم) پەلەی ئەوەی بو یەکسەر بەکردەوە دەست پێبکات: ئوتومبێلێك لەگەراجەکە دەربکات هەر ئائێستا بچێت بۆ ئەوێ، بۆ ئەو ژێرزەمینە پەنجەرە بەشیش گیراوە، کە پێی ئەڵێن –گلدانەوە- بۆ لێکۆڵینەوە لە گەڵیدا، ڕاستەوخۆ لە زیندانەکەی خۆیدا بێ ئەوەی کات بەفیڕۆبدات، لێکۆڵینەوەیەك کەلەترسا خوێن لەدەمارەکانیدا بمەیەت. ئەبێت هیچ بوارێك بۆ لێکدانەوەی جۆراوجۆر نەمێنێت دەربارەی سەرئەنجامی کێشەکە، ئەبو تالیب ئیعتراف بەتاوانەکەی ئەکات و ئەرکە ئەنگلۆ – یۆگۆسلاڤیەکەی ئەسەلمێنێت، هەمو ئەوانە ناو ئەبات کەلەهێزەکانی بەرەنگاریدا لەگەڵیدا بون، بۆ ئەوەی بە پێی ماددەی 58 بەندی یەکەم بڕگە (ب) بە بیست و پێنج ساڵ حوکم بدرێت لە کەمپەکانی گرتن دا یان ئەوەتا ئیعدام بکرێت بەرامبەر خیانەت و بەکرێگیراوی بۆ

ئیستخباراتی بێگانەو کارکردن بۆ بڵاوکردنەوەی ئایدۆلۆجیەتی تێکدەرانە لەناو دانیشتواندا، باخۆی باش بیربکاتەوە، کاتێك بیری ئەکردەوە هەمو ئەمانە چۆن بەڕێوە ئەچن تانسیقبایف پێشەکی لەبەر چاوی بو: کە پرسیار و وەڵامەکان لە کاتی لێکۆڵینەوەکەدا چۆن بەڕێوە ئەچن و چۆن کۆتیبایف ئەچێت بەچەقی لەعنەتا و ئەو هەنگاوانە چیە کە وەی پێ بەرئەدەن و ئەیروخێنن، دیسان ئەوەشی لەبەر چاو بو کە ئەبوتالیب ئەگەر بیەوێت بژی هیچ چارەیەکی تری لەبەردەمدا نیە، بێگومان هەوڵێکی زۆر ئەدات بێتاوانی خۆی بسەلمێنێت و هیچ هەڵەیەك لە خۆیدا شك نابات، کەفارەتی بەدیل گیرانەکەی بەوە داوەتەوە کە شان بەشانی تێکۆشەرانی یۆگۆسلاڤی جەنگاوە ، بریندار بوەو خوێنی ڕژاوەو دوای کۆتایی جەنگ لیژنەکانی ڕاگواستن پشتگیریان کردوەو دواتر بە دەست پاکی و دڵسۆزی یەوە کاری کردوەو لەم جۆرە شتانە.....تادوایی.

ئەمانە هەموی قسەی قۆڕن، ئەبوتالیب چوزانێت ئەوان بۆ ئەمانە پێویستیان پێ نیە! بەڵکو پێویستیان بە دیوێکی تریەتی، ئەو دیوەی تری کە ئەمان ئەیانەوێت، ئەبێت بەسەرەتایەك بۆ زنجیرەیەك پەلاماردان بۆ ڕیشەکێش کردنی دوژمنە شاراوەکانی دەوڵەت. ئەمیان وەکو ئەڵقەی یەکەم ئەوێت، ئیتر دوای ئەوە زنجیرە کە خۆی بەدوایدا دێت. چی شتێك هەیە لەبەرژەوەندییەکانی دەوڵەت باڵاتر؟ هەندێك وا ئەزانن ژیانی مرۆڤ لەوە بەرز ترە، ئەوانە خڵەفاون ، دەوڵەت ئەو تەنورەیە کە تەنیا بەیەك سوتەمەنی گەرم ئەبێت – خوێنی خەڵك! ئەگینا تینی نامێنێت و دائەمرکێتەوە، ئیتر ئەو کاتە مرۆڤ بە کەڵکی چی دێت ! خەڵك چۆن ئەتوانن بەبێ دەوڵەت بژین؟ کەواتە خۆیان تەنوریان بۆ خۆیان داخستوە،

کەیبانوەکە ئەوەی لەسەرە داری پێوەنێت ئەمە بنچینەی هەمو شتێکە.

لەکاتی ئەم فەلسەفاندنەیدا و بەتایبەتی جارێ: لە فێرگەی حزبیشدا شتێکی دەربارەی (ڕێ و شوێنە کلاسیکیەکان) بیستبو- لەکاتی دانیشتنیدا لەو سەر مێزە لەپاڵ ژنەکەیدا کە وادیارە ناتوانێت هیچ شتێکی لێبشارێتەوە و لەکاتی سەرلەقاندن و پشتگرتنی دراوسێکەی لەچوارچێوەی وتوێژە گشتییەکەدا، لەکاتی هەمو ئەوانەدا تانسیقبایف لەناخی خۆیدا سەرسام بو بە موعجیزەی پێکهاتەی مرۆڤ، ئەوەتا ئەم بۆ نمونە لەم کۆڕەدا لەگەڵ ئەم میوانە بەڕێزانەدا دانیشتوەو وانیشان ئەدا بەگشتی لە کرۆك و بایەخی ئەم ساتەدا تواوەتەوە، کەچی لە ڕاستیدا ئەو بیر لەشتێکی تەواو پێچەوانە ئەکاتەوە، کێ ئەتوانێ هەڵی بێنێت خەیاڵی لەسەر چی جێگیر بوەو مێشکی چی داهێنانێکی بەرهەم هێناوە؟ نەستی ئەوەی لادروست کرد کاتێك لەسەر ئەم خوانە دانیشتوە کارێکی بە پلان و بێ بەزەیی لەژێر خۆیدا حەشار داوە کە تەنیا ئەوەستێتە سەر ویستی خۆی، هەستی ئەوەی لادروست کرد ئەو بیروباوەڕەی ئەگەر هێزی پەنگ خواردوی خۆی بەکاربێنێت خەڵك ناچار ئەکەن لەبەردەمیدا بەچۆکدا بێن، لەڕێگای ئەویشەوە لەبەردەم پەروەردگار –دەسەڵاتیشدا، ئەوەی لادروست کرد کەکەس پەی بە بیرو ڕاکانی نابات و لەبوارەکەدا یەکێکە لە پێ پلیکانە زۆرەکان بەڵام بەژمارە دیاریی ، بۆ گەیشتن بە تەختی پەروەردگار – دەسەڵاتی تۆقێنەر، ئەم هەست و نەست کردنە بەمە و بەوە چێژێکی جەستەیی و بێ ئارامییەکی لادروست کرد و وەکو برسیەك خواردنێکی برژاو ببینێ یان ئارەزو هەستاوێکی پێش جوت بون بێت، لەگەڵ هەمو پێکێکی نوێدا ئەم وروژانەی زیاتر و زیاتر ئەبو سەرتاپای جەستەی

ئەگرتەوە، وەك چۆن لەئەنجامی خوێن بەربونێکی خێرادا هەمو جەستە بێ توانایی ئەیگرێتەوە، لەبەر ئەوە پێویستی بە توانایەکی مەزن هەیە بۆ ئەوەی خۆی ڕابگرێت، لەگەڵ سوربون لەسەر ئەوەی جێبەجێ کردنی پلانەکەی لە سبەینێ درەنگتر نەکەوێت، کاتەکە زیاتر هەڵناگرێت، لەکاتی تاوتوێکردنی وردەکارییەکانی کاری داهاتوی لە مێشکیدا تانسیقبایف هەستی بەڕازیبونێکی قوڵ کرد سەبارەت بەپتەوی کۆڵەکەکانی نەخشەکەی و عەقڵگیری بیروڕاکانی. لەگەڵ ئەوەشدا ئاڵۆشێکی بو کە شتێك ناتەواوە و ئەبێت کەلێنێك هەبێت پڕی بکاتەوە — هەستی ئەکرد هەندێك لە بەڵگەکان بەتەواوی‌وردنەکراونەتەوەو ڕێك وپێك نەکراون، بۆ نمونە شتێك هەیە لە نوسینەکانی کۆتیبایف دا لەسەر (سپڵە) کە جێی گومانە و هێشتا شاراوەیە، سپڵە!سپڵە — ئەو شێتەی دایکی خۆی کوشت! ئەمە بێگومان داستانێکی کۆنە، بەڵام کۆتیبایف بە نوسینەوەی ئەم داستانە مەبەستێکی هەیە نەلەخۆڕایەو نە ڕێکەوتە ئەم داستانە بەو بایەخ و وردەکاریەوە جارێکی تر بنوسێتەوە، بەڵێ.. سپڵە!.. سپڵە چ نهێنییەکی تیایە؟ ئەگەر نیازێکی شاراوەی تیایە چیە؟ گرنگ ئەوەیە ئەبوتالیب چۆن ویستویەتی چیرۆکی سپڵە بۆ مەرامە بەرهەڵستکارانەکانی بەکار بێنێت ، بە چ شێوەیەك و چۆن ؟

لەگەڵ ئەوەدا تانسیقبایف بۆچونێکی شێواوی تەماوی هەبو کە داستانی سپڵە هەندێ مەسەلەی گومان هەڵگری ئایدۆلۆجی تیایە بەڵام نەیئەتوانی بە شێوەیەکی دروست پشت ڕاستی بکاتەوە، بڕوایەکی تەواویشی بەخۆی نەبو کە بتوانێ گومانی تیا نەهێڵێت.

بەڵام چی تیایە ئەم داستانە وەك لەم جۆرە کێشانەدا پێویستە، بە

داستانێکی دژی بەرژەوەندی میللەت لەقەڵەم بدرێ و بەرپرسیارێتیەکەی بخرێتە ئەستۆی ؟! لەم بوارەدا تانسیقبایف شارەزایی تەواوی نەبو خۆیشی ئەوە ئەزانێت ئەبێت پەنا ببرێتە بەر زانایەك ، هەمان شت ڕویدا کاتێك دەستەیەك دەمارگیری نەتەوەخوازی بۆرجوازی ئاشکرا کران، ئەو بۆنەیەی کە ئەمرۆ ئاهەنگی پێوە ئەگێڕن. دەستەیەکیان دەستنیشان کرد، دوای ئەوە ژمارەیەك زانا- شارەزایان تێبەردان بەسەریاندا ساغ کردنەوە کە دەمارگیری نەتەوەییان هەیەو شانازی بە ڕابوردو و کلتورەوە ئەکەن دژی سەردەمی سۆشیالیستی ستالینی ئەوە بەس بو بۆ ئەوەی ئاشەکە شەو و ڕۆژ بگەڕێت ، بەڵام لەگەڵ ئەوەدا ژیرییەك هەیە لەو وردەکارییەی ئەبوتالیب چیرۆکی سپڵەی پێ نوسیوەتەوە، ئەبێت جارێکی تر وشە بە وشە پیا بچێتەوە، ئەگەر شتێکی دەستکەوت بیکات بەدەسکەلا ، با زۆر بچوکیش بێت ، ئەوکاتە نوسینەوەی داستانەکە تێ هەڵکێشی مەسەلەکە ئەکات و ئەبوتالیبی پێ تاوانبار ئەکرێ، جگە لەوەش لەناو تۆماری بیرەوەریەکانی کۆتیبایف دا دەقی داستانێکی تریشی دۆزیەوە کە ناوی (ئیعدامیك لە سارۆزیکی) یەو هی سەردەمی جەنگیزخانە، تانسیقبایف ڕاستەوخۆ بیری بۆ لای ئەم چیرۆکە کۆنە نەچو، ئێستا نەبێت بیری لێ نەکردۆتەوە، ئەگەر بەوردی سەرنجی بدات و لێی بکۆڵێتەوە لەوانەیە هەندێ ئاماژەی سیاسی تیا بەدی بکات.

***

لە کاتێکدا گەلەکەی – سوپاکەی دوای خۆی خستبو بەو ڕێگا دورودرێژەی ئاسیای فراواندا بۆ داگیرکردنی خۆرهەڵات، جەنگیزخان لە

دەشـــتی ســـارۆزیکی دا ئیعـــدامێکی ئـــەنجام دا. بڕیـــاری هەڵواســـینی جەنگاوەرێکی سەرکردەی سەد و کچێکی گەنجی دا-کە بە ئاوریشم لەسەر ئاڵاکانی سەرکەوتن وێنەی ئەژدیهایەکی ئەچنی لەدەمیەوە بڵێسەی ئاگری فڕێئەدا...

لـەو سـەردەمەدا بەشـێکی زۆری ئاسـیا لـەژێر پـێی جەنگیزخانـدا ئەینالاند، کە لەنێوان کوڕەکانی و وەچەکانی و سەرکردە سەربازیەکانیدا دابەشی کردبو بۆ میرنشینیی.

ئێستاش نۆرەی ناوچەکانی ئەوبەری دەریای ئیتیل (ڤۆلگا) ە، سەرەی ئەوروپایە.

وەرز لەدەشـتی سـارۆزیکیدا پـایز بـو، دوای بـارانێکی زۆری سـەرپەڵە گۆلاوەکـان و ڕوبارەکـان کـە لەهاوینـدا وشـك بـون، پڕبوبونـەوە لـەئاو، ئەمـەش مانـای ئەوەیـە بـە درێـژیی ڕێگا ئەسپەکانیان پـەکیان لـە لـەوەڕ ناکەوێت، ئەم ئۆردوە بێ ئەژمارە لە ڕۆیشتندا پەلەی بو، چونکە بڕینـی دەشـتی سـارۆزیکی نارەحـەتترین قۆنـاغی بـو. سـێ سـوپا- سـێ ئـۆردو کـە هەریەکەیان دەهەزار جەنگاوەر بـو — بـۆ پێشەوە ملی ئـەناو بـاڵی بەسـەر ناوچـەیەکی فراوانـدا بلاوکردبـوەوە ، ئـەتتوانی هێـزو بـێ ئـەژماریی ئـەم ئـۆردوە بـە ڕۆیشـتنەکەیدا بزانیـت کـە تـەپوتۆزی ژێـر سمـی ئەسـپەکان بەهەزاران مەتر لەهەوای ناوچەکەدا بلاوئەبوەوە.

لەدوای ئەم سێ سوپایەوە، دو ڕەوگـی زیـادەی بێسـوار، چـەند ڕسـتێك گالیسکەو گاگەلێك مانگـای قسـر کـە بـۆ خـواردنی ڕۆژانـە سـەریان ئـەبڕین، ئەڕۆشـتن. ئەمـە هـەمو تـەپ و تۆزیـان ئـەکرد بـۆ ئـەوەی نیـوەی ئاسمـان داپۆشێت، بێجگە لەمانە هێزی جـەنگاوەری تـریش هـەبون بـەلام ئەوەنـدە

لەمانـەوە دوربـون نەئـەبینران، ئەبوایـە بەسـواری ئەسـپ چـەند قۆناغێك غارت بکردایە تا ئەگەیشتیتە لایان، ئەمانە هێزەکانی پشتگیریی باڵی چەپ و باڵی ڕاست بون، هەر باڵێك پێکهاتبو لە سێ ئۆردو، ئەو هێزانە بە جیاو سـەربەخۆ بـەرەو ڕوبـاری ئیتیـل ئەچـون، بڕیـار درابـو فەرمانـدەی یـانزە هێزەکە لەگەڵ دەستپێکردنی سەرمادا لەبارەگای سەرکردایەتی کۆببنەوە بۆ ئـەوەی ڕێبکـەون لەسـەر چـالاکیەکانی داهـاتو و ڕۆیشـتن بەسـەر سـەهۆڵی ڕوبـاری ئیتیـل دا بـەرەو ولاتـی دەوڵەمەنـدی مـەزن، ئـەو ولاتـەی جـەنگیزخان و هـەمو فەرمانـدە سوپاییەکانی و یەکـە یەکـە ی سوارەکانی خەونییان بەداگیرکردنیەوە ئەبینی. بەم جۆرە هێزەکانی کشان، بێ ئەوەی کـۆ لـەهیچ شـتیك بکەنـەوە، بەپەلـە و بـێ ئـەوەی کـات لەدەسـت بـدەن. ژنانیش لـە قافڵەی گالیسکەکاندا بـون لـەدوای هێزەکانـەوە. کارەساتەکەش لێرەوە دەستی پێکرد .

جـەنگیز خـان خـۆی و پێـنج سـەد کـەس لەپاسـەوانەکانی لـە خێڵـی کیزیگـۆڵ و دەسـت و پێوەنـدەکانی لـە خێڵـی یاسـاوڵ ♥کـە بەدرێـژی ڕێگـا لەگەڵیـدا بـون، وەکـو دورگەیـەکی سـەرئاو کـەوتو لەناوەڕاسـتی ئـەم حەشاماتەوە ئەڕۆشتن، بـەلام ئـەو خـۆی بەتـەنیا لـەپێش هەموویانـەوە بـو، چونکە خـاوەنی چـوار قوڕنـەی جیهـان نەیئەویست چـوار دەوری قـەرەباڵغ بێت، بە تایبـەتی لـەکاتی ڕۆشـتندا، چونکە زۆر پێویستی بـە بێـدەنگی و بەرەو پێشەوە ڕوانین و بیر کردنەوە لە هـەمو شـتێك بـو، خوبـای نـازداری پشت نەرمی لەژێردا بو کە لەوانەیە لەژێر ئـەو زینـەوە لەژێرئـەم خانـە دا

♥ لەئنگلیزی و عەرەبیەکەشدا هەر یاساوڵ ە لەبەرئەوە ناڕەحەتـە بێلێکۆڵینـەوە ئەم وشەیە بەکوردی یان فارسی بزانین. ت.ع

نیوەی جیهان گەڕابێت، خوبا ئەسپێکی گوێڕایەڵی وەك تاشەبەرد رەق و لوس بو، بەرۆك و یاڵێکی سپی و کلکێکی ڕەشی هەبو، ڕەوتێکی هەبو ئەتوت ئاوریشمە ئەخزێت، دو ئەسپی تر کە لەخوبا کەمتر نەبون لە خۆڕاگری و ڕێ و ڕۆیشتندا لەناو تاقمی ئەسپەکانی خان دا کە بەجوانترین تەتکە ڕازابونەوە سوك بار ئەرۆیشتن کە دومەیتەری سوارە بەدوای خۆیاندا ڕایان ئەکێشان، خان لەکاتی ڕۆیشتندا هەر ئەوەندەی ئەسپەکەی ژێری عارەقی بکردایەتەوە ئەیگۆڕی.

ئەوەی جێی سەرنج بو ئەوانە نەبون کە دەوری جەنگیزخانیان دابو لە گیزیگوڵ و یاساوڵ کە ترس لە گیانیاندا نەبو، و ژیانیان زیاتر موڵکی جەنگیزخان بو وەك لەوەی موڵکی خۆیان بێت- هەر لەبەر ئەوەش هەڵبژێرابون، وەك شمشێری تیژ — هەریەکێکیان لەناو سەدی تردا، هەروەها ئەسپە ڕەسەنە دەگمەنەکانیشی نەبو کە وەکو ئاڵتون لە سروشتدا دەگمەن بون، بەڵکو ئەوەی جێی سەرنج بو لەم بوارەدا شتێکی تر بو: پەڵەیەك هەوری سپی بەسەر سەری جەنگیزخانەوە بو بەدرێژی ڕێگا سێبەری بۆ ئەکرد. ڕوی بکردایەتە هەرشوێنێك پەڵە هەورەکە لەگەڵیدا ئەگەڕا. پەڵە هەورێك، سپی ، بەقەد چادرێك ئەبو، وەکو گیانلەبەرێکی زیندو بێت کونا و کون دوای ئەکەوت، بەخەیاڵی کەسدا نەئەهات — بۆ پەڵە هەوری سپی بە ئاسمانەوە کەمە؟! ئەمە نیشانەیەکی نائاساییبو، بەم جۆرە نیبۆ ڕێزی لەسەر گەورەی جیهان نابو. بەڵام جەنگیزخان کە خۆی بەم نهێنیەی ئەزانی، بست بست چاودێری ئەو پەڵە هەورەی ئەکرد، بۆیە زیاتر و زیاتر بڕوای ئەهێنا کە بەڕاستی بەڵگەی ویستی ئاسمان-

پەروەردگارە♥. یەکێك لە نجومگەرە گەڕۆکەکان، کە جارێکیان جەنگیزخان ڕێگای دا لێی نزیك ببێتەوە، پێشبینی ئەم پەڵە هەورەی کردبو. ئەو کابرا غەریبە نە مەرایی کرد و نە کڕنوشی برد، بۆ ڕازیکردنی خانیش ئەو پێشبینیەی نەکرد، لەڕوی داگیرکەری سامناکی دەشتاییەکاندا وەستا، کەلەچادرە زێڕینەکەیدا لەسەر تەخت دانیشتبو، لەبەردەمیا وەستاو بێ منەت سەری بەرز ڕاگرتبو، لاواز، جل شڕ، بەپرچێکی سەیرەوە کە تا سەر شانەکانی هاتبون، وەکو ئافرەتێك بێت قژی بەردابێتەوە. غەریبەکە نیگاکانی تیژبون، ڕیشێکی پڕ، گەنم ڕەنگ شێوەو ڕوخساری کپ و ڕەق.

ئەی خانی مەزن من هاتوم پێت بڵێم — وتوێژەکە لەڕێگای وەرگێڕێك لە خێڵی ئۆیگۆرەوە بەڕێوە ئەچو- کە ئاسمانی مەزن ئەیەوێت نیشانەیەکی تایبەتیت هەبێت لەبەرزەوە،

جەنگیز خان لەسەر سوڕماندا بۆ ماوەیەك لە جێی خۆی نەبزوا، ئەم ڕێبوارە یان عەقڵی سوکە، یان هەستی پێناکات ئەم مەسەلەیە چی بەسەر دێنێت، خانی بەدەسەڵات دانی بەخۆیدا گرت هەڵنەچێت و برۆکانی هێنایەوە یەك و لێی پرسی :

نیشانەکە چیەو تۆ ئەمە چۆن ئەزانیت؟.

ئەمە چۆن ئەزانم ! ئەمە نادرکێنرێت، بەڵام دەربارەی نیشانەکە ئەڵێم : پەڵەیەك هەور بەسەر سەرتەوە دروست ئەبێت و لەگەڵتدا ئەگەڕێت.

♥ لەدەقەئنگلیزیەکەدا خواوەند (نیبۆ) یە و هەربەوجۆرەش دوبارە بۆتەوە، بەڵام لەعەرەبیەکەدا بەهیچ جۆرێك ناوی نیبۆ نەهاتوە بەڵکو ئاسمان و پەروەردگارو گەردونی باڵا و ...تاد بەکارهیناوە. ت.ع

هەورێك؟!. جەنگیزخان هاواری کرد بیّ ئەوەی سەرسوڕمانی خۆی بشارێتەوە و برۆکانی سەرەو ژور هەڵگەڕان.

هەمو لایەك بیّ ئەوەی بەدەست خۆیان بێت شڵەژان، چاوەڕوان بون تورەیی خان بتەقێتەوە، وەرگێڕەکە لێوەکانی لە ترسا سپی هەڵگەڕان، ئەترسا ئەنجامی ئەو هەڵچونە ئەویش بگرێتەوە.

نجومگەرەکە وەڵامی دایەوە: - بەڵیّ هەورێك ئەبێتە نیشانەی گەردونی باڵاو پلەوپایەی بیّ پایانت لە زەویدا پیرۆز ئەکات، بەڵام ئەبێت پارێزگاری ئەم هەورە بکەیت، ئەگەر ئەم هەورەت لەدەست بچێت ئەو هێزە دوژمن بەزێنەت نامێنێت...

بۆ ماوەیەك بێدەنگیەکی قورس چادرە زێڕینەکەی دا پۆشی، لەو چرکەیەدا هەمو شتێك لەجەنگیزخان چاوەڕوان ئەکرا، بەڵام ئەو ئاگرەی لەچاویەوە سەری ئەکرد وەکو پشکۆیەك ئاوی پێدا بکەیت کوژایەوە، و دەرکی کرد ئەگەر هەڵپەی درندانەی مرۆڤکوژیئەم نەبێت ئەوا قسەی ئەم بەخت گرەوەیە بە مەبەستی ململانیّی چاونەترسانە نیە، لەبەر ئەوە ناکرێت سزای بدات چونکە بەو کردەوەیە شەرەفی خان لەخۆی ئەسەنێتەوە.

جەنگیز خان دوای ئەوەی بەسمێڵە سورە تەڕەکانی زەردەخەنەیەکی ناشیرینی شاردەوە وتی:

گریمان گەردونی باڵا ئەو سروشەی داوێتی ئەم قسانە بکەیت و ، گریمان بڕوام پیّ کردیت، بەڵام ئەی غەریبی دانا پێم بڵیّ چۆن ئەتوانم پارێزگاری ئەم هەورە بکەم؟؟ یانی ئەبێت کۆمەڵێك سوار بە ئەسپی باڵدارەوە بنێرم بۆ ئەویّ پاسەوانی بکەن؟ یان وەکو ئەسپێکی نائاسایی

یەدەك جڵەوی بکەن و هەڵی بگرن بۆ کاتی پێویست؟؟ چۆن پارێزگاری لە هەورێك بکەم-با- بەئارەزوی خۆی بەئاسماندا بیگێڕێت؟؟ ڕێبوارەکە بەکورتی وەڵامی دایەوە:

ئەوە گرفتی تۆیە .

هەموان سەر لەنوێ بێدەنگ بونەوە، کپیەکی کوشندە باڵی بەسەردا کێشانەوە، لێوەکانی وەرگێڕەکە زەرد هەڵگەڕانەوە ، کەس لە چادرە زێڕینەکەدا نەیئەوێرا سەیرێکی بەخت گرەوە بەستەزمانەکە بکات کە بەبێ عەقڵیی خۆی یان هەر هۆیەکی نەزانراوی تر مردنێکی بێگومانی بەسەر خۆیدا سەپاند.

خەڵاتێکی بدەنێ بابڕوات، جەنگیزخان بەدەنگێکی نزم وتەیەکی لێوەهات، ئەم وشانە وەك ئاو بکەیت بە خاکێکی وشکی تینودا فێنکی هێنا بەدڵیاندا.

زۆری پێ نەچو ئەم ڕوداوە سەیرە نابەجێیە لەبیرچو، بەڕاستی لەم جیهانەدا زۆرن ئەوانەی کردەوەی سەیریان هەیە، ئەگەر بڵێین ئەم ڕێبوارە گەمەی بەژیانی خۆی کرد لەبەر ئەوەی تەنیا سەرکێش بو، ڕاست ناکەین. ئەو زۆر باش ئەیزانی بەرەو کوێ ئەچێت، کێ دەستی پیاوەکانی خانی ئەگرت قۆڵبەستیان بکردایەو بیانبەستایە بە کلکی ئەسپێکی تورەوە لەسەر ئەو ڕو قایمی و بێ ڕێزیەی تا لەت و پەت ئەبو ڕایکێشایە !!

بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا شتێك هەبو پاڵی بەو ڕێبوارە بێچارەوە نابو، سروشت پیێ بەخشیبو کە نەلەرزێ و – وەکو ڕوبەڕوی شێرێك بێت لەبیابانـدا – ڕوبەڕوی ترسناکترین و دڵڕەقترین سوڵتان بوەستێت. ئەمە کردەوەیەکی شێتانە بو، یان کارێك بو لەکارەکانی گەردون؟؟.

دوای ئەوەی ئەم شتانە هەمو لە بیر چونەوە لەگەڵ ڕۆیشتنی ڕۆژگاردا لەپڕ جەنگیزخان ئەم بەخت گرەوە نەگبەتەی بیرکەوتەوە- بەتەواوی دوای دوساڵ- .

ئیمپراتۆریەت دو ساڵی تەواوکرد لەکاتێکدا خۆی ئامادە ئەکرد بۆ کشان بەرەو خۆرئاوا. دواتر جەنگیزخان دڵنیا بو ئەو دوساڵە لە حوکمی ئەو کە بێ وچان لە هەوڵی فراوانکردنی سنوری ئیمپراتۆریەتەکەیدا بو گورج و گۆڵترین ماوە بو لە بواری کۆکردنەوەی هێز و توانا لە پێناوی هەڵمەتی گەورە بەرەو ئامانجی دیاریکراو لە داگیرکردنی ئەو خاك و دەڤەرانەدا کە ئەگەر بۆی بکرێت داگیریان بکات ئەتوانێت بەڕاستی خۆی بە سوڵتانی چوارقوڕنەی دنیا و هەمو سنوری جیهانی دور بزانێت، کە شەپۆلی سوارچاکی فارەمانی نەبەز بیگاتێ.

ناوەرۆکی سوڵتانی دەشتاییەکانی دڵڕەق و لەبێ بەزەیی هەڵکشاو ، ئەرکە مێژوییەکەی، لەو بیرۆکەیەی خۆبەمەزن زانین و تینوێتی هەمیشەیی پاراو نەبو بۆ دەسەڵاتی ڕەها، و بونی توانا بەسەر هەمو شتێکدا، خۆی ئەبینییەوە.لەبەر ئەوە ژیانی ئیمپراتۆریەتەکەی و هەمو خێڵەکانی ژێر دەسەڵاتی لەوناوچە ئاسیاییە بێ سنورانە دا ، و ژیانی خەڵکی بەبێ جیاوازی تەمەن و هەمو ئەوانەی تەسلیمی ئەو تاکە دەستە بەهێزە بوبون، و هەرچی دەوڵەمەند و بێ دەرەتانەکانی ئەو هەمو شارودێهاتانەیە، باشتر بڵێین هەمو مرۆڤێك هەرچیەك بێت و کاری هەرچیەك بێت، ژیانی هەمو ئەوانە بەگشتی لەهەمو سەردەمەکاندا ، خرابوە خزمەتی ئەو هەڵپەو ئارەزوە شەیتانیە پیسەوە – هەڵپە و ئارەزوی داگیرکردنی زیاتر و زیاتر، و خستنە ژێر ڕکێفی خاکی زیاتر و

گەلانی زیاتر .لەبەر ئەوە هەموویان سەرقاڵی یەك جۆر خزمەت بون، هەمو یەك ئامانجیان هەبو، زیادکردن و کۆکردنەوەو تەواوکردنی هێزی سەربازیی جەنگیزخان، ئەوەی لەخاك دەرئەهێنرێت و دروست ئەکرێت-لە پێناوی پرچەك کردنیدا، هەمو چالاکییەکی بەرهەم هێن، هەمو زیندەوەرێك، تەرخان کرابو بۆ دابینکردنی پێویستییەکانی داگیرکردن و هەڵمەتی جەنگیزخانی بەهێز بۆ ئەوروپا، بۆ دەوڵەمەندیی ئەفسانەیی شارەکانی کە تالآنێکی زۆر چاوەڕوانی هەر جەنگاوەرێك لەجەنگاوەرەکانیەتی، بۆ گەیشتنە دارستانە چڕە سەوزەکانی، بۆ پاوانەکانی کە گژ و گیا و لەوەڕ ئەدات لەژێر سکی ئەسپ، بۆ ئەوەی ماستی ماین وەکو جۆگەلە لەبەری بڕوات. دڵخۆشیی دەست بەسەراگرتنی جیهان هەمو تاکێك ئەگرێتەوە کەلەژێر ئەو ئاڵایەی بە ئەژدیهایەك لەدەمیەوە ئاگر فڕێ ئەدات نەخشاوە، بەشداریی هەڵمەتەکەی جەنگیزخانی کردبێت. هەمو کەسێك شیرینی سەرکەوتن ئەچێژێ وەکو ئەوەی سەرکەوتن جەستەی ئافرەتێك بێت. لەبەر ئەوە خانی مەزن فەرمانی دا بەرەو سەرکەوتن، بەرەو داگیرکردنی خاك، ئەمەش ئەوەیە کە پێویستە بێتەدی.

جەنگیزخان مرۆڤێکی کردە بو لەهەرە کردەکان، مرۆڤێکی زیرەك بو حسابی وردی بۆ بچوکترین شت ئەکرد. بەهۆی جاسوسەکانی و بەهۆی ئەوانەی ڕایان کردبوە ناو هێزەکانی و بەهاوکاری بازرگانەکان و دەروێشە گەڕۆکەکان و لەڕێگای چینی و ئۆیگۆرو عەرەب و فارسەکانەوە هەمو ئەو زانیاریانەی کۆکردبوەوە کە بۆ پێشڕەویی ئۆردویەکی بێ ئەژماری ئاوا پێویستە. هەمو ڕێگاو بوارە ئاسانەکانی پەڕینەوە.حسابی بۆ داب و نەریت

و ئـاین و پیشــەی ئـەو ناوچـانە کردبـو کـە هێزەکـانی ڕویـان تێئـەکرد. خوێنەواریی نەبو لەبەر ئەوە ئەبوایە هەمو ئەو شـتانەی لەبـەر بکردایـە و لە مێشکی خۆیدا هاوسـەنگی نێـوان قازانج و زیانـەکانی بکردایـە لـە نێـوان هەمو ئەو ڕوداوانەی کە پێشبینی ئەکران بێنە ڕێی...

ئاوا نەبوایە گلۆڵەی کارەکان بەو جۆرە بێ ئاڵۆسکان بـەڕێوە نەئەچون. گرنگترین شت گوێ ڕایەڵیی پۆلاینە کە هـیچ چاوپۆشـیەکی تیـا نیـە. ئـەوە گرنگترین بنەمایە کـە لەسـەرکەوتندا پشـتی پـێ ئەبەسـترێت. جـەنگیزخان بـواری هـیچ لاساریەکی نەئـەدا. نابێـت هـیچ کردەوەیـەك یـان کەسـێك یـان کۆسـپێك لـە ڕێگـای ئامانجـە سـەرەکیەکەیدا بوەسـتێت، کـە داگیرکردنـی ئەوروپایە. . لەو کاتانەدا ، کە جەنگیزخان ستراتیجیەتی خـۆی دائەڕشت گەیشتە بڕیارێك کەلە هیچ سەردەمێکدا نەدراوە. گەل، واتە سـوپا، نابێـت کەس منالی ببێت. مەسـەلەکە ئـەوەبو ژن و منـاڵی جـەنگاوەرە کـان لەگـەڵ هێزەکانـدا بـون، لـەکاروانی تایبەتـدا کـە پێیـان ئـەوتن کـاروانی خێـزان و لەگەڵ سوپاکەدا لەجێیەکەوە ئەچون بۆ جێیەکی تر.

ئـەم نەریتـە هـەر لەکۆنـەوە هـەبوە، چـونکە ژیانەکـەیان وا پێویسـتی ئـەکرد، لایەنــە دژ یەکـەکان کـە هەمێشـە لـە دوژمنایـەتی و پـەلاماری بەردەوامی سـەریەکتردابون زۆرجـار پـەنایان ئـەبردە بـەر تۆڵـە سـەندنەوە، هێرشیان ئەکردە سەر ئەو ژن و منالانـەی کـە بـەبێ پارێزگاری ئەمانـەوەو دیلیان ئەکردن، سەرەتا هەرچی ئـافرەتی دوگیانـە ئەیانکوشـت بـۆ ئـەوەی نەیەڵن ژمارەی خێڵەکەی دوژمنیـان زیـاد بکـات، بـەلام لەگـەڵ بـەرەوپێش چـونی کاتـدا ژیـان گـۆڕا، ئـەو خێڵانـەی کەلـە ڕابـردودا لەدوژمنایەتیـەکی

بەردەوام دا بون، لەسەردەمی جەنگیزخاندا ئاشت بونەوەو لەژێر چەتری دەوڵەتێکی مەزندا یەکیان گرت.

له گەنجیدا ، ئەو کاتەی هێشتا پێیان ئەوت تیمۆچین، جەنگیزخان زۆرجار دژی خێڵەکانی دراوسێیان جەنگاوە، ئازاری چەشتوەو بۆتە هۆی ئازار و ئەو ژنەی خۆشی ئەویست لە هێرشێکدا خێڵی میرکیت فڕاندیان و بەبارمتەگیرا. لەبەر ئەوە کاتێك جەنگیزخان گەیشتە دەسەڵات ململانێکانی زۆر بێبەزەییانە سەرکوت ئەکرد، چونکە ئەو ململانێیانە ڕێگای حوکم کردنیان لێ ئەگرت و پێکهاتەکانی دەوڵەتیان تێك ئەشکاند. ساڵان ڕۆیشت و شێوازی کاروانی خێزان ئیتر پێویستی نەئەکرد، لەوەش گرنگتر ئەوە بو ئەو خێزانانە باری سوپایان گران کردبو، لەکاتی خۆئامادەکردن بۆ چالاکیی سەربازیی بەرفراوان ئەبونە کۆسپ بەتایبەتی لەکاتی هێرش و پەڕینەوەی بەربەستە ئاویەکاندا . ڕێنماییە بەرزەکانی ئەم سوڵتانە بیابانیە – کە نابێت ئەو ئافرەتانەی لەگەڵ سوپاکەیدان سك بکەن تا بەسەرکەوتویی شاڵاوی خۆرئاوا کۆتایی دێت- لەمەوە سەرچاوەی گرتبو، جەنگیزخان ئەم فەرمانەی ساڵ و نیوێك پێش ئەوەی بەرەو خۆرئاوا بجوڵێن دەرکرد. ئەو کاتە وتی:

-وڵاتانی خۆرئاوا ملکەچ ئەکەین ، ئەسپەکانمان ئەوەستێنین و دائەبەزین، ئەو کاتە ژنانی کاروان چەند ئەتوانن با منالیان ببێت. بەڵام پێش ئەوکاتە نامەوێت بەم دو گوێیە ببیستم لەناو ئۆردوەکەدا منالێك لەدایك بوە.... جەنگیزخان هەتا یاساکانی سروشتیشی بۆ سەرکەوتنە سەربازیەکانی ملکەچ ئەکرد و بیانوی بەژیان و بەخوا ش ئەگرت.

ئەیویست ویستی خوا ش بخاتە خزمەتی خۆیەوە، چونکە منالّ بەخششی خوایە.

هیچ کەسێك نە لەگەل و نە لە سوپا ناڕازی نەبو. هەتا کەس بیری لەوە نەکردبۆوە بەرپەرچی ئەم زوڵمە بداتەوە، ئەو کاتە دەسەڵات و توانای جەنگیزخان گەیشتبوە پلەیەك هەمو کەسێك بێ سێ و دو بەگوێیان ئەکرد و کەس لاریی لەوە نەبو نەوە نەخاتەوە، چونکە هەر سەرپێچیەك مایەی مردنێکی مسۆگەر بو. ئەوا ڕۆژی حەڤدە هەمینی هەست کردنی جەنگیزخانە – کە شالاوەکەی بەڕێوەیە بەرەو خۆرئاوا – بەبارێکی دەرونیی تایبەت کەلەوەو پێش تیانەژیاوە، خاقان ئەبوایە ئەو ڕواڵەتەی کە شایستەی کەسایەتیەتی: لەتوندوتیژی و سەربەرزی ، پارێزگاری بکات ، وەکو تاوێرێك لەکاتی بێدەنگیدا ، بەلاّم لە قولاّیی ناخی خۆیدا دڵی خۆش بو، و گۆرانی بۆخۆی ئەوت و هەڵبەستی ئەهۆنیەوە.

...... لەشەوێکی هەوردا

پاسەوانەکانم نوستون دوای ئەوەی

دەوری چادرەکەیان بەدوکەلّ گرتوم

منیش لەچادرەکەمدا – کۆشکە هەڵدراوەکە

وەنەوز ئەدەم

من ئەمڕۆ لەسەر ڕێگاکەمدا ئەمەوێت پێزانینی خۆم ڕابگەیەنم:

پاسەوانە مەزنەکانی شەوم

بەرزیان کردمەوە بۆ تەختی خاقانی

لە زریانێکی بەفر و بارانێکی وردا

کەلەرزت لێ دێنێ،

لە لێزمەی باراندا، لەبارانی باراندا

پاسەوانەکانم لەدەوری چادرە گەڕۆکەکەم وەستاون

دڵنیاییان پێبەخشیوم

بێئەوەی وەڕسم بکەن

من ئەمڕۆ لەسەر ڕێگاکەمدا ئەمەوێت پێزانینی خۆم ڕابگەیەنم!

پاسەوانە جەربەزەکانی شەوم

بەرزیان کردمەوە بۆسەرتەخت..

لەناو ئەو دوژمنانەدا کە دڵتەنگیان کردوم

هەرئەوەندە گوێیان لەدەنگی سیپاڵێك بێت

لەتوێکڵی دار، کەبەحاڵ ئەبیسترێ

یەکسەر پەلاماریان داوە

بۆ پاسەوانە بەئاگاکانی شەوم

ئەمەوێت ئەمشەوپێزانینی خۆم ڕابگەیەنم

لەبەر مانگە شەو گەلە گورگێکی بەوەفا

کەڵبەیان تێژ کردوە بۆ خوێن ڕشتن

دەوری سەرکردەکەیان داوە

گەلە گورگە یاڵ بۆزەکەی من، ئاوان!

لەگەڵمدا ئەڕۆن ، لەهەڵمەتەکەمدا بەرەو خۆرئاوا لێم جیانابنەوە،

کەڵبە سپیەکانی تەختەکەم هەمیشە لەگەڵمدان و منیش گۆرانی پێزانینی خۆمیان بۆ ئەڵێم ...

ئەم بەیتانە ئەگەر لەسەر زاری جەنگیزخان بەدەنگێکی بیستراو بوترانایە شتێکی سەیر ئەبون. ئەو پیاوێکە ناخی بەو شەوە دەربڕێت؟!.

بەلام خراپ نیە ئەم خۆشیە بەخۆی ڕەوابببینێت کەلەبەیانیەوە بەسەرپشتی ئەسپەوەیە تا ئێوارە.

هۆی سەرەکیی ئەم دڵخۆشیەی ئەوەیە کە حەفدە ڕۆژە هەرلەبەیانیەوە هەتا ئێوارە هەورێکی سپی بەسەر سەری جەنگیزخانەوەیە - ئەم لەکوێ بێت ئەویش لەوێیە. پێشبینی ئەستێرە گرەوەکە هاتەدی. کێ بڕوای ئەکرد؟!. هەروەها چی ڕێگر بو لەبەردەم ئەوەی لەپای ئەو بێ ڕێزی و چاو قایمیە لەرادەبەدەرەی کەتەنیا بیرکردنەوە لێشیان مایەی سەربو، لەو سەعاتەدا ئەو کابرا غەریبە بکوژرایە، بەلام ئەو گەرۆکە نەکوژرا. کەواتە- ئەوە ویستی نیبۆیە

لەیەکەم ڕۆژی ڕەوەکەدا کە هێزەکان و کاروانەکان و باڵەکان هەتا چاوبڕکات ئەو دەشتە یان پڕکردبو لە جمو جوڵ کەلە ڕوباری ڕەش ئەچون لەکاتی لافاودا ، جەنگیزخان بەرێکەوت سەری هەڵبڕی ، لەکاتێکدا کە ئەسپە ماندوەکەی ئەگۆڕی ، بەلام هیچ بایەخێکی نەدا بەو پەڵە هەورە سپیە بچکۆلە کە بەهێواشی مەلەی ئەکرد، یان لەوانەیە لەئاستی سەری ئەو لەجێی خۆیدا چەقیبێت. بۆ لەئاسماندا هەور کەمە لەجێی خۆیدا چەقیبێت، ئەم پەڵە هەورە نەبێت؟!.

جەنگیزخان بەردەوام بو لە ڕۆیشتن بەیاوەری کیزیگوڵ و یاساوڵ بەلام لەدورەوە، بەدەم ڕۆیشتنەوە و بەسواری ئەسپەکەیەوە سەرقاڵی بیرکردنەوە بو لەوشوێنەی بۆی ئەچێت، سەیری ئۆردوە بێ ئەژمارەکەی ئەکرد کە بەگوێڕایەڵی و پەلە کردن لەملکەچ کردنی جیهانەوە ئەجمان، بەگوێڕایەڵی بۆ بەدیهێنانی ئاواتە تاکە کەسیەکان و بەپەلە بۆ جێبەجێکردنی خولیاکانی، وەکو ئەوانە مرۆڤێك نەبن کە هەریەکێکیان

ئاواتی ئەوە بخوازێت بەقەد ئەو دەسەڵاتی هەبێت، بەڵکو پەنجەکانی ئەو دەستەی بن کە لغاوی ئەسپەکەی پێ گرتوە.

کاتێـک جـەنگیزخان جـارێکی تـریش سـەیری ئاسمـانی کـردەوە وهەورەکـەی بینییـەوە، شـتێکی تایبـەت نـەهات بەخەیاڵیـدا ، ئـەو کـە خولیای داگیرکردنی جیهانی هەبو بیری لەوە نەکردەوە بۆچی هەورێك لـەو ئاسمانەوە بەو بەرزەوە ڕێك بەو ئاراستەیەدا ئەڕوات کە سوارێك لەخوارەوە لەسەر زەوی پێی ئەڕوات، چی پەیوەندیەك ئەبێت لەنێوانیاندا هەبێت؟!.

هەورەکـە سـەرنجی هـیچ کەسـێك لـە سـوارەکانی ئـەم ئـۆردوەی ڕانەکێشابو، کەسیش نە بایەخی پێئـەدا ، نـە لـەو بـاوەڕەدا بـو مـوعجیزە بەڕۆژی نیوەڕۆ بێتە دی، چی وایـان لێ بکـات سـەیری ئـەو ئاسمانـە بـەرزە دورە بکەن لەکاتێکدا ئـەوان پێویسـتیان بـەوە بـو سـەیری بـەرپێی خۆیـان بکەن؟!.

سـوپا وەکـو دەوارێکـی ڕەش بێـت بـەردەوام ئـەجولا ، لەبـەرزایی و لەنزمایدا تەپ و تۆزی ژێـر سمی ئەسـپ و پێچکەی عەرەبانـە تاماوەیـەکی دور لەدوایانەوە لەگەڵ خاکەکەدا بـەجێ ئـەما. لەوانەیـە بـۆ هەتاهەتایـە و بێگەڕانەوە سەریان. ئەمە هەموی بۆ کپ کردنـی هـەوەس و ئـارەزوی خـان بەڕێوەئەچو، بەدەیان هەزار خەڵك ڕێك و پێك ئەڕۆن بـەڕێوە ، ئامـانج و پاڵپێوەنەریان تـەنیا فـەرمانی ئـەوە بـۆ پـاراوکردنی تینـوێتی فراوانکردنـی سەروەری و دەسەڵات و سنوری قەڵەمڕەوەکەی.

بەم جۆرە بەدەم ڕۆیشتنەوە سێبەرداهات و ئێوارە نزیك بوەوە، ئەبێت لەکوێدا تاریکیان بەسەرهات بیخەن و شـەو لەوێـدا ڕۆژبکەنـەوە، بۆئـەوەی سبەینێ بەیانی سەرلەنوێ دەست پێبکەنەوە... بۆ مانەوەی خان و دەست

و پێوەندەکەی سەرەتا چادری – کۆشك هەڵئەدرا ئەم چادرانە لە دورەوە بە لوتکە گومەزیە سپیەکەیان و ئاڵاکەی خان دا ئەناسرانەوە کە پارچەیەك قوماشی ڕەش بو، بەرپیشوی سوری تۆخ دەورەگیرابو، بەئاوریشم و تاڵی ئاڵتون ئەژدیهایەکی لەسەر نەخشێنرابو کە لە دەمیەوە بلێسەی ئاگر دەرئەچو، لەنزیك کۆشکە سەرەکیەکەوە ئەشەکایەوە.

لەم شوێنەدا ئێوارە خوانێکی گشتی سازکرا ، دوای نان خواردن جەنگیزخان بریاری دا یەکەم کۆبونەوە لەگەڵ (نویۆن) (فەرماندەی هێزەکان) بکات بۆ ئەوەی وتوێژ دەربارەی سەرەنجامەکانی ڕێ و ڕۆشتنی ئەمرۆ و بەرنامەی ڕۆژی دوایی بکەن ، سەرکەوتنی سەرەتای هەڵمەتەکە ئارەزوی کۆبونەوە و میوانداری لای جەنگیزخان دروست کردبو، لەبەر ئەوە ئەو ئێوارەیە دژی داوەت کردنیان نەبو، بۆ ئەوەی گوێ لەقسەکانیان بگرێت و فەرمانەکان لە زمانی خۆیەوە وەربگرن، ئەم ئێوارەیە شەرەفی قسە بۆکردنیان پێ نابەخشێت تا هەمویان و یەکەیەکە نەبن بەیەك گوێ و نەبن بەخێوەتێك ماستی مەییو، وەکو بیەوێت بە چوارقورنەی دنیا بلێت کەبەم زوانە هەمویان مل کەچانە گوێ لە فەرمودەکانی ئەگرن، لەپێناوی ئەمەدا پێش ئەم سوپایە کەوتوە- لە پێناوی گەیاندنی وتەکانیدا، چونکە وشە هێزێکی هەمیشەییە. بەلاّم جەنگیزخان بریاری کۆبونەوەکە و قسە بۆ کردنەکەی پشت گوێ خست ، چونکە گێژاوی دەرون وای لێکرد پێویستی بە تەنیایی بێت. هۆکارەکەشی ئەوەبو.... کاتی نزیك بونەوە لەهەوارەکە جارێکی تر هەورەکەی سەر سەری سەرنجی ڕاکێشایەوە. ئەمە جاری سێهەمە ئەیبینێت، لەوکاتەدا دڵی بەخێرایی لێی ئەدا ، لاشەی خاوبوبوەوە و زەوی لەبەرچاوی شەپۆلی ئەدا، واقی ورما کە پێشبینی

ڕێبوارەکە بەو جۆرە بێتەدی ، بەزۆر خۆی بە یاڵی ئەسپەکەیەوە گرتەوە کە نەکەوێت، لەوەو پێش هەرگیز وای بەسەر نەهاتوە، هەرچی ئەوەی لەسەر خاکی تاریکی خێڵی (ئیتۆگین)ە یان لەسەر ئەو تەختە چەسپاوە بێ سنورەیە کە پەروەردگار پێی بەخشیوە لەسەری بژی و دەستی بەسەردا بگرێت، نەیانتوانیوە ئەوەندە سەرسامی بکەن لەحەپەساویدا هەناسە هەڵبکێشێت.لەو بڕوایەدا بو هەرچی شتە بینیویەتی ، هیچ نەماوە لەدنیادا ئەومێشکە ڕەقەی بوەستێنێ یان ئەو ڕۆحە لە خوێن هەڵکشاوەی بهەژێنێت و ختوکەی بدات، هەرگیز ڕوینەداوە قەڵای پیاوەتی هەرەس بێنێت و لەترسا وەکو ژن خۆی بەیاڵی ئەسپەکەی بگرێتەوە. شتی وا نەئەبو ڕوبدات ، چونکە زۆر لە کۆنەوە قەناعەتیهێنابو، ئەتوانین بڵێین هەر لەهەرزەکاریەوە لەو ڕۆژەوە کە لەگەڵ تاقە برا گەنجەکەی (بیکتیر)دا لەڕاوە ماسی لەسەر ماسیەك بو بەشەڕیان و تیرێکی پێوەنا، لەوکاتەوە کە بەهەست کردنی گورگانەی تێگەیشتبو، هەتاهەتایە ئەبێت خۆی لەسەر زینی ئەسپێك ڕاگرێت، کەهێزە .لەوکاتەوە کە ژیانی خۆی بەچاکترین و کاریگەرترین هۆکار ڕێك خست، قەناعەتی هێنا مل کەچ کردنی هەمو شتێك بەهێز کاریگەرترین شێوازە، هیچ شتێك نیە و نابێت هیچ شتێك هەبێت پشت بو هێز دانەنەوێنێت و کڕنوشی بو نەبات و نەکوژێتەوەو لەژێر پاڵە پەستۆی هێزدا نەبێت بەخۆڵەمێش ، ئیتر ئەو شتە بەرد بێت ئاگر بێت درەخت بێت دڕندە بێت یان باڵندە بێت، ئەمە بێجگە لە مرۆڤی تاوانبار ، کاتێك هێز ئەبەزێت سەرسوڕهێنەر بێنرخ ئەبێت و شتی جوان دزێوئەبێت. لەمەوە ئەم دەرەنجامە بەدەست دێت: هەرچیەك چۆکی دادا شایانی لێبوردن نیە بەقەد ئارەزوی بەهێزەکە

نەبێت ، جیهان لەسەر ئەمە بەنـدە... بـەڵام کـە مەسـەلەکە پەیوەنـدی بـە ئاسمانـەوە بێـت جیـاوازە چـونکە هێمـای بـەردەوامی و هەمیشـەییە ، ئـەو دوسیفەتەی گەڕیدەکانی هیمالایاو کتێب هەڵگرە گەڕۆکەکان باسی ئەکـەن ، بـەڵێ، بەتـەنیا ئـەوە، ئاسمانـە کەدەسـتی ناکـەوێت و داگیر ناکرێـت. ئـەو لەبەرامبەر ئاسمان — پەروەردگار — دا هیچ نیە ئەوە نەبێت کڕنـوش ببـات و نوێژ بۆ ئەو ئاسمان — پـەروەردگار-ە بکـات کـە چارەنوسـەکانی سـەرزەوی دابـەش ئـەکات و- وەکـو کتێـب هـەڵگرەکان کەلـە هیمالایـاوە دێـن تەئکیـدی ئەکەنەوە- ئاراستەی گەڕانی گەردونیش دیاری ئەکات.

لەبەر ئەوە جەنگیز خان بەکۆی پێکهاتەی ڕوی تێئەکرد و لـە پاڕانـەوە ڕاستگۆکانی و خێر و قوربانیەکانیدا لێی ئەپاڕایـەوە لەگەڵیـدا بـاش بێـت و بیپارێزێت و یارمەتی بدات لەچنگ گیر کردن لە جیهانی ئادەمیزاد. ئەگـەر جیهانەکانی ژێر مانگ ئەوەندە زۆرن لەم دنیایـەدا، وەکـو دانـا گەڕۆکـەکان ئەڵێن، چی ئەبێت ئەگەر ئاسمان جیهانی زەوی ببەخشێت بەم، بۆ ئـەوەی ئـەم — جـەنگیزخان — بیبـات بـەڕێوە و دانیشـتوانەکەی لەنەوەیەکـەوە بـۆ نەوەیەکی تر هەڵبسوڕێنێت! ئایا لەسەر زەوی لەناو ئادەمیزاددا لەو بـەهێز تر و شیاوتر هەیەبۆئەم کارە.کـەس دەسـەڵاتی لـەو زیاترنیـە کـە بتوانێـت فەرمانڕەوایی چوارقوڕنەی دنیا بکات.لـەناخی خۆیـدا زیـاتر وزیـاتر بـڕوای ئەهێنا کە مافیکی تایبەتی هەیە داوای هەر شـتێك لـە ئاسمـانی بـەرز بکـات کەکەس نەیوێراوە داوای بکات!. ئـەویش ئەوەیـە، دەسـەڵاتێکی بـێ سـنوری هـــەبێت بەســـەر گـــەلانی جیهانـــدا، پێویســـتە مرۆڤێـــك هـــەبێت تاکـــە فەرمانڕەوابێت . ئەو مرۆڤەش با ئـەو کەسـە بێـت کـە بتوانێـت بـە زەبـری هێز هەموویان ژێردەست بکات.

لەبەخشندەیی بێ سنوری ئاسمان هیچ کۆسپێك نەئەهاتە ڕێی داگیرکردنەکانی و فراوانکردنی دەسەڵاتی ، هەتا ئەو بەخشندەییە فراوانتر بوایە بڕوای زیاتر ئەچەسپا کە پلەیەکی تایبەتی هەیە لای ئاسمان و ئەو هێزانەی ئاسمانیبەرز کە خەڵك نایانبینێت لەگەڵ ئەودان، تاوانەکانی هەمو بوراون. چەند زۆرن ئەو نەفرەت و نزایانەی لەو هەمو ناوچانەی بە ئاگر و ئاسن ئەیکرد بەژێر پێوە لەزاری خەڵکەوە بەسەر سەریدا ئەبارین ! بەڵام یەکێك لەونەفرەتە هیچ و پوچانە تا ئێستا کاری نەکردۆتە سەر مەزنیی بەردەوام و سەرکەوتنی بێ سنوری.بە پێچەوانەوە تا زیاتر نەفرەتیان لێ بکردایە ئەو زیاتر گوێی نەئەدا بەو هاوارو سکاڵایانەی بەرز ئەکرانەوە بۆ ئاسمان، لەگەڵ ئەوەشدا چەند جارێك هەندێ ترس و گومانی قورس بە زۆرئەخزانە مێشکی:لەوانەیە ئاسمان جارێك توڕەببێت یان بوروژێت بۆ سزادانی ، لەوکاتانەدا خانای مەزن تۆزێك لەجێی خۆیدا مت ئەبو، بەخۆیدا ئەشکایەوەو پشویەکی ئەدا بەشوێنکەوتوانی و ئامادە ئەبو لەو کاتەدا گلەیی ڕەوای ئاسمان قبوڵ بکات، بەڵکو ئامادەش ئەبو بۆ تۆبەکردن، بەڵام ئاسمان نەڕەنجاو نارەزایی نیشان نەداو بێ سنوریی لێ نەسەندەوە. ئەویش وەکو گەمەیەکی ژیرانە بکات، زیاتر ڕۆئەچوە ناو گیانبازی و ململانێی ئەوەی بە دادپەروەری ئاسمان دائەنرێت و ئارامیی ئاسمانی تاقی ئەکردەوە، ئاسمانیش هەر ئارام بو! لەمەوە گەیشتە ئەو دەرەنجامەی ڕێگای هەمو شتێکی پێدراوە . بە تێپەڕبونی ساڵ لە دوای ساڵ بڕوای تەوای هێنا کە ئاسمان ئەوی هەڵبژاردوەو ئەم کوڕی ئاسمانە، ئەمە تەنیا هۆ نەبو بۆ ئەوەی بڕوا بەوەبکات کە لە حیکایەتەکاندا نەبێت بڕوایان پێ ناکرێت، بڕوای بەو گۆرانیانە بو کە سوارچاکەکان لە ئاهەنگە

گەورەکاندا لەسەر پشتی ئەسپەکانیان ڕێکیان ئەخست کاتێك بەبەردەمی ئامادەبواندا ئەڕۆشتن و پێیان ئەوت ڕۆڵەی لەئاسمان- بوو، لەکاتێکدا هەزاران دەست بەنزاوە بەرەو ئاسمان بەرز ئەبونەوە، ئەمانە مەراییەکی مرۆیی بێ بایەخ بون، جەنگیزخان بە ئەزمونی تایبەتی خۆی تێگەیشتبو کە ئاسمانی پەروەردگار چاودێری و سەرپەرشتی ئەکات چونکە ئەو هەلگری ویستی ئاسمانی بەرزە بۆ زەوی. بەواتایەکی تر ، ئەم نیازەکانی ئاسمان- پەروەردگار لەخوارەوە دێنێتەدی. ئاسمانیش پڕ وەکو ئەم دان بەهیچدا نانێت ، هێزو هێزنواندن و خاوەن هێز نەبێت کە ئەم هەمویانی تیابو، ئەگەر وانەبێت، بونی ئەم چۆن لێك ئەدرێتەوە!.

هەندێ جار خۆی سەری لەخۆی سوڕئەما لەو سەرکەوتن و بەرزبونەوە خێرایە ، وەکو هەڵۆیەکی بەرزەفڕ، بەرەو ئەو لوتکە بەرزە تۆقێنەرانەی سەرکەوتن کەسەربەگێژەوە دێنن، لەسەرگەورەیی کردنی جیهان لەلایەن هەتیوێکی (خێڵی ئارات-کەیات) ی هەژارەوە کەلەدێر زەمانەوە بەڕاو و ئاژەڵ بەخێوەکردن ئەژیان، ئەی ئەمە چۆن رویدا؟! کە پێشتر لە مێژوی وەرگرتنی دەسەڵاتی باڵادا هەرگیز ڕوی نەداوە ! لە کاتێکدا ژیان ئەتوانێت لە باشترین حاڵەتدا چارەنوسێکی پێچەوانە تر بۆ هەتیوێکی بێ دەسەڵات و بێ پشت و پەنا دیاری بکات، وەك مەیتەرێکی شارەزا کە ئەمیش لەسەرەتادا هەر وابو!.

هیچ بوارێکی تر بۆ لێکدانەوە نەماوەتەوە، ئەگەر ویستی ئاسمان — پەروەردگار نەبێت تیمۆچین-ێکی خاوەن یەك ئەسپ بۆی نەبو تەنانەت خەون بەیەك بەیداخیشەوە ببینێت کە ئەژدیهایەکی زێڕین لەسەری کلێەی ئاگر لەدەمیەوە دەرئەکات، ئەگەر وانەبوایە پێی نەئەوترا

جـەنگیزخان و لـەژێر گومـەزی زێڕینـی چـادردا دانەئەنیشـت بـۆ زیـاتر سەلماندنی ئەوەی کە ئـەم مەسـەلەیە پڕاوپـڕ وایـە.ئـەوە ئـەو ڕاسـتیەی کە بەبەرچاوی هەموانەوەیەو گومان هەڵناگرێت: پیرۆزبایی کردنی ئاسمان لـە خاقانی ئاسیا. ئەویش ئەو هـەورە موعجیزەیەیـە کـە نجومگـەرێکی گـەڕۆك پەی پێ بردو خەریك بو سەری خۆی لە پێناویدا دابنێت.

ئـەم هـەورە سـپیەی کـە ئاسمـان بـۆ کـوڕی ئاسمـانی نـاردوە بەڵگـەی پشتگیری و پیرۆزی و مژدە بەخشی سەرکەوتنی گەورەیـە لـەداهاتودا، لـەو هەزاران بەشدارەی هەڵمەتەکە کەس بەخەیاڵیدا نەهاتبو کە مـوعجیزەی وا ئـەکرێت ڕوبـدات و کـەس تێبینـی ئـەو هـەورە سـپیە بێوادەیـەی نـەکردبو، کەس بەخەیاڵیدا نـەهاتبو بپرسـێت لـەکوێوە هـاتوەو بۆچـی لێرەیـە؟ . کـێ سـەرنجی ئـەو هـەمو هـەورە ئـەدات کـە لەئاسمانـدا بـەئارەزوی خـۆی مەلەئەکات؟!.تەنیا خاقانی مەزنە کەسەرکردایەتی ئەم ئۆردوە بێ ئـەژمارە ئەکات و پێشیان کەوتوە بـۆ ئـەوەی جیهـان بخاتـە ژێـر دەسـتی خـۆی، ئـەو واتای مەزنی دەرکەوتنی ئەم هەورە سپیە ئەزانێت و ئەم پێشبینیە سـەیرە سەرسـامی کـردوەو لـە نێـوان بڕواکـردن و بڕوانـەکردن بـەم دیـاردە بـێ پێشینەیەدا هەڵواسراوە.

جەنگیزخان گومـانێکی قورسـی لادروسـت بوبـو! ئایـا پێویسـتە کەسـانی تـریش هاوبەشـی بـیروڕاو تێبینییـەکانی بکـەن یـان نـا؟. چـی بکـات ئەگـەر جارێك ئاشکرای کرد و نهێنیەکەی هەڵماڵدراو هەورەکـە خـۆی کـۆکردەوەو لەچاوتروکانێکدا نەما! خەڵك وانازانن شێت بوە؟. سەرلەنوێ ئەگەڕایـەوە و ورەی خۆی بەرزئەکردەوە و خۆی ئەگرتـەوە و بـڕوای ئەهێنایـەوە کـە ئـەم هــەورە خــۆڕایی نیــەو لــەپڕ ناڕەوێتــەوە . ئاسمــان وەکــو بەڵگەیــەك

بەخشـیویەتی بـەم. جـارێکی تـر خۆشـیی دایئەگرتـەوەو هەسـتی بـە سروشتێکی مەزن ئەکرد و لەزیرەکی خۆی و دروستی پەلامارە کەی بەرەو خۆرئـاوا دڵنیـا ئـەبووەوە و نیازەکـانی لەدامەزرانـدنی ئیمپراتۆریـەتێکی جیهـانی بـەزەبری ئـاگر و ئاسـن زیندوئەبونـەوە کـە ئامـانجی سـەرەکی شاڵاوەکەی بو. چاوچنۆکیەکی خۆڕسك بو کە هەرگیز لەزەبر و زەنـگ و دەسەڵات تێر نەئـەبو، تـا سنوری قەڵەمڕەوەکەی فـراوانتر بوایـە ئـارەزوی زیاتری ئەکرد.

ڕۆژانی مل نانی ئۆردوەکەی بەدوای یەکدا ئەهاتن.

هـەورە سـپیەکەش لەبەرزاییـەوە مەلـە ئـەکات و ورد ورد ئـەڕوات بـێ ئـەوەی لابـدات، بـە بەرچاوی جەنگیزخانـەوە لەسـەر پشتی خوبـای پشت چاڵی ڕەسەنی یـاڵی سـپی ، کلك رەش ، هـەر ئـاوا لـەدایك بـوە. شارەزاکان ئەڵێن لەم جۆرە ئەسپە هەر هەزار ساڵ جارێـك دانەیـەك لـەدایك ئـەبێت ، لـەژێر ئەسـتێرەیەکی تایبەتـدا ، ئەسـپەکە بەڕاسـتی ڕەسـەنێك بـو وێنـەی نـەبو، هـی غـار نـەبو ، بـەڵام لـە ڕۆیشـتندا هـەرگیز بێـزار و مانـدو نەئەبو.خوبا هەمیشە گورج و گۆڵانە یەرغەی ئـەکرد، وەکو تاوێـك بـارانی لەپڕبێت و لێزمەی پڕمەی گـەرم بڕژێنێتـە سـەر زەوی.ئەگـەر جڵەوەکـەی نەبوایە ئەم ئەسپە لە تەکان و سمکۆڵاندا خۆی ئەتوانەوە تـا ئـەبو بـەدواین دڵۆپەی ئەوبارانە داکردوە. شیعرخوانێك لەکۆندا وتویەتی : مرۆڤــ بەسـەر ئەسپی واوە هەست ئەکات نەمرە.

جەنگیز خـان ڕازی و کامـەران بـو، لـە کاتێکدا هەسـتی ئـەکرد بـەرەو پێش ئەچێت، تامـەزرۆی هێزێکـی بـێ وێنـە ، کاروچالاکی، فـڕین بـەرەو ئامانجەکەی بو، وەکو خۆیشی خوبایـەك بێـت مانـدو بـون نـەزانێت، وەکو

ئەویش لە سمکۆلانێکی بێ کۆتاییدا بێت، وەکو ڕۆحی و لاشەی، چۆن ڕوبارەکان تێکەڵی ئەکتر ئەبن، تێکەڵی سوری خوێنی ئەسپە ئۆقرە نەگرتوەکەی بوبن. بەڵێ ئەسپەکەو سوارەکەی هەریەکەیان شایانی ئەوی تریان بو، هێزێك بەدەنگ هێزێکەوە ئەچێت، دانیشتنی سوارەکە لەسەر زینەکە لە نیشتنەوەی هەڵۆ ئەچو. سوارچاکە ناوشان پانە گەنم ڕەنگەکە چەسپاو لەسەر زینەکەی دانیشتوەو پێیەکانی بەو پەڕی بڕواو شانازی بەخۆکردنەوە لە ئاوزەنگیەکان توندکردوە، بەسەر ئەسپەکەیەوە وەکو لەسەر تەخت دانیشتبێت وابو، لەش و لارێکی سەربەرزی ئەستونیی، بەڕوخسارێکەوە کە جگە لە دوچاوی گۆشە تەسك و ئێسکی دەپەڕیوی ڕومەت نیشانەی ڕەقیی پێوە دیار بو، وەکو لەبەرد هەڵکۆڵرابێ کە هێمای توانای لێوەشاوەیی خاوەنە مەزنەکەیان ئەنواند لەسەرکردایەتی کردنی هێزێکی بێ ئەژمار بەرەو سەروەری و سەرکەوتن... هۆکاری سەرەکی ئەم سروش و درەوشانەوەی جەنگیزخان ئەو پەڵە هەورە سپیە بو کە وەکو گوڵبەند و هێمای مەزنیی خاوەن بایەخ بەسەر سەریەوە بو، هەمو شتەکان لەم دەرفەتەدا لەگەڵ یەکدا گونجاو و هاوئاهەنگ بون، هەورەکە ..ئاسمان.. لە پێشەنگیشەوە ، لەگەڵ دەستپێکردنی جۆلانەدا ، شەکانەوەی ئالای ڕۆیشتن بەدەست میرئالاکانەوە، کە هەمیشە جەنگیز خان لەکوێ بوایە ئەوانیش لەوێ بون، ژمارەیان سیان بو، سێ ئالاو سێ میر ئالا بەهەیبەت و پڕ بڕوا و دڵبەند بەخۆیان بۆ ئەو ئەرکە شکۆمەندەی پێیان سپێردراوە ، هەرسێکیان بەسەر سێ ئەسپی شێوە وەکو بۆیان هەڵبژێرابێت. لەناوەڕاستەوە ئالا بەدەستەکە و لەهەردولاوە یاوەرەکانی بەقەمەکانیانەوە بەمەبەستی سونیتاق کردن، پەرچەمێکی ڕەشیش کەبە ئاوریشم و تاڵی

ئاڵتون ئەژدیهایەکی لەسەرنەخشێنرابو و لەدەمیەوە ئاگری دەرئەکرد، لە ئەژدیهای راستەقینەی زیندو ئەچو. ئەژدیهاکە لەباری خۆهەڵدانێکی بەرزدا بو، چاوەکانی کە بەرقەوە بۆ هەمو شتێکیان ئەڕوانی، وەکو چاوی حوشتر دەرپەڕیبون و لەگەڵ هەر لەرەیەکی ئاڵاکەدا بەملاولادا ئەیانڕوانی، وەکو بەڕاستی چاوی ئەژدیها بن. لە بەیانیەوە کە خاقان بێ ئەوەی ماندو ببێت بەسەر ئەسپەکەیەوە سەرکردایەتی ڕەوەکە ئەکات ، جەنگاوەرەکان لەهەمو لایەکەوە بەسواری و بەغار هاڵ و هەواڵی بۆ دێنن و ڕێنمایی پێویستی لێ وەرئەگرن و بەڕمبازی و تیرانـدازی ئەگەڕێنەوە شوێنەکانی خۆیان. ئەبێت پەلە بکەن بۆ ئەوەی پێش وەرزی بارانی زستان و قوڕو چڵپاو لە بەربەستی سەرەکی نزیك ببنەوە و بگەنە کەناری ڕوباری ئیتیلی مەزن بۆ ئەوەی کە زستان هات و دنیا بەستی بەسەر سەهۆڵبەندانی ڕوبارەکەدا بپەڕنەوە بەرەو ئامانجە سەرەکیەکەیان: دەست بەسەراگرتنی خۆرئاوا .

ڕۆشتن هەتا خۆرئاوایەکی درەنگ بەردەوام ئەبو ئەو دەشتە لەژێر تیشکی خواری خۆر ئاوابوندا دور دور ئەکشا تا ئەو شوێنەی مرۆڤ هەستی ئەکرد ئەو پەڕی دنیایە. لەم چۆڵاییە ڕازاوەیە بە تیشکی لاوازی خۆر کە نیوەی لە پشت ئاسۆوە شاراوەتەوە، کاروان کاروان هەزاران سوار بەرەو هەواری خۆرئاوابونەکە تەکان ئەدەن، هەر هێزێك لە ڕێچکەی خۆیەوە، هەمویان ڕویان کردۆتە ڕۆژە ئاوابوەکەو لای خۆیانەوە بیر لەو ڕوبارە ڕەشانە ئەکەنەوە کە خەریکن ئەبن بەژێر تاریکییەوە. ئەسپی بەستەزمان و شەکەت تەنیا شەوان کە هێزەکە لا ئەدات بۆ پشودان سوار و زینەکانیان

لـەکۆڵ ئەبێتـەوە. بـەیانی زو زرمـەی دوبوڵبـاس♥ کـە دەهـۆڵێکی زلەیـە لەچەرمی مانگا لەهەمو هەوارگەکان دەنـگ ئەداتـەوە بـۆ ئـەوەی ئۆردوەکـە هەسـتێت و دەسـت بکاتـەوە بـە ڕۆیشـتن . لەخەوهەڵساندنی دەیـان هـەزار کەس هەروا ئاسان نیە ، لەبـەر ئـەوە دو بوڵباسکوتەکان زۆر ماندوئـەبن و دەنگی دەهۆڵەکانیان هەمو ناوچەکە ئەگرێتـەوەو زرمـە و گرمـەیدەنگباران کـردن هـیچ سـەربازگەو خاڵێـك نابوێرێـت. لەوکاتـەدا خاقـان هەسـتاوە، لەوانەیـە یەکـەم کـەس بێـت لەخەوهەڵئەسـتێت بـۆ ئـەوەی بـەو بەیانیـە پایزیە ڕوناکە لەدەوری چادرەکەی (کۆشکەکەی) پیاسە بکات و بیر بکاتەوە چـی بکـات و خەیاڵـەکانی شـەو بـە مێشـکیدا هـاتون تـاوتوێ بکـات، ئینجـا فـەرمان دەربکـات، لـەو ماوەیەشـدا گـوێ بـۆ ئـەو دەهۆڵـە شـل بکـات کـە هێزەکـان بەخەبـەر دێنێـت ئەسـپەکانیان زیـن بکـەن و سـواربن و پـێش گالیسکەکان بکەون و دەربچن . بـەم جـۆرە ڕۆژێکـی نـوێ دەست پێئـەکات، دەنگە دەنگی مەنجەڵ و زرمەو گرمە و تەپەتەپ تێکەڵ ئەبن و سـەرلەنوێ شەپۆلەکەی کە دوێنێ شەو وەستا بودەست پێ ئەکاتەوە.

دەهۆڵەکان زرمەیان دێت، زرمەی بەیانیان تەنیا مانای لەخەو هەستان نـەبو، بـەڵکو لەناوخۆیـدا مانایـەکی تـری هـەڵگرتبو، جـەنگیزخان بـەم دەهۆڵە هەمو ئـەو خەڵکەی ئەوروژانـد کەلـە شـاڵاوە مەزنەکـەدا لەگەڵیـدا بون، ئەوە، ئەوەی بـیر ئـەخستەوە کـە فەرماندەیـەکی نـەترس هەیـە بـەو دەهۆڵباران کردنە خـۆی ئـەکات بـە مێشـکی جـەنگاوەرە نوسـتوەکانیدا وەك چۆن لەدەرگای داخراوەوە بچێتە ژورەوە بۆ ئەوەی پـێش هـەر بیرۆکەیـەکی تر بکەوێت - هەرچیەك بێت - کەلەوانەیە لەهەمان دەرگا بـدات، جگـە لـە

♥ لەهیچ شوێنێکی دەقە ئنگلیزیەکەدا ناوی دوبوڵباس نەهاتوە .ت.ع

وانەی کە لە خۆیەوە دەرئەچن و لەلایەن خۆیەوە یان بەویستی ئەو ئەسەپێندرێن ، چونکە خەڵك لەکاتی خەودا نە بۆ ویستی خۆیان و نە بۆ ویستی هیچ کەسێك مل کەچ ناکەن . نوستن ئازادیەکی شێتانەی بێ سەرەوبەرەو ترسناکە ئەبێت یەکەم هەناسەی نێوان خەو و بێداریی لەکار بخرێت ، هەروەها ئەبێ کەللە ڕەقانەو بەبێ ترس ئەوانەی خەو بەریان ئەدات سەرلەنوێ گرێ بدرێنەوە بە واقیعەوە ، بەخزمەتەوە ، بەمل کەچ کردنەوەوە بەبێ هیچ مەرجێك، بەکردارەوە .

ئەو گرمەی دەهۆڵە کەلە پرمەی گا ئەچو هەموجارێك بەساردێکەوە شتێکی بیری جەنگیزخان ئەهێنایەوە کە پەیوەندی بەیادەوەریەکی کۆنەوە هەبو، ئەوکاتەی گەنج بو، ڕۆژێك دو گا لەنزیکەوە شەڕە شۆقیان ئەکرد، بەوپەڕی هەڵچونەوە ، کونە لوتیان کرابوەوەو وەکو درندە ئەیانپرماند، بە سمەکانیان بەردو زیخیان فرێ ئەداو تەپ و تۆزی جەنگێکیان بەو ناوەدا بڵاوکردبۆوە . بە ململانێکەیان سەرسام بو، تیروکەوانەکەی گرت بەدەستیەوەو – خۆیشی لە بیری نەماوە چۆن – تیرێکی نا بە برا نوستوەکەیەوە (بیکتیر) کە لەسەر ماسییەك لە ڕوبارێکدا ڕاویان کردبو بوبو بەشەڕیان ، بیکتیر درندانە وەکو گا بۆڕاندی و ڕاپەڕی و کەوتەوە سەرزەوی و لەخوێنی خۆیدا گەوزا ، تیمۆچین-یش (بەڵێ تا ئەو کاتە هەر تیمۆچینی هەتیو بو کە یەسوگای باوکی هەر بە گەنجی مردبو) لە ترسا دای بەشاخدا ، دوای ئەوەی ئەو دوبوڵباسەی نزیکی چادرەکەی بو دای بە کۆڵیدا . لەسەر شاخەکە بەیەك ئاواز و بەردەوام هەر تەپڵی لێ ئەدا، لە کاتێکدا کە ئاگۆلین –ی دایکی لەخوارەوە ئەگریا و خۆی ئەکوشت و خۆی ئەڕنی و دۆعای لەو کەسە ئەکرد براکەی کوشتوە. دوای ئەوە خەڵکەکە

بەڕاکردن کۆبونەوە ، هەمویان هاواریان ئەکرد و دەستیان ڕائەوەشاند و شتێکیان پێ ئەوت ، بەڵام ئەو هیچی نەئەبیست بەردەوام و بەگەرمی تەپڵی لێ ئەدا ، لەبەر هەر هۆیەك بو کەس بۆی سەرنەکەوت.هەتا دەمەو بەیان لەسەر شاخەکە مایەوەو تەپڵی لێئەدا.. هاڕەی سەدان دوبوڵباس ی ئەم بەیانیە بەلای ئەوەوە، بەلای نرکەی شێرانەیەوە، بەلای قارەمانێتی و چاونەترسیی ئەوەوە بانگەوازی جەنگە، بۆ هەمو ئەوانەی لەگەڵیدا ئامرازی هەڵمەتن ، هێمای هەستان و وشیاربونەوەو کارکردنە، بزوێنەرە بۆچونە پێشەوە لەمەبەست:داگیرکردنی جیهان . هێمایە بۆ دواکەوتنیان هەتا کۆتایی ئەم هەڵمەتە- کە بێگومان لەخاڵێك ، لەجێیەك، ئەبێت ئاسۆی خۆرئاوا کۆتایی بێت، ئەوانەشی لەسەرزەوین — مرۆڤ و هەمو ئەو بونەوەرانەی ئەبیستن- ئەبێت بەدرێژیی گوێ لە تەپڵەکانی جەنگ بگرن و لەرزیان لێبێت . هەورە سپیەکەش کە ماوەیەکی زۆرە شاهیدی بیروڕا شاراوەکانیەتی هێشتا لەگەڵ هاژەی تەپڵەکانی بەیانیدا بێ دو دڵیی بەسەرسەریەوە بەهێواشی مەلە ئەکات. شەماڵە بەهێزەکە یاری بەئاڵای ئیمپراتۆریەت ئەکرد کە ئەژدیهایەکی لەسەر نەخشێنرابو لەدەمیەوە ئاگری فڕێ ئەدا وەکو زیندوبێت، ئەوەتا ئەژدیهاکەش بەسەر پارچەیەك قوماشەوە بەپەلە بەرەوپێشەوە ڕائەکات و لەدەمیەوە ئاگرێکی گەش فڕێ ئەدات...

ئەو ماوەیە بەیانیانیان خۆش بو، شەوانە جەنگیزخان دەرئەچو بۆ ئەوەی چواردەوری خۆی بەسەر بکاتەوەو ئەو خەوە ببینێت کە بارگەی خستوە . ئاگردانەکان لەهەمو بستێکی ئەو بیابانەدا ئەسوتان، گەش لە نزیکەوە و تەنیا تروسکاییەك لەدورەوە . هەمو ئۆردوگاکانی جەنگاوەران

و چادرگەی کاروانەکان و بنکەی مەیتەرەوانەکان و کۆمەڵگای شوان و ڕەوگەوانەکان و دەوارەکان دوکەڵی سپیان لێ بەرز ئەبوەوە .چونکە خەڵك لەوکاتەدا شۆربایان لێ ئەناو گۆشتیان ئەبرژاند ، بۆنی گۆشتی کوڵاو کە لەمەنجەڵی گەورەیان دەرئەهێنا، دڕندە برسیەکانی ئەو دەشتەی بۆ ئەوێ ڕائەکێشا ، ناوبەناو لەتاریکیەکەوە زیتەی چاوی ئەو دڕندە بەستەزمانانە ئەبینراو ئاوازی لورەیان ئەهاتە گوێ.

لەوکاتانەدا سوپا وەکو مردو لەباوەشی خەودا ڕاکشابو ، تێخوڕینی پاسەوانەکان کە بەو شەوە بەناو هێزەکەدا ئەسوڕانەوە تاکە بەڵگە بون کەوا بە شەویش ژیان بەردەوامەو بەهەمان توندوتیژیی ڕۆژ بەڕێوە ئەچێت. گوێ ڕایەڵی و خزمەتی ڕەهای بێ دودڵیی ، بۆ بەدی هێنانی ئامانجی جەنگیزخان لەدەست بەسەراگرتنی جیهاندا .(هەمو کارێك سەرەنجام ئاراستە کراوە بەرەو بەدیهێنانی تاکە ئامانجە بەرزەکە) ئەبێ ئاوا بێت. لەوساتانەدا ، جەنگیزخان بەرۆحێکی مەستەوە، دەرکی بەناخی خۆی –ناخی سەرو مرۆڤ، ئەکرد ، لە تینوێتی بۆ دەسەڵات پاراو نەئەبو، هەتا ئەو تینوێتیە زیادی بکردایە دەسەڵاتی زیاتری دەست ئەکەوت، ئالێرەوە ئەو سەرەنجامە ڕەهایە سەری هەڵئەدا ، تەنیا ئەوە ڕەوایە کە لەگەڵ ئامانجی زیادکردنی دەسەڵاتی ئەودا یەك ئەگرێتەوە ، بە پێچەوانەوە هەرچی کۆسپ بێت لەڕێی بەدیهێنانی ئەو مەبەستەدا ئەبێ تەفروتونا بکرێت و تەخت ببێت . ئیعدامەکەی سارۆزیکی لەسەر ئەمە ئەنجام درا، ئەو چیرۆکەی –کەبۆنەگبەتی- ئەبوتالیب کۆتیبایف دوای مێژویەکی کۆن تۆماری کرد..شەوێکیان چاودێرەکان بەسواریی ، کەرتی ڕاستی سوپاکەیان ئەپشکنی . لەدەرەوەی سنوری خێوەتگای جەنگاوەران

هەوارگەی کاروانەکان و شوان و ڕەوگەوانەکان و بەشەکانی تری کارگوزاریـە ژیارییـەکان هـەبو، چاودێرەکان سـەریان لەوشـوێنانەش دا، هـەمو شـتێك بەدڵی ئەوان بو.ئەو خەڵکانەی بە ڕۆژ مانـدوبوبون لـەژێر چادرەکاندا لاڵ وپـاڵ کـەوتبون، زۆریشـیان لـەدەوری ئاگردانـە کوژاوەکـان تـەنیا ئاسمانیـان دابـو بەخۆیانـدا، کـش و مـاتیی بـاڵی بەسـەر چـادرە تاریکـەکان و هـەمو شتەکاندا کێشابو، سەرپاسەوانەکان کە سێ کەس بون، ئەرکەکـەی خۆیـان تـەواوکرد، وڵاخـەکانیان وەسـتاند و باسـی شـتێکیان کـرد و ئینجـا ئـەو یەکەیان کە بەرپرسیان بـو، سـوارێکی کەڵەگـەت بـو، کلاوێکـی سـەرکردەی (سەد-ی)♥ لەسەردا بو، بەدەنگێکی نزم فەرمانی پێدان : ئیتر بەسـە بـڕۆن بخـەون ، بـەڵام خـۆم بەتەنیاچـاوێکی تـریش ئـەگێڕم . دو سـوارەکە دور کەوتنـــەوە ، بـــەڵام ئـــەوی ســـێهەمیان کەســـەرکردەی ســـەد بـــو، ســـەرەتا بەگومانــەوە ســەیری چـواردەوری خـۆی کـرد، ئینجـا دابــەزی و جڵــەوی ئەســـپەکەی گـــرت و بـــەدوای خۆیـــدا ڕایکێشـــا ، بەبـــەردەمی بارخانـــەی کاروانـــــەکان و جێگـــــای پیادەکـــــان و گالیســـــکەی بەرگـــــدروەکان و چەخماخسازەکان و ئەو کۆمەڵە زینانەی‌لەئەسپەکان گیرابونەوە، ڕۆیشت و ڕوی کردە چادرێکی تەنیا کەلەکەناری چادرگەکە هەڵدرابو. ئەو کاتەی ئـەو خـۆی دابـو بـەدەم شـەپۆلی خەیاڵەکانیـەوەو سـەری دانەوانـدبو، گـوێی بـۆ هەمو دەنگ و چپە و خشپەیەك هەڵخستبو. ڕونـاکی مانگـە شـەو ڕواڵـەتی دەم و چـاوە پانەکـەی‌و چاوە گەشاوە تەماویـەکانی ئەسـپەکەی کـە بـەگوێ ڕایــەڵی دوای کــەوتبو، بەشــێك تاریــك و بەشــێك ڕون ئەخســتە بەرچــاو.

♥ لەهیچ شـوێنێکی ئنگلیزیەکـەدا جگـە لـە وشـەی فەرمانـدە شـتێك نیـە بـەناوی سەرکردەی سەد یان سەرکردەی هەزار. ت.ع

ئیردینەی سەرکردەی سەد لەچادرێك نزیك بووەوە کە وا دیار بو خەڵکێك چاوەڕوانی ئەکەن، ئافرەتێك کە دەسرۆکەیەکی بەسەرەوە بولەچادرەکە هاتە دەرەوەو لەدەرگاکە دا چاوەڕوانی ئەکرد.

-سامباینۆ♥، ئیردینە سلاوی لە ژنەکە کرد و بەدڵەڕاوکێوە لێی پرسی:دەنگوباس چییە؟

-هەمو شتێك بەدڵی تۆیە، بەئاسانی لێی بووەوە.. سوپاس بۆ خوا ، ئیتر خەمت نەبێ. ئینجا ژنەکە بەچپەوە پێی وت: -بەس داوای تۆ ئەکات ، گوێت لێیە، زۆر حەز ئەکات بتبینێت.

ئیردێنەی سەرکردەی سەد وەڵامی دایەوە:

- بەڵێ منیش خەریکە سوێم ئەبێتەوە بۆلای، بۆ نەگبەتی من نۆیۆن بڕیاری دابو ئەسپەکان بژمێرن بۆیە سێ ڕۆژە نەمتوانیوە سەربدەم، لەناو ئەو هەوارانەدا وەکو شێتم لێ هاتبو.

-ئیردینە خۆت سەغڵەت مەکە، لەحاڵەتی وادا خۆت توش مەکە، لێرە بیانبینیتایە ئەتوت چی؟. ژنەکە بۆ ئەوەی دڵنیای بکات سەرێکی لەقاند و وتی:

-گرنگ ئەوەیە بەئاسانی و بێگرفت نەجاتی بو، بڕوابکە یەك قیژەی نەکردوە مەگەر ئەو بەرگەی ئەو هەمو ژانەی گرتبێت! بۆ بەیانیش لە گالیسکەیەکی سەرگیراودا جێگام بۆ چاککرد و وەکو هەر هیچ ڕوی نەدابێ، بەڕاستی ئافرەتی چاکە ، -ئینجا ژنەکە لەپڕ شتێکی بیر کەوتەوە:

♥ مەرحەبا،بەزمانی مەنگۆلی .و .عەرەبی

-ئۆی ئەوە بۆ لە بیرم چو..ئەو هەڵۆیەی بەسەرشانتەوە نیشتەوە، هەرگیزلێت دورنەکەوێتەوە، کوڕەکەتان بەدایك و باوك گەورەبێت..شمشێری دەستت وقەڵغانیسەرت بێت..ناوی ئەنێن چی؟!.

- خوا بەدڵی تۆ بکات دادە ئاڵتون، من ودوگۆڵانگ هەتا ماوین چاکەی تۆمان لەبیرناچێت. ناوێکی خۆشی بۆئەدۆزینەوە ، ناوپەك ناکەوێت.

جڵەوی ئەسپەکەی دایە دەست ئاڵتون، ئەویش بەڵێنی پێدا:

- مەترسە، تادێیتە دەرەوە من لێرەدا پاسەوان ئەبم.بڕۆ.دوگۆڵانگ بەتاسەوە چاوەڕێتە.

سەرکردەی سەد تۆزێك وەستا وەکو چی هێزی تیایە کۆی بکاتەوە ، ئینجا لەچادرەکە نزیك بوەوە ، پەردە نمە♥ دادراوەکەی لادا و سەری دانەواند و خۆی کرد بەناو چادرەکەدا. چراوگێکی بچکۆلە لەناوەڕاستی چادرەکەدابو، لەبەر ڕوناکیەکە کزەکەی دوگۆڵانگی خێزانی بینی لەوسەری چادرەکەدا کەوتوە وفەرویەکی پێستەدەڵەکی داوە بەشانیدا وە بەدەستی ڕاستی بەهێواشی بێشکەکە ڕائەژەنێت کەسەربیشکەیەکی خەت خەتی پیادرابو.

- ئیردێنە من .. من و کوڕەکە لێرەین، بەدەنگێکی کز وەڵامی دەرکەوتنی سەرکردەی سەدەکەی لەچادرەکەدا دایەوە، خۆی ڕاست کردەوە و بەپەشۆکاویەوە زەردەخەنەیەك گرتی.

♥ نمە:لباد .هەرپارچەیەك لەسوینەوەی خوری و بەرگن دروست بکرێت.کۆچەریەکانی خزمم ئەڵێن: کوتە نمەیەك بێنە لەسەری دانیشم یان تاکێ نمە بێنە دایخە .ت.ع

ســەرکردەی ســەدەکە تــیردان و کەوانەکــەی دانــا و تەنگەکوتــەکانی لەپێلاَوەکانی کردەوە ولەپشت دەرگاکەوە داینان . باوەشی کردەوە و بەرەو ڕوی ژنەکــەی چــو، لەســەر ئــەژنۆ دانیشــت و باوەشــیانکرد بەیەکــدا و ڕومــەتیان لەیــەك ئەخشــاند وســەریان کــردە سەرشــانی یــەکتری. تاوێــك بــەوجۆرە مانــەوە وەکــو دنیایــان لێتەســك بوبێتــەوە و تــەنیا ژێــر ئــەم خێوەتــەیان بــۆ مابێتــەوە لــەم هەناســەیەدا. هەرچی سنوری دەرەوەی ئــەم دەوارە بــو ون بــو، بــونی نــەما. زەوی بــەتاڵ بــوەوە و هیچــی تیانــەما ئەوەنــەبێت کەلــەم وروژان و ســۆزەدا ئەیبەســتنەوە بەیەکــەوە، ئــەو بونەوەرەبچکۆلەی ناوبێشکەکە، ئــەوکورە کۆرپەیــەی کەسێڕۆژە لــەدایك بوە.

ئیردێنە بێدەنگی شکاند و یەکەم جار ئەو قسەی کرد:

- تۆچۆنیت؟ تەندروستیت چۆنە؟..

ئەمانــەی لێپرســی ، لەکاتێکــدا بەناڕەحــەت هەناسەســواریی خــۆی بۆئەشارایەوە...زۆرم خەم بو.

ژنەکە لەو ڕوناکیە یکزەدا و بەزەردەخەنەوە وەلاَمی دایەوە:

- هەموشتێك بەبێوەی تەواو بو، بیر لەوە مەکەرەوە، هەواڵی کوڕەکە بپرسە، ئەلێی هارە ئەو مەمکە ئەگرێت. زۆر لەخۆت ئەچێت.ئاڵتونیش ئەلێت لەباوکی ئەچێت .

- ئا نیشانم بدە، دوگۆلاَنگ باسەیرێکی بکەم .

دوگۆلاَنگ دانەویەوە ، پێش ئەوەی سەر بێشکەکە لابدات بەهوشیاریەوە گوێی هەڵخست بزانیت دەنگی هیچ نایەت لەدەرەوە . دنیا کش و مات بو.

سەرکردەی سەدەکە بەوردیی ڕوانیە کۆرپەکەی ، زۆری لـەخۆی ئـەکرد ڕوخسـار و تایبەتمەنـدێتی خـۆی لـەڕواڵتی مناڵەنوسـتوەکەدا بدۆزێتـەوە کەهێشتا هیچ شێوەیەکی دیاریکراوی نـەبو. لەکاتێکدا سـەیری مناڵـە تـازە لەدایکبوەکەی ئـەکرد ، هەناسـەی لـەخۆی بڕیبـو، هەسـتی کـرد، لەوانەیـە بۆیەکەم جاربێت هەست بە نهێنی گەورەی گەردون بکات لـەزاو زێکردنـدا، کەئەبێتەهۆی نەبڕانەوە و بەردوامیی ژیان ، لەوانەیە لەبەر ئەمەبێت کـە ئەدوا وشە وشە هەڵی ئەسەنگاند.

- ئیتر من هەمیشـە لەگـەڵ تـۆدا ئـەبم دوگـۆلانگ، لەهەرشـوێنێك بیـت من لەلای تۆم ، چونکە کوڕەکەم لەلای تۆیە.

- تۆلەگـەڵ مـن ئـەبیت؟!.ژنەکـە بـە پێکـەنینێکی بـەواتا و دڵتەنگیـەوە لێیپرسـی..خۆزگـە وائـەبو. ئەتـەوێت وەکـو بوزیـەکان بڵێیـت کوڕەکـەت بەرجەستەی خۆتـە؟..منـیش کەسـەرەتا گۆشـم کـرد بـیرم لـەوە ئـەکردەوە ، ئـەم کوڕەی کەسـێ ڕۆژلەمـەوپێش لـەدنیادا نـەبو، کاتێـك کردمـە باوەشـم لەدڵی خۆمدا وتم ئەمە تۆیت لەڕۆح و جەستەیەکی تردا، ئەوەتا تۆش بـیر لەوە ئەکەیتەوە.

- بیری لێئەکەمەوە بەلام یـەکجار بـەو شـێوەیەش نـا. مـن نـاتوانم خـۆم بەبوزا دابنێم.

- خۆت بەو دامەنێ.تۆبوزا نیت.تۆئەژدیهاکەی منیت.مـن تـۆ بەئـەژدیها ئەچوێنم_دوگۆلانگ بەشـۆخیەوە پێـی وت —مـن کـە ئـەژدیها ئەنەخشـێنم لەسەر ئالاکان ، کەس نازانێت هەمویان تۆن..هەمو ئالاکان تۆیان لەسەریت.

- هەندێجارلەخەوما ئەژدیهایەك ئەچنم ، کەتەواو ئـەبێت گیـانی ئەچێت بەبەردا و زیندو ئەبێت- گاڵتەم پێمەکە — لە خەوەکەمـدا باوەشـی

پیا ئەكەم، لەیەكەوە ئەئالێین و ئەفڕین. ئەژدیهاكە ئەفڕێت و لەگەڵ خۆیدا ئەمبات. لەئەوپەڕی بەرزی و لەئەو پەڕی خۆشیدا ، هەست ئەكەم تۆیت..تۆ لەخەودا دوجار لەگەڵمدایت، جارێك ئەژدیها و جارێك مرۆڤ .كەخەبەرم ئەبیتەوە نازانم بڕوا بەكامیان بكەم.

ئیردێنە من پێشتر پێم وتویت تۆ ئەژدیها ئاگرینەكەمیت . من بەگاڵتەم نیە. هەر واش بوە ، من تۆ ئەنەخشێنم. ئەو ئەژدیهایانەی لەسەرئالاكان ئەیانچنم بەرجەستەی تۆن. ئێستاش من پێم وایە بەچكە ئەژدیهام بوە.

- با وابێت وەك تۆ پێت خۆشە، بەلام گوێبگرە دوگۆلانگ ئەمەوێت پێت بڵێم- سەركردەی سەدەكە بێدەنگ بو، دواتر قسەكەیتەواو كرد:

- ئێستا دوای ئەوەی منالێكمان بوە ئەبێ بیر لەوە بكەینەوە دوای ئەمە چیتر؟!.

ئێستا باسی ئەوە ئەكەین، بەلام پێش ئەوە ئەمەوێت پێت بڵێم ، بۆئەوەی بیزانیت، ئەڵێم :

- هەمیشە خۆشم ویستوی وئێستاش هەتاهەتایە خۆشم ئەوێیت و ئارەزوت ئەكەم . سامناكترین شت كەلێی ئەترسم ئەوە نیە لەشەڕێكدا سەرم دابنێم، بەڵكو ئەوەیە ئارەزو و خۆشەویستیم لێدابڕێ و لێی بێبەری بم . بەدرێژایی ڕابوردو كە لەگەڵ هێزەكاندا ئەچوم بەملا ولادا بیرم لەوە ئەكردەوە چۆن خۆشەویستی تۆ لەخۆم دوربخەمەوە بۆ ئەوەی لەگەڵ مندا نەمرێت، بەڵكو لەلای تۆ بمێنێتەوە ، ڕێگا چارەیەكم نەئەدۆزیەوە، بەلام خەونم بەوەوە ئەبینی سۆز و ئەوینت ببێت بەباڵندەیەك یان دڕندەیەك یان هەر شتێكی زیندوی تر بۆ ئەوەی بیدەمەوە دەست تۆ و بڵێم : ها، بگرە، ئەمە سۆز و وەفا و دلسۆزیی منە

بۆ تۆ، باهەتا هەتایە لات بێت. ئەو کاتە ئیتر لەمردن نەئەترسام . ئێستا تێگەیشتم کە کوڕەکەم لە ئەوینی من بۆتۆ کەوتۆتە خوارەوە، لەبەر ئەوە لەئێستاوە ئەوینی من لەپاڵتدایە.

- بەڵام هێشتا ناومان نەناوە.بیرت لەناوێك كردۆتەوە؟.

ژنەکە لێی پرسی. سەرکردەی سەدەکە وەڵامی دایەوە:

- بەڵێ.ئەگەر تۆ پێت چاك بێت، ناوێکی باشی ئەنێین- کۆنان♥ .

- کۆنان؟!.

- بەڵێ.

- خراپ نیە.ناوێکی چاکە.کۆنان .کۆنانی بچکۆلە.

- بەڵێ.جوانویەکی سێساڵ.لەترۆپکی هێز و سمکۆڵاندا، یاڵی وەك ڕەشەبا و سمەکانی وەك پۆڵا.

دوگۆڵانگ دانەویەوە وسەری مناڵەکەی نزیك کردەوە:

- گوێبگرە .باوکت ناوت ئەنێت.

سەرکردەی سەدەکە وتی:

- ناوت کۆنانە. گوێت لێیە کوڕم؟ ناوت کۆنانە . کەبەڕاستیش هەر وایت.

♥ لەبیرم دێت لەناوەڕاستی شەستەکاندا کە منداڵ بووین جەژنان ئەچووین بۆ سینەما. یەکێك لەفیلمەکان لەبابەتی هەرقل و ماجستی و سپارتاکۆس، ناوی کۆنان الجبار بو.منداڵێك بو پاشاکە بەناهەق باوکی ئەکوشت،ئەویش پیرێژنێك بەخێوی ئەکردو خۆی فێری شەڕەشیرو زۆرانبازی ئەکرد و لەکۆتاییدا سوپایەکی پێکەوە ئەنا و هێزی پاشاکەیان ئەشکاند و تۆڵەی باوکی ئەکردەوە و خۆی ئەبو بەپاشا .

هەردوکیان بێدەنگ بون وخۆیان دایە دەست هەیبەتی چرکەساتەکە.

شەو کپ و بێدەنگ بو بێجگە لەدەنگی ئاشنای سەگوەڕی هەوارەکەی تەنیشتیان و حیلەی چەند ئەسپێك لەدورەوە. لەوانەیە ئەسپێك بێت بەم نیوەشەوە خامۆشە ولاتەکەی خۆی بیرکەوتبێتەوە لەچیا کە پڕە لەتاڤگەی خوڕ و گژو گیا و لەوەڕی زەبەند و تیشکی خۆر.

منالەکە کە ئێستا کۆنانە خەوێکی قوول و هێمن خەوتبو، لەتەنیشتیشیەوە چارەنوسە کۆرپەکەی هێشتا نوستبو.بەلام بەم زوانە خەبەری ئەبێتەوە.

ئیردێنەی سەرکردەی سەد بێدەنگیەکەی شڵەقاند ، دوای ئەوەی هەناسەیەکی هەڵکێشا و دەستە ئەستورەکەی هێنا بەسمێلیدا وتی:

- تەنیا بیرم لەناوی کوڕەکەمان نەکردبوەوە دوگۆلانگ ، بەڵکو بیرم لەشتی تریش کردۆتەوە، تۆ ئەزانیت ئیتر ناتوانیت لەگەڵ ئەم منالەدا لێرە بیت.ئەبێت هەتا زوە هەڵبێیت.

- هەڵاتن؟!.

- بەڵێ دوگۆلانگ، هەڵاتن. هەتا زوتریش باشتر.

- منیش هەر بیرم لێکردۆتەوە. بەلام بۆ کوێ ڕابکەم، چۆن ڕابکەم ؟!. ئەی تۆ چی ئەکەیت؟!.

- من ئەڵێم هەردوکمان بەیەکەوە ڕا ئەکەین.

- بەیەکەوە ؟!. هەرگیز شتی وا نابێت ئیردێنە.

- ئەی بەیەکەوە، ئەی چۆن؟ ئەی شێوازێکی تر هەیە بۆ ڕاکردن؟!.

- بیربکەرەوە ، ئەزانیت چی ئەڵێیت؟ تۆسەرکردەی سەدکەسیت لەئۆردوی لای ڕاست.

- بیرم کردۆتەوە و باشیش بیرم کردۆتەوە .

- بۆکوێدەرباز ئـەبیت لەدەسـتی خاقـان. لەکوێلەسـەر زەوی جێیـەك هەیە بتگرێتە خۆی. هۆشت بێنەوە بەرخۆت ئیردێنە.

- بیرم لەهەمو شتێك کردۆتەوە، بەهێمنی گوێم لێبگرە . سەرەتا، ئەو کاتانەی کە ئەمانتوانی خۆمان بشارینەوە، ئەوکاتانەی لەناو شارە جەنجاڵە پڕلەخـەڵك و سـواڵکەرەکاندا بـوین ، خۆمـان نەشـاردەوە.ئـەو ڕۆژگـارە لەخۆمەوە نەمئەوت:

- دوگلانگ ، باجلی شڕو وڕی سواڵکەرانە لەبەربکەین و خۆمان بکـەین بـەناو ئاپۆڕەکـەدا و خۆمـان ون بکـەین وسـەری خۆمـان هـەڵبگرین و ڕوو بکەینە ئەم دنیا فراوانە.

ئالاچنەکە بە دڵشکاویەوە لێی پرسی:

-کام دنیایە ئیردێنە؟ ئەوخاکە لەکوێیە کە ئەتوانین بەکامی دڵی خۆمان تیابـژین؟!. هـەلاتن لەدەسـت خـوا ئاسـانترە لەهـەلاتن لەدەسـت خاقـان. لەبەرئەوە نەمانوێرا. تۆخۆت ئەوە ئەزانیت. کام جەنگاوەر ئـەیتوانی ئـەوە بکات؟!.

بەوجۆرە لەگەڵ نهێنیەکەماندا لەنێوان ترس و خۆشەویستیداماینەوە. تۆ نەتئەتوانی سوپاکە بەجێبێڵیت چونکە مایـەی سـەردانانت بـو، منـیش نەمئەتوانی تۆ بەجێبێڵم چونکە مایەی کۆتایی هاتنی کامەرانیم بو.ئەوەتا ئێستاش هەرخۆمان نین .کورەکەمان لەگەڵمانە.

لەگێژاوی ئـەم ترسـە تۆقێنـەرەدا تاوێـك بێدەنگیـەکی قـورس دایگـرتن. ئینجا سەرکردەی سەدەکە هاتەوە قسە:

- خـەڵك هەیـە لەشـورەییدا ڕائەکـەن، لـەبێزاری و بێدەرەتانیـدا، لەترسی سزای خیانەت ڕائەکەن تەنیا لەپێناوی ئەوەدا گیانی خۆیان ڕزگار بکەن.ئێمـەش پێویستە ڕابکـەین گیـانی خۆمـان ڕزگـار بکـەین لەبەرئـەوەی چـارەنوس کـوڕێکی پێبەخشـیوین. بـەڵام هـەمومان هـەمان بـاج ئـەدەین .پێویسـت ناکـات چـاوەڕوانی بـەزەیی و بەخشـین بـین. خاقـان هـەرگیز لەفەرمانی خۆی پاشگەز نابێتەوە.

- ئـەبێت هـەڵبێین دوگـۆلآنگ تـا هـەمو دەروەکانمـان لێدانـەخراوە. چارەیەکی ترمان نیە. سەر ڕامەوەشێنە. چارەیەکی ترمان نیە. کامەرانی و سەرگەردانی یەك ڕیشەیان هەیـە . لەکامەرانیـدا ژیـاین و ئـەبێت ئێستا لـە لێقەومان نەترسین... ئەبێت ڕاکەین.

ژنەکە بەهێمنی وتی:

- من تێت ئەگەم ئیردێنە.بێگومان تۆ ڕاست ئەکەیت. بەڵام من بیر لەوە ئەکەمـەوە ، کامـەیان باشـترە، بمـرین یـان بەسـەر زینـدوبین؟!. مـن خـۆم بەلامەوە مەبەست نیە. مردن لەگەڵ تۆدا بە خەڵات ئەزانم.

لەدڵی خۆمدا ئەموت: ئەگەر مەسەلەکە پێویست بەوە بکات بمـرم ئـەوا ئەمرم، بەڵام هەرگیز ڕێگا نادەم ئەوەی لەتۆ لێم بوە بکوژرێـت .بێمێشـکم یان عاقڵم گرنگ نیە، گرنگ ئەوەیە دەستبەردار نابم ...

-خـۆت ئـازار مـەدە، پێویسـت بـەوە ناکـات . خـۆت بەمەسـەلەی ژیـان و نەژیانـەوە سـەرقاڵ مەکـە. ئێمـە نەمانئەویسـت قوربـانی بـەوە بـدەین کـە لەسکتا بو، خۆ ئێستا لەدایکیش بوە، ئێستا ئەبێت لەپێناوی ئەودا بـژین . ئەبیڕابکـەین وبـژین. ئێمـە هـەردوکمان کوڕمـان ئەویسـت ، ئـەوا ئێسـتا هەمانە.

www.pertwk.com

- من باسی خۆم ناکەم ، بەڵکو مەبەستێکی ترم هەیە. ئەتوانی پێم بڵێیت ئەگەر من بکوژن، لێئەگەڕێن تۆ و کوڕەکەت بژین؟.

- ئەزانم. شتی وا پێویست ناکات.دوگۆلانگ زامدارم مەکە . ئێستا کەی کاتی ئەوەیە .باشترە پێم بڵێیت تەندروستیت چۆنە؟ ئەتوانیت سەفەر بکەیت؟.

لەگەڵ ئالتون دا ئەتانخەمە گالیسکەیەك، ئەویشت لەگەڵدا ئەبێت.منیش بەسواری ئەسپەکەم لەنزیکتانەوە ئەبم، بۆ ئەوەی بتوانم ئەگەر شتێك ڕویدا بەرگریتان لێبکەم...

ئالآچنەکە وەلآمی دایەوە:

- ئارەزوی تۆیە .من ئەبێت لەگەڵ تۆدا بم. لەپشتت بم ..

سەریان شۆڕکردەوە بۆ سەر بێشکەکە و بێدەنگ بونەوە.ئینجا دوگۆلانگ کەوتەوە پرسیار:

- ڕاستە ئەڵێن بەم زوانە سوپاکە ئەگاتە کەناری چایك؟.♥ئالتون ئەوەی لەخەڵك بیستوە!.

- بەڵێ. دوای دوڕۆژی تر.زۆرمان نەماوە . سبەینێ ئەگەینە ئەو ناوچانەی کە لافاوی ئەو ڕوبارە ئەیانگرێتەوە. لەوێوە سەرەتای دارستان دەست پێئەکات. دەوەن و زەبەندە ، تا ئەگاتە چایك.

- - ڕوبارێکی گەورەیە. قووڵە؟!.

- گەورەترین زێیە لەسەر ڕێگای ئیتیل.

- - ئەی زۆر قووڵە؟!.

♥ چایك ڕوباری ئۆراڵە .و.ع

- - هەمو ئەسپێك ناتوانێت لێی بدات ، بەتایبەتی لەو شوێنانەداکە زۆر خورە.بەلاّم دەوروبەرەکەی قوڕ و قوڕاوە.

- - کەواتە ئاوێکی قولّ و تیژڕەوە؟!.

- - وەکو ئاوێنە ئارامە. ڕاستە لەهەندێك شوێندا خورە. تۆ ئەزانیت من منـالّیم لـە دەشـتایی چـایکدا بەسـەربردوە..ئێمـە خـەلّکی ئـەوێین، گۆرانیەکانمان هەموی لەسەر چایکە کە بەشەوی مانگەشەو ئەیلّێین♥.

- لەبیرمە، جارێك گۆرانیەکت بۆ وتم هەتا ئێستاش لەبیرم نەچۆتەوە .ئەوەی کەباسی کچێك ئەکات لەدلّدارەکەی جیابوەتەوە(ئالآچنەکە بەدەم خەیالّەوە ئەمەی بۆ پشتگیریی مێردەکەی وت)..دوایی خۆی فڕێ ئەداتە چایکەوە.

- ئەوە گۆرانیەکی کۆنە.

ـ من ئاواتێکم هەیە ئیردێنە، ئەمە لەسەر پارچەیەك ئاوریشمی سپی بنەخشێنم: ئاوێك، تۆزێك وردە شەپۆل نەبێت، ڕوبەرێکی نەژاکاوی هەیە، دەوری پڕە لە گژوگیاو پەپولە، دیمەنەکە تەنیا کچێکی ناتەواوە کە بەرگەی کارەساتەکەی نەگرتوە، بۆ ئەوەی هەر کەسێك ئەم نەخشەی بینی گۆرانیە دلّتەنگەکەی سەر ڕوبارە دلّتەنگەکەی بیربکەوێتەوە.

ـ دو ڕۆژی تر ئەو ڕوبارە ئەبینیت، بەوردیی گوێم لێ بگرە دوگولانگ، تاسبەی شەو ئەبێت خۆت ئامادەبکەیت، هەر کاتێك بە ئەسپێکی ئامادەکراوەوە هاتم ئەبێت یەکسەر بەبێشکەکەوە دەربچین، کات

♥ چیخۆڤ شانۆگەرییەکی هەیە بەناونیشانی گۆرانی چایکا. لەسلێمانی نمایش کراوە، بەلاّم بەداخەوە ناوی وەرگێڕ و دەرهێنەر و ئەکتەرەکان و کاتی نمایشەکەم لەیاد نەماوە . ت.ع

هەردەمێك بێت، نابێت شێنەیی بیت، ئێستا كاتی دواكەوتن نەماوە، خۆزگە ئەمتوانی هەر ئەمڕۆ بتانبەم.. بەڵكو هەر ئائێستا، بەرەو ئەو شوێنەی كە ڕوانینم پێشم ئەكەوێت، بەڵام دەشتەكەی دەوروپشتی ڕوتەنە، شوێنێكی تیانیە خۆمانی تیابپارێزین یان خۆمانی تیا بشارینەوە، دەوروپشتمان ئەڵێی بەری دەستە، ئێستا شەویش مانگەشەوە. ناتوانین بەگالیسكەیەك لە دەست ئەوانە دەربازبین كەدوامان ئەكەون، بەلام لەمەودوا، كاتێك لە چایك نزیك ئەبینەوە ناوچەیەكی زەبەند دەست پێئەكات، لەوێ شتەكان بەشێوەیەكی تر بەرێوە ئەچن.

زۆر لەگەڵ یەكتری دوان، هەندێ جار لەپڕ بێدەنگ ئەبون، هەندێ جاری تریش ئەگەڕانەوە سەر باسكردنی چارەنوسی نادیاری داهاتویان كە ئەمان لەبەر دەرگاكەیدا وەستاون و چاوەڕوانیان ئەكات. ئێستا ئەمە چارەنوسی هەرسێكیانە، لەگەڵ نۆبەرەكەیاندا. ئەویش ناچاری نەكردن زۆر چاوەڕوانی بكەن، پاش تۆزێك نوزەیەكی كردو لە بێشكەكەیدا دەستی كرد بە جوڵانەوە، ئینجا بەدەنگێك كە لە قوروسكەی توتك ئەچو دەستی كرد بەگریان. دو گوڵانگ یەكسەر كردیە باوەشیو نای بەسنگیەوە، دوای ئەوەی بەشڵەژاویەوە تۆزێك وەرچەرخا مەمكەكەی خستەدەمی، چونكە ڕانەهاتبو، ئەو سنگ و مەمكەی كە سەركردەی سەدەكە باش ئاشنای بو، و چەندین جار لەكاتی هەڵچونە بەتینەكانیدا ماچی كردبو، ئەو سنگە سپیە نەرمەی كە لە خەیاڵی ئەمدا لەسەرپشت و بەینی هەردو باڵی قازێك ئەچو. ئێستا لە گۆشەیەكی ترەوە سەیری ئەكات، گۆشەی دایكایەتی، لەگەڵ ئەوەشدا بەبینینی سەرسام بو، و گەشایەوە، ئەوەندە بەلایەوە جوان بو دوای ئەوەی بیری لە شتێك كردەوە، بێدەنگ سەری بادا- ئای لەم

ڕۆژانەی دوایدا چەند ئازاری چێشت!. بەڵام ئەوەتا ئەوەی سروشت داینابو لە پاش ماوەیەکی دیاریکراو بێتەدی، هاتەدی، ئەم باوك ە و دوگولانگیش دایك و، کوڕێکیان هەیە. دایکەکە منالەکە مەمك ئەدات... ئەوەتەی دنیا دروست بوە ئەم مەسەلەیە هەر ئاوابوە، گیا تۆوی گیا ئەخاتەوە- ئەمە ڕێڕەوی سروشتە. زیندەوەرەکان زیندەوەریان لێ ئەبێت، ئەمەش ڕێڕەوی سروشتە.

هیچ شتێك ناتوانێت دژی ئەم ڕەوتەی سروشت بوەستێت ئارەزوی مرۆڤ نەبێت.. کۆرپەکە بەدەنگێکی بیستراو مەمکەکەی ئەمژی، و خۆی لەو مەمکە- قازە تێروپڕە تێر ئەکرد.

دوگولانگ بە خۆشیەوە پێکەنی:

- ئاخ، ختوکەم دێت، چەند بەهێزە!. کە ئەو مەمکەی گرت ئیتر بەری نادا. وەکو بیەوێت پاساو بۆ ئەو خۆشی و پێکەنینە بێنێتەوە- ئەزانی ئەم(کۆنان)ە هەر لە تۆ ئەچێت، ئەژدیها بچکۆلەکەمان، کۆڕی ئەژدیها گەورەکە.. ئەوا چاوی هەڵهێنا، سەیرکە، سەیرکە ئیردێنە، چاوەکانی ئەڵێی چاوەکانی تۆیە. لوتی ڕێك لوتی تۆ. لێوەکانی کتومت لێوەکانی باوکی.. سەرکردەی سەدەکە بە گەرمیەوە وتی:

- بێگومان لەمن ئەچێت. زۆریش لەخۆم ئەچێت، ئەڵێم خوایە ئەم کوڕە لە یەکێك ئەچێت.

- چی؟! لەیەکێك ئەچێت؟ دوگولانگ بە سەرزەنشتەوە وتی.

- ئا، ئا، لە یەکێك، لە باوکی خۆی، بێگومان.

ــ ها بیگرە، بیکەباوەشت. ئەم بەبەیە.. سوك، ئەڵێی بەچکە کەروێشکە.

سـەرکردەی سـەدەکە بەشـڵەژاوی و وریاییـەوە کۆرپەکـەی لێـوەرگرت، لەوکاتـەدا ئـەو هێـزی بـازو و مەچـەك ئەسـتورییەی پێویسـت نـەبو، لـەو شڵەژان و نەشارەزاییەدا کە چۆن ئەو لەش و لارە لاوازە لەگەڵ ئـەو دەسـتە پانانەیـدا بسـازێنێت، نـای بەسـەر سـنگیەوە-ڕاسـتتر بڵـێین- بـە وریاییـەوە نوسـاندی بەدڵیـەوە و ورد ئـەبوەوە بزانێـت چـییان لەیـەك ئەچـێت، هەستێکی سۆزو ناسکیی دایگرت کە هـەرگیز بەخۆیـەوە نـەدیبو، لەخۆشـی ئـەوەی کـە ئەوانـەی بـەدی کـردوە زەردەخەنەیـەك گرتـی و بەدڵگەرمیـەوە وتی: ئەزانی دوگولانگ، ئەمـە کەروێشـك نیـە. دڵمـە لـە باوەشمـا. مناڵەکـە بەسەرسنگەیەوە خەوتەوە.

کاتیئەوەهاتوە سەرکردەی سەدەکە بگەڕێتەوە ناو هێزەکە.

لـە قـوڵایی ئەوشـەوەدا، ئێردێنـەی سـەرکردەی سـەد، لـەو کاتـەدا چـادرەکەی بەجێهێشـت سـەیرێکی مـانگی کـرد، بەسـەر سـارای پـایزی سارۆزیکیەوە تیشکێکی بریسکەداری بەهێزی هەیە، هەستی بە تەنیاییەکی تەواوکرد، ڕێی لەبەرنەئەچو بڕوات، حەزی ئەکرد دیسانەوەبگەڕێتەوە بۆ لای دوگـولانگ و کوڕەکـەیان. ئـیتر دەنگـی ئاوازەکـانی ئەوشـەوە دەشـتەکیە قوڵـە کۆتاییـان ئـەهات. شـتێکی نالـەبارو سـەرەخۆرە بەمێشـکیداهات، کـە ئەکەونــە بەرمەترســی، ئــەوانێك کــە چــارەنوس خســتونیەتیە داوی هەڵسوکەوتی خاقـانی مەزنـەوە، ئـەو ڕۆژەی کـە لەتەکیـدا بـەرەو خۆرئـاوا کشـان و، لـە سوپاکەیدا کەوتنـە خزمـەت. هـەر هەناسـەیەك بێـت، سـزای ئـەوەی کـە نابێـت کـەس منـاڵی ببێـت، وسـەنگ و سـوکی تیانیـە، ورد و خاشیان ئەکات. بەم جۆرە پەیوەندیـەکی نادروسـت و ناسروشـتی لـە نێـوان ئەوان و حاکمی چوارقوڕنەی جیهاندا خۆی مـەڵاس داوە، پەیوەندیـەك کـە

لەگـەڵ ژیـانی ئێسـتایاندا ناگونجێـت، هەریـەکێکیان ئـەوی تریـان تێـك ئەشکێنێت.

لەبەرئـەوە تـەنیا یـەك ڕێگاچـارە ڕێـی تـێ ئەچـو، هـەڵاتن، بەدەست هێنانـەوەی سەربەسـتی، ڕزگـارکردنی گیـانی کوڕەکـە.. لـەپڕ سـەیری کـرد ئاڵتون لەملای چادرەکەوەیە، ئاگای لـە ئەسـپەکەیەتی و تۆزێـك ئـاڵفی لـە بێژنگێکدا بۆ داناوە.

ـ چی بو، کوڕەکەتت بینی؟ ئاڵتون گورج وگۆڵانە لێی پرسی.

ـ بەڵێ، زۆر سوپاس دادە ئاڵتون.

ـ ناوت نا؟.

- بەڵێ، کۆنان.

ـ ناوێکی خۆشە کۆنان، تەمەن درێژ بێت.

ـ خوا بەنزای تۆی بکـات، ئێسـتاش دادە ئـاڵتون ئەمـەویت شـتێك هەیـە دەستبەجێ پێت بڵێم، تۆ بەنیسبەت منەوە خوشکی گەورەمی، بەنیسبەت دوگـوڵانگ و کوڕەکەشـیەوە دایکێکـی دڵسۆزیت چـارەنوس ڕەخسـاندویتی، بـەهۆی تـۆوە نەبوایـە نەمانئـەتوانی، مـن و ئـەو، لـە کاروانەکـەدا بەیـەك بگەین، ئەبوایە تاڵاوی دوریی یەکمان بچەشـتایە، کـێ ئـەزانێت، لەوانەیـە مـن و دوگـوڵانگ جـارێکی تـر بەیـەك نەگەینـەوە، چـونکە ئـەوەی لـە ناوجەنگدا ڕێ بکات دوجار توشی جەنگ ئەبێت.. من زۆر سوپاست ئەکەم..

ئاڵتون وتی: ئەزانم، تێئەگەم، بەڵام ئیردێنە تۆخـۆت بەدەسـتی خـۆت، خۆت توشی ئەوداوە کـرد، کـە کەسـی تێنەکـەوتوە، ئـاڵتون سـەرێکی بـاداو لەسەری ڕۆیشت:

ـ پشت بەخوا هەموشتێك بە سەلامەتی کۆتـایی دێـت، مـن ئـەزانم، تـۆ ئـــەمرۆ لـــەم ئـــۆردوە مەزنـــەدا ســـەرکردەی ســـەدیت، ســـبەینێ ئـــەبێت بەسەرکردەی هەزار، ئەوە هەتا لە ژیاندا بیت سـەروەریە بـۆت، ئـیتر ئـەو کاتە من و تۆ باسی ئەوە ناکەین کە ئەمڕۆ باسـی ئەکـەین، تـۆ سـەرکردەی سـەدیت و مـن کـەنیزەك. ئـیتر قسـەی تـر هـەڵناگرێت، تـۆ مەسـەلەیەکت هەڵبژاردوە کە بڕیاری ڕۆحت بوە، مـن ئەوەنـدە خزمـەتی تـۆم کـردوە کـە جڵەوی ئەسپەکەم بۆگرتوی، من وەك خۆت ئەزانی، کارەکەری دوگـولانگم، ئەبێ لە کارەکانیدا یارمەتی بدەم، جگە لەوەش من بـەڕۆح و گیـان خۆشـم ئـەوێت چـونکە لەوبڕوایـەدام، کچـی خواوەنـدی جوانیـە، بـەڵێ، بـەڵێ، جگەلـەوەی خۆیشـی مرۆڤێکـی چاکە، مـن مەبەسـتم ئەمـە نیـە، بـەڵکو مەبەستم ئەوەیە دوگولانگ توانایـەکی سـیحریی هەیـە و دەسـت ڕەنگینـە.. پارچەیەك قوماش و کلافەیـەك ئاوریشـم دەسـت هـەمو کەسـێك ئەکـەوێت، بەڵام هەمو کەسێك وەکو دوگـولانگ نایچـنێت و ناینەخشـێنێت، مـن خـۆم ئەمە ئەزانم، ئەژدیهاکان لەسەر بەیداخـەکان وەکـو زینـدوبن سـەمائەکەن، ئەستێرەکانی دوگولانگیش وەکو بە ئاسمانەوە بن ئەبریسکێنەوە.

مەبەســتم ئەوەیــە هــەر لــە خواوەنــدەوە بــەهرەدارە، مــن لەگەڵیــدا ئەمێنمەوە، ئەگـەر نیازتـان وایـە دەربـازبن منـیش لەگـەڵتان دێـم، ئەگـەر هـەڵبێن ئـەو بەتـەنیا ناتوانێکاروبـاریخۆی جێبـەجێ بکـات، چونکەهێشـتا ئەوەندە لەو کاروبارانە شارەزا نەبوە.

ـ ڕاستیی مەسەلەکە ئەوەیە ئاڵتون، سبەی شەو، تۆزێك دوای نیوەشەو ئەبێ ئامادەبن، دەرئەچین، تۆو دوگـولانگ و مناڵەکـە لـە گالیسـکەیەکدا و منیش بەسـواریی لـە تەنیشـتانەوە، ئەسـپێکی زیـادەش لەگـەڵ خـۆم دێـنم،

ئەچین بۆ ئەو خاکەی کە لافاوی چایك ئەدات بەسەریا، گرنگ ئەوەیە پێش گزنگ لە شوێنێکی دور خۆمان شاردبێتەوە، بۆ ئەوەی ئەوانەی بەدوامانـدا ئەگەڕێن نەتوانن شوێن پێمان هەڵبگرن، لەوێشەوە ئەچین بەلایەکی تردا.. تۆزێك بێدەنگ بون، پێش ئەوەی ئێردێنە سواری ئەسپەکەی بێت، دانەویەوە دەستەکانی ئاڵتونی ماچ کرد چونکە لەو بڕوایەدا بو خواوەند بۆ چاودێری ئەو و دوگولانگی ناردوە، ئەم ئافرەتە لاوازە کە لەچیاکانی چین بەدیل گیرابو، چەندین ساڵە، هەتا پیربوە هەر کارەکەربوە لە کاروانەکانی جەنگیزخاندا.

لەوانەیە مرۆڤ بیربکاتەوە: ئەبێت ئەم ژنە کێ بێت بەنیسبەت ئیردێنەوە؟!. ئەو ژنە، هاوڕێیەکی ڕێگابو، لە گێژەنی شالاوی جەنگیزخاندا بەرەو خۆرئاوا بەیەك گەیشتن، بەلام، لە ڕاستیدا، تاکە پشت و پەنای دڵسۆزی ئەم دو دڵدارە بو لەم قۆناغە شومەی ژیانیاندا.

سەرکردەی سەدەکە تێگەیشتبو ناتوانێت پشت بەکەسی تر ببەستێت، ئاڵتونی کارەکەر نەبێت، لەم دنیایەدا کەسێکی تر نەماوە بڕوای پێی بێت لەناو ئەو دەیان هەزار مرۆڤە چەکدارەدا، کە لەناو ئەم کۆڕەوەدا مل ئەنێن و دەست دەستە خۆیان فڕێ ئەدەنە تەنوری جەنگەوە، تەنیا ئەوە- کارەکەرە پیرەکەی کاروانەکە- کە ئەتوانێت لەگەڵیدا بوەستێت، تەنیا ئەو، کەسێکی تر نا وەك لە دوایشدا هەروا دەرچو.

کاتێك سەرکردەی سەدەکە بە سواری ئاگگوڵدوز کە ئەستێرەیەك بە تەوێڵیەوە بو لە ئۆردوگاکانی پشودان و چادرگەی کاروانەکاندا بەتەنیشت هێزە نوستوەکاندا ئەڕۆیشت، بیری لەوە ئەکردوە کە دێتە ڕێی، و لە یەزدان ئەپاڕایەوە لەبەرخاتری ئەو مەلۆتکە بێ تاوانە یارمەتیان بدات،

چونکە لە دایکبونی هەمو کۆرپەیەکی نویْ- نیشانەی نیاز پاکی خوایە، هەر ئەو نیازەشە کە سبەینیْ یەکێك لە ناو خەڵکدا وەکو خواخوْی لەشێوەی مرۆڤدا بەسەربەرزیەوە ئەوەستیْ. خوا ئەو ئاسمانەیە کەس دەستی پێی ناگات و بۆی تەی ناکرێت، ئاسمان خۆی ئەزانێت چی چارەنوسێك بۆ مرۆڤ دیاری ئەکات- کیْ ئەمریْ و کیْ ئەژیْ!.

سەرکردەی سەدەکە بەسەر ئەسپەکەیەوە، چاوێکی بەو بۆشاییە پڕ لە ئەستێرەیەدا گێرا، هەوڵیدا لە خەیاڵی خۆیدا ئاسمان سوێندبدات، و هەوڵیدا بە گوێی خۆی گوێی لە وەڵامی گەردون بێت، بەڵام ئاسمان متقی لێوەنەهات و مانگ بە تەنیا بەسەر لوتکەی گومەزەکەوە ئەیڕوانی، و بیْ ئەوەی ببینرێت تاڤگەیەك تیشکی وەنەوشەیی بەسەر دەشتی سارۆزیکیدا ئەڕشتەخوارەوە، کە خەو و شەوێکی پڕ نهێنی کردبویانە باوەشی خۆیان..

بەیانی گرمەی دوبوڵباس هاتەوەو ئەو ناوەیان سەرلەنویْ داگرتەوە، فەرمانیان بە خەڵك ئەدا هەستن و خۆیان ببەستن و سواری ئەسپەکانیان بن و کەل و پەلەکانیان بخەنە گالیسکەکانەوە، سوپا بیابانیەکەی جەنگیزخان بەویست و هێزی دەسەڵاتی خاقانی مەزن، بەرەو خۆرئاوا کەوتەوەڕیْ.

ئەو ڕۆژە ڕۆژی حەڤدەهەمینی سوپاڕەوەکە بو، بەشێکی زۆر فراوانی دەشتی سارۆزیکی کەوتبوە پشتی سوپاکەوە، ئەو بەشە لە هەموی ناڕەحەتترو سەختربو، لە بەرەوە، دوای ڕۆژێك یان دو ڕۆژی تر ئەو دەشتانە دێتە ڕێیان کە لافاوی ڕوباری چایك ئەدات بەسەریاندا، دوای ئەوە ڕێگا تەخت و بیْ گرێیە بەرەو ڕوباری ئیتیلی مەزن کە ئاوەکەی جیهان ئەکات بەدو بەشەوە- خۆرهەڵات و خۆرئاوا.

هەموشتێك وەك جاران، لە پێشەنگەوە ئالا هەلگرەكان بەفیزەوە بەسەر ئەسپە شێكانیانەوە، لەدوای ئەوانیشەوە جەنگیزخان بەیاوەریی كیزیگوڵ و دەست و پێوەندەوە بە سواریی خوبای پشت چاڵی هەنگاو هاوسەنگی یاڵ سپی كلك ڕەشی دلگیر، لەگەڵ هاوڕێی بست بەبست- هەورەسپیەكە، وەك هەمیشە بەسەر سەریەوە، كە بەنهێنی خۆشیی بەڕواڵەتی ئەبەخشیّ و لە ناخشیدا كورەی ئەو گەشكەیەی ئەدەمان كە ئەگەر ئەویش نەبوایە هەر ناڕەحەت بو خامۆش بوایە.

هەر چۆنێك بجولایە هەورەكە لەگەڵیدا ئەگەڕا، لەسەر زەویش ئەو ئۆردوە بێ ئەژمارە تا چاوبڕ بكات لەم سەر بۆ ئەو سەری داپۆشیبو، بەرەو خۆرئاوا جمەی ئەهات. ئەوە لەشكر و جەنگاوەر و كاروانی جەنگیزخانە، غەڵبە غەڵب لە هاژەی دەریایەكی هەڵچو ئەچو لەدورەوە، ئەم هەمو چەكدارە، ئەم لافاوە كاولكەرە لە دلۆپەی خەڵك و ڕەوگ و كاروان و جبەخانە و تالانی و ڕان و گاگەلە، بەرجەستەكردنی هێزو توانا و دەسەلاتە- دەسەلات و هێزی جەنگیزخان. ئەمە هەموی ئەو پەیدای كردون، بیروباوەڕو نیازەكانی ئەو هێناویەتیەكایەوە، لەو هەناسەیەدا، و بەسەرپشتی ئەسپەكەیەوە، بیری لە هەمان مەسەلە ئەكردەوە، ئەو مەسەلەیەی كە زۆر دەگمەن مرۆڤ ئەوێرێت بیری لێ بكاتەوە: ئاواتی دەست بەسەراگرتنی جیهان، دەوڵەتێكی یەكگرتوی مەزن، لەژێر ڕۆژداو بۆ هەتا هەتایە، ئەو دەوڵەتەی كە ئەبێت دوای مردنیشی حوكمی بكات، بەلام چۆن؟!.

لەڕێگای فەرمانەكانیەوە كە لەسەر تاشەبەرد هەڵئەكۆڵرێن، هەتا دنیا دنیا بێت و تاشە بەرد بمێنێت، ئارەزوەكانی ئەم هەر ئەمێنێت، لە ڕێگای

ئەو نەخشانەوە کە لە سەریان هەڵکەنراون و فەرمان ئەدەن جیهان چۆن بېرێت بەڕێوە.

خاقان بەدەم ڕێوە بیری لەمە ئەکردەوە، مەسەلەی هەڵکۆڵین لەسەر بەرد وەکو هۆکارێك بۆ مسۆگەرکردنی نەمریی، ئەو نەمرییەی بیرکردنەوەی داگیرکردبو، خەو و خۆراك و پشوی لێ حەرام کردبو. بڕیاری دابو ئەم زستانە لەسەر کەنارەکانی ئیتیل کار بۆ ئەم مەسەلەیە بکات. لەو کاتەدا کە چاوەڕوانی کاتێکی لەبار ئەکەن بۆ پەڕینەوە ئەنجومەنی زانایان و دانایان و پێشبینیکاران کۆئەکاتەوەو بیرۆکە زێڕینەکانی دەربارەی دەوڵەتی هەمیشەیی مەزن ئەخاتە بەردەستیان و فەرمان ئەدات یاساکانی لەسەر بەرد بنەخشێنن، ئەو وشانە هەمو جیهان ئەگۆڕن، ئەو کاتە هەمو جیهان لەبەر پێیدا ئەکەوێت، بەدەم ئەم بیرکردنەوەیەوە ئەجولا، هەرچی لەسەر زەویە ئەبێ لە خزمەتی ئەم ئامانجەدا بێت، هەرچیش بەرپەرچی ئەداتەوە، یان ئەبێتە کۆسپ لە ڕێگای ڕامالینەکەدا ئەبێت ڕیشەکێش بکرێت و لە کۆڵ بکرێتەوە، ئیتر هەڵبەست لە خۆیەوە ئەهات:

مانگی درەوشاوە لە ئاسمان

لەسەر لوتکە ئەڵماسیەکەی دەوڵەتە مەزنەکەم دائەنێم... بەڵێ

مێرولەیەك لەسەر زەوی

ناتوانێت لە ژێر سمی پۆڵاینی سوپاکەم ڕزگاری بێت... بەڵێ

کوڕەزا و زازا و نەوەکانم

کاتێك بەهای هێزو دەسەڵات ئەزانن.. بەڵێ

شەپۆلە هەڵچو و داچوەکانی مێژو لەسەر کەفەڵی ئارەق کردوی ئەسپەکانم لائەبەن... بەڵێ

ئا لەو ڕۆژەدا، پاش نیوەڕۆ، جەنگیزخانیان ئاگادارکردەوە ژنێك لە کاروانەکاندا منالّی بوە، بەوەش سەرپێچی لەحەرامکردنە بێ ئەملاولاکەی خاقان کردوە، منالّێکی بوە لە باوکێك کە نازانرێت کێیە، خیبتیگۆل ئاراسان ئەم هەوالّەی پێ ڕاگەیاند، خیبتیگۆلە ڕومەت سورەکەی کە هەردوچاوەکانی هەمیشە ڕایان ئەکردو بەردەوام ئەملاولایان ئەکرد، ئەو کەسەی کە ماندوبون و ئیسراحەت نازانێ و ئاگای لەخشەی مار و مێروە، ئەمجارەش هەر ئەو یەکەم کەس بو کە هەوالّەکەی هێنا(ئەرکی سەرشانمە گەورەم، هەموشتێکت وەك خۆی پێبگەیەنم، چونکە بەڕێزت ئەوەت قەدەغەکردوە).

بەم جۆرە خیبتیگۆل ئاراسان هەوالّەکەی بەدەنگێکی لرخنەوە تەواوکرد، چونکە قەلّەویی هەناسەی تەنگ ئەکرد، لە کاتێکدا بە ئەسپەکەیەوە چوبوە تەنیشتی خاقانەوە بۆ ئەوەی وشەکانی نەدات بەدەم باوەو بە ئاسانی ببیسترێن. یەکەم جار جەنگیزخان گوێی لە هەوالّەکە نەگرت و وەلاّمی خیبتیگۆلەکەی نەدایەوە، چونکە بیری هەرلای تاشەبەردەکان بو، سەرەتا خۆی نەدا بەدەم شەپۆلی هەلّچوی بێزاریەکەوە ، تاوێکی باش نەیئەویست دان بنێت بەوەدا کە چاوەڕوانی نەئەکرد: ئەو کاریگەریە سرکەرەی ئەم هەوالّە هەیەتی!. جەنگیزخان بە تورەیی و سوکایەتی پێکراویەوە بێدەنگ بو تا دلّی زیاتر تەنگ ئەبو، زیاتر ئەسپەکەی تاو ئەداو دامێنی فەروە سوکەلّەکەی کە لەپێستی سمۆرە دروستکرابو بەهەمولایەکدا با بە یەکیدا ئەدا، وەکو دوبالّی چۆلەکەیەکی تۆقیو.

خیبتیگـۆل ئاراسـانیش لـە تەنیشـتیەوە بەهـەمان ڕەوت ئەسـپەکەی تاوئـەدا، لـە بـارێکی ناڕەحەتـدابو، نەیئـەزانی چـۆن هەڵسوکەوت بکـات، جارجارە جڵەوی ئەسپەکەی توندئەکرد بۆ ئـەوەی لـە خاقـان دوابکـەوێت و لێی تووڕەنەبێت، هەندێ جاریش شلی ئەکرد بۆ ئەوەی بکەوێتە لاتەنیشتی و ئەگەر هاتەزمان گـوێی لێ بێـت، بـەڵام هێشـتا هـیچ تێنەگەیشـتبو، هـۆی ئەم بێدەنگیە درێژخایەنەی گەورەکەی نەئەزانی، هەر چەند ئـەو بـەڕێزە ئــەیتوانێ وەك هەمیشــە بەیــەك وشــە بیبڕێنێتــەوە(بیــانکوژن) ئــیتر دەستبەجێ لەناو کاروانەکەدا خۆی و مناڵەکەیان لەناو ئەبرد، لەبەرئەوەی پرکێشی کـردوەو بەپێچـەوانەی ویسـتی بـەرزی خاقـان سـکی کـردوە. ئـەم چاونەترسـەیان بـەلباد ئـەخنکان و ئـەیانکرد بـە پەنـد بـۆ ئـەوانی تـرو هەموشتێك ئەبڕایەوە.

لە پڕ خاقان بە جۆرێك لـە سەرشـانیەوە تەقیـەوە، خیبتیگـۆل بەسـەر زینەکەیەوە ڕاچڵەکی

— ئەی بۆ کـەس تێبینـی نـەکردوە ئـەم دێڵەسـەگەی کاروانـە کـە سـکی هەیە؟ یان زانیویانەو بۆیان پۆشیوە؟.

خیبتیگۆل ئاراسـان دەسـتی کـرد بەڕاڤـەکردنی ئـەوەی ئـەم مەسـەلەیە چـۆن ڕوئـەدات، بـەڵام وشـەکانی لـەرزۆك و بـێ سـەرەوبەرەبون، خاقـان بەتوندیی پێی بڕیی:

ـ بێدەنگ بە.

پاش تۆزێك بێدەنگی بە توندی لێی پرسی:

ـ مادام ژنی کەس نیە، ئەی کێیـە ئـەم ژنـەی منـاڵی بـوە؟! چێشـتکەرە، یان بەردەستە یان بێگانەیە؟.

کە زانی ئەو ژنەی منالّی بوە ئەوەیە کە ئالاکان ئەچنێت، حەپەسا، چونکە پێشتر نەهاتبو بە خەیالّیدا کەسێك هەیە ئەم کارەئەکات، کەسێك هەیە ئالاکان ئەبرێت و ئەیاندورێت و دوایی بەداوی ئالّتونی ئەیاننەخشێنێت، هەر وەکو ئەوەی هەرگیز بەمێشکیدا نەهاتوە کەسانێك هەن پێلاوی بۆ ئەدرون و هەمو جارێك چادرەکانی بۆ هەلّئەدەن کە لە ژێر گومەزەکانیاندا ژیانی ئەباتەسەر، لەڕابوردودا بیری لەم شتە وردانە نەکردۆتەوە، بۆچی بیریان لێ بکاتەوە؟ ئەوەنیە ئالا هەر لە خۆیانەوە دروست ئەبن و لە هەرشوێنێك هێزی لێ بێت ئەشەکێنەوە! وەکو ئەو ئاگرەی پێش ئەوەی لە چادرگەکانی پشو و تیپەکانی سوارەو شوێنەکانی پاسەوانی و خوانەکاندا بسوتێ، هەر هەبوەو سوتاوە، ئەوە تا ئێستاش ئالاهەلگرەکان لە پێشیەوە بەفیزەوە ئەڕۆن و ڕێگا کە یان بۆ سێبەرکردوە بۆ ئەوەی بەرەو خۆرئاوا بەردەوام بێت تا ئالاکانی لەوێ هەلّبکات و هەرچی ئالای تری تیایە لە خاك و خۆلّی وەربێنێت و، لەو ناوەدا بکەون بۆ ئەوەی پێیان پیا بنێت و ببن بەژێر پێلاوەوە، هەرواش ئەبێت... چونکە کەس ناوێرێت لە ڕێیدا بوەستێت، هەر سەرپێچیەك یان بەگوێ نەکردنێك، هەر چەند بچوکیش بێت، لەلایەن هەر یەکێك لەوانەوە کە لەگەلّیدا لە لەشکر دان بۆ داگیرکردنی دنیا، سزایەکی تری نیە جگە لەسزای مردن. سزا لە پێناوی گوێ ڕایەلّیدا چەکێکە هاوتایەکی تری نیە بۆ زالّکردنی دەسەلاتی تاك بەسەر کۆمەلّدا.

بەلام ئەم ئالاچنە لەم کێشەیەدا بەتەنیا تاوانبارنیە، بەلّکو بێگومان کەسێکی تریش هەیە، لە کاروانەکاندا بێت یان لەگەلّ هێزەکاندا... بەلام ئەبێ کێ بێت؟... لەم چرکەیەدا جەنگیزخان پەست بو، ئەویش بەدەم و

چاویدا دیاربو کەوەکو بەرد رەق بو، لەگەڵ ئەو ڕوانینە قورسەی لە چاوە پڵنگیەکانیەوە کە نەئەتروکان، ئاراستەئەکران یان لەو دانیشتنە بێ جوڵەیەی لەسەر زینەکەی وەکو بەری بەرەشەبا گرتبێت.

بەڵام هیچ کەسێ لەوانەی کەئەیانوێرا نزیکی بکەونەوە بۆ کاروبارێك کە نەئەکرا دوابخرێت، نەیانئەزانی هۆکاری بێتاقەتی خاقان هی ئەوە نیە کە ڕوداوێکی کاریگەری سەرپێچی کردنی ئالآچنێك و دۆستە نەزانراوەکەی بۆ ئاشکرا بوە، بەڵکو ئەم ڕوداوە چیرۆکێکی تەواو پێچەوانەی بیرخستبۆوە کە بیرەوەریەکی تاڵ و شەرمەندەی هەرگیز لە یادنەچوی لا بەجێ هێشتبو، بیرەوەریەکە سەر لە نوێ هەڵی دایەوەو چزا بە ڕۆحیداو ئەوەی هاتەوە یاد لە گەنجیدا چەشتبوی، ئەوکاتەی هێشتا ناوی تیمۆچین بو، ئەو کاتەی کەس بە خەیاڵیدا نەئەهات ئەم هەتیوە بێ باوکە کە ناوی تیمۆچینە ئەبێ بە خاقانی پاشەڕۆژ، گەورەی چوارقوڕنەی دنیا، ئەو کاتەی خۆیشی خەونی بەوەوە نەئەدی، چونکە لاوێتی ئەوسای پڕبو لە ئازار و شەرمەزاریی.

خێڵی(میرکیت)ی هاوهەواریان لە یەکێك لە پەلامارەکانیاندا بۆسەریان(بۆرتە)ی شۆخی ژنیان فڕاندبو، کەدایك و باوکی هەر بەمناڵی بۆیان مارەکردبو، بۆرتە لە مانگی هەنگوینی بوك و زاوایدا فڕێندراو چەند شەو و ڕۆژێکی پێچو تا لە پەلامارێکی بەرامبەردا توانی ڕزگاری بکات.

ڕۆژگارێکی زۆر بەسەرچوە کە هەمو هێزی بەوهێزەشەوە کە ئێستا هەیەتی و بەولەشکرە بێ ئەژمارەوە کە بەرەو خۆرئاوا ئەڕوات - بۆ ئەوەی ناوی خۆی بسەپێنێ و بۆ هەتا هەتایە ئەوەندە بەرزی بکاتەوە هیچ ناوێکی

تری نەگاتێ لەسەر تەختی سەرکردایەتی کردنی جیهان، بۆ ئەوەی هەموشتێك پەردەپۆش بکرێت و... هەمو شتێك لە بیربچێتەوە- نەیتوانیوە لەو گرێیەی دەرباز بکات.

لەوشەوەدا لە قولایی یادەوەریدا، کاتێك کە میریکیتە خوێڕیەکان، دوای سێ ڕۆژ شەڕی خوێناوی بەشپرزەیی بەملاو لادا ڕایان ئەکرد و هەوارو دەوارو تەویلەکانیان بەجێ ئەهێشت، کە لە ژێر گورزی بێ بەزەیی پشت شکێندا هەڵئەهاتن و سەرخۆیان نە ئەپەرژاو هەڵپەی ئەوەیان بو گیانە پیسەکانیان دەربازبکەن، لە تۆڵە سەندنەوە ڕزگاریان بێت و... ئەو سوێنەیان بە بالا ببڕێت کە وتراوە:

ئالا شەکاوە کۆنەکەم لە دورەوە ئەشەکێتەوە
ڕێگوزارەکەم بە خوێنی دوژمنان گوڵڕەنگ کردوە
تەپڵە چەرمەگا دەنگ تۆقێنەرەکەم لێ ئەدەم و
سواری ئەسپە کلك ڕەشەکەم بوم و
سیپاڵەکەم لە بەرکردوەو
شمشێرە مەرگ ڕێژەکەم هەڵکێشاوەو
تا دوا هەناسەم میریکیتەکان ئەکوژم
تا گەورەو بچوکی ڕەگەزی میرکیت لەناو ئەبەم
هەتا هەوارەکانیان ئەکەم بەچۆڵەوانی و کەلاوە

کاتێك کاتی جێبەجێکردنی ئەم سوێندە بە تەواوەتی هات، ئەو شەوەی کە دەنگی هاناو هاوار گوێی کەڕئەکرد... ئا ئەو شەوە لە ناو جەنگاوەرە تۆقیوە شکاوەکاندا گالیسکەیەکی سەرداپۆشراو بەدی ئەکرا، تیموچین

بەبێ هیواییەوە هاواری ئەکردو بانگی ئەکرد: بۆرتە، بۆرتە، تۆلەکوێیت بۆرتە؟!.

لە کاتێکدا بە مەلاو بەولادا پەلاماری ئەدا و ئەگەڕا، بێ ئەوەی بیدۆزێتەوە تا گەیشتە گالیسکەکە، پیاوەکانی عەرەبانچیەکانیان کوشت و بۆرتە وەڵامی دایەوە: ئەوەتام لێرە، من بۆرتەم، خۆی لە گالیسکەکە فڕێ دایە خوارەوەو ئەمیش لەسەر ئەسپەکەی خۆی هەڵداو لەو تاریکیەدا دەستیان کردە ملی یەکتری.

لەو چرکە ساتەدا کە ژنە لاوە شۆخەکەی بە سەلامەتی کەوتەوە باوەشی، بۆنێکی نامۆی نادیاری کرد، کە زیاتر لە بۆنی سمێڵێك ئەچو بۆنی توتنی گرتبێت و بەلاملە نەرم و ناسك و گەرمکەیەوە مابێتەوە دوای ئەوەی ئەو سمێڵانەی لێ خشابون، ئەوە وەکو خنجەرێك وابو لە پڕ بدرێت لە جەرگی، لە جێی خۆیدا وشك بو، ولێوی خۆی گەست هەتا خوێنی لێ هانی، لە چواردەوریشی جەنگ بەردەوام بو، هەر لایەك سەرقاڵی کوشتار و لە ناوبردنی تەواوی لاکەی تربو...

ئیتر ئەم هی جەنگ نەبو، ژنە دیلە ڕزگارکراوەکەی خستە گالیسکەکەوەو بەرەودواوە گەڕایەوەو دانی بە خۆیداگرتبو ئەوە نەدرکێنێت کەوەکو پشکۆ ئەچزێت بەناخیدا.

دوای ئەوە بەدرێژایی ژیانی ئازاری ئەچێشت، ئەیزانی ژنەکەی بەئارەزوی خۆی نەکەوتۆتە دەست دوژمن، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بەچی نرخێك ئاوا بە سەلامەتی گەیشتەوە دەست ئەم؟!.

تالێك لە قژی نەوەریوە، مانای ئەوەیە بۆرتە لە ماوەی مانەوەیدا ئەشکەنجە نەدراوە، شێوەو ڕوخساریشی ئەوەی پێوە دیارە چونکە هیچ

ئاسەوارێکی بەزۆر پەلاماردانی پێوە نیە، ئیتر دوای ئەوە هەرگیز دو بەدو ڕاستەوخۆ باسی ئەم مەسەلەیان نەکرد.

ئەو ژمارە کەمەی میرکیت کە لەدوای تێکشکانەکەیان نەیانتوانی ڕابکەن بۆ وڵاتێکی تر یان خۆیان بگەیەننە ناوچەیەکی شاخاوی سەخت بە بێوەیی مانەوەو هەڕەشەو مەترسیان بۆ کەس دروست نە ئەکرد، هەمویان بون بە شوان و گاوان و خزمەتکارو کارەکەر. بەڵام ئیتر دوای ئەوە کەس هۆکاری دڵڕەقی و بێ ڕەحمی تۆڵە سەندنەوەی تیمۆچینی لەمیرکیتەکان نە ئەزانی کە بو بو بەجەنگیزخانیش.

هەتادوای ئەوەش هەمو ئەو میرکیتانە کوژران کە نەیانتوانی هەڵبێن و کەسێکیان نەما بتوانێت ڕونی بکاتەوە پەیوەندیی بە بۆرتەکەیەوە چی بوە، ئەو کاتەی بەتاڵان برابو.

دواتر جەنگیزخان سێ ژنی هەبو، بەڵام هیچیان نەیانتوانی ڕزگاری بکەن لە سویێی ئەو پلارەی کە ڕۆژگار تێی سرەواند، بەو جۆرە خاقان لەگەڵ ئەو ئازارەدا ژیا، لەگەڵ خوێناوی چۆڕاوی ئەو زامەدا ئەتلایەوە، هەر چەند کەس پێی نەئەزانی و نەیئەبینی.

دوای ئەوەی(جۆچی) کوڕە نۆبەرەکەی بۆرتە لە دایکبو، جەنگیزخان دو ڕێگەای لێك ئەدایەوە بەڵام هیچیانی بۆساغ نەکرایەوە وهەربەگرێکوێرەیی مایەوە: لەوانەیە ئەم کوڕە لە خۆی بێت یان لە یەکێکی تر بێت، یەکێك کە نەزانراوە، بێ ڕەوشتانە دەستدرێژی کردبێتە سەر ناموسی و بەدرێژی ژیانی برواو دڵنیایی لێ حەرام کرد.

لەگەڵ ئەوەی مرۆڤە نەناسراوەکەی تر کە ئاڵاچنەکە نۆبەرەکەی لێ بو، هەرگیز پەیوەندیی بە خاقانەوە نەبو، خوێنی سوڵتان هاتە کوڵ،

هەندێ جار مرۆڤ تەنیا یەك تاقە تۆزی بەسە بۆ ئەوەی دنیای لێ ببێت بـە چەرمەچۆلەکەو لە چاوتروکاندنێکدا بێتەوەیەك و هەرچی تام و چێژ بێت تیایا نەمێنێت و لەبەرچاو بکەوێت...

ئەمــە ئــەو ئاوەژوبونەوەیــە بــو کــە لــە نــاخی خاقــانی مەزنــدا ڕویــدا، هەموشتێك وەکو پێش گەیشتنی هەواڵەکەو وەکو خـۆی و لـە جێـی خـۆی مایــەوە، لەپێشــەنگەوە ئــاڵا بەدەســتەکان بەســەر ئەســپە ڕەشــەکانیانەوە کێبــەرکێی یــەکتریان ئــەکردو ئــاڵا بــە ئــەژدیها نەخشــێنراوەکانیانەوە ئەشەکایەوە، ئەویش، خوبای شێ لە ژێر زینەکەیەوە وەك هەمیشە بەرەو پێشــەوە ئەڕۆیشــت و لــە چــواردەوری و لەدوایــەوە دەســت و پێوەنــدەکانی بەســواری ئەســپی ڕەســەنەوە ئــەجمان و لــە دەوری خۆیشــی پاســەوانە بــەوەفاکانی- چــەند دەســتەیەك لــە فەرمانــدەی پێنجســەدەکان لــە خێڵــی کیزیگۆڵ.

لــەو پانتایەشــدا پیــا ئەڕۆیشــت هــەتا چــاوبڕبکات لــە شــکرەکانی جــەنگاوەران- دەســتەی هێــرش- کاروانــەکان-جبەخانــە- هێــزی پشــتگیریی شەپۆلیان ئەدا. بەسەر سەریشیەوە، بەجیا لەم لافاوە مرۆییە، هەورەسپیە بەئەمەکە کە لە ئاسماندا مەلەی ئەکرد، ئەو هـەورەی کـە لـە یەکـەم ڕۆژی ڕەوەکەوە شاهیدی سەرپەرشتیی گەردونی باڵا بو.

هەموشــتێك وادەرئەکــەوت لــە شــوێنی خۆیــەتی، بــەڵام شــتێك لــەم جیهانەدا لە جێی جوڵابو، گۆڕابو، لای خاقـان ڕقێکـی دروسـتکردبو بـەرە بەرە ئەستورتر ئەبو. کەواتە، هێشتا ماوە ملکەچی ویست و فـەرمانی ئـەم نــەبێت، کەواتــە هێشــتا کەســێك هەیــە وێراویــەتی شــەپۆلی ئــارەزوە جڵەونــەکراوەکانی لاشــەی بخاتــە ســەرو ئامانجــە مەزنەکەیــەوە، کەواتــە،

کەسێك هەیە بە ئەنقەست فەرمانەکانی پشتگوێ خستوە، کەسێك هەیە لەناو سوارچاکەکانیدا، تامەزرۆبوە ئارەزوەکانی لەگەڵ ژنێکدا لەناو جێگادا خامۆش بکات تامەزرۆتر لە خزمەتی خاقان و مل بۆکەچ کردنی بێ دودڵیی و خۆخەریککردن. ئافرەتێکی ڕیسوا هەیە، ئالآچنێك- بۆ دوای ئەو ئالآچنی تر نیە؟ - خۆی داوەتە بەر سك کردن، بێ ئەوەی گوێ بەقەدەغەکردنەکەی ئەم بدات، لە کاتێکدا هەمو ژنەکانی کاروانەکان خۆیان کوێرکردۆتەوە بۆ ئەوەی سك نەکەن و منالیان نەبێت تا ئەو ڕێگایان ئەدات!.

بیرۆکەکان لەناخیدا هەڵئەچون و گەورەئەبون وەکو گیا کێوی، وەکو دەوەنی دارستانێکی چڕ، وئەبون بە بەربەستێکی کینەو بەرچاویان تاریك ئەکرد، لەگەڵ ئەوەشدا ئەیزانی ڕوداوەکە بێ بایەخە و ئەکرێت گرنگیەکی تایبەتی پێبدات، دەنگێکی تر، دەنگێکی سەپاوی بەهێزی تر، تیژتر پێی لەسەرئەوە دائەگرت سزاکەی قورس وبێ بەزەییانە بێت، یاخی بوەکان بە بەرچاوی هەمو لە شکرەوە ئیعدام بکرێن، ئەم دەنگە بەرە بەرە زیاتر دەستی ئەنایە بینی بیرۆکەکانی ترو جێی پێ لێژئەکردن.

هەتا خوباش ئەو ئەسپە پشت نەرمەی کە هەرگیز ماندو نەئەبو، و ئەو ڕۆژە خاقان لەسەر زینەکەی نەهاتە خوارەوە، هەستی بە قورسیەکی سەربارئەکرد کە وردە وردە زیادی ئەکرد، تا ڕاددەیەك ئەو جوانە ئەسپەی هەرگیز شەکەت نە ئەبو و وەکو تیر دەرئەچو شەلآلی ئارەقەیەك بو بوکە لە کەفیسابون ئەچو، کە لەوەو بەر هەرگیز وای لێ نەهاتبو.

جەنگیزخان بە پەستیەوە لەسەر ڕۆیشتن بەردەوام بو، هەر چەند وا دەرئەکەوت هێچ شتێك نەبو ڕێ ڕەوەکە تێك بدات، یان ببێتە کۆسپ لە

ڕێی بەدیهێنانی ئامانجە مەزنەکەی لە مل کەچ کردنی جیهاندا، لەگەڵ هەمو ئەوانەدا شتێك قەومابو: بەردێکی ڕزیوی نەبینراو لەچینی دیواری پتەوی فەرمانەکانی دەرهاتوە، لەکاتی ڕۆیشتنیدا بیری لەمە ئەکردەوە و ئارامی لێ هەڵگیرابو وەکو تەڵەزمێك چوبێت بەژێر نینۆکیدا، تا پتر بیری لەمە بکردایەتەوە زیاتر بەسەر ئەوانەی دەوروپشتیدا ئەتەقیەوە، چۆن لە خۆیان ڕابینیوە تا ئێستا پێی نەڵێن، کە ژنەکە مناڵەکەی بوە؟ ئەی لەوەوپێش لەکوێ بون؟ بە تەمای چی بون؟ ناڕەحەتە بزانیت ژنێك سکی هەیە؟.

ئەگەر پێش ئێستا ئاگاداریان بکردایە مەسەلەکە بەجۆرێکی تر ئەبو، وەکو دێڵە سەگێکی بەبا تەرەی ئەکرد، بەڵام ئێستا، چی بکات؟!.

ئەو کاتەی هەواڵەکەیان پێگەیاند، نویۆنی بەرپرسی کاروانەکانی بۆ ئامادەکرا بۆ ئەوەی ڕونکردنەوەی خۆی بدات.

بە توندی لێی پرسی: چۆن ئەو ئافرەتە ئالاچنە کەس دەرکی پێنەکردوە سکی هەیە تا منالەکەی بو، تا خەڵکانی دڵسۆز گوێیان لە گریانی کۆرپەکەی بو؟ چۆن ڕویدا؟.

نویۆنەکە بە شێوەیەکی سەرپێیی وەڵامی دایەوە، ئەو ئالاچنەی ناوی دوگولانگە لە چادرێکی سەربەخۆدا ئەژی و تێکەڵی کەس نەبوە بەبیانوی ئەوەی سەری قاڵە، گالیسکەیەك و کارەکەرێکی تایبەتی خۆی هەبوە، کاتێك سەردانیان کردوە بە بۆنەی ئیشەوە، هەمیشە بینیویانە دانیشتوەو دەوری بە کۆمەڵە قوماش گیراوەو لە ناویاندا بەدەرەوەنەبوە و کۆش و باوەشی پڕبوە لە ئالای چنراوی ئاوریشم، خەڵك وایان زانیوە لەبەر ئەوەی حەزی لە جوانکاریە هەر بۆ جوانی ئەو قوماشانەی داوە بە خۆیدا و خۆی

پێ ڕازاندۆتەوە، لەبەر ئەوە دیار نەبوە سکی هەیە. کێ باوکی منالّەکەیە ـ نازانین، تا ئێستا لێکۆڵینەوەمان لەگەڵ ئالاّچنەکەدا نەکردوە، کارەکەرەکە ئەڵێ من ئاگام لە هیچ نیە، لەبەرئەوە وەکو ئەوە وایە ئێمە لەو دەشتە-با-دەسگیربکەین.

جەنگیزخان بیری کردەوە ئەم چیرۆکە لە ئاستی بایەخی بالاّی ئەمدا نیە، بەلاّم مادام فەرمانی قەدەغەکردنەکە لە مەوە لە خۆیەوە دەرچوە و هەر بەرپرسێك لە ترسی گیانی خۆی سەروی خۆی ئاگادارکردۆتەوە تا گەیشتۆتە ئەم، خاقان سەیری کرد بوە بەقسەی خۆیەوە، تازە ناتوانێت پەشیمان بێتەوە، لەبەرئەوە سزادانیان مەسەلەیەکە گەڕانەوەی تیا نیە..

نزیکی نیوە شەو ئیردێنەی سەرکردەی سەد، بەبیانوی ئەرکێکی بەپەلەوە، وتی ئەبێت سەرکردەی هەزار ببینم، ئەوە تەنیا فێڵێك بو بۆ ئەوەی لە ئۆردوگاکە بچێتە دەرەوەو هەمان شەو لەگەڵ دۆستەکەیدا رابکەن، هێشتا نەیئەزانی مەسەلەکەیان گەیاندۆتە خاقان و زانیویەتی، هێشتا نەیئەزانی کە ناتوانێت لەگەڵ دوگولاّنگ و کوڕەکەیاندا دەربازبن.

ئیردێنە بەسەرکەوتویی چادرگەکانی بڕی و ئەسپێکی یەدەکی وەکو تانجیەکی ڕستکراو بە دوای خۆیدا ڕائەکێشا، گەیشتە نزیکی ئەو کاروانەی کە عادەتەن دوگولاّنگ چادرەکەی نزیکیان هەڵئەدات، لە خوا پاڕایەوەو تەنیا داوای یەك شتی لێکرد لە پڕ توشی دەستەی پشکنینە گەڕۆکەکانی نویۆن نەبێت، کە بێ بەزەییترین و کەللە ڕەقترین مرۆڤن دروست بوبن، ئەگەر سوارەیەك بەسەر خۆشی ببینن یان بیگرن بەرێکەوت شیرمەیی خواردبێتەوە ڕەحمی پێناکەن، لەجیاتی ئەسپ ئەیبەستن بە گالیسکەوە و گالیسکەوانە کە بە قامچی تێی دێت.

ئیردێنە کاتێك سەد پیاوەکەی بە جێهێشت، بەنیازی ڕاکردن، ئـەیزانی ئەگـەر بیگـرن تونـدترین سـزا چـاوەڕوانی ئـەکات- خنکانـدن بـەلباد یـان هەڵواسین تامردن، ئیتر ئەگەری تر نیە، مەگەر بتوانێت هـەڵبێت و بگاتـە ناوچە دورە دەستەکان لەوڵاتانی تر.

شەوانی ئەو دەشـتە لـەو ماوەیـەدا مانگەشـەوبو، چـادرگە و هـەوارەکان لـەو نـاوەدا پـەرش و بڵاوبوبونـەوە، جـەنگاوەرەکان لـە پـاڵ یەکـدا لـە پـاڵ کوانوە کوژاوەکاندا نوستبون، لە ناو ئـەو خـەڵك و کاروانانـەدا بـە دەگمـەن هەبو گوێ بداتە ئەوەی کێ بەلایدا ئەڕوات و بۆ کوێ ئەچێت؟.

سـەرکردە ئیردێنـەش پشـتی بەمـە بـە سـتبو ئەگـەر نەگبـەتی و چـارە ڕەشیش نەبوایە ئاسان بو لەگەڵ دو گۆڵانگ و کوڕەکەیاندا دەرچونایە.

لەو چرکەساتەدا گەیشتە هەواری پیشەوەرەکان زانی کارەسـاتێك ڕویـدا، سەرکردەی سەدەکە لە ئەسپەکەی دابەزی و لەسێبەری وڵاغەکاندا کە تونـد جڵەوەکانی گرتبون ڕەق ڕاوەستا، بەڵێ، کارەساتێك ڕویدا، ئاگرێکی گەورە نزیکی چادری ئالاچنەکە ئەگرێ و بەگرێکی حاڵ لێهاتوی شێت و وێت ئـەو نـاوەی ڕونـاك کردۆتـەوە و دە یاسـاوڵی سـوارە بەسـەر ئەسـپەکانیانەوە بـە دەوەری ئاگرەکـــەدا ئەگـــەڕێن و بـــەدەنگی بەرزقســـەئەکەن، ئەوانەشـــی دابـەزیبون ژمارەیـان سـێ کـەس بـو خـەریك بـون ئەسـپیان لەوگالیسکەیە ئەبەست کە بەنیازبو ئەمشەو لەگەڵ دوگولانگدا پێـی هـەڵبێت، دوای ئـەوە ئیردێنە چاوی لـێ بوچـۆن دوگۆڵانگیـان لـە چـادرەکەی دەرهێنـاو مناڵەکـەی بەباوەشـیەوەبو، لەبـەر ڕونـاکی گڕەکـە دەرئەکـەوت بـەپێوە وەسـتاوە بـە عەباکەیەوە کە لە فـەروی گیانـدارێکی کێـوی دروسـتکرابو، کوڕەکـەی نـاوە بەسنگیەوەو ڕەنگی زەردهەڵبزرکاوە و لاواز و تۆقیو، یاسـاوڵەکە شـتێکی لێ

ئەپرسی، ئەم ئەوەندەی گوێ لێ بو دەنگێك ئەیوت"وەڵام بدەرەوە، وەڵام بدەرەوە، بەدڕەوشت، داوین پیس".

دوای ئەوە دەنگی گریان و لاڵانەوەو پاڕانەوەی ئاڵتونی کارەکەر ئەهاتە گوێی. بەڵێ، بێگومان دەنگی ئەوبو، هاواری ئەکرد: من چوازنم؟ بۆلێم ئەدەن؟ من چوزانم منالی لەکێبوە؟ شتی وا نەئێستا و نە لەمەوبەر لە ناو ئۆردودا ڕوی نەداوە، ئەم منالەی تازەبوە، خۆتان چاوتان لێیەتی، ئێوە ئەزانن نۆمانگ لەمەوبەر سکی کردوە، من چوزانم کەی بوەو لەگەڵ کێ بوە؟ بۆچی واشی لێ ئەکەن، بەستەزمانە زیڕەی کرد، لەبەرخاتری ئەو منالە بێ تاوانە وازی لێبێنن، ئەم ژنە خزمەتی نەکردون؟ ئالای جەنگەکانتان کە بەسەر سەرتانەوە ئەشەکێتەوە ئەم بۆی نەچنیون؟ بۆچی ئەیکوژن؟ بۆ؟.

بەستەزمان ئاڵتون، ئەتوانێ چی بکات، ئەڵێی چڵێك گیایە لەژێر چەکمەکانیاندا. سەرکردەی سەدەکە خۆی غیرەتی ئەوەی نیە بچێتە پێشەوە، ئەتوانێ چی بکات بەرامبەر دە یاساوڵی پڕچەك؟ ئەتوانێ چی بکات جگەلەوەی خۆی و دوان سیانێك ڕەوانەی مردن بکات؟ ئەوە سودی چیە؟ یاساوڵەکان هەمیشە واسەرئەکەون- بەگەلەکۆمەکێ.چاوەڕوان ئەکەن یەکێك بڵێ لەل، و بەهەمویان پەلاماری بدەن و خوێنی بڕێژن و بیکوژن.

سەرکردەی سەد ئیردێنە چاوی لێ بو چۆن دوگۆلانگ و منالەکەیان سواری گالیسکەیەك کردو ئینجا ئاڵتونی کارەکەریان تێ فڕێداو بەرەو کونجێکی نادیاری ئەم شەوەیان بردن.

بەوجۆرە هەموشتێك لەدەوری کوژایەوەو ئارام بۆ، شوێنەکە چۆڵ بـو، دوای ئــەوە لــە دورەوە دەنگــی وەڕینــی ســەگەل و حیلــەی ئەســپ ئــەهات، لەگەڵ هەندێ دەنگی نا ئاشکرا لە هەوارەکانەوە.

ئاگرەکانی دەوری چادرەکەی دوگوڵانگ کوژانـەوە، تـەنیا ئەسـتێرە بـێ دەنگە پرشنگدارەکان لەسـەرخۆ ڕوانینێکـی سـارد ئەیانڕوانیـە ئـەم چۆڵەوا نیە کپەو هەرچی جوانی و ئـازار و ئەشکەنجەکانی خـەباتی مرۆڤـی تیـابو بــەرەولای خۆیــان ڕایانئەکێشــا، وەکــو ئــەوەی کــە ڕویــدا هــەر ئەبوایــە ڕوبدات....

ئیردێنەی سەرکردەی سەد هەردو دەسـتە سـاردە سـڕبوەکانی ئـەهێنا بـە قایش و جڵەو و کەللەی ماینە یەدەکەکەدا وەکو بـەدەم خـەوەوە بێـت، بـێ ئەوەی بڕوا بە توانای خۆی بکات لە سەری داماڵی و فڕێیدایە ژێر سمەکانی ئەسپەکەی‌خۆی، لغاوەکە دەنگێکی سواوی لێوەهات.

ئیردێنـە گوێی‌لـەدەنگی هەناسەسـوارەکانی خـۆی بـو، هەناسـەی بـەرە بەرە توند ئەبو، بەڵام هەسـتی بـەخۆی کـرد هێشـتا هێـزی ئـەوەی تیامـاوە بـدات بەکەفـەڵی ماینەکـەدا، ئـیتر پێویسـتی پێـی نـەماوەو زیـادە و ئـازادە، ماینەکە کردی بە چوار ناڵە بەرەو یەکێك لە هەوارەکان دەرچو.

ئیردێنـەی سـەرکردەی سـەد وێڵـی ئـەو دەشـتەبو، نەیئـەزانی بۆکـوێ و بۆچی ئەچێت، لەدوایشـیەوە ئەسـپەکەی ئاکجۆڵدوز کـە ئەسـتێرەیەك بـە ناوچەوانیەوە بو، گوێ ڕایەڵ بەدوایدا ئەڕۆیشت، ئـەو ئەسـپە جـەنگاوەرە بــە وەفایــەی هــەرگیز بــەجێی نەهێشــتبو، و ئیردێنــەی ســەرکردەی ســەد هەموشــەڕەکانی بەسەرپشــتیەوە کردبــو، بــەڵام ئــەم جــارە نــەیتوانی

بەسەرپشتیەوە ژن و منالەکەی لە گالیسکەیەکدا لەم چارەنوسە دلتەزێنە دەرباز بکات.

ئیردێنە لەخۆیەوە ملی ئەناو فرمێسکەکانی ریشەکەیان تەرئەکرد، ئەرۆیشت و تیشکی مانگ بەسەرشانە لەرزۆکە داچەکاوەکانیدا ئەمبەرەوبەری ئەکرد... روانینەکانی لەروانینی درندەیەکی کێوی ئەچون لە رەوەکەی دابرابێت. ئەبێت خۆی بەتەنیا رو بەروی چارەنوسی خۆی ببێتەوە لەم جیهانەدا؛ بژی ئەگەر ئەتوانیت بژیت، ئەگینا بمرە، رێگایەکی ترنیە... ئێستا چی بکات و بۆ کوێ بچێت؟ هیچ شتێکی بۆ نەماوەتەوە ئەوەنەبێت بمرێت، خنجەرێك بدات لە خۆی، لەسەر دلی، لەودلەی کە ئیتر بەرگەی نالەی ناگرێت، بەوجۆرە ئازار و کسپە وترپەی خامۆش ئەبێت، یان ئەوەتا سەری خۆی هەلبگرێت و بروات لە جێیەك هەتا ئەمرێت بەدەربەدەریی بەو ئازارەوە بتلێتەوە...

سەرکردەی سەدەکە لەپەو رو کەوت، لەبەرخۆیەوە بەدەنگێکی نەبیستراو ئەگریاو لەسەرسك خۆی رائەکێشاو هەردو لەپی دەست بەدرك ودال و دارو بەرد بریندار ئەبون، بەلام زەوی نەئەقلێشایەوە و قوتی بدات. ئینجا هەستایە سەرچۆك و دەستی خستەسەرمستوی خنجرەکەی ناوقەدی.

بێدەنگیی دەشتەکەی تەنی بو، بەبیابان و ئاسمان و ئەستیرەکانەوە، ئەسپە بە ئەمەکەکەی ئاکجۆلدوز نەبێت کە بەورەوە بەپێوە لەبەر مانگەشەوە کە لەدوایەوە، وەستابو، لەچاوەروانیی فەرمانی خاوەنەکەیدا جارجارێك ئەیپرماند...

ئەو بەیانیەو پێش ئەوەی جولان دەست پێبکات، تەپلەکان کە پێشتر لەسەر تەپۆلکەیەك کۆکرابونەوە، دەستیان کرد بە لێدانی ئاوازی

کۆبونەوەی هێزەکان. دوبولٚباسەکان بێدەنگ نەبون تا دەڤەرەکەیان پڕکرد لە دەنگدانەوەیەکی بەرەبەرە ترسناکترو ئالۆسکاوتر، تەپڵە چەرمەگاکان وەکو دڕندەیەکی کێوی کەوتبێتە تۆڕەوە ئەیانزریکان و هاواری کۆبونەوەی خەڵکیان ئەکرد بۆ ئامادەبونی ئیعدامی ئەو ئالآچنە داوێن پیسەی لەکاتی شالآوەکەدا زۆڵێکی خستۆتەوە- کەم کەس هەبو کە بزانێت ناوی دوگۆلآنگە.

لەسەر ئاوازی دەنگبارانە شەیتانیەکە کەرتەکانی سوارە بە هەمو چەکانیانەوە وەکو بۆ نمایش وەستابن ، بەشێوەی نیوبازنە بەرانبەر تەپۆڵکەکە ڕیزبون، سەد لەدوای سەد، لە ڕاست و چەپیشەوە کاروانەکان بە هەمو کەل و پەلەکانیانەوە لەگەڵ پیشەوەرەکان کە پاشکۆی هێزەکەبون، وەك چادرچی و چەخماخساز و زین درو و بەرگدرو و شاگردەکانیان لە ژن و پیاو و گەنج و هەمو تەمەنەکان کە کاتێ ژنهێنان و شوکردن و سك کردنیان بو، دەستە دەستەو ڕیز ڕیز وەستابون، ئەم ئیعدامە نمایشکرانەیە لە پێناوی ترساندن و ئاوی گوێ دادانی هەمویاندا جێبەجێ ئەکرا، تابزانن ئەوەی پڕکێشی بکات سەرپێچی فەرمانەکانی خاقان بکات ئەبێت سەری دابنێت، دەنگی دوبولٚباسەکان لەسەر تەپۆڵکە کە بەجۆرێك هاڕەی ئەهات خوێن لە دەمارەکاندا ئەیبەست، ترس هەمو کەسێکی دەستەوسان ئەکرد، لەبەر ئەوە ڕەزامەندی لەلای خەڵك لەسەر هەرشتێك کە بەئارەزوی خاقان ڕوبدات، هەر لەخۆیەوە سەری هەڵئەدا، بەڵکو دەست خۆشیشی لێئەکرا.

بەو جۆرە لەسەر ئاوازی دو بولٚباسەکان، خاقان خۆیشیان بەکەژاوەیەکی سەوز برد بۆ سەر تەپۆڵکەکە تا ئیعدامی ئەو ژنە ترسناکە ببینێت کە لە فەرمانی دەرچوەو ناوی دۆستەکەشی نەدرکاندوە،

لەناوەڕاستی ئالاکاندا کە ئەژدیهایان بە ئاوریشم لەسەر نەخشابو، لە دەمیانەوە بڵێسەی ئاگر دەرئەچو، لەسەر خاکە زەردەکەی تەپۆڵکەکە دایانبەزاند، ئالاکان لە چواردەوری بەدەم باوە ئەشەکانەوە و لە یەکەم تەنکاوی تیشکی ڕۆژدا مەلەیان ئەکرد.

ئەو ئەژدیها سامناکەی ئەو گوژمە مەزنەی دابو هێمای خاقان بو، بەلام-خاقان- خۆی هەرگیز لەوبڕوایەدا نەبو ئەو ئالاچنەی ئەم دەست ڕەنگینیەی نواندوە مەبەستی ئەوبوبێت، بەڵکو مەبەستی سەگێکی تربوە، مەبەستی ئەو کەسەبوە کە ئەژدیهایەکی بەگوڕی بێ مەترسی بوە و لەباخەڵیدا پەپکەی خواردوە، هەرگیز بە خەیاڵی کەسدا نەهاتوە ئێستا سەری لەو پێناوەدا دائەنێت.

ئەو چرکە ساتە نزیك بوەوە، تەپڵەکان وردە وردە دەنگیان بەرزترئەبوەوە بۆ ئەوەی پێش ئیعدامەکە لەپڕ بێدەنگ بن، بەو جۆرەش هاندەرئەبن بۆ ئەوەی بێدەنگیەکی کوشندە خەڵکەکە دابگرێت و کات لەگەڵ ئەو چاوەڕوانیە سامناکەدا درێژتر ئەبێتەوەو ئەمەیەت و هەڵئەوەرێت، دوای ئەوە لەپڕ بە جۆرێك زرمەی دێتەوە گوێ کەڕ ئەکات، تا بەگرمەیەکی دڕندانە ژیانێك کۆتا بکات و هەمو دیمەنەکانی تر دابپۆشێت بۆ ئەوەی لە خەیاڵە سەرخۆشەکەی خاندا هەوەسی تۆڵەسەندنەوەی کوێرانەی تێر بکات لەگەڵ لوت بەرزی و خۆشیەکی شاراوە کە ئەو نیە بەپەتی ئیعدام هەڵئەواسرێت بەڵکو کەسێکی ترە.

تەپڵەکان بێدەنگ بون، خەڵکەکە کپ و موچرکەی پیادێت، هەتا ئەسپی ژێر سوارەکانیش وشك بون، دەم و چاوی جەنگیزخان خۆیشی جیرِبۆتەوە ئەڵێی بەردە، توند هەردو لێوی نوقاندوە، ڕوانینە مردوە

ساردو سرکەی چاوەتیژەکانی کە ناتروکێن گوزارە لە جۆرێك لە ئەژدیهایی ئەکەن.

کاتێك دوگولانگی ئالاچنیان لە چادرێکی نزیکی شوێنی ئیعدامەکە هێنایە دەرەوە، تەپڵەکان بێدەنگ بون، چەند یاساولێکی بەهێز بن باڵیان گرتبو رایانکێشا بۆ لای گالیسکەیەکی دو ئەسپی، دوگۆلانگ لەسەر گالیسکەکە بەپیوە وەستاو یاساولێکی گەنجی زەرەتاڵ کە لە تەنیشتیەوە وەستابو، گرتبوی:

لەناوڕیزەکاندا بو بە هەرا بە تایبەتی ژنەکان: ئەوەتا، ئالاچنەکەیە. داوێن پیسە دۆست ونەکە، بەوگەنجی و جوانیەوە ئەیتوانی ژنی دوەمی یا سێهەمی یەکێك لەسەرکردەکان بوایە، هەتا ئەگەر پیرەمێردێکیش بوایە- لەمەی باشتربو، ئەم کارەساتەی بەسەرخۆی نەئەهێنا. بەلام، نەء چونکی بێ حورمەتە، دۆستی گرتوەو ئەم زۆڵەی خستەوە!! بێ ئابڕو، وەك ئەوە وایە تفێکی کردبێتە ناوچەوانی خاقان، ئێستاش ئەبێ باجی خۆی بدات، هەڵیبواسن بە کۆپانەی حوشترێکدا! خانم ڕایبواردوە! بابڕوا ڕابوێرێت ئیتر!! ئەم بەچپە حوکم دانە کە بەزەیی تیا نەبو تەواوکەری زرمەی دوبوڵباسە هەراسانکەرەکەبو، ئەم دەهۆڵە چەرمە گایانە بۆ ئەوە گرمەیان ئەهات و گوێیان کەڕئەکرد، تاچی ڕق و کینەو بوغز هەیە بیوروژێنێ بەرامبەر ئەوەی خاقان ڕقی لێ هەڵگرتوە.

ـ ئا، ئەوەش کارەکەرەکەیە لەگەڵ منالەکەدا، سەیرکەن- ژنەکانی کاروانەکان بە لوت بەرزیەوە هاواریان ئەکرد.

ڕاست بو، ئەوە ئاڵتونی کارەکەربو منالەکەی پێچابو لە پارچەیەك قوماشەوەو کردبویە باوەشی، ئاڵتون لەگەڵ یاساولێکی بازو ئەستوردا لە

تەنیشتی گالیسکەکەوە ئەڕۆیشت و بەتۆقیوی و شەرمەوە بەملاولادا ئاوڕی ئەدایەوە وەکو بەکۆرپەکەی باوەشی تاوانی ئالاچنە بە مردن حوکم دراوەکە بسەلمێنێت.

بەم شێوەیە، لەم دیمەنە ترسناکەدا پێش ئیعدامەکە نمایشیان کردن، دوگۆلانگ دڵنیابو هیچ دەرویەك نەماوە: بواری بەخشین و بەزەیی پیاهاتنەوە نەماوە.

دوگولانگ ئەو کاتەی لە چادرەکەدا بو، پێش ئەوەی بیانهێننە دەرەوە بۆنمایشی ڕیسواکردن و ڕو ڕەشکردن، بۆ دواین جار منالەکەی تێر مەمك کرد، کۆرپە بەستەزمانەکە بیٚ ئەوەی ئاگای لە هیچ بێت، قومی لە مەمکە کە ئەدا و بەدەم ئاوازی بەرزو نزمی تەپلەکانەوە خەو ئەیبردەوە، ئالتونی کارەکەری لەلایەوە بو لە خەفەتا فرمێسکی ئەڕشت و دانی بەخۆیدا گرتبو و دەستی گرتبو بەدەمیەوە نەداتە پرمەی گریان.

لەو چەند چرکەیەدا توانیان چەند وشەیەك لەگەڵ یەك بدوێن:

ـ نازانیت لە کوێیە؟ دوگۆلانگ بەچپەو بەدەنگێکی نزم لێی پرسی و لەو کاتەدا خێرا خێرا کورەکەی لەم مەمکەوە ئەگوێزایەوە بۆ ئەو مەمك، هەر چەند ئەیشیزانی ئالتون هیچ شتێك نازانێت کە ئەم نەیزانێت، ئەویش بە چاوی تەڕو بەدەم فرمێسکەوە وەلامی دایەوە:

ـ نازانم، لەوانەیە دور بێت. دوگۆلانگ ئاواتی خواست:

ـ خۆزگە وابوایە، خۆزگە!.

کارەکەرەکە بە کلۆلیەوە سەری لەقاند، هەردوکیان بیریان لەسەد شت ئەکردەوە

خۆزگە سەرکردەی سەدەکە ئێستا خۆی شاردبێتەوە یان هەڵاتبێ بۆ شوێنێکی دور و لەبەرچاو نەمابێت.

لە دەرەوەی چادرەکە دەنگی پێو قسەکردن ئەهات:

- دەریانکێشنە دەرەوە، ڕایانکێشن.

ئاڵاچنەکە بۆ دواجار کۆرپەکەی نا بەسنگیەوەو تێر بۆنە شیرینەکەی هەڵمژی و بەدو دەستی لە رزۆکەوە دای بەکارەکەرە کە.

- هەتا ئەمرێت بێ خزمەتی مەکە..

- خەمت نەبێت.

ئاڵتون ئیتر خۆی پێنەگیراو فرمێسك بە ئاشکرا لە چاوەکانیەوە سەری کردو بەدەنگی بەرز دەستی کرد بەگریان، لەو کاتەدا یاساوڵەکان ڕایانکێشانە دەرەوە.

خۆر بەسەر دەشتەکەدا بڵاوبوبوەوە و بەهێڵی ئاسۆدا هەڵواسرابو، سارۆزیکیش، دەشتایی تەختی مەزن- لەپشت کۆبونەوەی هێزەکان و کاروانەکانەوە کە خۆیان ئامادەکردبو دوای عیدامەکە♥ دەست بکەنەوە بەڕۆیشتن، بەهەرچوارلادا هەتا چاو بڕبکات کشابو، لەسەر یەکێك لە بەرزاییەکان کەژاوە زێڕینەکەی خاقان ئەبریسکایەوە، لەو کاتەدا لە چادرەکە هاتنەدەرەوە، دوگۆڵانگ بەتیلەی چاو ئەو کەژاوەیەی بینی کە خاقان خۆی وەکو خواوەند تیادانیشتبو، لە جێیەکدا دەستی کەسی نەگاتێ، بەدەوری کەژاوەکەشدا ئاڵاکان کە وێنەی ئەژدیهایان لەسەر نەخشێنرابو لە

♥ -وشەکە بەکوردی قەنارە یا لەسێدارەدان یان هەڵواسینە،بەعەرەبیش ئیعدامە،لەسایەی حوکمی بەعسی فاشیستدا کورد بەم وشەیە زۆر ئاشنایە وهەمیشە بەعیدام بەکاری هێناوە بۆیە منیش هەر وا بەکاری دێنم.

دەمیەوە گڕی فڕێ ئەداو هەمویان بەدەست و پەنجەی ئەم چنرابون بەدەم بای پێدەشتەکەوە ئەشەکانەوە.

جەنگیزخان لەژێر سەیوانەکەیدا لەسەر گردەکەوە هەموشتێکی بەڕونی ئەبینی: دەشتەکە، هێزەکە، هەوارەکان، کاروانەکان، لەبەرزایشەوە، وەکو هەمیشە، هەورەسپیە بە ئەمەکەکە بەسەر سەریەوە مەلەی ئەکرد، عیدام کردنی ئالاچنەکە ئەو بەیانیە جولانی هێزەکانی دواخست، بەلام ئەبوایە لە پێناوی جێبەجێکردنی فەرمانی دوەمدا فەرمانی یەکەم جێبەجێ بکرێت، عیدامە چاوەڕوانکراوەکە یەکەم عیدام و دواین عیدام نەبو بە بەرچاویەوە جێبەجێ بکرێت، زۆر حالەتی تری سەرپێچی بەهەمان شێوە سزادراوە، هەمو جارێك خاقان بڕوای پتەوتر ئەبو عیدامی ئاشکرا لە بەرچاوی خەلك بنەمایەکی پێویستە بۆ ملکەچ کردنی گەل بۆ یاسایەك کەلەلایەن مرۆڤی بالاوە دائەنرێت، چونکە ئەو ترس و خۆشیە پوچەلەی خەلك کە عیدام ئەمی نەگرتۆتەوەو نابێ بیگاتێ وایان لێ ئەکات ئەو سزا ترسناکە واوەربگرن شتێکی پێویستە و نەك هەر پێویستە پشتگیریی دەسەلات بکرێت بەلکو ئەبێ هانیش بدرێت و دەست خۆشی لێ بکرێت.

ئێستاش کە ئالاچنەکەیان لە چادرەکەی هێنایە دەرەوەو بە پالّ سواری گالیسکەکەیان کرد بۆ ئەوەی بیکەن بە پەند و بەناو خەلکەکەدا بگێڕن، خەلکەکە وەکو پورەی هەنگ وروژابێت کردیان بە ژاوەژاو، تەنیا ماسولکەیەك لە دەم و چاوی جەنگیزخان نەبزوا، لە ژێر چادرێکدا دانیشتبو و بە ئالای شەکاوە و و کیزیگۆلی چوارشانە کە وەکو بت

بەرمەکانیانـەوە لـە شـوێنی خۆیانـدا چـەقیبون دەورە درابـو، ئـەم عیدامـە ئاشکرایە لەسەر ئەم بنچینەیە دارێژرابو:

ـ با هەرچی کەسە بزانێت بچوکترین کۆسـپ لـە ڕێگای خاقـانی مەزنـدا ڕێگا بە بونی نادرێت.

خاقان لە دڵی خۆیدا ئەیزانی ئەتوانێت پەنا نەباتە بەر ئەم سزا قورسە حەیابەرە دژی ئەم ژنە، ئەم دایکە خاوەن نۆبەرەیەو ئەتوانێت ڕەحمی پێ بکات، بەڵام ئەوە هیچ چاکەیەکی بۆ پاشە ڕۆژ تیا نەئەبینی- هـەمو سـۆزو دڵنەرمیەك هەمیشە لە کۆتایدا بەزیان ئەکەوێتەوە، دەسەڵات لاواز ئـەبێت و خەڵکیش لاسارتر. نەخێر، خۆی توشی مەترسیی وا ناکات. تـەنیا شـتێك بێ تاقەتی کردبو ئەوەبو نەیتوانیوە بزانێت دۆستی ئەم ئالآچنە کێیە؟.

ئەویش، کـە حـوکمی عیـدامی درابـو بەسـەردا لەسـەر گالیسکەیەك بـە بـەردەم ڕیـزی هێزەکـان و کاروانەکانـدا، بەکراسـێکی سەرسـنگ دادڕاوەوە ئەیانگێڕا، قژی ئاڵۆسکابو، تۆزێك لـە پەرچـەمە ڕەشـەکەی کە بەتیشـکی ڕۆژەکـە قـەترانی بوبـو بەسـەردەم و چـاوە زەرد هەڵگەڕاوەکەیـدا هـاتبوە خـوارەوە، لەگـەڵ ئەوەشـدا دوگـۆڵانگ سـەری دانەنەوانـدبو، ڕوانینێکـی دڵتەنگی بێ واتا بە دەوری خۆیدا ئەیڕوانی- تازە هیچی نـەماوە لـە خـەڵکی بشـارێتەوە. ئـەوەتا، ئەمـە ئـەو ژنەیـە کـە دڵدارەکـەی لـە ژیـانی خـۆی خۆشترویست و ئەوە کوڕە زۆڵەکەیەتی کە بەرهەمی ئەو خۆشەویستیەیە.

بەڵام خەڵك ئەیانویست بزانن، هاواریان ئەکرد:

ـ هێی ماین، ئەسپەکەت کوا؟ کێیە؟.

جەماوەرەکە لە ورژانی و شەڕخوازیی خۆیەوە هاواری ئەکرد، کە هۆکارەکەی هەستێکی شاراوە بو بەتاوانباریی، ئەیقیژاند بۆ ئەوەی بەزوترین کات ڕزگاری بێت لەو تاوانی بێ ئابڕوییە.

ـ ئەو بێ ڕەوشتە هەڵواسن، هەر ئێستا عیدامی کەن، چاوەڕێی چین؟!.

بێگومان ڕێکخەرانی عیدامەکە مەبەستیان ئەمەبو، جەماوەرە خرۆشاوە کە ویستی ئالأچنەکە ڕەتبکەنەوە، لە ناو ئەوانەی دەوری خاندا جەنگاوەرێکی دەنگ نێر هاتەدەرەوە کە یەکێك بو لەسەرکردەکان، جەنگاوەرێکی ئەوەندە بەجەرگ بو ئامادەبو ئەمەش لە پێناوی خاقاندا بکات.

ڕوی کردە کاروانی ماتەمەکە، ئەو گالیسکەیەی ئالأچنە حوکم دراوەکەی لەسەربو، کە کارەکەرەکە لە تەنیشتیەوە ئەڕۆیشت و منالەکەی بەباوەشەوە بو.

ـ ڕاوەستن!.

ڕایوەستاندن و بەدەنگێکی بەرز ڕوی کردە تیمەکانی جەنگاوەران.

ـ با هەمو گوێتان لێ بێت، ئەبێت ئەم جانەوەرە بێ ئابڕوە ئەم زۆڵەی لە کێ بوە لە باخەڵی کێ دا نوستوە، ئێستا پێمان بڵێ:

ئەم جەنگاوەرانە باوکی کوڕەکەتیان تیایە؟.

دوگۆڵانگ بە نەخێر وەڵامی دایەوە، لەناوەڕیزەکاندا دەنگە دەنگێکی دڵنیایی بەرپابو گالیسکەکە لەسەدێکەوە ئەچو بۆ سەدێکی تر و سەرکردەی سەدەکان هاواریان ئەکرد.

ـ لای من نیە، لەوانەیە ئەو کوڕە ئازایە لە سەدەکەی تۆدابێت.

لەو کاتەدا دەنگ نێرەکە داوای لە ئالآچنە ئەکرد، ئاماژە بۆ ئەو جەنگاوەرە بکات کە باوکی کوڕەکەیەتی، ئەگەر بەرچاوی کەوت.

جارێکی تر گالیسکەکەیان لە بەردەمی ڕیزێك ئەسپ سواردا ڕاگرت، هەمان پرسیاریان دوپات کردەوە:

- داوین پیس نیشانمان بدە، کێ ئەوەی پێکردیت!.

لەناو ئەم ڕیزەیاندا، بەسەرکردایەتی یەکێك لە کەرتەکان، سەرکردەی سەد ئیردێنە لەسەر ئەسپەکەی ئاکجۆڵدوز کە ئەستێرەیەك بە تەوێڵیەوە بو، وەستابو نیگاکانی دوگۆلآنگ و ئیردینە یەکیان گرت، لە گێژاوی ئەو غەڵبە غەڵب و بەیەکدا هاتنەدا کەس تێبینی ئەوەی نەکرد چەند بەناڕەحەتی نیگایان لەسەر یەکتری لابردو ڕویان وەرگێڕا، کەسیش بەوەی نەزانی چۆن دوگۆلآنگ ڕاچەنی و پەرچەمە شۆڕەکەی لەسەر ناوچەوانی لادا، کەس سەرنجی نەدا چۆن لەپڕ بۆ هەناسەیەك ڕوی گەشایەوە و لە جێی خۆیدا کوژایەوە، بە تەنیا ئیردێنە بو کە ئەیتوانی بزانێت ئەو نیگا یەکگرتنە لەو یەك هەناسەیەدا چەندی خۆشی و ئازار بە دوگۆلآنگ بەخشی.

دوگۆلآنگ دوای ئەوەی هۆشی هاتەوەو دەسەلآتی بەسەرخۆیدا پەیدا کردەوە، وەلآمی دەنگ نێرەکەی بەتیژی دایەوە:

- نەخێر، باوکی منالّەکەم لە ناو ئەمانەشدا نیە.

دیسانەوە کەس تێبینی ئەوەی نەکرد ئیردێنە سەری کەوت بەپێشدا، بەلآم لەم هەناسەیەدا بە ویستی بەهێزی خۆی گرت و نەیهێشت وادەربکەوێت دڵی وەکو مەنجەڵ ئەکولێت.

جەللادەکان لەم کاتەدا ئامادە باشیی خۆیان تەواوکردبو، سێ کەس بەجلی ڕەشەوە قۆڵیان لێ هەڵکردوە، حوشترێکی دو گۆشتکۆپان یان هێنایە ناوەڕاستی گۆڕەپانەکە، ئەوەندە لۆق درێژو بەرزبو، سەری ئەسپ سوارێك بەسەر ئەسپەکەیەوە ئەوجا ئەگەیشتە ژێرسکی، کۆچەریەکانی ئەم ناوچەیە هەر لەکۆنەوە ئەم شێوەیان بۆ عیدام کردن بەکارهێناوە چونکە ئەو دەشتە کرکە درەختی تیانیە: شێوەکەش ئەوەیە جوتێك تاوانبار بە پەتێك لەنێوان هەردو دوگۆشتە کۆپانەکەوە هەڵئەواسن یان ئەگەر یەك تاوانبار بو تاکەی تری فەردەیەك لی بەکێشی تاوانبارەکە پیا هەڵئەواسرێت. ئێستاش فەردە لەکەی هاوکێشی دۆگۆلآنگ ئامادەیە.

جەللادەکان بە هەرا هەراو داردەست حوشترەکەیان یخ دا، هەتا چۆکی داداو چوار پەلە ئێسقان ئەستورەکەی لە ژێر خۆیدا نوشتانەوە، بەم جۆرە قەنارەکە ئامادەبو.

تەپڵەکان جارێکی تر ژیانیان تێگەڕایەوە، هێواش هێواش زرمەیان ئەهات تا لەچرکەی گونجاودا بیکات بەگرمە و بروسکە بۆ ئەوەی خەڵکەکە بوروژێنێت و نقەشیان لێ ببڕێت.

سەرکردە دەنگ نێرەکە جارێکی تر ڕوی کردەوە ئالآچنەکە، ئێستا هەر بۆ خۆشیی دوایین جار پرسیارت لێ ئەکەم، تۆ، ئەی بێ ڕەوشتە بێ مێشکەکە، گومانی تیا نیە ئەمریت، مناڵەکەشت دوای خۆت ناژی! قسەی قۆڕمەکە، مەعقولە نەزانیت کێ سکی پڕکردویت؟ لەوانەیە خۆت ماندوبکەیت بیرت بکەوێتەوە..

- نازانم کێ بو، ئەوە زۆر دەمێکە، لەم ناوچەیەشدا نەبوە.

لەدەشتەکەدا قاقایەکی پیاوانەی بێ ڕێزو قریکەیەکی ژنانەی لوت بەرز دەنگی دایەوە، سەرکردەکە وازی لە پرسیارکردن نەهێنا.

- ئەمە یانی چی- ئەی لە بازاڕبو، لەوشوێنەی لێی گیرایت؟.

دوگۆلانگ بێ حساب بۆ کردن وەڵامی دایەوە.

- بەڵێ لە بازاڕ.

- دوکاندار بو یان ڕێبوار؟ یان یەکێك لە دزەکانی بازاڕ؟

- نازانم، دوکاندار بو یان ڕێبواریان دزێکی بازاڕ. دوگولانگ بەدوایدا وەڵامی دایەوە، دیسانەوە قاقا و قریکەی پێکەنین دەنگی دایەوە.

- بۆ ئەو جیاوازی چییە، دوکانداربوبێت یان ڕێبوار یا دزێکی بازاڕ؟. گرنگ ئەوەیە لە بازاڕ پەندەکەی داوە.

لەپڕ لەناو ڕیزەکانی جەنگاوەرانەوە دەنگێك بەرزبوەوە، یەکێك بەهەمو هێزی خۆی هاواری کرد:

- من باوکی ئەو منالەم، بەڵێ، منم، ئەگەر ئەتانەوێت بزانن.

هەمو بەجارێ بێدەنگ بون و هەمو بەجارێ حەپەسان... ئەمە کێیە؟!!.

ئەمە کێیە لەم دواچرکەیەدا بەدەم بانگەوازی مەرگەوە چو... نەیهێشت نهێنی ئالاچنەکە بۆ هەتا هەتایە ببێت بە ژێر لەوە.جلەوەکەی ئاکجۆلدزی تونکردو هەستایە سەر ئاوزەنگیەکان و ڕوی کردە جەماوەرەکەو دوبارەی کردەوە:

بەڵێ، منم، ئەوە کوڕمە، کوڕەکەم ناوی کۆنانەو دایکی ناوی دوگۆلانگ و منیش ئێردێنەی سەرکردەی سەدم.

لەگەڵ ئەم وشانەدا لە ئەسپەکەی دابەزی و دای بەلاملی ئاکجۆڵدزدا و ئەسپەکە بۆی دەرچو، سەرکردەی سەدیش بەدەم ڕۆیشتنەوە چەك و قەڵغان و پێویستیەکانی لە خۆی دائەماڵی و بەهەمو لایەکدا فڕێی ئەدا، ڕوی کردە ئالاچنەکە کە جەللادەکان هەردو دەستیان گرتبو. خۆی کرد بەناو ئەو کشیو ماتیەی دەورەی دابو، هەمو سەیری ئەو مرۆڤەیان ئەکرد کە بەویستی خۆی و بەپێی خۆی ئەچو بەپیری مەرگەوە.

کاتێك ئیردێنە گەیشتەلای دڵدارە بۆ عیدام ئامادەکراوەکەی باوەشی پیاکردو لەبەردەمیدا ئەژنۆکانی نایەسەر زەوی و ئەمیش دەستی خستەسەر سەری و بەو جۆرە جارێکی تر ڕوبەڕوی مردن یەکیان گرتەوە.

لەو چرکەیەدا تەپڵەکان لێیاندا، بەیەك دەنگ و بەیەك خرۆشی مەزنەوە گرمەیان هات وەکو گاگەلێك گورگ تێی نابێت.

تەپڵەکان بەو بۆڕاندنە داوای گوێڕایەڵیەکی گشت گیری و هەڵچونی ئارەزوی گشتیی یان ئەکرد. خەڵك لەپڕهاتنەوە سەر خۆیان، هەر کەسێك گەڕایەوە ڕیزی خۆی، دەنگی فەرمانکردن بەرزبوەوە- خۆتان ئامادەبکەن بۆجوڵە، بۆ دەست پێکردنەوەی ڕۆیشتن، تەپڵەکان داوایانکرد: هەمو ئامادەبن، هەر یەکێك ئەرکەکانی سەرشانی جێبەجێ بکات، جەللادەکان بەپەلە کەوتنە خۆیان، سێ یاساوڵی تر بۆ یارمەتی جەللادەکان دەرپەڕین سەرکردەی سەدەکەیان دابەزەویدا و لە پشتەوە دەستیان بەست، هەمان شتیان لەگەڵ ئالاچنەکە کرد و هەڵیانگرتن بۆلای حوشترە یخ دراوەکە، بەپەلە گوریسێکیان بە نێوان هەردو گۆشت کۆپانەکەدا هەڵدا، ئەڵقەیەکی قەنارەکەیان کردە ملی سەرکردەی سەدەکەو ئەلقەکەی سەرەکەی تریشیان کردە ملی ئالاچنەکە، بەخێراییەکی سامناك و لەژێر زرمەی تەپڵەکاندا

حوشترەکەیان هەستاندە سەرپێ، ئەم ئاژەڵە نەیئەویست هەڵسێت وملی نەئەدا، بەقسەی نەئەکردن، کاوێژی ئەکردو ئەیملۆچان و بەتوڕەییەوە جیڕەی دانەکانی ئەهات، بەڵام بەزەبری لێدان و تێلا ناچاریان کرد بە بەرزیە بەپێوە بوەستێت.

بەو جۆرە بەهەردو لاتەنیشتی حوشترەکەدا بەیەك گوریس، دولاشەی ئەو دومرۆڤەی تا مردن لە پێناوی یەکتریدا، یەکترییان خۆش ویست هەڵواسران و شۆڕبونەوە، تا گیانیان دەرچو بەیەك ئاواز لرخاندیان.

لە هەراو هوریاو گرمە و زرمەی تەپڵ و کەڕەنادا کەس ئاگای لەوە نەمابو چۆن کەژاوەی خاقانیان لەسەرگردەکە داگرتوە، خاقان شوێنی عیدامەکەی بەجێ هێشت- ئەوەندەی بەسە، سزاکە ئامانجی خۆی هێنایەدی، بگرە زیاتریش- ئەو نەناسراوەشی دۆزییەوە کە دڵی ئالاچنەکەی بردبو و چێژی ناوجیگای گۆڕیبوەوە بەخان و هەمو فەرمانەکانی، کەسەرکردەیەك بو، یەکێك بو لەسەرکردەی سەدەکانی.

لەبەرچاوی هەمو خەڵك ئاشکرابو، و ئەوسزایەی وەرگرت کە شایانی بو، لەوانەیە لای خاقان تۆڵە سەندنەوە بێت لەو نەزانراوە کۆنەی کە هەرگیز نەناسراو، ڕۆژێك لە ڕۆژان لە باخەڵی بۆرتەی خێزانیدا بو، ئەو بۆرتەیەی کاتێك نۆبەرەکەی بو، هەرگیز خاقان دڵی نەچوە سەری و بەدرێژیی ژیانی خۆشی نەویست.

تەپڵەکان زیاتر هاڕەیان ئەهات و بەدلگەرمیەوە ئەیان نرکاند، لەگەڵ گرمەیاندا حۆشترەکەش بەلاشەی هەڵواسراوی هەردو عاشقەکەوە کە گوریسێك ملی هەردوکیانی بەستبوەوە بەیەکەوەو لە نێوان هەردو گۆشت کۆپانەکەیەوە ڕایەڵ کرابو- ئەسوڕایەوە .

سەرکردەی سەدەکە و ئالاَچنەکە بێ گیان و هەناسە بەم دیودیوی حوشترەکەدا تەکەیان ئەهات- وەکو قوربانیەك لەبەردەم تاراجی خوێناوی گەورەی دوا ڕۆژی جیهاندا.

تەپڵەکان بێدەنگ نەبون، بەڵکو ئەو ناوەیان دەنگباران ئەکرد و گیانیان سڕئەکرد، پەردەیەکی واق وڕمان و گوێ کپ بونیان ئەدا بەسەر هەمولایەکدا. لەو ڕۆژەدا هەموکەسێك ئەیتوانی بەچاوی خۆی ببینێت چی سزایەك ئەدرێ ئەگەربە پێچەوانەی ویستی خانەوە بجوڵێتەوە کە بەبێ دودڵیی بەرەو ئامانجەکانی ئەڕۆیشت..

جەللادەکان و یاساوڵەکان بە حوشترە قەنارە گەڕۆکەکەیانەوە بەناو هەمو هێزەکان و کاروانەکاندا گەڕان، کاتێك لاشەکانیان لە چاڵێکدا ئەشاردەوە کەپێشتر بۆیان ئامادەکرابو، تەپڵەکان هێشتا لێیان ئەدا تارادەیەك تەپڵ کوتەکان عارەقیان لێ ئەتکا..

لەم کاتانەدا هێزەکان نیشتنەوە سەر ڕێ و ئۆردوەکەی جەنگیزخان، سوپای دەشتاییەکان، بەرەو خۆرئاوا جولاَن، تیپی سوارەکان، کاروانەکان، دابەستەکانی بۆ سەربڕین، سازنگەکانی چەخماخسازی و سازنگەکانی تر کە لەسەر گالیسکە دابەسترابون، و هەر بابەتێکی تر پەیوەندی بەم لەشکرەوە هەبێت، تادوا جەنگاوەر، بەپەلە کەوتنە خۆیان، پەلەیان بو ئەم ناوچە شومەی دەشتی سارۆزیکی بەجێ بێڵن، هەمو بەپەلە کەوتنەڕێ، یەك مرۆڤی سەرلێشێواو نەبێت، نەیئەزانی بە تەنیا ڕوبکاتە کوێ، لەشوێنێکدا کە کەسی تر نەیئەویرا تیابێت، ئەویش ئالتونی کارەکەربو، مناڵەکەی بەباوەشەوە بو، لەپڕ لە بیری هەمو خەڵکەکە چوەوە و لێی دورکەوتنەوە، وەکو تەریق ببنەوە لەوەی هێشتا ماوە، هەمو

www.pertwk.com

واخۆیان نیشاندا کە چاویان لێی نیە، هەمو لێی دورکەوتنەوە وەکو ئاگر بێت و بەربێتە گیانیان، بەلای ئەوانەوە بونی نەما.

لەپڕ دەوری کپ بو، نەدەنگی تەپڵ و نەهات و هاوار و نەئالاّ.. هیچ شتێکی لێ نەما... جێ سمی ولاخ و خۆڵە پەتانێیەکی پڕ تەرس و شیاکە نەبێت کە شوێنەواری ئەوەیە خێڵێك بەویدا تێپەڕیوە، ئەو شوێنەوارەی کە لە دەشتی سارۆزیکیدا زۆر نامێنێتەوە...

ئالّتون کە هەمولایەك لەو تەنیاییە کەرەدا بەجێیان هێشت، بەناو ئاگردان و کوانوەکانی دوێنێدا ئەگەڕا بەڵکو پاشماوەی خواردنێکی فڕیدراو، سوتاوی دەست بکەوێت، هەرچی ئێسقان و پاشماوەی خۆراك بو ئەیخستە ناو هەمبانەکەی دابوی بەشانیدا، بەرێکەوت کەوڵە مەرێکی دۆزیەوە، ئەویشی خستە بن دەستی بۆ ئەوەی شەو بۆخۆی و منداڵەکەی دابخات کە ئێستا بەزۆر بوە بەدایکی.

ئالّتون لە ڕاستیدا نەیئەزانی چی بکات و کام تولە ڕێ بگرێت، چی دێتە ڕێ، لە کوێ بۆ پاسارێك بگەڕێت و چ دەرخواردی ئەو منداڵەبدات. هێشتا ئومێدی مابو موعجیزەیەك ڕوبدات، مادام ڕۆژ بە ئاسمانەوە ماوە، : لەوانەیە لە پڕ بەختی بکرێتەوە، لەوانەیە پەناگایەك بدۆزێتەوە- دەوارێکی ون بو و بەجێماوی کۆچەری.

ئەو کۆیلەیەی بێ ئەوەی مەبەستی بێت ئازادکراو باری قورسی قەدەری درا بە کۆڵدا، بەو جۆرەبیری ئەکردەوەو ئاواتی ئەخواست، ئەم منداڵە بەم زوانە برسی ئەبێت و شیری ئەوێت و لەتاوا لەبەرچاوی لەبرسا ئەمرێت و ئەمیش دەسەلاّتی هیچی نیە، ئەو لەمە ئەترسا.

تاکە تروسکایی هیوا کە ئاڵتون بەهیوای بو ئەوەبو لەو دەشتەدا خەڵك ببێنێت، کە هەندێ جار ئەبو برێك خەڵك لەم بیابانەدابن، ئەگەر ئافرەتێکی بەشیریشیان تیابێت کورەکەی ئەداتێ و ئەمیش ئەبێت بەکارەکەرێکی گوێرایەڵی..

ئافرەتە سەرلێشێواوەکە ئەو دەشتەی گرتەبەر، بەنەشارەزایی ئەخولایەوە، تاوێك روی ئەکردە خۆرهەلآت و تاوێك روی ئەکردە خۆرئاواو، دوایی ئەگەرایەوە بەرەو خۆرهەلآت.. ئەسورایەوەو ئەم منالەی بەباوەشەوە بو بێ ئەوەی پشوبدات، رۆژگار نزیکی نیوەرۆبوەوە، منالەکە ئۆقرەی نەئەگرت و لەبرسا بەردەوام ئەگریا و ئەگریا و خۆی توندئەکرد لە سەنگی... ژنەکە جارێکی تر منالەکەی کردەوە بە مەلۆتکە و ملی رێی گرتەوەبەر و بەدەم ریوە رایئەژەند.

لەپر منالەکە دایەوە زریکەو بێدەنگ نەبو هەتا شین هەلگەرا، ئاڵتون وەستاو بەدەم گریانەوە هاواری ئەکرد

ـ فریام کەون، فریام کەون، ئاخر من چی بکەم؟!.

ئەوە دەشتە کاول بوە هەتا چاوبربکات نە دوکەڵێك دیاربو نەئاگرێك، بەهەر چوار لادا ئەیروانی، چاوی لەسەر شتێك نە ئەگیرسایەوە.. دەشت بێ سنورو... ئاسمان بێ سنور.. شتێك نابینێت، پەڵە هەورێکی سپی بچکۆلە نەبێت کە بە هێمنیی بەسەرسەریەوە ئەگەرێت...

منالەکە بەدەم گریانەوە لە برسا خۆی لول ئەدا، ئاڵتونیش ئەپارایەوەو ورێنەی ئەکرد:

ـ دەچێت لێبکەم، کلۆلی سەرەخۆرە؟ تۆ هێشتا حەوت رۆژنیەلەدایك بویت، تۆ بۆ ئەم نەگبەتیە هاتیتە دنیاوە.. چیت بدەمێ، بێ دایك و

باوك؟چاوت لێ نیە هیچ شتێكمان لە دەورنیە، من و تۆ بەتەنیاین لەم دنیایەدا، تەنیا من و تۆی بەستەزمان و ئەم تۆزە هەورە سپیە بەئاسمانەوە..هەتا چۆلەكەیەك بەم ئاسمانە بەرینەدا نافڕێت، هەورێكی سپی ئەگەڕێت و هیچی تر... بۆ كوێ بچین؟ چیت دەرخوارد بدەم؟ بەجێیان هێشتین، فڕێیان داین، دایكو باوكتیان كوشت و كردیانن بە ژێرخۆڵەوە، خەڵك جەنگی بۆچییە؟ بۆچی هێزێك بەتەپڵ و ئاڵاوە پەلاماری هێزێكی تر ئەدات؟ ئەو خەڵكە زاڵمە بەدوای چیدا و یڵن.. ئەی خۆیان بۆكوێ ئەچن، ئەی بچكۆلە؟..

ئاڵتون دەستی كردەوە بەڕاكردن بە دەشتەكەداو توند مناڵەكەی ئەنا بەسنگیەوە، ڕای ئەكردەوە هەر بۆ ئەوەی نەوەستێ، هەر بۆ ئەوەی شتێك بكات، بۆ ئەوەی لە سوێی ئەم مەرگەساتە بەزیندویی شەق نەبات... بەلام مناڵەكە هیچی نە ئەزانی، ئەگریاو هەنسكی ئەدا، ئەو ئەوەندەی ئەزانی شیری ئەوێت، شیری گەرمی دایك.

ئاڵتون بەبێ دەسەلاتیی لەسەربەردێك دانیشت، بەدەم گریانەوە یەخەی كراسەكەی دڕیو مەمكی خۆی نایە دەمی مناڵەكە، ئەو مەمكە پیرو چرچانەی كە پێشتر مناڵیان بەخۆیانەوە نەدیوە.

ـ ها، بگرە، بۆ ئەوەی دڵنیابیت، ئەگەر شیرم تیابوایە نەمئەدایتێ نۆشی كەیت؟! ئەی بێ دەرەتان! بەڵكو بڕوابكەیت و ئیتر ئەوەندە ئازارم نەدەیت، نازانم بڵێم چی، خۆتۆ لێم تێناگەیت، من قسە لەگەڵ كێ ئەكەم!. مەمكی وشك چی لێ ئەكەیت! ئۆف نیبۆ، ئەم سزایە چیە منی پێ سزا ئەدەیت.

هەر ئەوەندە مەمکەکە گەیشتە دەمی مناڵەکە یەکسەر بێدەنگ بو، دەستی کرد بەمژینی و هەمو توانای خۆی خستەگەڕ بۆ ئەم خێرە چاوەڕوان کراوە، لێوەکانی ئەنوقاند و ئەکردەوەو چاوەکانی لە خۆشیدا ئەبریسکانەوە.

ـ باشە؟ ئاڵتون بەگلەیی و شەکەتیەوە بە منالەکەی وت- بڕوات کرد؟ ئێستا ئەزانیت تەڕایی نایەتە دەمت و لەپڕ ئەدەیتەوە گریان و زریکە، لەوجا خراپتر، ئەتوانم لەم دەشتە وێرانە خاکەدا چیت بۆ بکەم؟ ئێستا ئەڵێیت: ئەمخەڵەتێنێت، کێ بڕوائەکات من تۆ بخەڵەتێنم؟ هەمو ژیانم بەکۆیلەیەتی بەسەربردوە بەڵام هەرگیز کەسم نەخەڵەتاندوە، کە منالّ بوم دایکم ئەیوت لە هۆزەکەی ئێمەدا لەچین کەسی تیانیە یەکێکی تری خەڵەتاندبێت، ئێستا تۆزێك هێور ئەبیتەوەو دوایی ڕاستیە تاڵەکە تێئەگەیت.

ئاڵتون بەم جۆرە قسەی لەگەڵ خۆی و منالەکەدا ئەکردو خۆی ئامادە ئەکرد بۆ تەسلیم بون بە چارەنوسی چاوەڕوان کراویان.

بەڵام سەیری لێهات منالەکە نایەوێت مەمکە وشکەکە بەربدات بەڵکو بەپێچەوانەوە... زیاتر قومی لێئەداو لە خۆشیدا دەم و چاوە بچکۆلەکەی زیاتر ئەگەشێتەوە...

ئاڵتون بە ئەسپایی گۆی مەمکەکەی لە دەمی کۆرپەکە دەرهێنا، ئینجا بێدەنگ هەناسەیەکی هەڵکێشا کەبینی شیرێکی سپی لێ دێت، لە حەپەسان و سەرسوڕماندا خستیەوە دەمی منالەکە، دیسانەوە دەری کێشایەوە، بۆ ئەوەی جارێکی تر شیرەکە ببینێتەوە، شیری تیایە!! لەو کاتەدا هەستی کرد بە ئاشکرا لێشاوێکی گەورەی هێز بەهەمو گیانیدا ئەگەڕێ.

ـ ئۆی خوایە- ئاڵتون بێ ئەوەی ئاگای لەخۆی بێت هاواری کرد- شیرم تیایە؟!! شیری ڕاستەقینە، گوێت لێیە بەبە؟ ئیتر ئەبم بەدایکت، تۆ ئیتر نامرێت، پەروەردگار بەهانامانەوە هات ، منالّە لێقەوماوەکە، ئا، کۆنان، دایك و باوکت تۆ بخەنەوە و لەسەر تۆ لە قەنارەبدرێن، ئەی فریشتە سوپاسی ئەو هێزە بکە ئەم موعجیزەیەی هێنایە دی- من شیرم تێبێت لەبەرتۆ...

ئاڵتون لەسەرسامیی ئەوەی ڕویدا بێدەنگ بو، هەستی بەگەرمایەکی زۆرئەکرد، چەند دلۆپە عارەقێك لە ناوچەوانی تکان، ئاڵتون کە سەیری چواردەوری خۆی ئەکردو لەو بۆشاییە بێکۆتاییەی ئەڕوانی هیچ شتێکی نەئەدی، مرۆڤێك یان گیانلەبەرێکی نەئەدی، هیچی نەدی ڕۆژنەبێت وەکو ئاگر ئەگرێت و پەڵەیەك هەوری سپی تەنیا بەسەرسەریەوە لەگەڵیدا ئەخولێتەوە .

منالّەکە تێرشیربو، و خەوی لێکەوت، لەشی شل بو، و بەسەر باڵیدا نوشتایەوە، هەناسەی ڕێك وپێك تر هاتوچۆی ئەکرد، ژنەکەش هەموشتێکی لەبیرچوەوە، هەرچی چەشتبو، و بەسەر هاتبو، حەسایەوە، خۆی دایە دەست ئەو خۆشیەی کە هەرگیز لەوەوپێش بە خۆیەوە نەدیوە، ئەو خۆشیەی کە دایکەو منالّی بەبەرەوەیەو شیری ئەداتێ، بەوە هەوڵی ئەدا خۆی لە گرمەگرمی دوبولّباس ڕزگاربکات کە هێشتا لە گوێیدا ئەزرنگایەوە.

لەگەڵ چێژو خۆشیەکەدا ڕۆیشت و بۆی دەرکەوت ئەوە یەکگرتنێکی پیرۆزە لە نێوان زەوی و ئاسمان و شیردا....

لەم کاتانەدا ڕۆیشتن بەردەوام بو... لەشکرە بیابانیە مەزنەکە بەو جۆرەی فەرمانی پێکرابو بەرەو خۆرئاوا ئەکشا، بەسەرکردایەتی داگیرکەری جیهان، بەهەمو پێکهاتەو کاروان و کەرتەکانیەوە...

جەنگیزخان بەسەر ئەسپە بەوەفاکەیەوە کە نە کول ئەبو نەهیلاك ئەبو، ئەو ئەسپە تۆوەی کە ڕەنگی وەکو چارەنوسی بەڵەك بو- یالێکی سپی و کلکێکی ڕەش، بەرەو پێشەوە ئەڕۆیشت، لەدەوری پاسەوان و دەست و پێوەندەکانی و لە پێشەنگیشەوە کۆمەڵێك هەڵگری ئالای شەکاوە کە بە ئەژدیها نەخشێنرابون، بڵێسەی ئاگریان لە دەمیانەوە فڕێ ئەدا.

زەوی لە ژێر سمی ئەو هەمو ئەسپەدا ئەینالاندو خۆی دەرئەکێشاو پاشەکشەی ئەکرد، زەوی بەرەو دواوە ڕایئەکرد، بەڵام کەمی نەئەکرد، هەتا ئەهات زیاتری ئەکردو ئەوسەری دورئەکەوتەوە و ڕوبەرەکەی فراوانتر و بەرین تر ئەبو و بەرەو ئاسۆی بێکۆتایی درێژئەبوەوە، نە ئەم سەری هەبو نە ئەو سەر، خان بۆخۆی بە بەراورد لەگەڵ مەزنی و بێ سنوری زەویدا تەنیا گەردیلەیەك لم بو ئەیویست هەموشتێك هی ئەوبێت، ئەوەی ئەبینرێت و ئەوەی نابینرێت. حاکمی هەر چوارقوڕنەکەی دنیایە، بۆیە پەلاماری جیهانی دابو، و سەرکردایەتی ئەم ئۆردوەی ئەکرد...

خاقان وشك و نەدو بو، وەك ئەبوایە وابوایە، بەڵام کەس نەیئەتوانی بۆی بچێت لە قوڵایی ناخی خۆیدا بیر لەچی ئەکاتەوە... کەسیش هەرگیز ئەوەی بە خەیاڵدا نە ئەهات کە هەرگیزاو هەرگیز چاوەڕوان نەکراوە، کەچی ڕویدا- کاتێك خاقان سەری ئەسپەکەی وەرگێڕاو ئاوزەنگی لێداو بەرەو دوا هەڵی کردە غار، ئەوەندە خێرابو ئەوانەی لە دوایەوە بەرەو خۆرئاوا ئەڕۆیشتن بە حاڵ خۆیان بۆ لا ئەدرا ڕێگاکەی بۆچۆڵ بکەن و

خۆیـان پیانـەدا، خاقـان بەشـڵەژاویەوە بـێ سـود بـە ئاسمانـدا ئـەیڕوانی، دەستە لەرزۆکەکەی کردبو بەسێبەر بۆ چاوی.

نـەخێر، پەڵـە هەورەسـپیەکە نـە بـەجێماوە و نـە لـە ڕێگا دواکـەوتوە، بەڵکو هەر نەماوە، نەلە پێشیەوەو نەلە دوایەوە دیارنەماوە...

پەڵـە هەورەسـپیەکەی بـێ ئـەوەی دوابکـەوێت بەدرێـژی ڕێگا چـەتری سەری بو... تیاچو و دیار نەما، جارێکی تر دەرنەکەوتەوە، نە ئەو ڕۆژە و نەڕۆژی دوایی و نە دە ڕۆژی تر، هەورەکە وازی لە خاقان هێنا... هەورەکە پشتی کردە خان.

جەنگیزخان کاتێـك گەیشـتە دەریـای ئیتیـل تێگەیشـت نیبـۆ و ئاسمـان ڕویـان لێ وەرگێـڕا و ناتوانێـت لـەوە زیـاتر بـڕوات... نـە پەڕییـەوە و لـەوە زیاتر پێشڕەویی نـەکرد. کوڕەکـانی و نـەوەکانی نـارد ئـەوروپا داگیر بکـەن، خۆی گەڕایەوە بۆ ئوردوس بۆ ئەوەی لەوێ بمرێت و لەشوێنێکدا بنێـژرێت کەس نەیزانێت..

***

شەمەندەفەرەکان لەم ناوچەیەدا لـە خۆرئـاواوە بـەرەو خۆرهـەڵات و لـە خۆرهەڵاتەوە بەرەو خۆرئاوا ئەڕۆیشتن...

لـە ناوەڕاسـتی شـوباتی1953دا لـەناو شـەمەندەفەرەکانی گواسـتنەوەی ڕێبوارانـدا کـە بـە دەشـتی سارۆزیکیدا لـە خـۆر هەڵاتـەوە بـەرەو خۆرئـاوا ئەڕۆیشتن، شەمەندە فەرێك کە فارگۆنێکی زیادەی لە پێشەوە لێ بەسـترابو ئەڕۆیشـت، ئـەم فارگۆنـە بـێ ژمارەیـە راسـتەوخۆ بەسـترابو لـە فـارگۆنی کەلوپەل بارکردنەکە، دیوی دەرەوەی هیچی وای پێوەنەبو لـە فارگۆنـەکانی

تری جیابکاتـەوە، ئەمـە، تـەنیا، لـەدیوی دەرەوە، وابـو، بـەڵام لـەناوەوە- بەشێکی ئەم فارگۆنە تایبەتیە، نوسینگەی پۆستەبو، نیوەکەی تریشـی کـە بەتەواوی لە نوسینگەی پۆستەکە دابڕابو، ژورێکی زیندانکردنی گەڕۆك بو بۆلێکۆڵینـەوە، تایبـەت بـو بـە گواسـتنەوەی ئـەو تاوانبارانـەی بایـەخێکی تایبەتیان هەبو لای دەزگاکانی ئاسایشی دەوڵەت، ئـەبو تالیـب کوتیبـایفیش بە گوێرەی ئەو کێشەیەی کە یەکێك لە لێکۆڵـەرە گـەورەکان- تەنسـیقبایف-، لە یـەکێك لـە ژورەکـانی عەمـەلیاتی ئاسایشـی دەوڵـەت لـە کازاخسـتان بـۆی دارشتبو، یەکێك بو لەوانە.

ئێستا ئەوە ئەبوتالیبی تیایـە، کـە لەگـەڵ خـودی تانسـیقبایفدا لـە ژێـر پاسەوانیی کردنێکی توندا، ئەیگوێزنەوەو شارانی ئەگێڕن بۆ ئەوەی لەگەڵ خەڵکی تردا ڕو بەڕوی بکەنەوە.

تانسـیقبایف سـەلماندی کەمانـدو نابێـت و وازناهێنێـت لـە هەوڵـدان بـۆ گەیشتن بەو ئامانجەی دیـاریکردوە- بۆیـە بـەدەم ڕێگاشـەوە لـە لێکۆڵینـەوە بەردەوام بو، ئەرکی تانسیقبایف ئەوەیە ئەو تۆڕە تێکـدەرە بدۆزێتـەوە کـە دەزگا تایبەتیەکانی دوژمن دروسـتی کـردوە لـەو کەسـانەی لـە بـارودۆخێکی گوماناویـدا لـە دیلێتـی لـە ئـەڵمانیا ڕایـانکردبو، و گەیشـتبونە یۆسـلاڤیا و پەیوەنـــدی ڕاســـتەوخۆیان دروســـتکردبو، نـــەك تـــەنیا لەگـــەڵ لادەرە یۆگۆسلاڤیەکاندا، بەڵکو لەگەڵ ئیستخباراتی ئینگلیزیشـدا دەسـتیان تێکـەڵ کردبـو، و شـانە شـانە ئـەو تـۆڕە هەڵبوەشـێنێت، ئـەبێت دوژمنـەکانی دەســەڵاتی سـۆڤیەتی بدۆزرێنـەوە، کـە بـەکرێ گـیراون و بـۆ ماوەیـەك توانیویانـە خۆیـان بشـارنەوە، ئـەویش لـە ڕێگـای لێکۆڵینـەوەی چـڕوپڕو بـەراوردکردنی قسـەکانیان و بەڵگـە ڕاسـتەوخۆ و ناڕاسـتەوخۆکان، لـە

هەموشیان گرنگتر- لە ڕێگای دەستکەوتنی شای بەڵگەکانەوە کە ئیعتیراف کردنی گومانلێکراوەکانە بە تاوانەکانیان و پەشیمان بونەوە لەوەی کردویانە.

هەمو ئەمانە هاتبونەدی- ئەبوتالیب کۆتیبایف لە کاتی لێکۆڵینەوەدا ناوی نزیکەی دەکەسی لە دیلەکۆنەکان بیرکەوتبوەوە کە لە یۆگۆسلاڤیاوە جەنگابونەوە. هەر لە لێکۆڵینەوەدا دەرکەوتبو زۆربەیان هێشتا لە ژیاندان و لە ناوچە جیاجیاکانی وڵاتدا ئەژین، ئەوانەش گیرابون و هەریەکەیان لەلای خۆیەوە، لەکاتی لێکۆڵینەوەدا، ناوی چەند کەسێکی تری وتبو ، کەلیستی ناوی خیانەتکارەکانی یۆگۆسلاڤیای فراوانترکردبو.

بەکورتی- کێشەکە خوێنی تێگەڕاو چوە قۆناغێکی جدیەوە، بە هاندان و دەست خۆشکەریی سەرکردایەتی باڵا کە پشتگیریی لەو بیرۆکەیە ئەکرد، خۆپاراستن و دۆزینەوەی ڕاوکەی بێگانە هیچ کاتێك نابەجێ نیە، لە حاڵەتی سەرکەوتنی ئەم کێشەیەدا لە سایەی دوبەرەکیی نێودەوڵەتی داگیرساوی نێوان حیزبی شیوعی و یۆگۆسلاڤیادا و لەسایەی بڕیاری ستالین بە بێبەریی کردنی تیتۆ لە پەیڕەوانی ئەو ئایدۆلۆجیایە، کێشەیەکی بەپیت ئەبێت و قازانجی باشی لێئەکەوێتەوە و(بەروبومێکی) باشی ئەبێت، نەك بە تەنیا بۆ ڕائید تانسیقبایڤی خاوەنی کێشەکە بەڵکو بۆ زۆر لە دۆستان و برادەرانی لە شارەکانی تر، ئەوانەی بۆ هەمان ئامانج بایەخێکی تەواویان بەو مەسەلەیە ئەدا- هەمو ئەیانویست بەسود وەرگرتن لە مەسەلەکە پلەیان بەرز بکرێتەوەو گیرفان پڕبکەن، لەبەرئەوە هەماهەنگی و بیرۆڕا گۆڕینەوەیان لە نێواندا بو، بەهەرحاڵ، ئەو ئەفسەرانە دابەش بوبون بەسەر شار و شارۆچکەکانی وەك چکالۆڤ(ئۆرینبورگی کۆن) و

کۆیبیشۆڤ و سارانۆڤ، ئەو شارۆچکانەی کە ئەبو تالیب کۆتیبایڤیان بۆ ئەبرد لە پێناوی ڕو بەڕوکردنەوەو لە یەکدانی لێکۆڵینەوەکان، لەم شارانەدا زۆر بەگەرمیی چاوەڕوانی هاتنی تانسیقبایڤیان ئەکرد.

تانسیقبایف کاتی بەفیڕۆ نەئەدا، حەزی لەکاری خێراو چڕوپڕ بو، ئەوەشی بەسەردا تێپەڕنەبو بو، گواستنەوە لە شوێنی گرتنەوە چی کاریگەریەکی لەسەر بەندکراوەکە هەیە، کاتێك بەخەفەت و دڵتەنگیەوە لەشیشەکانی پەنجەرەی شەمەندەفەرەکەوە سەیری ئەو شارانە ئەکات کە بەخێرایی شەمەندەفەرە کە ئەدات بەلایاندا. تانسیقبایف ئەیزانی کۆتیبایف لە ناخی خۆیدا چی ئازارێك ئەچێژێت، لەبەر ئەوە هەوڵی ئەدا، چەند بۆی بکرێت، بەزمانێك کە جێی متمانە بێت، وای تێبگەیەنێت، ئەم- وەکو لێکۆڵەرێك- نایەوێت توشی هیچ زیانێك بێت، چونکە تاوانەکەی کۆتیبایف- وەکو ئەم بۆی ئەچێت- تاوانێکی قورس نیە، چونکە ئاشکرایە، بێگومان، ئەو کەسەی بەرپرسی یەکەمە لەو تۆڕەی بەکرێگیراوان کە دەزگا تایبەتیەکانی دوژمن بۆ کاتی پێویست ڕایەڵیان کردوە لەوڵاتدا، ئەم نیە، ئەبو تالیب کۆتیبایف نیەو ئەگەر کۆتیبایف هاوکاری لێکۆڵینەوە بکات خائینە سەرەکیەکە بدۆزنەوە، لەوەش گرنگتر، ئەگەر دەستنیشانی بکات و بەڵگەی حاشا هەڵنەگری لەسەر پێشکەش بکات لەکاتی ڕو بەڕوبونەوەکاندا، ئەتوانێت تاوانەکانی سەرشانی سوك بکات، بەڵکو ئەوەندەی سوك بکات پێنج ساڵ یان حەوت ساڵ زیاتر نەبات بگەڕێتەوە ناو ماڵ و منداڵی، بەهەرحاڵ، ئەگەر هاوکاری بکات لێکۆڵینەوەکان بابەتیانە ئەنجام بدرێن، توندترین سزا- کە ئیعدامە، لە خۆی دورئەخاتەوە، بەپێچەوانەشەوە تا زیاتر خۆی گێل بکات و مەسەلەکە بشێوێنێت و ڕاستیەکان ئاوەژوبکات و

عینادی لەگەڵ دام و دەزگاکانی تەمێکردندا بکات، سەرەنجامەکە لەسەر خۆی قورستر ئەکات و خێزانەکەی سەرگەردانتر ئەکات، دوریش نیە لەدادگاییەکی داخراودا تاوانباری بکەن کەبەر پرسی یەکەم، ئەوە... هەنگاوێکی سەرکەوتوی تر، لە پیلانەکەی تانسیقبایف، ئەوەبو وا لەگێراوە کە بگەیەنێت، ئەگەر هاوکاریی بکات ئەو حیکایەتانەی سارۆزیکی کە نوسیویەتی، بە تایبەتی(داستانی تالآنکراوکە) و(ئیعدامێك لە سارۆزیك) هاوپێچی دۆسیەی کێشەکە ناکرێت، بەلآم ئەگەر ئەبوتالیب هاوکاریی نەکات، ئەوا تانسیقبایف خۆی پێشنیارئەکات بۆ دادگا ئەو تێکستانەی ئەبو تالیب نوسیونی وەکو پڕوپاگەندەیەکی نەتەوەیی دەمارگیر سەیربکرێت، کە بەحیکایەتی کۆن و فۆلکلۆر پەردەپۆشکراون، (داستانی تالآنکراوکە) بانگەوازێکی کۆنە بۆ ژیانەوەی زمانێکی کۆنی لە بیرکراوی باو وباپیران، کە کەس پێویستی پێی نیەو بەرهەڵستی کردنی یەکگرتنی گەلانە، و(ئیعدامێك لە سارۆزیك) تاوانبارکردنی دەسەلآتی بالآی بەهێزە و تێکشکانی بنەمای زاڵکردنی بەرژەوەندی دەوڵەتە بەسەر بەرژەوەندی تاکدا و هاوسۆزییە لەگەڵ تاك پەرستیی بورجوازیانەی بۆگەندا و نارەزاییە بەرامبەر هێڵی یەکسانیی گشتی، واتە نارەزاییە بەرامبەر ملکەچکردنی کۆمەڵ بۆ ئامانجێکی یەکگرتو، ئەمەش بەدەرنیە لە هەڵوێست وەرگرتنی سلبیانە بەرامبەر سۆشیالیزم، ئاشکراشە هەر لادان و دەرچونێك لە بنەماکانی سۆشیالیزم سزاکەی توندوتیژ ئەبێت.. خۆڕایی نیە یەکێك گوڵە گەنمێك لە پەرێزی کۆمەڵگا بەبێ ڕێپێدان هەڵبگرێت دە ساڵ لە کەمپەکاندا زیندانی بکرێت، ئەی ئەوەی چەندان گوڵ لە خەرمانی ئایدۆلۆجیا هەڵبگرێت، حوکمی چیە؟! ئەم جۆرە لێکدانەوەیە وا لە دادگا

ئەکات بەگوێرەی مادەی یاسایی تر بیر لە تاوانبارکردنی زیاتر بکاتەوە. بۆ ئەوەی قەناعەتی زیاتر بە ئەبوتالیب بکات، تانسیقبایف چەند جارێك و بەدەنگی بەرز دەرهاویشتەو لێکدانەوە وردەکانی خۆی بۆ ڕوداوەکانی سارۆزیکی ئەدابەگوێیدا، کە لە خۆڕا نەبو- وەك هەمو جارێ دوپاتی ئەکردەوە- کە بو بە یەکەم گومان و هۆی گرتنی ئەبو تالیب و کردنەوەی دۆسیەی کێشەکە، ئەوا ڕۆژی دوەمەو شەمەندەفەرەکە هەر ئەڕوات، هەتا لە سارۆزیکی نزیکتر بوایەتەوە ئەبوتالیب زیاتر ئەشڵەژاو تێك ئەچو کاتێك لە پەنجەرە شیش بەندەکەوە ئەیڕوانیە ئەو ڕوبەرە فراوانە ئۆقرە نەگرتوە.

لەو سەعاتانەدا کەلێکۆڵینەوەیان تیانەبو دوای ئەو هەمو ئامۆژگاریە بە ئازارە و هەڕەشە تۆقێنەرانە، ئەبوتالیب، بەتەنیا لەگەڵ خودی خۆیدا ئەمایەوە، بە بەندکراوی لەژوری گلدانەوە ئاسنە گوللە نەبڕەکەیدا، ئەویش هەر زیندان بو بەتەواوی وەکو ژێر زەمینەکەی ئەڵما-ئەتا، پەنجەرەکانی ئێرەش وەکو ئەوانەی ئەوێ شیش بەندبون کە لەوان باریکترو نەرمترنەبون، لێرەش چاودێرێکی دڵڕەق لە کونی دەرگاکەوە سەیری ئەکات، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا، ئەمەیان سەفەرەو شوێن گۆڕینە و، سەرەنجامیش لێرە ڕزگاری بو لەو تیشکە تیژە دڕندەیەی بە درێژایی ڕۆژ لە سەقفەکەوە ئەیدا لە چاوەکانی، لە هەمو ئەمانەش گرنگتر ئەوەیە تروسکەیەکی هیوای گیان پڕوکێن، کە هەر نەکوژابوەوە، جار بەجارێك ئەگەشێتەوەو جار بەجارێکیش خامۆش ئەبێت- ئەو هیوایەی کە ئەگەر بۆ چاوتروکاندنێکیش بێت مناڵەکانی و ژنەکەی لە خاڵی(بۆراناوا)ببینێت.

چونکە هەمو ئەم ماوەیە نەیتوانیوە نە نامەیەك نە هەواڵێکیان بۆ بنێرێت و نە تاکە دێڕێکی لەوانەوە پێگەیشتوە، ئەبوتالیب لەو کاتەوە بەئۆتۆمۆبێلێکی قەپاتی بەندیخانە گوێزایانەوە بۆ وێستگەیەکی دەوروبەری ئەلما- ئەتا و فڕێیان دایە ژورێکی ژێر چاودێریی لە فارگۆنێکی تایبەتی شەمەندەفەرەکەدا هەناوی بەم ئومێدو دڵە ڕاوکێیانە ئەکولا، هەر ئەوەندە بە ئاراستەی ڕێـڕەوی شـەمەندەفەرەکەدا زانـی بـەرەو سـارۆزیکی ئـەڕوات ناخی دەستی کرد بە گینگڵ و قوڵپدان: خۆزگە بەرچاوی ئەکەوتن، ئەگەر بۆ چاوتروکاندنێکیش بوایە، خۆزگە زەریفەو منالەکانی بدیایە و دوای ئەوە چی ئەبو بابوایە، بەلام بەمەرجێك چاوێکی پێیان بکەوتایە، بۆ یەك چرکە بیبینینایە... سۆز و ڕەحمی تا ئەو ڕاددەیە هەڵچوبو بواری هیچ بیرکردنەویەکی تری نەئەدا ئەوەندە نەبێت لە خوا ئەپاڕایەوە ئەو کاتەی بەخاڵی بۆراناوادا تێئەپەڕن ڕۆژبێت و نەکەوێتە شەو، بۆ ئەوەی دنیا تاریك نەبێت و شەمەندەفەرەکە کاتێك بە بنکەکەدا بڕوات زەریفەو منالەکان لەدەرەوەبن لەبەرچاوی و لە چاودێرگەکەدا نەبن.

تەنیا ئەوەندەی لە چارەنوس ئەویست، کەم و زۆر، بەلام ئەگەر بە ئاوەزەوە بیربکەینەوە، ئەوە چی لەسەرچارەنوس ئەکەوێت، کەشتەکانی بە ئارەزوی ئەم ڕیزبکات، ئا بەم جۆرە و بەجۆرێکی تر نا؟ بۆ زەریفە و منالەکان لەو کاتەدا لە دەرەوەنەبن، بامنالەکان یاری بکەن، و زەریفەش جل بدا بە تەنافەکەدا و جاربەجارێك ئاوڕ بداتەوە بۆ ئەو شەمەندەفەرانەی بەوێدا تێئەپەڕن، با منالەکان لە پڕ ڕاوەستن و سەیری پەنجەرەی شەمەندەفەرەکان بکەن، با ئەوە بێتەدی کە زۆرکەم دێتە دی، شەمەندەفەرەکە بۆ چەند دەقیقەیەك لەوێستگەکە بوەستێت- ئالێرەدا

گیانی ئەبوتالیب هاتە کوڵ و ئاواتی ئەخواست ئەم کامەرانیە بێتەدی، یان، باشتر وایە نەیەتەدی، چونکە بەرگەی ئەم تاقیکردنەوە سامناکەی نە ئەگرت، ئەمە بێتەدی ئەمرێت، جگەلەوەی بەزەیی بە مناڵەکانیشدا ئەهاتەوە- چی یان لێدێت ئەگەر باوکیان بە بەندکراوی لە پشت پەنجەرەشیش بەندەکەوە ببینن. ئەزانێ ئەیکەن بەچی قورپێوانێك؟!.... نا، باشتر وایە نەیبینن.....

بۆ ئەوەی خۆی بە هێزتر بکات، بۆ ئەوەی مێشکی چارەنوس بئاخنێ و قەناعەتی پێبکات بەزەیی پیایدابێتەوە، بۆ ئەوەی هەمو ئەو ئاواتانەی پەنگیان خواردبووەوە بێنەدی، کەوتبوە لێکدانەوەو خەملاندن، بەلەبەرچاوگرتنی هێماکانی هێڵە ئاسنەکەو وێستگەکانی سەری، هەمو ئەگەرە جیاوازەکانی ئاراستەی شەمەندەفەرەکەی لێك ئەدایەوە، گرنگ دیاریکردنی ئەو کاتەیە بە خاڵی بۆرانـاوادا ڕەت ئەبن، بەڵام گومان و دڵەڕاوکێ بەرۆکیان بەرنەئەدا، هەتا ئەو کاتانەش کە حسابەکان بە دڵی ئەم بون.

ئەمە شەمەندەفەرە! دوائەکەوێت و بەرنامەی گەشتەکەی تێك ئەچێت و لەوکاتەدا ناگاتە ئەوێ!!. زۆرجار لەوکاتانەدا بەفرێکی زۆرئەباریێت، ئەمە ڕوئەدات، لەوەش دڵشکێنتر ئەوەیە شەمەندەفەرەکە بەشەو بە خاڵەکەدا بڕوات، کاتێك زەریفە و منداڵەکان نوستون و پێشبینی ئەوەناکەن باوکیان چەند مەترێك دور لەماڵەکەیانەوە بەلایاندا سەفەرئەکات. نەئەکرا پێشبینی ئەم ئەگەرە نەکات، لەبەرئەوە ژانەکانی ئەبو تالیب زیاتربون و هەستی بەلاوازیی و بێدەسەڵاتی تەواوی خۆی کرد کە هەمو جەمسەرەکان بەستراون بەڕێکەوتێکی ڕەهاوە...

شتێکی تر کە ئەبوتالیب زۆر لێی ئەترساو ئەپاڕایەوە ڕونەدات، ئەوەبو لێکۆڵەرە چاو هەڵۆکە لەو کاتەدا لێکۆڵینەوەی لەگەڵدا نەکات کە بەخاڵی بۆ راناوادا ئەڕۆن.

چەندین کۆسپ و مەترسیی بە شێوەیەکی قێزەون ئەبونە هۆی ئەوەی ئارەزوە ڕاستگۆکانی مرۆڤێك نەیەنەدی، کە هیچی ناوێت ئەوە نەبێت چاوێکی بەماڵ و منالەکەی بکەوێت- ئەوە نرخی زەوتکردنی سەربەستیە، هیچ شتێك نەبو دڵی خۆی پێخۆش بکات و ئومێدی لادروست بکات کە ئاواتەکەی دێتەدی ئەوە نەبێت پەنجەرەی شەمەندەفەرەکە ئەکەوتەلای ڕاستەوە، واتە بەسەر ئەولایەدا ئەیڕوانی کە خاڵی ئەو چاودێرگەیەی تیایە ماڵ و منالەکەی ئەمی تیا ئەژی لە دەشتی بۆرانااوا.

ئەم هەمو بیرکردنەوانە، ئەم هەمو ترس و گومانە، ئەبوتالیبیان ڕائەکێشا بۆ گێژەنی موعانات و چارەنوسی خۆیان لەبیر ئەبردەوە، بەتەواوی لە گێژاوی پێشبینیە نا بەدڵەکاندا ون بو بو، ئیتر بیری لە خۆی نە ئەکردەوە، نەیئەویست بچێتە قوڵایی ئەوەی چی بەسەردێت، هیچ حسابێکی بۆ هەڕەشەکانی ئەو تۆمەتە شەیتانیانە نەئەکرد کە بەرەو ڕوی کرابونەوەو لەلایەن تانسیقبایڤەوە بەسەریدا سەپێنرابون و بەردەوام داوای لێئەکرد کە دانیان پیابنێت بۆ ئەوەی بەوپەڕی بێ ئابڕویی و نامرۆییەوە بگاتە ئامانجە داڕێژراوەکەی — ئاشکراکردنی تۆڕێکی بەکرێگیراوی دوژمن- کە هەر خۆی چنیبوی- کە گوایە لە ساڵانی جەنگەوە هەیە و ئەم هەوڵ ئەدات بیدۆزێتەوە بۆ ئەوەی لە ناوی ببات و ئاسایشی دەوڵەت بپارێزێت.

تانسیقبایڤ کە نە لە خواو نە لەشەیتان ئەترسا، حسابی بۆ هەمو شتێك کردبو و هەر لە سەرەتاوە بڕیاری خۆی دابو، وەکو خوا و

شـەیتانیش، تـەنیا جێبـەجێکردن مـابو، بـەم لێکدانـەوەو بڕیارانـەوە سەفەری ئەکردو ئەبوتالیب کۆتیبایڤی لە فارگۆنی زینداندا ئەگواستەوە بـۆ ئـەوەی لەگـەڵ خـەڵکی تـردا ڕو بـەڕویان بکاتـەوە و دوایـن خـاڵ بخاتـە سەردواین پیت.

ئەبوتالیب داوای هیچی لە خوا نەئەکرد یەك شت نـەبێت، هـیچ شـتێك نەبێتـە ڕێگـر کوڕەکـانی ئیرمیـك و داوڵ لـە پەنجـەرەی شـەمەندەفەرەکەوە ببینێت ئەگەر بۆ هەناسەیەکیش بێت و بۆ دواجار بـۆ هـەتا هەتایـە چاوی بە زەریفەبکەوێت، لەوە زیاتر هیچی لـە ژیـان نەئەویست، تێگەیشت لـەو ڕۆژەوەی لــەدایکبوە ئــەوە لەنێوچــەوانی نوســراوە و ئــەو چرکەســاتە بەختیاریە دواچرکەساتی بەختیاریی ئەبێت لە ژیانیداو ئـیتر هـەتا هەتایـە جـارێکی تـر ناگەڕێتـەوە نـاو خێزانەکـەی، لـە بەرئـەوەی ئـەو تۆمەتـەی تانسیقبایف بـۆی هەڵبەسـتوە- بـەم بـێ دەسـەڵاتی و مـاف پێشـێلکراویە کـە هاوتای بێ دەسەڵاتی و ماف پێشێلکراوی تانسیقبایڤە لەبەردەم دەسەڵاتێکی داپڵۆسێنەردا هیچی لێ بەدی ناکرێت، مردن نەبێت، مردن لە کەمپەکاندا.

ئەبو تالیب گەیشتە دەرئـەنجامێك کـە دەربازگـەی نیـە: ئـەم نێچیرێکە کەوتۆتـە دەسـت تانسـیقبایف و ئـەویش برغویەکـە لـە سیسـتمێکی تـەمێ کردنــی تونــد دژی ئــەو دوژمنانــەی خــەون بــەڕاگرتنی بزوتنــەوەی سۆشیالیسـتی جیهانیـەوە ئـەبینن، و ئەبنـە کۆسـپ و تەگـەرە لـە ڕێگـای سەرکەوتنی شیوعیەت لەسەر زەوی، ئەو سیستمی تەمێکردنەی کـە لەگـەڵ بێهۆدەییدا ئەبێت بەردەوام هێزو توانای خۆی نوێ بکاتەوە.

ئەم مامەڵە سیحریە، ڕو بەڕوی هەر کەسێك بکرێت، هـیچ ڕێگایـەکی پەشـیمان بونـەوەی نیـە و کۆتـایی نایـەت بـە یـەکێك لـەم سـزایانە نـەبێت:

گوللە بارانکردن یان بێبەری کردن لەسەربەستی ماوەی بیست ساڵ، پانزەساڵ یان دەساڵ، ئیتر کۆتایی تری بۆ دانەنراوە، نێچیرەکەو تەمێکارەکە- هەردوکیان بە هەمان پلە تێگەیشتون، ئەم شێوازە، کە دەستی کرد بەکارکردن، نەك هەر ئەوەندە ئەبێتە پاساو بۆ ڕەفتاری تەمێکارەکە، بەڵکو- لەوەش زیاتر- ناچاری ئەکات پەنابباتە بەرهەر هۆکارێك بۆ ڕیشەکێش کردنی دوژمن، توشکراوەکەش، کە وەك قوربانی خراوەتە بەرچەپۆکی دڕندەی دادگای خوێناوی، ناچارئەکات ئەو حوکمەی ئەدرێت بەسەریدا قبولی بکات و بەڕەوای بزانێت چونکە ئەرکێکی نیشتمانیە، ئەبێ جێبەجێ بکرێت.

ئەمەیە کەڕویداوە و ڕوئەداتەوە.

شەمەندەفەرەکە بەدەشتی سارۆزیکدا ئەڕوات و پێچەکانی ئەخولێنەوە، تانسیقبایف و نێچیرەکەی هەردوکیان لە فارگۆنێکدا سەفەرئەکەن بۆ ئەوەی هەریەکەیان لە شوێنی خۆیەوە و بەشێوەیەکی هاوبەش خزمەتێکی کارگەران بکەن، دۆزینەوەی تۆڕی دوژمنە ئایدۆلۆجیە شاراوەکان، چونکە بەبێ ئەو سۆشیالیزم خۆی ڕاناگرێت و هەڵئەوەشێت و لە مێشکی جەماوەردا ئەسڕێتەوە، لە بەرئەوە پێویست بو هەمیشە لە بەربەرەکانیدا بیت لەگەڵ یەکێکیاندا و هەندێکیان بدۆزێتەوەو لەناویان بەریت...

شەمەندەفەرەکە هەرئەڕوات، ئەبوتالیب لەبەرئەوەی نەیئەتوانی بەهیچ جۆرێك چارەنوسی خۆی بگۆڕێت، بەناچاری تەسلیمی چارەنوسی شومی خۆی بو، چونکە بەشەرێکی ئەزانی گەڕانەوەی نەبو، ئێستا کرۆکی ئەوەی ڕوی ئەدا ئەوەندە بەبێ دەسەڵاتی و بێزاریەوە قبوڵی ئەکرد هاوشان

بو لەگەڵ ئاستی ئەو لاوازی و ملکەچیەی لە سەرەتادا بەرگریی پێ ئەکرد، ئێستا وردە وردە قەناعەتی زیاتری ئەکرد ئەگەر بۆی بلوێ جارێکی تریش لەم دنیایەدا لەدایك بێتەوە هەر ناتوانێت خۆی لە کەوتنە بەر شاڵاوی ئەو هێزە نائینسانیە نادیارە بپارێزێت کە لە پشت تانسیقبایفەوەیە، قەناعەتی هێنا ئەو هێزە لە جەنگ کوشندەترە و لەدیلیی وەڕسکەرترە، چونکە ئەوە جەنگێکە ماوەی دیاریکراوی نیە، شەڕێکە لەوانەیە، لەو کاتەوە دنیا دروست بوە بەردەوام بێت، لەوانەیە ئەبوتالیب کۆتیبایڤی مامۆستای سەرەتایی یەکێك بێت لە ڕەگەزی مرۆڤ کە نرخی ئەوە ئەدەن شەیتان بەدەستە پاچەیی- بەهۆی تەمەڵیەوە- لە سوچێکدا خۆی مت کرد، تا مرۆڤ لەسەر زەوی دروست بو، ئەو مرۆڤەی کە تاکە بونەوەرە بەتەنیا لە ناو هەمو بونەوەرەکانی زەویدا لەگەڵ شەیتاندا گونجاو ڕۆژ لەدوای ڕۆژو سەدە لە دوای سەدە تۆوی سەرکەوتنی شەڕ لەسەر زەوی ئەچێنن، تانیسقبایف بەم مانایە بەلای ئەبوتالیبەوە هەر لەسەرەتاوە هەموسیفاتەکانی شەیتانی تیابو، لەبەر ئەوە ئەوەتا لەیەك شەمەندەفەردا و لەیەك فارگۆنی تایبەتیدا لە پێناوی یەك مەسەلەی زۆر بەبایەخدا بەیەکەوە سەفەرئەکەن.

کاتێك هاوڕێکانی تانسیقبایف لەسەر ئاستی ناوخۆ پێشوازیان لێ ئەکرد، لە خۆشەویستیدا بێت یان نابەدڵ، جۆرەها کەل و پەلی سەفەر و خواردنەوەیان پێشکەش ئەکرد، بۆ ئەوەی خۆیانی لێ نزیك بکەنەوە، ئەبوتالیب ئەمەی پێخۆش بو- چونکە ماوەی جەللادەکەی بۆ لێکۆڵینەوە لەتەکیدا کەمترئەبوەوە، باچێژ لە ڕێگا کە وەربگرێت، لە وێستگەی قزڵ ئۆردا هاوڕێکانی تانسیقبایف پێشوازیەکی گەرمیان لێکرد، هاوڕێکانی هەر سینی بو سەریان ئەخست بۆ فارگۆنەکەی، هەڵمیان لێ هەڵئەستا و

بەدەسرۆکەی سپی داپۆشرابون، لە ڕاڕەوەکەدا، لەبەردەم دەرگاکەی ئەبو تالیبدا پاسەوانەکان ڕایانئەکردو داوەتەکانیان وەرئەگرت، یەکێکیان لەسەر سامیدا بەچپە وتی:"کازی کابیرگا! سەیری ئەوبۆنە! لەم شارەدا شتی وا دەست ناکەوێت، ئەمە گۆشتی دەشتە".

ئەو تالیب لە نێوان شیشەکانی کەلەبەری دەرگاکەیەوە چاوی لێ بو تانسیقبایف هاتەدەرەوە، پالتۆکەی دابو بەشانیدا، لەسەر شۆستەی وێستگەکە وەستا هاوڕێکانی ڕەوانەبکات، هەمویان بەشێوەی بازنەیەك وەستابون، وەکو هەلبژێرابن، قەلەو، کورتە بالا، ناوشانپان، کلاوی فەروی ئستراخان یان لەسەردابو، دەم و چاویان لوس و ڕومەتەکانیان سور، زەردەخەنە ئەیگرتن و دەستیان بە ئاماژەی گرنگ بە کار ئەهێناو بۆ پشتگیریی یەکتری ئەیاندایە قاقا، لەوانەیە نوکتەیەکی نوێیان بۆ یەکتری کردبێت- هالاو لەدەمیانەوە دەرئەچو تێکەلّ بەهەوا زوقماویەکە ئەبو، پاژنەکانیان، بێگومان، لەسەر بەفرە تەنکەکە بائەداو ئەیانپلیشانەوە.

میلیشیای وریا[♥]، نەیانئەهێشت کەس لێیان نزیك بێتەوە.

لەپێشی شەمەندەفەرەکەوە، تەنیشت فارگۆنە تایبەتیەکە، تاقمەکەی تانسیقبایف وەستابون، هەر خۆیان بون، دلخۆش، دلنیا، کامەران، هیچ کامێکیان هەرگیز ئەوەی بەلاوە گرنگ نەبو نزیك ئەوان مرۆڤێك لە ژوری زینداندایە کە بەهەولی ئەوان گیراوە- نە دزە، نەدەستدرێژی ناموسی کردوە، نە پیاوکوژە، بەلکو بەپێچەوانەوە، ئینسانێکی شەریفە، ڕێکوپێکە، جەنگ ودیلیی ژیاوە، هیچ بیروباوەڕێکی تری نیە

[♥] (لە یەکێتی سۆڤیەت بەهێزی پۆلیسیان ئەوت میلیشیا — و.ع)

خۆشەویستیی ژن و منالەکەی نەبێت، مرۆڤێکە ئەم خۆشەویستیە بەمانای سەرەکیی ژیان ئەزانێت، بەلام ئەم جۆرە مرۆڤە بۆ ئەوان پێویستە بۆ ئەوەی فرێی بدەنە ژێر زەمینێکەوە تا گەلی چەوساوە کامەران بژی..

دوای قزڵ ئۆردا ئەوناوچە خۆشانە دەرکەوتن کە شارەزایان بو، بەرەو ئێوارە ئەچو ڕوباری سیردریا بە هێواشی پێچی ئەخواردو لە چالاییە بە بەفرداپۆشراوەکاندا ئەبریسکایەوە، لەپڕ لەگەڵ خۆرئاوابوندا، دەریای ئارال لە ناوەڕاستی بەفری ئەو دەشتەدا دەرکەوت، لەسەرەتاوە جارێك هێڵە خوارەکانی قەرەم و قامیشەکان دەرئەکەوتن و جارێك کەنارەکانی ئاوەشینەکە و جارێکی تر دورگەیەك دەرئەکەوت کە ڕایئەگەیاند هەتا ئەوێ دەریایە، ئیتر ئەبوتالیب شەپۆلەکانی کەناری ئەدی هەتا لی تەڕی گوێی هێڵە ئاسنەکە ئەهاتن، سەرسوڕهێنەرە مرۆڤ لەیەك کاتدا بەفرو لم و بەردی کەنارو دەریای شین کە با ڕایئەژەنێت ، لەگەڵ برکەیەك حوشتری تالە لە نیوەدورگەیەکی بەردیندا ببینێت- ئەمە هەموی لە ژێر ئاسمانێکی بەرزدا کە پەڵە پەڵە هەوری سپی پیا دابەشکراوە.

ئەبوتالیب بیری کەوتەوە یەدیگای♥ هاوڕێی لەدایکبوی ناوچەی دەریای ئارالەو قازانگاب♥ لەڕێی کرێکارەکانی شەمەندەفەری بارەوە لە ماسیگرەکانی ئاسیاویەوە ماسی دەریای ئارالی بەدیاری پێئەگەیشت، کە زۆر حەزی لێی بو، دڵی گوشراو ئازار ئەوەندەی تر گینگڵی پێدا؛ بۆ ئەوەی بگاتە خالی بۆراناوا، زۆری نەماوە- هەر سەفەری ئەمشەوە، بەیانی نزیکی

♥

♥ ئەمە ئەو دوکەسەن کەدواتر ئەبن یەقارەمانی ڕۆمانی (ئەوڕۆژەی لەسەدەیەك زیاتر درێژە ئەکێشێت) ت.ع

www.pertwk.com

سەعات دە یان تۆزێك درەنگتر شەمەندەفەرێكی نەفەرهەڵگر كە فارگونێكی تایبەت بە پێشیەوەیەتی ئەلورێنێت و ئەو زەویە لوش ئەدات ئەكەوێتە كە ناری ماڵە بچوكەكان كە ڕەشەبا ڕەونەقی نەهێشتون، بەپاڵ عەمار و تەویلەی حوشتر كە بە دڕكەزی و خڕنوكە دەوریان گیراوە، تا لەچاو ون ئەبێت و بەخێرایی هێڵەكان بەجێ دێڵێت بچن بەگژیەكدا.

ئەو شەمەندەفەرانە زۆرن كە لە ڕۆژهەڵاتەوە بەرە و ڕۆژئاوا و لە ڕۆژئاواوە بەرە و ڕۆژهەڵات ئەڕۆن، بەڵام بڵێی دڵی زەریفە خەبەربدات ئەو بەیانیە ئەبو تالیب لە یەكێكیاندایە بەرەو خۆرئاوا و بە بەردەمیاندا ئەڕوات؟! كە لە ژوری گرتنی فارگۆنێكی تایبەتدایە! یان منداڵەكان لە ناخی خۆیاندا هەست بەشێكی نامۆ و پەلكێشكەر بكەن ئالەوكاتەدا ڕایانبكێشێت سەرنجی هەموشەمەندەفەرەكان بدەن؟ ئەی پەروەردگار، بۆ ئەبێت خەڵك ناچاربن بەم شێوە ناڕەحەت و پڕ ئەشكەنجەیە بژین؟.

خۆری شوبات بەرەو ئاوابون ئەچو تا لەو دورە خامۆش بێ وبكوژێتەوە و ببێت بەهێڵێكی ئاگریی كاڵ كە زەوی لە ئاسمان جیائەكاتەوە، ئەوا ئێستا دنیا تاریك بو، شەو وردە وردە باڵ بەسەر زەویدا ئەكێشێت، لەئاسۆیەكی ئەنگۆرەیدا شتەكان بەخێرایی تێكەڵی یەك ئەبن، ڕوناكیی ویستگەكان داگیرسان، شەمەندەفەرەكە ئەكشێ و خۆی لول ئەدا و خۆی ئەكات بەناو تاریكایی شەوی ئەو دەشتەدا... ئەبوتالیب لەتاو ئازار و ئەشكەنجە و بیركردنەوە چاوی لێك نەنا، دوای ئەوەی دەرگای ژورە گوللە نەبڕەكەی لێ داخرابو، شوێنێكی بۆخۆی بۆ نەئەدۆزرایەوە، ئەم سوچ هەڵی ئەدا بۆ ئەو سوچ و ئەم قوژبن نەیئەگرتە خۆیی و ئەیگرتە قوژبنەكەی بەرانبەری، هەناسەی هەڵئەكێشاو، بێ ئەوەی پێویستی پێی بێت داوای

ئەکرد بیبەن بۆ سەر ئاو دەست تاپاسەوانەکەشی بێزارکرد، لە کاتێکدا دەرگاکەی بۆ ئەکردەوە چەند جارێك تێبینی دایە: ئەوەچیە کابرای گیراو، بۆجێ بەخۆت ناگریت؟ شتی وانابێت، بێدەنگ دانیشە .

بەڵام ئەبوتالیب لەوە بێ دەسەڵات تربو بتوانێت خۆی بێدەنگ بکات، لەبەر ئەوە بە تکاوە ڕویکردە پاسەوانەکە:

گوێم لێبگرە، پاسەوان، تکات لێ ئەکەم، شتێکم بدەرێ خەوم لێ بکەوێت، بەشەرەفم ئەگینا ئەمرم، ئێوە بەمردویی منتان بۆچیە؟ بەسەرۆکەکەت بڵێ، بەمردویی بەکەڵکی چی دێم؟ بەڕاستمە، ناتوانم بنوم.

شتێکی سەیربو پاسەوانەکە لە ژورەکەی تانسیقبایف دوحەبی ئارامبەخشی بۆ هێنا(ئەبوتالیب بەیانیی ڕۆژی دوایی زانی هۆی ئەو بەقسەکردنە چی بو)، دوای ئەوەی نیوەشەو حەبەکانی خوارد، وەنەوزی ئەدا بەڵام نەیئەتوانی بنوێت، لە ژێرکاریگەریی تەقەتەقی پچڕپچڕی شەمەندەفەرەکەو هاژەی با لەدەرەوە، بەخەیاڵ، لە پێش شەمەندەفەرەکەوە ڕائەکات، بەماندویی ڕائەکات، هەناسە بڕکێیەتی، تۆقیوە لەوەی بکەوێتە ژێر پێچەکانی شەمەندەفەرەکە، شەمەندەفەرەکەش بەهەمو هێزی دوای کەوتوە، لەوشەوە پڕ جنۆکەیەدا خەیاڵی ئەکرد بەڕاستی بەسەرهێڵە ئاسنەکەدا لە پێش شەمەندەفەرەکەوە ڕائەکات، مەسەلەکە ئەوەندە ترسناك بو، ئەوەندە لە ڕاستیی ئەچو، تینوی بو، قورگی وشك بوبو، شەمەندەفەرەکە بە گلۆپەگەرمە داگیرساوەکانیەوە، بەخێرایی نیشتبوەسەری، بەرپێی کردبو بە مانگەشەو، ئەمیش بەنێوان هەردو هێڵە ئاسنەکەدا ڕایئەکردو بەدڵە ڕاوکێوە

ئەیرِوانیــە کەشــە ســاردو ڕەشــەباکەو ئەپاڕایــەوەو هــاواری ئــەکردو بەچواردەوری خۆیدا ئەیرِوانی و بانگی ئەکرد:

زەریفــە، داولْ، ئێرمیــك، ئێــوە لــەکوێن، مــن باوکتــانم وەرن بــۆلام، کوان؟ وەڵامم بدەنەوە.

بــەڵام کــەس وەڵامــی نەئەدایــەوە، لەپێشــیەوە تاریکەشــەوێکی ئەنگۆستەچاوە، لە دوایشیەوە شـەمەندەفەرەکە خەریکە ئەگاتـە سـەری و جیقــی دەردێنێــت، توانــای ڕاکــردن و خۆشــاردنەوە و دەربــازبونی لــە شەمەندەفەرە هارەکە نەمابو، کە بەرە بـەرە لێـی نزیـك ئـەبوەوە... لەبـەر ئەوە باری گرانتربو-ترس و بێ دەسـەڵاتی جوڵـەیان بـڕی، قاچەکانی ڕایـان نەگرت و کەوت و... هەناسەی نۆرەی ئەکرد...

بـەیانی زو ئـەبو تالیـب بەرامبـەر پەنجـەرە شـیش بەندەکـە دانیشـتبو، ڕەنـگ زەرد و دەم و چاو ئاوساو، چاکەتەکەی دابـو بەسـەر هـەردو شـانیا، سەیری دەشتەکەی ئەکرد، دنیا ساردبو، هێشتا دەرەوە تاریـك بـو، بـەڵام زەوی وردە وردە دەرئەکەوت، ڕوناکیی خەریك بو زاڵ ئـەبو، ئـەم بەیانیـە بەڵێنی داوە نارِەسەن بێت، لەوانەیە بە فریش ببارێت، هەر چـەند چـەند پەڵەیەك تروسکایی لێڵ بە ئاسمانەوەبو، بەڵێ، خاکی سارۆزیکی دەرکەوت وەك هــەمو زســتانێك بــەفر گرتویــەتی و ئاشــکرایە بــۆ هەرکەســێك لێــی بڕوانێـت بـەهۆی هەڵکەوتـەی خاکەکەیـەوە، لەبـەرزایی و نشـێو و ناوچـە نیشتەنیەکانی، لەگەڵ پاشماوەی کلاْفەدوکەڵی گەشـتەکانی پێشـوتر لەسـەر هەنــدێك لەســەربانەکان، ســەربانەکانی تــریش بەدوکــەڵی زســتانەی لولــە زۆپاکانیانەوە دلگیرئەهاتنە بەرچاو.*

---

* جاری یەکەم لێرەدا وەستابوم کەدەستنوسەکەیان لێسەندم.

بەم زوانە ئەگاتە وێستگەی قومبیل، دوای ئەوەش بەنزیکەی سێ سەعات ئەگاتە خاڵی بۆراناوی، ئەتوانین بڵێین نزیکە. یەدیگای و قازانگاب لەبۆنە پێویستەکاندا وەکو شایی و شین، بەسواری حوشتر ئەگەیشتنە ئەم ناوچانە... ئێستاش ئا ئەوە زەلامێکە بەسواری حوشترێکی خورماییەوە، بەم بەیانی زوە، کڵاوێکی زلەی پێستەڕێوی لەسەردایە، ئەبوتالیب خۆی نوساند بەشیشەکانی پەنجەرەکەوە، بەڵکو یەکێك بێت لە ناسیاوەکانی... چی ئەبێت ئەگەر ئەم سوارە یەدیگای بێت بەسواری حوشترەکەی(قەرەنار) بۆ ئێشێك هاتبێت بۆ ئەم ناوە؟ سەفەری سەد کیلۆمەتر بۆ ئەو چیە بەسواریی حوشترێکی لۆق درێژیی وا، کە لۆقەئەکات ئەڵێی زەڕافەیە لە شوێنێکی ئەفەریقادا بەتیژیی ڕائەکات.. بەجۆرێك لە جۆرەکان ئەبوتالیب بێ ئەوەی ئاگای لە خۆی بێت، خۆی وا ئامادەئەکرد وەکو لە شەمەندەفەرەکە دابەزێت، پێکانی بەپەرۆ داپێچاو شتومەکەکانی کۆکردەوە و کردیە تورەکەکەی، پێڵاوەکانی کردەپێی و دانیشت، چاوەڕوان بو، بەڵام زۆر دانەنیشت کە پاسەوانەکە ڕێگایدا دەم و چاوی بشوات، کە هاتەوە ژورەکەی دامابو کاتەکەی بەچی بباتەسەر؟ شەمەندە فەرەکەش دەشتی سارۆزێکی ئەبڕی... ئەبو تالیب دانیشتبو دڵخۆشیی خۆی ئەدایەوە... هەردو دەستی خستبوە نێوان هەردو ئەژنۆ نوقاوەکەیەوە، شتێکی زۆرکەم بیری لای ئەوەبو لە پەنجەرەکەوە سەیری دەرەوە بکات...

شەمەندەفەرەکە حەوت دەقیقە لەوێستگەی قومبیل وەستا، بە هەموشتەکانی ئێرە ئاشنابو، هەتا شەمەندەفەرەکانیش- شەمەندەفەرەکانی باروشەمەندەفەرەکانی نەفەر کە بەرامبەر شەمەندەفەرەکەی ئەم لەوێستگەکەدا وەستابون پێش ئەوەی هەریەکە بەئاڕاستەیەك بڵاوەی لێ

بکەن- هەمویان لای ئەبوتالیب شیرین و خۆشەویست بون چونکە تاوێك لەمەوبەر بەخاڵی بۆراناویدا تێپەڕیبون، کە ژن و مناڵەکانی ئەمی لێ ئەژی، ئەوە بەس بو بۆ ئەوەی هەتا دڵی بەو ئاسنە ڕەقەش بکرێتەوە.

شەمەندەفەرەکە دیسانەوە جولایەوەو ڕێگای گرتەوەبەر، لەوکاتەدا بەتەنیشتی پیادەڕێی وێستگەکەدا ئەڕۆیشت، تا لێی دەرچو ئەبوتالیب توانی چەند دەم و چاوێکی ئاشنا ببینێت، ڕواڵەتی خەڵکانی دانیشتوی ناوچەکە، بەڵێ، بەڵێ، بێگومان ئەیانناسێت، ئەوانە خەڵکی قومبیلن، ئەو خەڵکانەش بێگومان دانیشتوانە کۆنەکانی خاڵی بۆراناوا ئەناسن وەکو قازانگاب و یەدیگای و کەس و کاریان، سابیتجانی کوڕی قازانگاب کە ئێستا لە پەیمانگای باڵا ئەخوێنێت، لە قومبیل قوتابخانەی تەواوکرد...

شەمەندەفەرەکە هێڵە ئالۆسکاوەکانی وێستگەکەی بەجێ هێشت و بەرە بەرە خێراتر و خێراترئەبو، ئەبوتالیب بیریکەوتەوە چۆن جارێك لەگەڵ مناڵەکان هاتن بۆ ئێرە کاڵەك و شوتی بکڕن، هاتەوە بەرچاوی کە هاتن دەرەختی جەژنی سەری ساڵ وشتی تر بکڕن.... ئەبوتالیب دەمی نەبرد بۆ ئەو چاییەی بۆیان دانا، هەمو بیری هەرلای ئەوەبو کە زۆریان نەماوە- دوسەعات و تۆزێك، ئیتر ئەگەنە خاڵی بۆراناوا، ئەبو تالیب زۆر ئەترسا ئێستا دابکاتە بەفر یان بۆرانێك هەڵبکات، ئیتر زەریفەو مناڵەکان لەماڵ نەیەنە دەرەوە و، لەدوریشەوە نەیانبێنێت... (خوایە- ئەبو تالیب لە دڵی خۆیدا ئەپاڕایەوە- باجارێ بەفرنەبارێت، تۆزێك دوایبخە، دوایی کات زۆرە ئەوەندە بباریت بە ئارەزوی تۆ، تکات لێ ئەکەم، گوێم لێبگرە).

ئەبوتالیب کە هەردو دەستی خستبوە نێوان هەردو ئەژنۆ نوقاوەکەیەوە، خۆی مت کرد بۆ ئەوەی بە ئارامتربێت و مێشکی

کۆبکاتەوە، هەوڵیدا خۆی بڵاوە پێ نەکات بۆ ئەوەی ڕیگا لەو ئاواتە نەگرێت کە لە قەدەری خواستوە: بینینی ژن و مناڵەکانی لە پەنجەرەی فارگۆنەکەوە، هەتا ئەگەر بینیشیان...؟.

بەیانی کاتێك لە ژێر چاودێریدا لە ناو دەستەکان دەم و چاوی شۆرد، لە ئاوێنە سەوزباوەکەدا کە لەپشت دەستشۆرێکی ژەنگاویەوە هەڵواسرابو، سەیرێکی خۆی کرد، یەکەم شت تێبینی کرد ڕەنگی زەردبوە وەکو ڕەنگی مردو، هەتا کە دیلیش بو ئەوەندە ڕەنگی زەردنەبو، سەری سپی بوە، چاوەکانی وەکو جاران نەماون- نیشتون، لە دەردو بەلادا کوژاونەتەوە، چرچی قوڵ کەوتۆتە نێوچەوانی.. کە هێشتا هەربیری لەپیربون نەکردۆتەوە... ئەگەر داوڵ و ئیرمیك بیبینن، ئەگەر زەریفە چاوی پێی بکەوێت نایناسنەوە، لێی ئەترسن، بەلام بێگومان دوایی دڵخۆش ئەبن. ئەم تەنیا ئەوەی ئەوێت بگەڕێتەوە ناوخێزانەکەی و لە پاڵ ژن و مناڵەکانیدا هەست بە ئارامی بکات و وەکو جارانیان لێ بێتەوە... ئەبو تالیب کە لەپەنجەرەکەوە ئەیڕوانی بیری لەمە ئەکردەوە، ئەمە شوێنێکی ترە کە شارەزایەتی-گردۆڵکە گردۆڵکەیەو بەینەکانیان شیوەڵە، جارێکیان ئاواتی ئەوەی ئەخواست مناڵەکانی بۆرانا‌وا بێنێت بۆ ئێرە بۆ ئەوەی لە گردێکەوە ڕاکەن بۆ گردێکی تر، بەدەم قاوقیژی خۆشیەوە، وەکو لە شەپۆلێکەوە بچن بۆ شەپۆلێکی تر.

لەو چرکەیەدا بە ڕوونی دەنگی کلیلی کردنەوەی دەرگای ژورەکەی هات، دەرگا کە کرایەوە، دو پاسەوان بەرامبەری وەستان، پلە بەرزترەکەیان فەرمانی پێ کرد.

ـ وەرە دەروە بۆ لێکۆڵینەوە.

ئەبو تالیب بێ ئەوەی ئاگای لە خۆی بێت، پرسیاری کرد.

- لێکۆڵینەوەی چی؟ بۆچی؟..

پاسەوانەکە بەسەر سوڕمانەوە لێی هاتە پێشەوە- ئەم کابرایە تەواو نیە!:

- چۆن لێکۆڵینەوەی چی؟ کەری تۆ؟ وەرە دەرەوە.

ئەبو تالیب بەبێ دەسەڵاتیی سەری دانەواند، ئەگەر ئەیتوانی ئێستا پەلاماری پەنجەرەکەی ئەداو بە بەردێك ئەیشکاند، بەڵام پەنجەرەکە شیشبەندە... ئەبێت دوایان بکەوێت، کەواتە بەختی نەبو، کەواتە ئەو ئاواتەی نایەتەدی ئەوەی چاوەڕوانی بو لە پەنجەرەکەوە بیبینێت.

ئەبوتالیب بەشێنەیی لە جێگەی خۆی هەڵسا وەکو بارێکی قورس بە کۆڵیەوە بێت و لەگەڵ پاسەوانەکەدا بەرە و ژورەکەی تانسیقبایف چو، وەکو بۆ بەر پەتی سێدارەی بەرن، بەڵام هێشتا تاقە تروسکەیەك هیوای مابو: هێشتا سەعات و نیوێکی ماوە بۆ بۆرانـاوا، بەڵکو لێکۆڵینەوە زوتر تەواو بێت، ئەم تەنیا هیوایەی ماوە، ماوەی نێوان ئەم و ژورەکەی تانسیقبایف چوار هەنگاو زیاتر نەئەبو، بەڵام ئەبو تالیب زۆر ڕۆیشت تا ئەو چوار هەنگاوەی بڕی، بۆلای ئەوەی کە لە چاوەڕوانیدابو.

ـ وەرە ژورەوە کۆتیبایف، با قسەبکەین، با کاربکەین، بۆت هەیە دابنیشیت ئەوە بۆ منیش و بۆ تۆش ئیسراحەتترە.

تانسیقبایف بە جۆرێك ئەدوا کە توندوتیژی ڕواڵەت و دەنگی بپارێزێت، لە کاتێکدا دەستی ئەهێنا بە ڕیشەلوسە تازە تاشراوەکەیدا کە بۆنی عەترێکی بەهێزی لێ ئەهات، لە هەمان کاتیشدا بەوردی ئەیڕوانیە

ئەبوتالیب. پاسەوانەکان لەو دیو دەرگا داخراوەکەوە وەستابون، ئامادەبون لەگەڵ یەکەم بانگ کردندا خۆیان بکەن بە ژوردا.

نەئەکرا ئەو چاو هەڵۆیە بکوژێت، چونکە هیچ نەبوپێی بکوژێت، نەپەرداخێك، نە شوشەیەکی بە تاڵ! هەر چەند تانسیقبایف هەر کاتێك ویستبێتی ئەو شتانەی بۆ ئامادەکراوە، چونکە بە بۆنی ڤۆدگاو مەزەی ژورەکەدا دیاربو، شەمەندەفەرەکە وەکو خۆی ئەڕۆیشت و جەرگی دەشتی سارۆزیکی شەقار ئەکردو ماوەکە بۆ خاڵی بۆراناوا کورتتر و کورتترئەبوەوە، تانسیقبایف پەلەی نەبو، دۆسیەکەی ئەم دیودیو ئەکرد و هەندێك پارچە کاغەزی ئەخوێندەوە، بەڵام ئەبوتالیب لە توانایدا نەما، بەو چەند دەقیقەیە ماندو و بێزار بو- ئای ئەم بانگ کردنە بۆ لێکۆڵینەوە چەند ناوەخت بو.

بە تانسقبایڤی وت:

ـ جەنابی ئەفسەر من ئامادەم.

تانسیقبایف بەسەر سوڕمانەوە چاوی هەڵبڕی:

ـ ئامادە؟! بێ ئەوەی لە ماناکەی دڵنیا بێت لێی پرسی- ئامادەی چیت؟!

ـ ئامادەی لێکۆڵینەوەم، ئامادەی پرسیارو وەڵامم..

تانسیقبایف دەنگی خۆی باریك کردەوە ، ئەو سەرکەوتنەی لە ناخیدا هەستی پێکرد، شاردیەوە:

ـ ئا! ، ئاوا؟! خراپ نیە، ئەمە شتێکی باشە کۆتیبایف.

بەڕاستی خراپ نیەو شتێکی باشە تاوانبارێك، وەکو ئەڵێن، بەپێی خۆی بێتە پێشەوەو ئامادەی لێکۆڵینەوەو پەشیمان بونەوە بێت... ئەمە

ئـەوە ئەگەیـەنێت شـتێکی پێیـە بیڵێـت، شـتێکی پێیـە بـۆ ئـەو کەسـەی بدرکێنێت کە لێکۆڵینەوەی لەگەڵدا ئەکات، خۆی دیارە.

تانسـیقبایف تێگەیشـت ئـەمڕۆ ئـەبێت لێکۆڵینەوەکـە بـەم جـۆرە بـەڕێوەببات، ئـەبێت زمـانی هەڕەشـەبگۆڕێت بـە زمـانێکی دۆسـتانەی درۆزنانە، ڕوی تێکردەوە:

ـ کەواتە هەسـتت بـە تـاوانی خـۆت کـردوەو ئەتـەوێت یارمـەتی دەزگای لێکۆڵینـەوە بـدەیت لـە بنـەبڕکردنی دوژمنـانی دەسـەڵاتی سـۆڤێتی، هـەتا ئەگەر یەکێك لەو دوژمنانە خۆیشت بیت، گـرنگ ئەوەیـە بـەلای منـیش و بـــەلای تۆشـــەوە بەرژەوەنـــدی بـــاڵای دەســـەڵاتی ســـۆڤێتی لەســـەر و هەموشـتێکەوەیە، ئـەوە لـە دایکمـان و لـەباوکمان بـۆ ئێمـە پێویسـت تـرە، بێگومان بۆ هەر کەسێك لە شوێنی خزمەت کردنی خۆیەوە. ئەم تێبینیـەی بە لە خۆڕازیبونەوە وت و بەردەوام بو:

ـ من ئەمزانی تۆ پیاوێکی ئاقڵیت کۆتیبـایف، هەمیشـە ئومێـدی ئـەوەم ئـەکرد مـن و تـۆ زمـانێکی هاوبـەش بـۆ ئاخـاوتن بدۆزینـەوە... دەی بـۆ بێدەنگیت؟!!

ئەبوتالیب بەزارێکی نادیار وتی:

ـ نازانم.کاتێـك بـە تیلـەی چاوسـەیری دەرەوەی پەنجـەرەی فارگۆنەکـەی ئەکرد، زیاتر لەسەری ڕۆیشت.

ـ نازانم تاوانی من چیە.

شەمەندەفەرەکە بەخێرایی و بە هەڵپە بـەرەو پێشـەوە ئەچـو، دەشـتی سـارۆزیکیش لـە ژێـر ئاسمـانێکی تـرش و تاڵـدا بـەرەو ڕوی ئـەو بـەرەو دوا

ئەکشایەوە بەخێراییەك کە مرۆڤی توشی سەرەخولێ ئەکرد، وەکو فیلمە سینەماییە بێدەنگەکان.

- لە فارگۆنێکی تایبەتدا، گاڵتە نیە، شتی وا لە خۆیەوە ڕونادات، لە ژورێکی تایبەتدا تەنیا بە مەبەستی گواستنەوە ناتگوێزنەوە ، کەواتە تۆ کەسێکی گرنگیت لەو مەسەلەیەدا کە ئێمە لێی ئەکۆڵینەوە، شتێکی زۆر هەیە ئەوەستێتە سەرتۆ، لەبەر ئەوە ئەبێت کارێکی چاك بکەیت، بیربکەرەوە، باش بیربکەرەوە، ئێستاش گوێ بگرە چیت پێ ئەڵێم:

ئەم ئێوارەیە درەنگ ئەگەینە ئۆرینبورگ، واتە چکالۆڤ، لەوێ خەڵکێك چاوەڕوانمانە، ئەوێ یەکەم و یستگەمانە، تۆ ئەزانیت دوان لە هاوکارەکانت لەوێ ئەژین:

ئەلیکساندەر ئیڤانۆڤیچ بۆبۆڤ و حەمید سیفۆلینی تەتەری، هەردوکیان گیراون، ئەویش- لەسەر ئیفادەی تۆ، هەردوکیان دانیان پیاداناوە کە بەیەکەوە دیل بون لە باڤاریاو بەیەکەوە هەڵاتون، لەبارودۆخێکی نادیاردا.. بەڵام بۆ بێجگە لە تاقمەکەی ئێوە کەسی تر نەیتوانی ڕابکات، ئەوە دوایی ئەیزانین، دوای ئەوە گەیشتنە یۆگۆسلاڤیا، هەردوکیان دانیان پیاداناوە کە چاوتان بە نێردەی ئینگلیزکەوتوە، بەچاکی ئەزانیت ئەمە یانی چی؟ ئەمانە تۆ لە یاداشتەکانتاندا نوسیوتن، ئەوەش بڵێین بەشێوەیەکی بە بایەخ نوسراوە، ئێمە ئەزانین بۆبۆڤ بەکرێ گیراوەکەیەو سیفۆلین ئاڵشت و دەستی ڕاستیەتی.. کۆتیبایف تۆ ڕۆڵی سەرەکیت نیە لە بەکرێگیراویەکەدا، لەبەرئەوە حوکمی تۆ سوك ئەبێت ئەگەر یارمەتی لێکۆڵینەوە بدەیت.

www.pertwk.com

ـ بەکرێگیراویی چی؟! من لە نۆ سەدوچل و پێنجەوە کە جەنگ گۆتایی هات نەمدیون.

ـ ئەوە گرنگ نیە، هەرگیز گرنگ نیە، مەرج نیە ئێمە یەکتریی ڕو بەڕو ببینن، کەسێك لە نێواندا هەبوە، پیاوێکی باشی وەکو یەدیگای جانگیلْدین، بۆ نمونە، سەفەری نەکردوە بۆ ئۆرینبورگ یان شوێنێکی تر؟ ئەوەی گومانی تیانیە ئێوە لە ڕێگای کەسێکی ترەوە پەیوەندیتان بەیەکەوە هەبوە، بیربکەرەوە.

ئەبوتالیب خۆی بۆ نەگیرا:

ـ ئەگەر بڵێم یەدیگای بەسواری حوشتر چوە بۆ ئۆرینبورگ.. تۆ ئەوەندەت بەسە؟!.

ـ گەڕایتەوە سەر قسە بێ ماناکانت کۆتیبایف! زۆر بەداخەوە، من مامەڵەیەکی باشت لەگەڵدا ئەکەم بەڵام تۆ گوێم نادەیتێ، خۆ گێل کردن لە ئازاری زیاتر هیچت پێ نابەخشێت، یەدیگای!، تۆ خەمت نەبێت، ئەگەر بمانەوێت ئەیگرین، خۆی و حوشترەکانیشی، ئەگەر ئەشتەوێت دەستی بۆ نەبەین، لەکاتی ڕو بەڕو بونەوەو لێکۆڵینەوەدا ئەملا و لا مەکە.

شەمەندەفەرەکە شوتێکی درێژی بەهێزی بۆ شەمەندەفەرەکەی بەرامبەری لێدا، دەنگەکەی زۆر قورس و بەهێز بەدڵی ئەبوتالیبدا گوزەری کرد، کاتی گەیشتنە خاڵی بۆرانـاوا بەرە بەرە کەمتر ئەبێتەوە، چونێتی بەڕێوەبردنی لێکۆڵینەوەکەی هەڵۆچاو ئەبوتالیبی تۆقان، چونکە هیچ شتێك نیە لەم وڵاتەدا بەلای ئەم هێزەوە موستەحیل بێت، بەڵام ئەوەی لەم کاتەدا ئەبوتالیبی ئازار ئەدا تانسیقبایف ئێستا ئارەزو و پشویەکی درێژی هەیە بۆ قسەکردن، نایەوێت لێکۆڵینەوەکە کۆتایی بێنێت.

ـ کەواتــە ئاوایــە!. تانسـیقبایف بــێ دەنگیەکـەی شـکاند، کاغـەزەکانی لەبەردەمیدا لابردو چاوێکی هەڵبڕی بۆ ئەبوتالیب:

- من دڵنیام ئێمە لە یەکتری ئەگەین، ڕزگاربونی تۆ لێرەدایە، ڕو بەڕو بونــەوەی ئۆرینبــۆرگ دیـاری ئـەکات، بەهـەرحاڵ: یـان یارمـەتیم ئـەدەیت کارەکەم تەواوبکەم، یان ئەوەی لـە دەسـتم بێـت ئەیکـەم . بـۆ ئـەوەی هـەتا هەتایە پەشیمان بێت کـە بیسـت و پێـنج سـاڵەکە، یـان لەوانەیـە زیـاتریش حـوکم ئــەدرێیت، خـۆت ئــەزانی چــی و چــۆن.. ئێمــە ئەگەینــە خــودی ئەو(تیتۆ)یەش کە ئەو هەمو ساڵە خزمەتتان کردوە، جوزێف ستالین خۆی سەرپەرشتی ئەم مەسەلەیە ئەکات، کەس بێ سزا دەرناچێت.. بـێ بـەزەیی ڕەگ و ڕیشەتان هەڵئەکێشین، تۆ سوپاسی خوابکە ئازیزم کە مـن نامـەوێت توشـــی کێشـــەت بکـــەم. لەبـــەر ئـــەوە پێویســـتە پیـــاوەتی منـــت لەبەرچاوبێت..تێئەگەیت مەبەستم چیە؟.

ئەبو تالیب بێدەنگ بـو، لـە عـەقڵی خۆیـدا دەقیقـەکانی گەیشـتنە بـۆ راناوای ئەژمارد.. کەواتە ناتوانێت ماڵ و مناڵەکەی ببینێت، هەتا ئەگەر لە پەنجەرەکەشەوە بێت، ئەو بیرۆکەیەی کە مێشکی ئەهاڕی.

ئەبو تالیب سەری لە قاند، بێگومان ئەیزانی مەبەستی چیە.

ـ ئێ، دەبا هەر لە سەرەتاوە وات بکردایە.

تانسیقبایف سەر لە قاندنەکەی ئەبو تالیبی بەڕەزامەنـدیی لێکدایـەوە، هەسـتایە سـەرپێ و لـە ئـەبو تالیـب نزیـك بـوەوە، هـەتا دەستیشـی خسـتە سەرشانی.

ـ من ئەمزانی تۆ پیاوێکی بێ مێشك نیت، و ڕێگای ڕاستت گرتۆتەبـەر. کەواتە ڕێکەوتین.گومانت لە هیچ شتێك نەبێت.من چیت پێ ئـەڵێم وابکـە.

www.pertwk.com

گرنگ ئەوەیە لە کاتی بەرەو ڕوکردنـەوەدا نەشـڵەژێی، بچۆ نـاو چاویان و چیت ئەوێ بیڵێ، وەك خـۆی : -بۆبـۆف- بـەکرێگیراوە، لـە سـاڵی1944ەوە لەلایەن ئیستخباراتی بەریتانیاوە بەکارهێنـراوە، پـێش ناردنـەوەیان لەگـەڵ خـودی تیتــۆدا ئامــادەی کۆبونەوەیــەك بــوە، ئــەرکی درێژخایــەنی پــێ سپێردراوە، لە حاڵەتەکانی پشێوی و ئاژاوەدا، ئەوەندە بەسە.

ئێستاش سـەبارەت بـەو سـیفۆلینە تەتەریـە، ئـا، بـەمجۆرە، سـیفۆلین جێ متمانەی بۆبۆفە، ئەوە هەموشتێکە، ئەوەندە بەسە. باقیەکەی لەسەر ئێمەیە، ئیمزای بکەو مەترسە، هەرگیز توشـی هـیچ نابێـت، مـن دەسـتت نابڕم، ئێمە وایـن.گفتوگۆمـان لەگـەڵ دوژمنـدا کورتـەو- لـەناویان ئەبـەین، بەڵام دۆستانمان هاوکاریان ئەکەین، چاومان لێیان ئەبێت.

باپێــت بڵــێم، ئەوەشــت لــەیاد نەچــێت، گەمــەکردن لەگــەڵ منــدا زۆرخراپە!... ئەوە بۆ وا ڕەنگت زەردبوەو

عارەقت کردۆتەوە، نەخۆشیت؟!.. هەوای ژورەکە بێتاقەتی کردویت؟!.

ـ بەڵێ، تەواونیم. ئەبوتالیب هەوڵیدا زاڵ بێت بەسـەر ئـەو ژانـە سـەرو هێڵنـج دانەدا، وەکو بەخواردنێکی ترشاو ژەهراوی بوبێت.

ـ مـادام وایـە زیـاتر ناتهێڵمـەوە، بـڕۆ بـۆ ژورەکـەت و هـەتا ئۆرینبـورگ پشــوبدە، بــەڵام لــە ئۆرینبــورگ ئــەبێت وەکــو گــوێزی ســاغ وابیــت، تێگەیشــتیت؟. هــیچ دودڵــی و ڕاڕاییــەك لەبەرەوڕوکردنــەوەدا نــەبێت، هـیچ(بـیرم نیـە، نـازانم، لـەبیرم چۆتەوە) و لـەو جـۆرە شـتانە نەبیستم- هەرچـیت هەیـە هەڵیڕێـژەو وەك خـۆی بیخـە بەردەسـت، بـیرت لای هـیچ شتێکی تر نـەبێت، مەترسـە، باقیەکـەی لەسـەر ئێمـە، ئێستا خۆمـان بـە نوسـینەوە سـەرقاڵ ناکـەین، بـڕۆ پشـو بـدە. دوای بەرەوڕوکردنـەوە کـە لـە

ئۆرینبورگ ئەوراقەکان ئیمزائەکەین، تۆش ئیفادەکەت ئیمزائەکەیت.خۆی ئاوا ئەکرێت.بەڵام ئێستا برۆ، من وام داناوه لەسەر ئەمانە ڕێکەوتین.

بەم قسانە تانسیقبایف ئەبوتالیبی ناردەوه بۆ زیندانەکەی.

لەم دەقیقەیەدا ئەبوتالیب وای هەستکرد ژیانێکی نوێ لە خاڵێکی نوێ وە دەستی پێکرد هەستی کرد شەمەندەفەرەکە خێراییەکەی زیاترکرد، لەو دیو پەنجەرەکەوه ئەو شوێنانەی شارەزایانە بەدوای یەکدا ڕائەکەن، تەنیا چەند دەقیقەیەکی ماوه بۆ خاڵی بۆرانـاوا، ئـەبێ هێوربێتـەوه، ئـەبێ دان بەخۆیـدابگرێت و چـاوەڕوان بێـت، ئـەبێت ئامادەبێـت بـۆ هـەر کۆتاییـەك دێتـەڕێی، بەڵام پێش ئەوه شەمەندەفەرەکە ئەبێت هێواشی بکاتەوه.

(ئەم شەمەندەفەرە ئەبێت خاوی بکاتەوه) ئەبوتالیب بیری کـردەوەو لـە هێزێکی نادیار پاڕایەوه، کەچی لە پڕ هەستی کرد، یان ئەهاتـە بەرچاوی، شـەمەندەفەرەکە هێواشـی ئەکاتـەوه. ئـەو شـتە وردانـەی بـەخێرایی بـە مێشکدا تێئەپەڕین و ماندویان ئەکرد، وەستان.

لە دڵی خۆیدا وتی: ئومێد ئەکەم هەموشتێك بـەدڵی مـن بێـت. تۆزێـك حەسـایەوه، ئـیتر تەنگـە نەفـەس نـەبو، خـۆی نوسـاند بـە پەنجەرەشـیش بەندەکـەوەو چـاوەڕوانی ئـەکرد، شـەمەندەفەرەکە بەڕاسـتیی لـە خـاڵی بۆراناوا نزیك ئەبوەوه، ئەو شوێنەی کە نەگبـەتی و کڵۆڵی ئـەبو تـالیبی لێ فڕێدایـە دەرەوه، ئـەو شـوێنەی کـە لەگەڵیـدا ڕاهـات و ئومیـدی ئـەکرد مناڵـەکانی تیـا گـەورەبن، دور لـە شـەقی زەمانـە، بـەڵام لـە چارەنوسـی نەنوسرابو ئەمانەی بۆ بێتەدی، ئەوەتا خێزانەکـەی کەوتونەتـە بەرشـەقی کوێرانـەی زەمانـەو ئـەمیش لـە زینـدانێکی پـۆڵاینی بچـوکدا بەلایانـدا تێئەپەڕێت.

ئـەبو تالیـب زۆر بـەگرژی و وردی لەشـتەکانی ئـەودیو پەنجەرەکـە ورد ئـەبوەو، وەکـو بیـەوێت ئـەو شـتانە وابچەسـپێنێ هـەتا مـردن، هـەتا دوا هەناسەی، هەتا دوا سۆمایی چاوەکانی لەبیری نەچنەوە و یادیـان بکاتـەوە، هەمو ئەو شتانەی پـێش نیـوەڕۆی ئـەو ڕۆژەی زسـتان لـە ڕۆژەکـانی شـوبات ئەهاتنــە بەرچــاوی:کۆمەڵــە بــەفر، ڕێچــکەکانی نزیــك هێڵــە ئاســنەکە، دەشتاییەکە کە لە هەندێ شوێن بەفردایپۆشی بو هەندێ شوێنی تـری ڕەش بـو. هـەمو ئەمانــەی وەکـو کۆمــەڵێك سروشـی پـیرۆز بـە دڵێکـی بـەتین و پڕسکالاّ و پاڕانەوەو خۆشەویستیەوە تۆمار ئەکرد، ئـا ئـەوە گردۆڵکەکەیـە، ئەوە شیوەکەیە، ئەوە ئەو ڕێچکەیەیە کـە لەگـەڵ زەریفـەدا پیـا ئەڕۆیشـتن هێڵـە ئاسـنەکە چـاك بکەنـەوەو کەرەسـتەکان بەشـانیانەوە بـو، ئـەوە ئـەو تەڵانەیە لەبەر ئاوایدا کە هاوینان منالانی بۆ راناوا لەگەڵ داوڵ و ئیرمیکدا ڕائەکەن و ئەچن یاری لێ ئەکەن... ئەوە بڕکەیەك حوشترە، ئەوەش دوانـی تره لەولاوە بەجیا، یەکێکیان قەرەناری یەدیگایە، لەدورەوە دیارە، هێشـتا بەهێزە، پاڵی داوەتەوەو لەسەرخۆ کاوێژئەکات.

ئەوەچیە-لەپڕ دەستیکرد بە بەفربارین، بەدەم باکەوە پرۆشـەئەکات، بێگومان لەودیو پەنجەرەکـەوە، ئاسمـان هـەر لـە بەیانیـەوە هـەورە، مانـای ئەوەیـە کەشـەکەی بـاش نیـە، خۆزگـە بـەفر یـەك تـۆز چاوەڕوانی ئـەکرد، هەریەك تۆز، ئەوا گەوری حوشـترەکان دەرکـەوتن و ئـەوە یەکـەم ماڵـە کـە دوکـەڵ لەلولـەی زۆپاکەیـەوە بـەرز ئەبێتـەوە، ئەوەئیشـارەتی لادانەکەیـە، شەمەندەفەرەکە ئەگوێزێتەوە بۆ سەرهێڵێکی لاوەکی و پێچکەکانی لەسـەر مقەسـتی لادانەکـە زیکـە زیکیـان دێـت، ئـەوە ڕێگاوانەکەیـە بـە ئالاّکـەی دەسـتیەوە لەبـەردەمی ژورەکەیـدا، ئـەوە قازانگابـە، دەم و چـاوی ئـارەقی

کردۆتەوە ئەڵێی توێکڵەداره، ئۆی خوایە! ئەوە ژورەکەی قازانگاب بەجێما، شەمەندەفەرەکە بەردەوامە بەکەناری ئاواییەکەدا ئەڕوات: ئەوە ماڵەکانە، ئەوەسەربانەکانە، ئەوە پەنجەرەکانە، یەکێك خۆی کرد بە ماڵێکدا، ئەبوتالیب تەنیا پشتی دی، ئەوە یەکێکە باوەشێك تەختەو ئاسنی پێیە، شتێك بۆ مناڵەکان دروست ئەکات، یەدیگایە، بەڵی خۆیەتی، یەدیگای بەچاکەتە بۆرە لۆکەکەیەوە، قۆڵەکانی هەڵکردوەو کچەکانی دەوریان داوە، ئێرمیکیشیان لەگەڵە، بەڵێ ئەوە، ئێرمیك گیانە، بە قوربانت بم، کوڕە خۆشەویستەکەم، ئەوە تا نزیك یەدیگای وەستاوە، ئەوە دانەویەوە وشتێکی لە زەویەکە هەڵگرت، ئۆخەی خوایە! ئاوڕی دایەوە، دەم و چاویم بینی، ئەی داوڵ کوا؟ زەریفە لە کوێیە؟ ئەوە ئافرەتێکی دوگیانە ئاواوە ئەڕوات- ئەوە ساولیەی ژنی بەڕێوەبەری کەمپەکەیە، ئا!، ئەوە زەریفەیە چارۆکەکەی داوەبەشانیا، زەریفە و داوڵ، دەستی کوڕەکەی گرتەوە بۆلای مناڵەکان و یەدیگای کە خەریکی چاکردنەوەی شتێکن، بەیەکەوە ئەڕۆن و نازانن ئەوە-ئەبوتالیبە- وەکو مەنجەڵ ئەکوڵێت و دەستی گرتوە بەدەمیدا بۆ ئەوەی نەداتە پرمەی گریان، بۆ ئەوەی وەکو گا نەبۆڕێنێت و بەبێ کەسی و بێدەسەڵاتی هاوارنەکات(زەریفە خۆشەویستەکەم، داوڵ، داوڵ گیان کوڕم، ئەوە منم، بابە! بۆ دواجار چاوم پێتان ئەکەوێت، خواتان لەگەڵ، داوڵ، ئێرمیك، خواتان لەگەڵ لەبیرتان نەچێت، من ناتوانم بەبێ ئێوە بژیم، من بەبێ ئێوە ئەمرم، دور لە جگەر گۆشەکانم، دور لە ژنە خۆشەویستەکەم، بەخواتان ئەسپێرم.

ئەوەی لەم چەند هەناسەیەدا بە پەلە پەل بەرچاوی کەوت، هەموی یەك لە دوای یەك ئەهاتنەوە بەرچاوی ئەبوتالیب، هەر چەند دەمێك بو

شـەمەندەفەرەکە خـاڵی بۆرانـاوای بـەجێ هێشـت بـو، کـە زۆر دەمێـك بـو چاوەڕوانی بو، دەمێك بو لە دەرەوەی پەنجەرەکە بەفر تێی کردبـو، شـەن وکەوی ئەکرد، هەموشـتێك لـە دواوە بـەجێما، بـەڵام کـات- لای ئـەبوتالیب کۆتیبایڤ لە جێی خۆیدا وەستا، لەچوارچێوەی ئەو بۆشاییەدا پیاتێپـەڕی، لـەو بڕگەیـەی ئـەو ڕێگایـەدا وەسـتا کـە هـەمو مانـا و خۆشـی و ناخۆشـی و کارەساتەکانی ژیانی ئەمی گرتبوە خۆی.

نەیتوانی لە پەنجەرەکە دوربکەوێتەوە، هەر چەند بـەهۆی بەفرەکـەوە ڕوانــین بـۆ دەرەوە هـیچ مانایـەکی نـەمابو، پەنجەرەکـە وشـك بوبـو، زۆر بەلایەوە ناڕەحەت بو کە ناچارە - هەر چـەند هێشـتا تەسـلیمی ئـەو زوڵمـە دەستکردە نەبوبو- ملکەچی ئەم چارەنوسە نامۆیە بو، لە چاوتروکاندنێکدا بێدەنگ بە بەردەمی ژن و منداڵەکانیدا بڕوات، وەکو بونـەوەرێکی کـەڕوالڵ، ئەو هێز و دەسەڵاتەی کە سەربەسـتی زەوت کـردوە ناچـاری ئـەوەی کـردوە، لە جیاتی ئەوەی دابەزێت و بە ئاشکرا ڕابکات بۆلای مـاڵ و منداڵەکـەی کـە خەریکــە ســوێی ئەبێتــەوە بۆیــان، ئــەبێت بــەلاوازی و ڕیســواکراوی لــە پەنجــەرەوە ســەیریان بکـات و لـە تانسـیقبایڤی قبـوڵ بکـات وەکـو سـەگ مامەڵـەی بکـات و فـەرمانی پـێ بـدات لەسوچـێکدا بکـەوێت و جوڵـەی لێوەنەیەت.

ئەبو تالیب بـۆ ئـەوەی دڵخۆشـیی خـۆی بداتـەوە و خـۆی هێوربکاتـەوە، سوێندێکی خوارد، نەیدرکاند، بەڵام نەیشکاند..

ئەبوتالیب پێکی تاڵ و شیرینی ئەو چاوپێکەوتنی سەرە ڕێیەی تامەست بــون نۆشــی، ئــیتر توانــای لــەوە زیــاتری نــەبو، تــەنیا یــەك شــتی بــە دەســتەوەمابو، ژیانــەوەو زیندوکردنــەوەی هەموشــتەکان ســەر لــە نــوێ،

بەوردیی و دانە دانە، بەجۆرێك ببینرێت: سەرەتا چۆن قازانگابی دی، بەتەواوی وەکو خۆی، هەمان ئالأی گرتوە بە دەستە عارەقاویەکەیەوە، لە شوێنی هەمیشەیدا..لە ژیانیدا چەند شەمەندەفەر لەم سەرەوە ڕۆیشتوە بۆ ئەوسەر و چەند لەو سەرەوەهاتوە. دوای ئەوە خانوەکانی خالّی بۆرانـاوا چۆن ڕەت ئەبون، گەوری ئاژەڵەکان، دوکەڵی سەردوکەڵکێشەکان، دوای ئەوەش چۆن خەریك بو هاوارێکی بێ سود لەدەمی دەرچێ و دەستی گرت بەدەمی خۆیدا، کاتێك کە ئێرمیکی لە ناو منالّەکاندا بینی نزیکی یەدیگای کە لەوکاتەدا شتێکی بۆ منالّەکان دروست ئەکرد، نزیکی ئەو مرۆڤە بەوەفایەی کە هەمو ژیانی بە تەنیا وەکو بەرد خۆڕاگربو. ئێرمیك پارچەیەك تەختە یان شتێکی تری ئەدایە دەست یەدیگای. لەو چەند چرکە کەمەدا ئەوەی بینی ڕون و ئاشکرابو، یەدیگای گورج و گۆڵ لەناو منالّەکاندا هەڵئەسورێت، کەتە، لەش پڕ، ڕەشتالّە، بەچاکەتێکی بۆری قۆڵ هەڵکراو، و جزمەیەکی قوماشەوە، کوڕەکەی ئەمیش بەکلأوە کۆنەکەی و پێلأوە بەرگنەکانیەوە، زەریفەو داوڵیش ئەچون بۆ لایان. بەستەزمان زەریفەی کۆست کەوتو، لە دورەوە چاوی لێی بو، ئەو دیمەنە نزیکانە وا چونە دڵیەوە هەرگیز لە یاد ناچنەوە: چارۆکەکەی کە دابوی بە شانیداو قژە ڕەشە درێژە چین چینەکەی دەرخستبو بەرەنگە زەردەکەیەوە، ئەوەندە کاریگەربون حەزت ئەکرد بیخۆی، لەگەڵ کراسەکەیدا کە هەندێ لە قۆپچەکانی کرابونەوەو بەجوتێ جزمەی ئەستورەوە، کە ئەم خۆی بۆی کڕیبو- دانەویبوەوە بەسەر کوڕەکەیدا- وەکو شتێکی پێ بڵێت، هەمو ئەمانە لە ماڵئاواییە نا بەدڵەکەدا، دوای چاوپێکەوتنەکە، لەگەڵ ئەبوتالیبدا مانەوە...

هیچ شتێك نەمابو، هەتا هەتایە، جێگای ئەم شتانەی بۆبگرێتەوە کە لەکیسی چون...

بەدرێـژی ڕیگـا بـەفر ئـەباری و بۆرانەکـە گێـژولولی ئـەدا، لـە یـەکێك لەوێســتگەکانی پــێش ئۆرینبــورگ شــەمەندەفەرەکە ســەعاتێکی تــەواو دواکـەوت، ڕێگاکـە بـەفرگرتبوی، پاکیـان ئـەکردەوە... دەنگـی خەڵکەکـە ئەبیسترا کە ئیشیان ئەکرد و جنێویان ئەداو ئاخ و ئۆفیان بو لە دەست ئـاو و هـەواو دنیـا. دوای ئـەوە شـەمەندەفەرەکە جـوڵاو لـە گێژەڵوکـەو بۆرانـدا نوقم بو، هێواش هێواش خۆیان ئەکرد بەشاری ئۆرینبورگدا، درەختەکانی گـوێ ڕێگاکـە قـوچ چـوبون بـە ئاسمانـدا، ڕەش، بەگـەڵاو لقـە بەیەکداچوە بێدەنگەکانیان، وەکو درەختی وشکی سـەرقەبرانێك. شارەکە بـەڕونیی نـە ئەبینرا.

ئەوشەوە زۆر لە وێستگەی لێك ترازانـی فارگۆنـەکان وەسـتان. فارگۆنـە تایبەتەکە لـە شـەمەندەفەرەکە جیاکرایـەوە، ئـەبو تالیـب لـە بەیەکدادانی فارگۆنـــەکان و هـــاوارکردنی کرێکارەکـــان و شـــوتی شـــەمەندەفەرە ئێشکگرەکانەوە ئەوەی زانی، دوای ئەوە فارگۆنەکەیان ڕاکێشا بـۆ شـۆێنێك، لەوانەیە ڕاکێشرابێت بۆ سەرهێڵی یەدەك.

کاتێك فارگۆنەکە لە شوێنی تایبەتی خۆیدا دانرا، شـەو درەنـگ بـو بـو، دواپـاڵ و دوا هـاوار بـو (زۆر باشـە، داینـێ) فارگۆنەکـە لـە شـوێنی خۆیـدا جوڵەی لێ بڕا وەکو بەسترابێتەوە.

گـەورەی پاسـەوانەکان دەرگـای ژورەکـەی کـردەوە و فەرمانیـدا بـە ئەبوتالیب:

ــ تــەواو ئامادەبــە، وەرە دەرەوە و مەمانخــەرە درەنــگ، خێراکــە، نوستیت؟!.

وەرە هەوایەکی پاك هەڵمژە.

ئـەبوتالیب لەسـەرخۆ هەسـتایە سـەرپێ و ئەوەنـدە لێـی نزیـك بـووەوە خەریك بو پێوەی ئەنوسا، بەپچڕ پچر لێی پرسی:

ـ من ئامادەم، بۆ کوێ؟!.

ـ ئەگەر ئامادەیت وەرە، بەڵام بۆکوێ؟ ئەوە پاسەوانەکان ئەتبەن.

پاسـەوانەکە ئـەبوتالیبی هێنایـە دەرەوە بـۆ داڵانەکـە، بـەڵام لـەپڕ بـە تورەیی و سەرسوڕمانەوە قیڕاندی بەسەریدا و وەستاندی:

ـ ئەی کەل و پەلەکانت!.. تۆلێرە ئەمێنیتەوە.. یان نازانم چی؟ نازانیـت بۆکوێ ئەچیت؟ بۆچی شتەکانت لەگەڵ خـۆت هـەڵناگریت؟ یـان بـە تـەمای حەماڵێکت بۆ بێنم؟ بگەڕێوە شڕوشاتاڵەکانت بێنە.

ئـەبوتالیب گەڕایـەوە و تورەکـە فڕێدراوەکـەی هـەڵگرت، کـە هاتـەوە دەرەوە خەریك بو لە ڕاڕەوەکەدا خۆی بـدات بـە دوان لـە پیـاوانی ئاسایشـی ناوخۆدا، کە بەپەلەو شپرزە لە ڕاڕەوەکەدا ئەهاتن و ئەچون.

ـ بوەسـتە.پاسـەوانەکە ئـەبوتالیبی لـە دیوارەکـە جـوتکرد- بـا هـەڤاڵان تێپەڕبن.

کـە لـە زیندانەکـە هاتـە دەرەوە ئـەبو تالیـب ئاگـای لێ بـو چـۆن ئـەو دوکەسە لە دەرگای ژورەکەی تانسیقبایڤیان داو دەنگیـان ئەگەیشتە گـوێی ئەبو تالیب کە بەدەنگێکی لە رزۆکەوە وتیان:

ــ هـەڤاڵ تانسـیقبایف، خۆشـحاڵین کـە بەسـەلامەتی گەیشـتی، زۆر چاوەڕێمان کردیت، دەمێکە لێرەین، لای ئێمە بەفریش ئەبارێت، بەداوای لێبوردنەوە ڕێگامان بدە خۆمانت پێ بناسێنین، ئەی هەڤاڵی ڕائید.

کۆمـەڵێك چـەکداری تایبـەت بـە پاسـەوانیی- سـێ کـەس بـە کـڵاوی ڕەسمیەوە و بەجلی سەربازیەوە - لە خوارەوە لەسەر شۆستەکە چاوەڕوانیان ئەکرد گیراوەکە دابەزێت تا بـە نـاو هێڵەکانـدا بیبـەن بـۆ نـاو ئۆتـۆمبێلێکی داخراو.

ـ دابەزە، گێژە گێژی چیتە؟!.

یەکێك لە پاسەوانەکان پەلەیان لێکرد، ئەبو تالیب بێدەنگ دابـەزی و پاسەوانێك قۆڵی کردبو بە قۆڵیدا لەسەر پلیکانـەکانی فارگۆنەکـە، هەواکـە سـاردبو، بەفرەکـە وردە وردە ئـەباری، دەسـتی بەسـەر قـەراغی محاجـەرە ئاسـنە تەزیوەکـەدا خلیسـکانە خـوارەوە، تاریکـایی لـەم وێسـتگە نامۆیـەدا برۆجێکتـــەر و گڵـــۆپی گـــەورە کردویانـــە بەچـــراخان و لەگـــەڵ تەونێکیجاڵجاڵۆکە لەڕێگای ئاسـن کەزریانەکـە کردبـونی بـەژێر بـەفرەوە و لەگەڵ لایت و شوتە بەرز و نزمەکانی شـەمەندەفەرە ئێشـکگرەکاندا تێکـەڵ بوبون.

گەورەی پاسەوانەکان بە فەرماندەی پاسەوانە تایبەتەکانی وت:

ـ گیراوی ژمارە 98 تان تەسلیم ئەکەم.

فەرماندەی پاسـەوانە تایبەتـەکان بـە دەنگێکـی بـەرز وەکـو دەنگدانـەوە وەڵامی دایەوە:

ـ گیراوی ژمارە98 م لێوەرگرتن.

گەورەی پاسەوانەکان وەکو ماڵئاوایی بە ئەبوتالیبی وت.

- برۆ لەگەڵیان، بزانە بۆ کوێت ئەبەن.

ئینجا هەر لە خۆیەوە

- لەو بەرەوە سواری ئۆتۆمبێلت ئەکەن و ئەتبەن...

ئەبو تالیب کە بەپاسەوانە تایبەتەکان دەورە درابو، بەناوهێڵەکاندا ئەڕۆی، کوێرانەو بێ بەرنامە بەناو بەفرو ئاسن و کۆتکە تەختەکاندا هەنگاوی ئەنا، ئەوانی تر هەمویان خۆیان لە بەفرەباریوەکە ئەپاراست، ئەبو تالیب تورەکەی کەلو پەلەکەی دابوبەشانیدا .. شوتی شەمەندەفەرە ئێشکگرەکانی شەو لە هەمولایەکەوە لورەی ئەهات.

هاوڕێ ئورینبۆرگیەکانی تانسیقبایف کە هاتبون لە ژورەکەی خۆی پێشوازی بکەن و لەگەڵ خۆیان بیبەن بۆ ئوتێل، نەهاتنە خوارەوە، لە ژورەکەی تانسیقبایف مانەوە بەبۆنەی گەیشتنیەوە بەسەلامەتی ئاهەنگ بگێڕن، برادەران پێشنیاریان کرد هەر لە ژورەکەی خۆیدا بخۆن و بخۆنەوە بە تایبەتیش کەشەو درەنگی کردوە و ئێستا کاتی ئیشکردن نیە. کێ لاریی لەوە هەیە؟ لە کاتی قسەکردندا تانسیقبایف بۆی ڕونکردنەوە: ئەتوانین بڵێین مەسەلەکە بەباشی ئەڕوات و بەرەوپێشەوە ئەچێت و ئەتوانێت دڵنیابێت لەوەی بەرەو ڕوکردنەوەکە کە لەئەڵما- ئەتا وە لە پێناویدا هاتون سەرکەوتو ئەبێت.

هەڤالان بەخێرایی تێکەڵی بابەتەکە بون و بەگەرمیی لەسەری ئەدوان. تالەم کاتەدا لەدەرەوە دەنگی ڕاکردن و تەپە تەپ و غەڵبە غەڵب و هاوارکردن لە ڕاڕەوەکەدا ئەبیسترا.

پاسەوانە تایبەتەکان و فەرماندەکەیان خۆیان کرد بە ژورەکەدا، فەرماندەی پاسەوانەکان خەڵتانی خوێن بوبو، بەڕوخسارێکی دڕندانەی پەشۆکاوەوە وەستاو تەحیەیەکی بۆ تانسیقبایف کردو هاواری کرد:

ـ گیراوی ژمارە98 مرد.

تانسیقبایف کە خەریك بو لە هۆش خۆی ئەچو، قیژاندی:

ـ چۆن مرد؟ یانی چی مرد؟!!.

ـ خۆی فڕێدایە ژێر شەمەندەفەرێك. فەرماندەکە ڕونی کردەوە.

ـ یانی چی خۆی فڕێدا؟! چۆن خۆی فڕێدا؟! تانسیقبایف یەخەی فەرماندەکەی گرتبو ڕایئەوەشاند.

سەرۆکی پاسەوانەکان، بەقسەی تێکەڵ و پێکەڵ بۆی باس ئەکرد.

ـ کاتێك گەیشتینە ناو هێڵەکان، شەمەندەفەرە ئیشکگرەکان بەڕاست و چەپدا ئەهاتن و ئەچون، شەمەندەفەریان دەرئەکرد بەملادا و بەولادا... وەستابوین چاوەڕێ بوین بپەڕینەوە... لەپڕگیراوەکە تورەکەکەی هەڵخولاندو دای بەسەرمدا.. ڕایکردو خۆی فڕێدایە ژێر شەمەندەفەرێك، بوبە ژێر پێچکەکانەوە... بوبەچڵم.

هەمو لە پەشۆکان و شڵەژاندا بەهۆی کتوپڕی ڕوداوەکە، بێدەنگ بون، تانسیقبایف بەخێرایی و بەپەلە خۆی ئامادەکرد بۆ چونە خوارەوە، جنێوی ئەداو لەرزینێك لە دەنگیدابو:

ـ خوێڕی، هیچ و پوچ، خۆی دەربازکرد، ڕیسەکەی کردینەوە بەخوری، مەعقولە؟! ڕۆیشت، لەکیسمان چو، پێکێکی پڕی بۆخۆی تێکرد و بە جۆرێك دەستی ڕائەوەشاند کە نیشانەی بەزین بێت.

بەڵام هاوڕێ ئورینبۆرگیەکانی سێ و دویان لەوەنەکرد کە فەرمانـدەی پاسـەوانە تایبەتـەکان ئینزاربکەن بـەر پرسـیارێتی تـەواوی ئـەوەی ڕویـدا ئەکەوێتە ئەستۆی دەستەی پاسەوانە تایبەتیەکە...

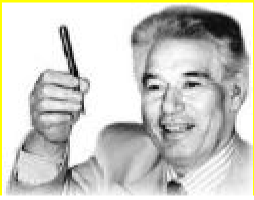

ناونیشانی وەرگێڕ:

tofiqabdol@yahoo.com
kaktofiq@yahoo.co.uk

تا لەچاپدانی ڕۆمانی چوارەمی ئەیتماتۆڤ چاوەڕێمان بن.

بەرگی دواوە

The White Cloud Of Chingiz Khan
OR

Excution In Sarozek

:WrittenBy

Chingiz Aitmatov

:Translated By
Tofiq Abdol

ئەوە-ئەبوتالیبە- وەکو مەنجەڵ ئەکوڵێت و دەستی گرتوە بەدەمیدا بۆ ئەوەی نەداتە پڕمەی گریان، بۆ ئەوەی وەکو گا نەبۆڕێنێت و بەبێ کەسی و بێدەسەڵاتی هاوارنەکات: زەریفە خۆشەویستەکەم، داوڵ، داوڵ گیان کوڕم، ئەوە منم، بابە! بۆ دواجار چاوم پێتان ئەکەوێت، خواتان لەگەڵ، داوڵ، ئێرمیك، خواتان لەگەڵ لەبیرتان نەچێت، من ناتوانم بەبێ ئێوە بژیم، من بەبێ ئێوە ئەمرم، دور لە جگەر گۆشەکانم، دور لە ژنە خۆشەویستەکەم، بەخواتان ئەسپێرم.

ئەبو تالیب بۆ ئەوەی دڵخۆشیی خۆی بداتەوە و خۆی هێوربکاتەوە، سوێندێکی خوارد، نەیدرکاند، بەڵام نەیشکاند..